

ADRIANA CAMELIA TĂTAR

INSTRUMENTELE DIPLOMAȚIEI PUBLICE

**ÎN CONTEXTUL
ANEXĂRII CRIMEEI**

PRESA UNIVERSITARĂ CLUJEANĂ

Adriana Camelia Tătar

**INSTRUMENTELE
DIPLOMAȚIEI PUBLICE
ÎN CONTEXTUL ANEXĂRII CRIMEEI**

**PRESA UNIVERSITARĂ CLUJEANĂ
2026**

Referenți științifici:

Prof. univ. dr. Luminița Roșca

Conf. univ. dr. Claudiu Marian

ISBN 978-606-37-3045-0

© 2026 Autoarea volumului. Toate drepturile rezervate. Reproducerea integrală sau parțială a textului, prin orice mijloace, fără acordul autoarei, este interzisă și se pedepsește conform legii.

Universitatea Babeș-Bolyai
Presa Universitară Clujeană
Director: Codruța Săcelean
Str. B.P. Hasdeu nr. 51
400371 Cluj-Napoca, România
Tel.: (+40) 744 687 884
E-mail: editura@ubbcluj.ro
editura.ubbcluj.ro | libraria.ubbcluj.ro

Cuprins

INTRODUCERE.....	5
1. DIPLOMAȚIA PUBLICĂ: DEFINIȚIE ȘI FUNDAMENT TEORETIC	14
1.1. Introducere în diplomația publică	15
1.1.1. Istoria și evoluția diplomației publice.....	17
1.2. Aspecte teoretice și abordări ale diplomației publice	22
1.2.1. Caracteristicile diplomației publice	22
1.2.2. Relația dintre diplomația clasică și diplomația publică	26
1.3.1. Rolul, locul și importanța diplomației publice în relațiile internaționale	32
2. DIPLOMAȚIA PUBLICĂ ȘI PROVOCĂRILE CONTEMPORANE LA ADRESA SECURITĂȚII INTERNE ȘI INTERNAȚIONALE	36
2.1. Principalele caracteristici ale conceptului de putere soft.....	36
2.1.1. Cadrul teoretic al puterii soft	37
2.1.2. Puterea soft și diplomația publică.....	40
2.2.1. Propaganda și diplomația publică.....	44
2.2.2. Diplomația culturală ca formă de comunicare internațională.....	49
2.2.3. Convergența conceptuală între diplomația publică și relațiile publice.....	52
2.2.3.1. <i>Diplomația publică și relațiile publice internaționale</i>	54
2.2.4. Mass-media și diplomația publică	55
2.2.4.1. <i>Diplomația publică digitală</i>	57
3. DIPLOMAȚIA PUBLICĂ RUSĂ	61
3.1. Evoluția diplomației publice ruse	62
3.1.1. Originea diplomației publice: moștenirea imperială.....	63
3.1.2. Diplomația publică în perioada sovietică	63
3.1.3. Diplomația publică rusă contemporană	66
3.2. Provocări și oportunități în era digitală.....	67
3.3. Puterea soft în politica externă a Federației Ruse.....	70
4. DIPLOMAȚIA PUBLICĂ RUSĂ ÎN CONTEXTUL CONFLICTULUI DIN UCRAINA DIN 2014	75
4.1. Contextul conflictului din Ucraina din 2014	76
4.1.1. Istoria relațiilor dintre Federația Rusă și Ucraina.....	78
4.2. Instrumentele de putere soft utilizate de Federația Rusă în Ucraina	84
4.3. Reacțiile internaționale apărute ca urmare a conflictului dintre Federația Rusă și Ucraina.....	90

5. CONFLICTUL DIN UCRAINA DIN 2014 ÎN MASS-MEDIA RUSĂ.....	93
5.1. Diplomația publică și mass-media în conflictele internaționale.....	94
5.1.1. Acoperirea mediatică a conflictului din Ucraina din 2014.....	95
5.2. Discursul președintelui Vladimir Putin privind conflictul din Ucraina.....	98
5.2.1. Argumentele și poziția lui Vladimir Putin cu privire la conflictul din Ucraina.....	100
5.2.2. Interpretări ale declarațiilor președintelui Vladimir Putin.....	106
5.3. Russia Today și conflictul din Ucraina: abordări și perspective media.....	111
5.3.1. Relevanța analizei perspectivei Russia Today.....	114
5.3.2. Analiza de conținut Russia Today despre conflictul din Ucraina.....	117
5.3.3. Principalele evaluări ale studiului.....	125
CONCLUZII	133
BIBLIOGRAFIE.....	138
ANEXE.....	153

Introducere

În perioada actuală, asistăm la schimbări semnificative în politica globală și în modul în care sunt structurate relațiile internaționale. Diplomația clasică nu a făcut față modului în care sistemul de securitate s-a schimbat rapid în contextul globalizării și a faptului că tot mai mulți actori noi sunt implicați în relațiile internaționale. Acest lucru se datorează faptului că statele nu pot gestiona noile probleme, precum terorismul, criminalitatea transnațională, drogurile, mediul și dezvoltarea durabilă, care ar depăși domeniul diplomației tradiționale. Prin urmare, actorii non-statali devin din ce în ce mai vitali pentru asigurarea securității, precum și pentru îmbunătățirea bunăstării economice și sociale.

De la sfârșitul Războiului Rece, un număr tot mai mare de cercetători au acordat atenție diplomației; însă, în comparație cu conceptele conexe (comunicarea strategică, diplomația culturală, relațiile publice, puterea soft, propaganda), conceptul de diplomație nu a fost studiat mai în detaliu. După cum subliniază Paul Sharp, „studiul diplomației rămâne marginal și aproape deconectat de restul domeniului”¹. Prăbușirea URSS a marcat sfârșitul diviziunii bipolare a lumii care a caracterizat anii Războiului Rece. Până la sfârșitul acestui război, agendele internaționale s-au schimbat considerabil, schimbând odată cu ele și caracterul diplomației. Prin urmare, evoluțiile în diplomație sunt evidente în primul rând prin prezența multor noi actori în domeniul cooperării internaționale.

Rolul statului s-a schimbat în ultima perioadă ca răspuns la schimbările rapide ale mediului internațional și la implicarea noilor actori. În consecință, diplomația s-a schimbat și ea. Esența diplomației contemporane a fost afectată de schimbările din domeniile de securitate, economice, sociale, tehnologice. De asemenea, aceste schimbări au afectat și aspecte ale politicii interne și internaționale care nu erau de mare interes pentru diplomație înainte de Războiul Rece. Diplomația se confruntă astfel, cu noi provocări, inclusiv cu o agendă extinsă a politicii externe. Printre caracteristicile secolului al XXI-lea care schimbă caracterul diplomației se numără utilizarea tehnologiei informaționale avansate în comunicarea modernă; o creștere a numărului de actori interni și internaționali implicați în diplomație; o sensibilitate crescută a publicului față de problemele de politică externă, încercând astfel să influențeze diplomația prin utilizarea rețelelor sociale și a altor platforme online; și modul în care relațiile dintre state, guverne și alți actori influențează capacitatea diplomației de a acționa în mod legitim și eficient.

În plus, formarea unei imagini pozitive a statului ca instrument eficient pentru realizarea intereselor naționale devine din ce în ce mai importantă în contextul unei lumi în schimbare. În acest context, diplomația publică a devenit un instrument important al politicii externe a statelor. În special, diplomația publică ajută la promovarea intereselor țării prin studierea opiniilor publicului străin, informarea acestuia și influențarea celor care formează această opinie. Diplomația publică se adresează în primul rând unui public larg și se bazează pe faptul că opinia publică influențează deciziile luate de guvern și politica externă. Desigur, au apărut noi modalități prin care statele își pot promova interesele naționale, deoarece nu puteau atinge obiectivele de politică externă doar prin utilizarea puterii lor militaro-politice și economice. În timpul Războiului Rece, instrumentul folosit de către părțile implicate în lupta

---

¹ Paul Sharp, „For Diplomacy: Representation and the Study of International Relations” în *International Studies Review*, vol. 1, nr. 1, 1999, p. 34.

ideologică a fost informația; însă, în prezent, metodele convenționale de diplomație s-au schimbat, iar tehnologia informației a devenit principalul instrument utilizat de actorii statali și non-statali în relațiile internaționale.

Revizuirea literaturii: fundamentarea conceptuală a studiului

Apariția în literatura științifică a unor noțiuni precum diplomația publică și puterea soft a atras atenția cercetărilor asupra aspectelor teoretice ale acestor concepte. Ca urmare, un număr mare de cercetări au fost dedicate studiului fenomenului diplomației publice în științele politice contemporane. Pe baza specificului temei acestei cercetări, literatura științifică utilizată cuprinde lucrări care sunt dedicate studiului cadrului conceptual și teoretic al fenomenului diplomației publice, evoluției ideilor științifice despre conceptul de diplomație publică și actorii săi. În acest sens, fenomenul diplomației publice, ca instrument de răspândire a puterii soft este studiat în cărțile unuia dintre clasicii teoriei relațiilor internaționale și anume Joseph Nye². În studiul evoluției conceptului de diplomație publică, opera celebrului om de știință american Nicholas Cull a devenit deja una clasică³. Trăsăturile evoluției fundamentelor teoretice și ale practicii diplomației publice sunt analizate în lucrările lui Jan Melissen⁴, Eytan Gilboa⁵, W. Roberts⁶, J. Burridge⁷, Alan Henrikson⁸, A. Dolinsky⁹, Natalia Tsvetkova¹⁰. Prezentarea caracteristicilor diplomației clasice și evoluția extinderii acestui domeniu sunt luate în

---

² Joseph Nye, „Soft Power” în *Foreign Policy*, nr. 80, Twentieth Anniversary, 1990; Joseph Nye, *Bound To Lead: The Changing Nature Of American Power*, New York, Basic Books, 1991; Joseph Nye, „Public Diplomacy and Soft Power” în *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, vol. 616, nr. 1; Joseph Nye, „Get Smart: Combining Hard and Soft Power” în *Foreign Affairs*, 2009; Joseph Nye, *Soft Power. The Means to Success in World Politics*, New York, Public Affairs, 2004; Joseph Nye, „Soft Power and Cultural Diplomacy” în *Public Diplomacy Magazine*, nr. 3, 2010; Joseph Nye, *The Paradox of American Power: Why the World's Only Superpower Can't Go It Alone*, New York, Oxford University Press, 2003; Joseph Nye, *The Future of Power*, New York, Public Affairs, 2011.

³ Nicholas Cull, „Public Diplomacy Before Gullion: The Evolution of a Phrase” în Nancy Snow, Philip Taylor (eds), *Routledge handbook of public diplomacy*, New York, Routledge, 2009. pp. 19-23.

⁴ Jan Melissen, *The new public diplomacy: Soft power in international relations*, New York, Palgrave MacMillan, 2005.

⁵ Eytan Gilboa, „Searching for a Theory of Public Diplomacy” în *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, vol. 606, nr. 1, 2008, pp. 55-77.

⁶ Walter R. Roberts, „What Is Public Diplomacy? Past Practices, Present Conduct, Possible Future” în *Mediterranean Quarterly*, vol. 18, nr. 4, 2007, pp. 36-52.

⁷ Berridge G., *Diplomacy: theory and practice*, New York, Palgrave, ediția 4, 2010, p. 282.

⁸ Alan Henrikson, „What Can Public Diplomacy Achieve? Discussion Papers in Diplomacy”, Netherlands Institute of International Relations “Clingendael”, 2006, pp.35-38.

⁹ Dolinsky A.V., „Evolution of the theoretical foundations of public diplomacy” în *Bulletin of MGIMO University*, nr. 2, 2011, pp. 275-280 (în rusă).

¹⁰ Natalia Tsvetkova, „US public diplomacy: theories and concepts” în *Tambov: Certificate*, vol. 54, nr .4, 2015, pp. 186-189 (în rusă).

considerare în studiile lui Nancy Snow¹¹, R.S. Zakharny¹², M. Lebedeva¹³, Natalia Tsvetkova¹⁴, J. Pamment¹⁵, La Porte¹⁶, G. Lii și K. Aichen¹⁷. De asemenea, având în vedere lipsa unei definiții unanim acceptate a diplomației publice și utilizarea frecventă a acestui termen ca sinonim pentru concepte conexe (diplomația culturală, relațiile publice, propaganda, puterea soft), voi analiza relația dintre diplomația publică și acestea, pe baza lucrărilor autorilor M. Lebedeva¹⁸, A. Dolinsky¹⁹, S. Anholt²⁰, G. Szondi²¹, Guy Golan, S. Young și Dennis Kinsey²². Pe de altă parte, literatura științifică utilizată cuprinde și publicații științifice din Federația Rusă și Ucraina, care sunt considerate instrumente ale puterii soft și ale diplomației publice. Contribuția semnificativă la acest studiu de caz a fost adusă de cercetători ruși și ucrainieni, precum O. Zernetska, O. Kondratenko, I. Khyzhnyak O. Kuchmii, E. Makarenko, E. Tykhomyrova, V. Lenin, Anatoliy Dolinsky, Mariya Lebedeva, Natalia Tsvetkova, care își concentrează cercetarea pe rolul diplomației publice în sistemul de comunicare cu politica externă.

Pe lângă bibliografia de mai sus, un rol semnificativ în pregătirea studiului l-au avut rapoartele oficiale și caietele de referință ale statelor și organizațiilor internaționale, materiale ale organizațiilor și instituții legate de domeniul diplomației publice, materiale din mass-media rusă și internațională²³ și materiale ale site-urilor web ale autorităților de stat²⁴ și articole despre diplomația publică din revistele

---

¹¹ Nancy Snow, „Rethinking Public Diplomacy” în Nancy Snow and Philip Taylor (eds), *Routledge handbook of public diplomacy*, New York, Routledge, 2009, pp. 3-11.

¹² Zaharna R. S., „Mapping Out a Spectrum of Public Diplomacy Initiatives: Information and Relational Communication Frame-works” în Nancy Snow and Philip Taylor (eds), *Routledge handbook of public diplomacy*, New York, Routledge, 2009, pp. 86-100.

¹³ Lebedeva M.M., „Public diplomacy: extinction or new horizons?” în M. M. Lebedeva (ed), *Public diplomacy: Theory and practice*, Aspect Press, 2017, pp. 8-20, (în rusă).

¹⁴ Natalia Tsvetkova, „Web 2.0 programs in US public diplomacy” în *USA and Canada: economics, politics, culture*, nr. 3, 2011, pp. 109-122, (în rusă).

¹⁵ Pamment J., *New Public Diplomacy in the 21st Century: A Comparative Study of Policy and Practice*, London, Routledge, 2013, p. 184

¹⁶ La Porte T., „The Impact of ‘Intermestic’ Non-State Actors on the Conceptual Framework of Public Diplomacy” în *The Hague Journal of Diplomacy*, vol. 7, nr. 4, pp. 441-458.

¹⁷ Geun Lee, Kadir Ayhan, „Why Do We Need Non-state Actors in Public Diplomacy?: Theoretical Discussion of Relational, Networked and Collaborative Public Diplomacy” în *Journal of International and Area Studies*, vol. 22, nr. 1, 2015, pp. 57-77.

¹⁸ Lebedeva M.M., „Soft power: concept and approaches” în *Bulletin of MGIMO University*, vol. 54, nr. 3, 2017, pp. 212-223 (în rusă).

¹⁹ Dolinsky A.V., „Discourse on public diplomacy” în *International processes*, vol. 9, nr. 1, 2011, pp. 63-73 (în rusă).

²⁰ Anholt S., „Why brand? Some practical considerations for nation branding” în *Place Branding*, vol. 2, nr. 2, 2006, pp. 97-107.

²¹ G. Szondi. „Public Diplomacy and Nation Branding: Conceptual Similarities and Differences”, *Discussion Papers in Diplomacy*, Netherlands Institute of International Relations ‘Clingadael’, 2008.

²² Guy Golan, Yang S., Dennis Kinsey, *International Public Relations and Public Diplomacy: Communication and Engagement*. New York, NY: Peter Lang Publishing, 2015, p. 458.

²³ BBC <https://www.bbc.com/>, RIA Novosti <https://ria.ru/>, TASS <https://tass.com/>, AL JAZEERA <https://www.aljazeera.com/>, Sputnik <https://sputnikglobe.com/> accesat la data de 20.05.2023.

²⁴ The Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation <https://www.mid.ru/en/>, Ministry of Culture of the Russian Federation <http://government.ru/en/department/27/events/>, Ministry for Regional Development of Russian Federation <https://culture.gov.ru/en/>, President of Russia <http://kremlin.ru/> accesat la data de 20.05.2023.

științifice străine și ruse de specialitate, cum ar fi USC Center on Public Diplomacy²⁵, Foreign Affairs²⁶, Buletinul MGIMO-Universitate²⁷, Russia in Global Affairs²⁸.

Relevanța și noutatea studiului

Relevanța studierii acestei teme a relațiilor internaționale provine din faptul că, timp de multe secole, relațiile internaționale au fost dominate de puterea militară, însă, odată cu intensificarea procesului de globalizare și a schimbărilor care au loc în arena internațională, elementele puterii în relațiile internaționale au trecut de la spațiul politico-militar la cel economic și cultural. Astfel, relevanța studierii diplomației publice se întemeiază pe schimbările care au loc pe arena internațională, schimbări care au dus la creșterea în importanță a activităților de diplomație publică în relațiile internaționale, multe dintre ele fiind legate de conceptele de globalizare și de eră a informației. Noile provocări generate de globalizare au determinat o implicare tot mai activă a societății civile în procesele decizionale, ceea ce implică o analiză a conceptului de diplomație publică. Puterea soft este răspunsul găsit la noile provocări, un răspuns adaptat și întregit ca sens de ceea ce este un instrument concret al său, și anume, diplomația publică.

Interesul pentru diplomația publică a crescut nu numai în cadrul conceptelor științifice, ci și în rândul cercetătorilor, politicienilor, jurnaliștilor și publicului larg. Astăzi, țările care pretind poziția de lideri globali pun un accent deosebit pe instrumentele lor de diplomație publică. Această tendință se explică atât prin dezvoltarea noilor tehnologii de comunicare, cât și prin dorința diferitelor state de a diversifica formatele de comunicații transfrontaliere, de a intensifica activitățile de creștere a atractivității politicii lor externe în ochii publicului străin, și, în cele din urmă, de a-și îmbunătăți imaginea internațională.

De asemenea, cercetarea propusă, respectiv diplomația publică în relațiile dintre Federația Rusă și Ucraina în contextul conflictului din Ucraina din 2014, este una de interes și actuală, care abordează un subiect important în contextul relațiilor internaționale. Conflictul din Ucraina a avut un impact semnificativ asupra întregii regiuni și a generat preocupări privind stabilitatea și securitatea la nivel mondial. Analiza diplomației publice ruse în acest context, împreună cu rolul și modul în care mass-media este implicată în conflictele internaționale, poate evidenția strategiile și tacticile pe care Federația Rusă le folosește pentru a-și promova agenda și a influența opinia publică internă și internațională. Această temă oferă oportunitatea de a analiza dinamica relațiilor internaționale și de a explora modalitățile prin care mass-media poate influența percepția și reacția publicului în situațiile de criză.

Originalitatea studiului constă în elaborarea unei lucrări ce aduce în discuție rolul diplomației publice în relația dintre Federația Rusă și Ucraina în contextul conflictului din Ucraina din 2014. Totodată, prin această cercetare doresc să contribuie la creșterea interesului pentru acest subiect și să

---

²⁵ USC Center on Public Diplomacy <https://usepublicdiplomacy.org/page/what-is-pd> accesat la data de 20.05.2023.

²⁶ Foreign Affairs <https://www.foreignaffairs.com/> accesat la data de 20.05.2023.

²⁷ MGIMO University <https://english.mgimo.ru/> accesat la data de 20.05.2023.

²⁸ Russia in Global Affairs <https://eng.globalaffairs.ru/> accesat la data de 20.05.2023.

analizez potențialul și necesitatea puterii soft ca instrument de diplomație publică, în politica externă a statelor menționate mai sus.

Studiul contribuie la dezvoltarea fundamentelor conceptuale ale diplomației publice, oferă soluții la o serie de dileme conceptuale, de exemplu, particularitățile relației dintre conceptele de diplomație publică și diplomația clasică și alte concepte, precum puterea soft, diplomația publică, relațiile publice, propaganda. În acest sens, acest studiu își propune să clarifice unele elemente ale aparatului conceptual al diplomației publice și al puterii soft și modul de implementare a acestor concepte.

Lucrarea poate fi un material relevant pentru pregătirea unor cursuri de formare privind dimensiunea socială și umanitară a politicii mondiale și a relațiilor internaționale contemporane. Conținutul său poate fi solicitat pentru pregătirea cursurilor de specialitate referitoare la însuși fenomenul diplomației publice; de asemenea, poate fi util în vederea pregătirii unui studiu cuprinzător al proceselor de implementare a mecanismelor de diplomație publică din Federația Rusă și Ucraina în dezvoltarea cooperării lor internaționale, în noile condiții politice mondiale ale secolului al XXI-lea. Rezultatele obținute în lucrare și recomandările practice ar putea fi folosite și pentru a efectua cercetări politice aplicative ulterioare pe problemele diplomației publice.

Studiul ar putea aduce o contribuție la literatura științifică despre puterea soft rusă în mai multe moduri: în primul rând, analizează puterea soft rusă ca discurs generat de elitele rusești în căutarea puterii și statutului țării lor în afacerile internaționale, iar, în al doilea rând, analizează relațiile de putere dintre indivizi și nu măsura în care aceasta este deținută de către aceștia; de asemenea, plecând de la premisa că puterea este o componentă a relațiilor dintre state, aceasta este relevantă numai dacă își găsește utilitatea în relațiile cu celelalte state.

Scopul studiului

Studiul își propune să surprindă transformările la nivel teoretic și practic în ceea ce privește diplomația publică în relațiile dintre Federația Rusă și Ucraina și să analizeze modalitățile de acțiune și efectele în plan politic și social ca urmare a campaniilor de diplomație publică inițiate de către Federația Rusă în Ucraina în timpul conflictului din Ucraina și după, respectiv anii 2014-2015.

Scopul acestei lucrări este de a analiza rolul diplomației publice, ca instrument al politicii externe în relațiile dintre state și de a prezenta conceptul și aplicarea practică ca instrument de putere non-coercitivă (soft) în relația dintre Federația Rusă și Ucraina în contextul conflictului din Ucraina din 2014, cu scopul creării unei imagini pozitive a țării în străinătate. Totodată, sunt identificate direcții de acțiune în domeniul diplomației publice și recomandări pentru consolidarea eforturilor Ucrainei de a elimina impactul negativ al agresiunii informaționale ruse și pentru a îmbunătăți percepția acesteia în lumea occidentală.

Studiul se concentrează pe examinarea relației dintre Federația Rusă și Ucraina prin prisma practicilor de comunicare și diplomație publică, cu accentul pus pe analiza critică a modalităților de acțiune și a efectelor în plan politic și social ca urmare a campaniilor de diplomație publică inițiate și derulate în relațiile dintre Federația Rusă și Ucraina în perioada imediat următoare conflictului din Ucraina din 2014, respectiv anii 2014-2015. De asemenea, analiza se concentrează pe evidențierea narațiunii promovate de către Federația Rusă prin mass-media și identificarea principalelor strategii

folosite pentru a-și susține punctele de vedere cu privire la conflictul din Ucraina. În acest sens, am identificat două obiective principale și mai multe obiective secundare, care constau în:

1. Analiza conceptului de diplomatie publică:
  - a. analizarea modului în care este implementată diplomația publică în politica externă a Federației Rusiei, în mod special în relația cu Ucraina, în contextul conflictului din Ucraina din 2014;
  - b. examinarea instrumentelor utilizate de către Federația Rusă în Ucraina în contextul conflictului.
2. Analiza conceptului de putere soft;
  - a. înțelegerea modului în care două țări, care au împărtășit o istorie comună în trecut și au optat pentru căi strategice diferite în prezent, folosesc puterea soft în zilele noastre;
  - b. analizarea mesajului Federației Ruse către Occident.

Intenția este de a analiza activitatea de diplomatie publică și modul în care aceasta este influențată de starea actuală a relațiilor internaționale, care, la rândul lor, afectează modul în care politica, mass-media și mediul academic reacționează și reflectă asupra problemei.

Metodologia cercetării

Alegerea unei metodologii adecvate de cercetare este esențială pentru a înțelege fenomenul complex al diplomației publice în domeniul relațiilor internaționale. Metodologia cercetării reprezintă cadrul general în care voi aborda întrebările de cercetare și voi analiza datele relevante. În acest sens, am luat în considerare mai multe opțiuni metodologice și le-am evaluat în funcție de obiectivele cercetării și de natura datelor disponibile. Astfel, am selectat o metodologie care să ofere un cadru adecvat pentru a analiza rolul diplomației publice în relația dintre Federația Rusă și Ucraina, în contextul conflictului din Ucraina din 2014.

Pentru a atinge acest obiectiv, voi folosi metode de cercetare calitativă prin selectarea unui studiu de caz relevant, care îmi va permite să înțeleg mai bine contextul și să obțin o imagine completă a fenomenului studiat. În științele sociale, studiul de caz reprezintă atât o metodă de analiză, cât și un design specific de cercetare pentru efectuarea unei anchete empirice. Studiile de caz au fost printre primele metode de cercetare care au fost utilizate în domeniul metodologiei calitative. În perioada actuală, acestea reprezintă o mare parte din cercetările prezentate în cărți și articole de psihologie, istorie, educație și medicină, relații internaționale. Alegerea studiului de caz explicativ, ca metodă de cercetare, se datorează dorinței de a înțelege contextual aspectele cheie ale diplomației publice, de a analiza modul în care Federația Rusă abordează și gestionează provocările diplomației publice (imaginea țării, comunicarea cu publicul străin, diversitatea culturală, dezinformarea în mass-media, gestionarea conflictelor internaționale, adaptarea la schimbările tehnologice) în relația cu Ucraina, în contextul conflictului din Ucraina din 2014 și de a examina diferitele metode sau abordări utilizate de Federația Rusă în Ucraina. Această analiză poate oferi o înțelegere mai amplă a factorilor care influențează diplomația publică și modul în care aceasta a răspuns sau dacă a răspuns la schimbările politice și sociale.

Tehnica aleasă pentru cercetare este analiza de conținut. Analiza de conținut este un instrument de cercetare folosit pentru a analiza și interpreta conținutul diferitelor surse de informație, cum ar fi texte scrise, documente, cu scopul de a dobândi o înțelegere mai profundă a temei sau subiectului de cercetare. Această abordare este potrivită pentru cercetarea calitativă și poate fi aplicată în multe alte domenii de cercetare, cum ar fi comunicarea, jurnalismul, relațiile internaționale, științele politice, analiza media și științele sociale. Atunci când folosesc analiza de conținut, cercetătorii au capacitatea de a măsura și de a analiza prezența, semnificațiile și legătura dintre anumite cuvinte, teme sau concepte. Klaus Krippendorff, expert pe această temă, definește analiza conținutului ca fiind „o tehnică de cercetare pentru a face inferențe replicabile și valide din texte (sau alte chestiuni semnificative) în contextele de utilizare a acestora”. Practic, analiza de conținut oferă noi perspective și mărește înțelegerea unui cercetător asupra anumitor fenomene, în sensul că, este subliniată importanța rezultatelor replicabile și validitatea în analiza conținutului.

Metodele de cercetare folosite în cadrul acestui demers academic au fost direcționate către identificarea de răspunsuri cât mai adecvate la obiectivele cercetării, urmărind totodată evidențierea limitărilor pe care un astfel de studiu le poate avea datorită complexității interdisciplinare, fiind abordate chestiuni ce țin de relațiile internaționale, comunicare, mass-media, diplomație publică, folosind în același timp diverse teorii și concepte, în contextul conflictului din Ucraina din 2014.

În ceea ce privește limitele studiului și având în vedere faptul că tema de cercetare abordează un subiect complex, respectiv conflictul din Ucraina din 2014, care implică o varietate de aspecte de studiu și implicit evoluțiile aflate în curs de defășurare, limitele sunt inerente în cercetare. Atât din punct de vedere metodologic, cât și empiric, una dintre limite constă în absența unor cercetări cantitative, prin realizarea unor interviuri sau a unor focus-grupuri și numărul relativ mic de lucrări științifice pe această tematică de cercetare. Perioada de cercetare este o altă limită. Abordarea conflictului din Ucraina este limitată la perioada cuprinsă între anii 2014-2015. În ceea ce privește delimitarea spațială, lucrarea analizează relația dintre Federația Rusă și Ucraina. Domeniul de aplicare va fi limitat la aspectele puterii soft subliniate de Joseph Nye și pe analiza media, mai exact, discursurile președintelui Vladimir Putin și articole din agenția de știri Russia Today. Resursele disponibile reprezintă o altă limită; accesul la resurse fiind o barieră majoră pentru cercetare. Deși există multe surse de informații, cum ar fi documentele publice, discursurile oficiale, știrile, articolele de cercetare și cărțile, unele dintre aceste documente pot fi inaccesibile, ceea ce restrânge abordarea subiectului. Și nu în ultimul rând, pot apărea probleme în ceea ce privește barierele de limbaj, care, de asemenea, limitează accesul la date. Cercetarea poate include examinarea documentelor în mai multe limbi (rusă, ucrainiană, engleză), ceea ce produce dificultăți în a accesa și analiza toate resursele. Impactul evenimentelor ulterioare este o altă limitare. Conflictul din Ucraina a avut un impact asupra evenimentelor și relațiilor ulterioare dintre cele două țări, iar impactul pe termen lung al acestor evenimente în cadrul acestei cercetări ar putea fi dificil de tratat în detaliu.

Subiectul cercetării este diplomația publică ca instrument al politicii externe a Federației Ruse, iar obiectul studiului este politica externă a Federației Ruse. În acest sens, cercetarea se concentrează pe studiul conceptului de diplomație publică ca parte a evoluției relațiilor dintre Federația Rusă și Ucraina în contextual conflictului din Ucraina din 2014. Folosirea metodelor de cercetare calitative ajută la studierea subiectului în detaliu, la identificarea caracteristicilor acestuia, la îndeplinirea sarcinilor și la atingerea obiectivelor studiului pentru a avea astfel, o imagine de ansamblu a tematicii abordate.

În acest sens, în cadrul studiului de caz, vor fi abordate mai multe aspecte, printre care, analiza prezentării evenimentelor din Ucraina în mass-media rusă și analiza narațiunilor și discursurilor din diferite surse rusești în acoperirea crizei ucrainene. Obiectul cercetării constă în analiza activităților de diplomatie publică desfășurate de Federația Rusă în Ucraina în contextul crizei din Ucraina din 2014. Mai precis, voi realiza un studiu de caz explicativ referitor la inițiativele de diplomatie publică, la instrumentele de putere soft utilizate în relația dintre Federația Rusă și Ucraina și la impactul avut asupra comunității internaționale, în special asupra SUA și UE. Consider că acest studiu explicativ poate ajuta la înțelegerea schimbărilor și evoluțiilor în dinamica relațiilor dintre cei doi actori statali.

Studiul de caz, realizat prin identificarea surselor pe baza unei grile de analiza, ca tehnică de colectare a datelor, se concentrează pe modul în care mass-media rusă a încadrat conflictul din Ucraina din 2014. Cercetarea examinează modul în care Federația Rusă a folosit mass-media pentru a-și promova și a-și susține obiectivele de politică externă în timpul conflictului din Ucraina, prin analiza agenției de știri Russia Today și a discursurilor și interviurilor președintelui rus Vladimir Putin. Studiul este delimitat la perioada cuprinsă între anii 2014 și 2015. În plus, este limitat la cadrul conceptual de putere soft propus de Joseph Nye. Astfel, pentru a atinge obiectivele cercetării, studiul se va concentra pe modul în care Federația Rusă utilizează instrumentele de putere soft, în cazul acesta, mass-media.

Astfel, cu ajutorul analizei calitative de conținut, în prima parte a analizei, am identificat justificările pe care președintele rus le-a folosit pentru acțiunile Federației Ruse în Ucraina pentru a avea o înțelegere mai profundă a dinamicii geopolitice din regiune. În acest sens, am selectat un total de 50 surse care conțin discursuri, interviuri, declarații de presă ale președintelui Vladimir Putin cu privire la conflictul din Ucraina, din anii 2014-2015, respectiv din 28 ianuarie 2014 până la 17 decembrie 2015. Sursele au fost selectate după câteva criterii: subiectul, data sursei, retorica președintelui Vladimir Putin și credibilitatea sursei.

De asemenea, a doua parte a analizei, se concentrează pe examinarea articolelor agenției de știri Russia Today, ca instrumente de diplomatie publică ale Federației Ruse în contextul conflictului din Ucraina din 2014. Selecția articolelor a fost realizată cu ajutorul următoarelor cuvinte-cheie: „protestatari”, „Euromaidan”, „referendum”, „anexare” și „Crimeea”. Perioada analizată a fost cuprinsă între 30 noiembrie 2013 – 08 mai 2014 și, totodată, în momentul selectării surselor, s-au avut în vedere analiza știrilor în legătură cu două evenimente semnificative, respectiv, protestele Euromaidan și referendumul privind statutul Crimeei și anexarea acesteia de către Federația Rusă.

Conflictul din Ucraina din 2014 a avut un impact semnificativ asupra activităților de diplomatie publică și a instrumentelor de putere soft ale mai multor actori internaționali (în cazul acesta, Federația Rusă și Ucraina). În acest caz, realizarea unui studiu de caz poate oferi o imagine de ansamblu asupra modului în care evenimente, precum conflictul din Ucraina, pot influența și determina o reconsiderare a abordărilor diplomatice și a instrumentelor de putere soft ale statelor. Înainte de conflictul din Ucraina din 2014, instrumentele diplomatiei publice și puterii soft erau văzute ca instrumente esențiale în cadrul politicii externe a multor state. Diplomatia publică s-a concentrat pe construirea unei imagini favorabile în rândul publicului străin, prin schimburi culturale, dialog, mass-media și promovarea valorilor democratice, iar instrumentele de putere soft au inclus ajutorul umanitar, asistența economică, cooperarea în domeniul educației, promovarea valorilor și instituțiilor democratice. Conflictul din Ucraina a dus astfel, la o schimbare a priorităților. Mai exact, relațiile dintre Federația Rusă și Occident s-au tensionat

semnificativ, iar diplomația publică a fost afectată în mod considerabil, în sensul că, atât Statele Unite, cât și UE, și-au revizuit abordările și și-au schimbat prioritățile, trecând de la diplomația publică și instrumentele de putere soft la măsuri de putere hard, precum consolidarea alianțelor militare, creșterea cheltuielilor de apărare și impunerea de sancțiuni împotriva Federației Ruse. Politica occidentală față de Federația Rusă a înregistrat o scădere a atenției acordate diplomației publice și a pus un accent mai mare pe importanța securității naționale, prin trecerea de la promovarea dialogului și a cooperării, la sancțiuni economice și presiuni politice. Eforturile care până atunci erau îndreptate spre promovarea imaginii, au fost redirecționate către măsurile de securitate și contracararea amenințărilor.

Concluzii

Activitatea de diplomație publică, înțeleasă ca instrument de convingere și obținere a unor opinii favorabile în rândul publicului din interiorul și din afara granițelor naționale, a cunoscut o adaptare rapidă la nevoile informaționale și tehnologice ale publicului țintă, fiind utilizată complementar cu diplomația clasică. Practica diplomației publice a devenit tot mai importantă pe măsură ce fluxul de informații și capacitatea statelor de a transmite mesaje direct publicului străin a devenit mai ușoară și mai rentabilă.

Diplomația publică a jucat un rol important atât în relațiile dintre Federația Rusă și Ucraina, cât și în comunitatea internațională în contextul conflictului din Ucraina din 2014. Conflictul a apărut ca urmare a anexării ilegale a Peninsulei Crimeea de către Federația Rusă și a conflictului din estul Ucrainei, care a deteriorat puternic relațiile dintre cele două țări. Ambele părți au folosit diplomația publică pentru a-și transmite mesajele, pentru a obține sprijin internațional și pentru a influența opinia publică în favoarea lor. Federația Rusă a folosit o strategie complexă pentru a-și extinde influența în Ucraina. Aceasta a folosit instrumente politice, financiare, militare și de propagandă, în încercarea de a controla și submina suveranitatea și integritatea teritorială a Ucrainei. În special, Federația Rusă a folosit propaganda și dezinformarea pentru a-și justifica acțiunile în Ucraina și pentru a influența opinia publică în interiorul țării și în alte țări, comportament ce a provocat critici din partea comunității internaționale.

În cele din urmă, diplomația publică este o parte importantă a eforturilor diplomatice ale unei țări și este menită să influențeze opinia publică globală și să obțină sprijin pentru politica externă a guvernului. Acest studiu are scopul de a oferi o imagine de ansamblu asupra stării complexe a relațiilor internaționale din perspectiva diplomației publice, ca instrument de putere soft; în special asupra impactului comunicării globale asupra relațiilor dintre Federația Rusă și Ucraina, în contextul conflictului din Ucraina din 2014.

1. Diplomația publică: definiție și fundament teoretic

Conceptul de diplomație publică este unul dintre cele mai controversate subiecte din relațiile internaționale, în sensul că, punctele de vedere asupra sferei, utilității, practicii corecte și bazelor teoretice variază semnificativ. Pe parcursul cercetării, m-am confruntat cu două provocări teoretice și conceptuale. Prima constă în eterogenitatea abordărilor cercetării pentru înțelegerea fenomenului luat în considerare (diplomația publică), care, în funcție de preferințele teoretice ale cercetătorilor, își extinde sau își restrânge granițele. A doua provocare constă în lipsa unui consens clar fixat cu privire la o singură definiție și un singur aparat terminologic.

Diplomația publică devine din ce în ce mai importantă în politica mondială ca instrument care contribuie la dezvoltarea puterii soft în relațiile internaționale. Diplomația publică se referă la tehnicile utilizate pentru a stabili legături pe termen lung, pentru a proteja interesele politicii externe ale unei țări și pentru a reprezenta instituțiile și valorile unei țări în străinătate. Un alt factor care contribuie la confuzia terminologică este utilizarea pe scară largă a sinonimelor și înțelegerea conceptelor de diplomație publică și putere soft. Aceste concepte sunt într-adevăr strâns legate. Puterea soft este o construcție teoretică, în timp ce, diplomația publică este un instrument de implementare. Desigur, înțelegerea științifică a diplomației publice este influențată și de acești factori.

De asemenea, în ciuda provocărilor identificate în discursul public privind aspectele non-coercitive ale influenței, subiectul diplomației publice se află în centrul atenției atât a cercetătorilor, cât și a practicienilor. Această popularitate a conceptului a generat, după cum am menționat, diferite modalități de înțelegere a dimensiunii sale teoretice și aplicate. O astfel de diversitate de opinii, bazată în principal pe o evaluare situațională, mai degrabă, decât pe o evaluare conceptuală și constructivă, reflectă dialectica puterii soft și a diplomației publice și se datorează în mare măsură volatilității politicii mondiale. Tendințele identificate în înțelegerea științifică a diplomației publice, împreună cu alți factori, mă ajută să identific granițele la nivel teoretic și conceptual și trăsăturile aplicării sale practice de către diverși actori ai politicii mondiale moderne.

La începutul secolelor al XX-lea și al XXI-lea, lumea a trecut prin schimbări semnificative. Aceste schimbări din arena internațională sunt atribuite colapsului sistemului bipolar. Cu toate acestea, „ce anume se transformă” este încă o întrebare controversată. Majoritatea cercetătorilor pornesc de la presupunerea că, după încheierea Războiului Rece (după încheierea confruntării ideologice), relațiile interstatale s-au schimbat și, ca urmare lumea modernă a suferit transformări. Într-adevăr, relațiile interstatale se schimbă, fiind un element structural important al organizării politice a lumii. Dar această parte a schimbării nu este singura. Transformarea politică în lumea modernă acoperă cel puțin trei niveluri ale organizării politice a lumii²⁹: erodarea sistemului Westfalian, prăbușirea sistemului bipolar de relații interstatale și schimbarea sistemelor politice ale multor state. Unicitatea organizării politice moderne, mai precis, reorganizarea lumii, constă tocmai în faptul că toate cele trei procese au loc simultan,

---

²⁹ Joseph Nye, Robert O. Keohane, „Transnational relations and world politics: An introduction” în *Cambridge University Press, International Organization Foundation*, vol. 25, nr. 3, 1971, pp. 329–349.

întărindu-se reciproc și formând un efect de sinergie sau o „furtună perfectă”³⁰. Schimbările în organizarea politică a lumii înseamnă că un număr din ce în ce mai mare de actori sunt angajați în diplomația publică, iar rolul diplomației publice devine tot mai important pentru state. Aceste transformări nu au putut decât să afecteze diplomația publică, care este înțeleasă ca politică de influențare a unui stat asupra societății altui stat.

În timp ce analizăm dezbaterile actuale privind conceptul de diplomație publică, concentrându-ne în special pe relevanța, obiectivele și contextele în care apare și se desfășoară aceasta, ar fi necesar să găsim un numitor comun asupra conceptului. Înțelegerea fundamentală a ceea ce reprezintă diplomația publică ar trebui să conducă în continuare la răspunsul la întrebările privind așteptările din partea diplomației publice. Astfel de răspunsuri pot construi baze solide pentru recomandări și strategii relevante pentru funcționarea contemporană a diplomației publice, la nivel național și internațional. În acest sens, capitolul va trece în revistă contextul istoric și literatura existentă în ceea ce privește diplomația publică, va defini conceptul, apoi va reuni diferite abordări ale înțelegerii diplomației publice din perspectiva științelor sociale; va examina evoluția ideilor științifice despre conceptul și actorii diplomației publice; va defini principalele forme de implementare a activității diplomației publice în practica modernă; și, în final, va examina rolul și importanța diplomației publice în relațiile internaționale și stadiul actual al cunoașterii în domeniu.

1.1. Introducere în diplomația publică

Lumea modernă suferă schimbări majore, fapt care se reflectă atât în discursurile liderilor politici din diferite țări ale lumii, cât și în literatura academică. Resursele sociale și umanitare sunt mai importante, iar influența lor crește odată cu schimbările în organizarea politică a lumii. Acest lucru se datorează importanței factorului uman și a capitalului uman în lumea modernă. Ființa umană este acum în centrul dezvoltării economice, sociale și politice. Mulți cercetători, inclusiv cei ruși, acordă atenție acestui aspect. În plus, întărirea rolului resurselor sociale și umanitare este asociată cu dezvoltarea tehnologiilor de comunicare și informare, care fac posibil ca miliarde de oameni să caute și să obțină informații și să comunice. Ca rezultat, s-a acordat multă atenție problemelor sănătății, turismului, luptei împotriva sărăciei. În consecință, în domeniul științific, numărul studiilor în domeniile umanitar și social a fost în creștere și au apărut concepte care sunt direct legate de sferele sociale și umanitare (în special, conceptul de putere soft)³¹. Desigur, resursele militar-politice și politico-economice nu își reduc „greutatea” în politica mondială. În această situație, vorbim despre faptul că mijloacele de influență sociale și umanitare devin nu mai puțin eficiente decât alte mijloace. Mai mult, acestea „se conectează” la alte mijloace de influență, inclusiv militare, întărindu-le deseori. Un exemplu în acest sens sunt războaiele hibride, când sunt folosite diferite mijloace de influențare a inamicului, precum și propaganda, știrile false. Evoluția sistemelor informaționale determină astfel succesul politicii de stat și al proiectelor

---

³⁰ M.M. Lebedeva, M.V. Kharkevich, E.S. Zinovieva, E.N. Kuposova, „State Archaization: the Role of Information Technologies” în *Political Studies*, nr. 6, 2016, pp. 22-36.

³¹ Joseph Nye, *The Paradox of American Power: Why the World's Only Superpower Can't Go it Alone*, New York, Oxford University Press, 2002.

economice externe pe scena mondială. În condițiile schimbării organizării politice a lumii, devine insuficient să se acționeze prin metodele obișnuite ale diplomației publice.

Diplomația publică a apărut în primii ani ai Războiului Rece. Datorită enormei puteri distructive a armelor nucleare, a devenit clar că informațiile și campaniile de convingere vor fi principalele arme pe care cele două puteri le vor folosi în lupta lor ideologică și strategică globală. Astfel, inițial, statele au folosit diplomația publică în relațiile antagoniste pentru a obține rezultate pe termen lung în societățile străine. Se presupunea că, dacă opinia publică din societatea țintă este convinsă să accepte o imagine favorabilă a celeilalte părți, va exercita presiuni asupra guvernului său pentru a modifica atitudinile și politicile ostile existente. Ideea a fost de a oferi publicului din societatea țintă informații mai echilibrate despre propria țară pentru a contracara propaganda internă a guvernului societății țintă. În timpul Războiului Rece, atât Statele Unite, cât și Uniunea Sovietică au folosit în principal difuzarea internațională pentru a modela atitudinile publice favorabile față de ideologiile rivale respective.

Majoritatea studiilor despre conceptul de diplomație publică analizează diplomația publică a SUA din perioada Războiului Rece pentru că reprezintă o alternativă mai bună decât cea sovietică pentru a contura conceptul. Astfel, literatura actuală prezintă un decalaj în ceea ce privește politicile de diplomație publică sovietică sau rusă. Uniunea Sovietică, una dintre cele două puteri beligerante principale din Războiul Rece, oferă un studiu de caz important despre practica diplomației publice. În mod similar, ca principal succes al Uniunii Sovietice și ca unul dintre cei mai influenți actori din arena internațională, Federația Rusă ar oferi, de asemenea, un caz semnificativ în ceea ce privește practica diplomației publice.

Diplomația publică în literatura științifică este discutată în principal ca o practică pe timp de pace, existând foarte puține cercetări privind diplomația publică în situații de conflict. Conform sociologiei istorice, sistemul modern de relații internaționale s-a născut în urma războiului. „Războiul a creat statul, iar statele duc războaie”³² și formează sistemul de relații internaționale. În timp, evoluția sistemului de relații internaționale s-a îndepărtat de războiul hobbesian și ne poate aduce mai aproape de lumea lui Rousseau sau Kant.

În literatura științifică au fost identificate trei modele principale de diplomație publică: modelul Războiului Rece, modelul transnațional și modelul PR intern (relații publice)³³. Primul model s-a format în timpul Războiului Rece și presupune utilizarea diplomației publice în contextul unei confruntări de lungă durată. Scopul unei astfel de diplomații a fost acela de a atenua atitudinea ostilă a guvernului de partea opusă prin influența informațională asupra societății civile și contracararea propagandei negative. Principalele canale pentru o astfel de diplomație au fost radioul și televiziunea.

Odată cu creșterea numărului actorilor non-statali în politica mondială, modelul Războiului Rece al diplomației publice a făcut loc unui model transnațional. Actorii principali ai acestui model sunt actorii non-statali. Pentru a-și atinge obiectivele, aceștia folosesc rețele globale de telecomunicații, care operează peste granițele naționale. Un exemplu în acest sens sunt evenimentele „primăverii arabe”³⁴. Opoziția democratică, folosind rețelele globale de informare, inclusiv rețelele sociale, organizează sprijin

---

³² James G. March, Johan P. Olsen, „The new institutionalism: organizational factors in political life” în *The American Political Science Review*, vol. 78, nr. 3, 1983, pp. 734–749.

³³ Eytan Gilboa, „Searching for a Theory of Public Diplomacy” în *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, vol. 606, nr. 1, 2008, pp. 55-77.

³⁴ Nicholas Cull, *Public Diplomacy: Lessons from the Past*, Los Angeles, USC Center on Public Diplomacy, 2009.

global de PR pentru eforturile sale. Datorită acestui fapt, guvernele încep să experimenteze presiuni internaționale și le este deja mai greu să suprime discursurile opoziției. Aceste campanii de PR sunt asociate de guverne cu diverse acțiuni ostile ale jucătorilor din afară. De regulă, Statele Unite sunt suspectate; însă, cu toate acestea, este cel mai probabil să apară o eroare de percepție. Modelul transnațional diferă semnificativ de modelul Războiului Rece, nu este unul conflictual și este implementat de actori non-statali, folosind canale de informare transnațională.

Dacă în timpul Războiului Rece, statele au folosit atât canale naționale, cât și internaționale de informare pentru diplomația publică, în prezent, statele, angajează companii de PR și lobby-iști dintr-o țară străină pentru a desfășura campaniile de diplomație publică. Cele mai cunoscute exemple de implementare a acestui model sunt cazurile din Kuwait și Federația Rusă. În timpul agresiunii lui Saddam împotriva Kuweitului, monarhul local exilat a angajat firma americană de relații publice Hill and Knowlton pentru a oferi sprijin din partea publicului american a Congresului și a presei pentru campania militară condusă de SUA împotriva Irakului. Federația Rusă a folosit serviciile companiei americane de PR Ketchum³⁵, care de la mijlocul anilor 2000 au încercat să creeze o imagine pozitivă a Federației Ruse și Gazprom în SUA.

Astfel, perioada de glorie a diplomației publice a fost asociată cu perioada post-bipolară, când au avut loc schimbări în cadrul relațiilor internaționale, tehnologiilor de comunicare în masă și în politică³⁶. Aceste schimbări au fost cauzate de apariția internetului și a mass-media globală, precum CNN și de faptul că statele au început să lupte din ce în ce mai mult, nu pentru teritorii sau resurse, ci pentru reputația lor și pentru a atrage tot mai multe investiții.

1.1.1. Istoria și evoluția diplomației publice

Pentru a înțelege conceptul de diplomație publică, este necesar să analizăm practicile diplomației publice de-a lungul timpului. În acest sens, această secțiune va contura o prezentare generală asupra istoriei practicii diplomației publice, inclusiv a diplomației publice moderne a Statelor Unite, pentru a identifica principalele sale componente (în ceea ce privește aspectul său teoretic) și continuități (în ceea ce privește aspectul său practic).

Practica influențării publicului străin prin diplomație poate fi urmărită încă din antichitatea clasică. Unul dintre primele exemple poate fi efortul de construire a Ligii de la Atena și Sparta înainte și în timpul războiului peloponezian, care a inclus încercări de a influența cetățenii altor orașe-state. Deși exemple de acest gen pot fi găsite pe parcursul perioadei premoderne, ele nu ar corespunde pe deplin conceptului de diplomație publică modernă. Pentru a putea aborda un exemplu istoric de diplomație publică ar trebui să putem verifica existența unei sfere publice sau a unui public în sens modern. Apariția spațiului public este atribuită perioadei timpurii moderne³⁷. Prin importanța crescândă a opiniei publice și disponibilitatea crescândă a informațiilor, precum și instituționalizarea comportamentului diplomatic,

---

³⁵ Jarol B. Manheim, *Strategic public diplomacy and American foreign policy: The evolution of influence*, Oxford, Oxford University Press, 1994.

³⁶ Eytan Gilboa, *op.cit.*, pp. 55–77.

³⁷ Jürgen Habermas, *The Structural Transformation of the Public Sphere: An inquiry into a category of bourgeois society*, Cambridge, Mass: MIT Press, 1991.

diplomației au început să folosească acțiuni pentru influențarea publicului străin în scopul atingerii obiectivelor politicii externe. Exemplul de diplomatie publică instituționalizată poate fi urmărit încă din timpul dinastiei olandeze Nassau, care planifica să formeze o rețea transnațională între state, guverne și oameni din Europa protestantă³⁸.

Diplomația își are originile în trecutul îndepărtat, în convențiile regionale și derivă din cuvântul grecesc antic „diplo” tradus „dublu”. Această acțiune a însemnat redactarea de diplome sau documente oficiale în două exemplare, dintre care unul era scrisoarea de mandat transmisă, iar celălalt se păstra în arhive. Persoana care era în posesia unui astfel de dublet se numea diplomat, iar activitatea desfășurată de acesta se numea diplomație³⁹. Diplomația a reprezentat o modalitate prin care civilizația s-a asigurat că relațiile internaționale nu vor fi guvernate prin forță, deoarece războiul, ca mijloc de soluționare a disputelor internaționale, nu este practic și nici inofensiv. În acest sens, urmărirea evoluției istorice a diplomației publice este esențială pentru a oferi o înțelegere mai bună și mai precisă a conceptului. Chiar dacă conceptul de diplomatie publică este unul relativ nou, este un fenomen vechi în relațiile internaționale, care a predominat aproape atâta timp cât conceptul de diplomatie în sine. Jan Melissen oferă astfel o relatare istorică a utilizării diplomației publice; acesta presupune că Roma antică, Grecia, Bizanțul și Renașterea italiană cunoșteau foarte bine practicile diplomatice destinate publicului străin⁴⁰. În antichitate, prinții și reprezentanții lor se implicau în activități de adunare a opiniilor publice în țări străine. Activități, cum ar fi cultivarea imaginii și a identității (branding-ul național în limbajul de astăzi) au fost considerate chestiuni de o importanță majoră.

Conceptul de diplomatie este echivalent cu dialogul. Diplomația ca metodă este opusul războiului și al politicii de forță în general. Flexibilitatea este esența diplomației sau a căutării de soluții reciproc acceptabile. Din punct de vedere științific, diplomația are ca obiect studierea relațiilor politice și juridice ale diferitelor state, precum și a intereselor care le generează. Ca artă, diplomația, vizează administrarea afacerilor internaționale care implică capacitatea de a ordona și gestiona negocierile politice⁴¹.

În perioade lungi de istorie s-a observat că dominația diplomatică a anumitor școli a influențat practica diplomatică prin metodele lor. Mai întâi trebuie menționată școala diplomatică grecească și cea romană. Diplomația greacă a formulat un set de principii care se referă la aspecte cheie ale relațiilor dintre state. Deși romanii nu au dat dovadă de mobilitate și, de asemenea, de ingeniozitate la fel de bună ca și grecii, fiind doar funcționari disciplinați ai orașului, ei au desfășurat totuși o bogată activitate diplomatică, mai ales în partea de est a imperiului. Școala diplomatică bizantină este cunoscută pentru cunoștințele lor rafinate și abilitățile practice, atât de pronunțate încât diplomația a influențat în mare măsură Venetia medievală, statele italiene, Federația Rusă și Turcia. O parte din națiuni au preluat multe elemente din diplomația medievală bizantină, precum sistemul de cadouri, principiul imunității mesagerului, metodele de manipulare sau negociere.

---

³⁸ Helmer Helmers, „Public Diplomacy in Early Modern Europe” în *Media History*, vol. 22, nr. 3-4, 2016, pp. 402-408.

³⁹ Christopher Ross, *For an assertive public diplomacy and promoting the image of a country*, București, Polirom Publishing House, 2008, p. 60.

⁴⁰ Jan Melissen, *The New Public Diplomacy: Soft Power in International Relations*, Basingstoke, Palgrave Macmillan, 2005, p. 3.

⁴¹ Christopher Ross, *op.cit.*, p. 60.

La începutul secolului al XVII-lea, școala diplomatică franceză devine, de asemenea, predominantă. Practica diplomatică franceză a progresat în timpul domniei lui Ludovic al XVI-lea. Când primea un ambasador străin, ministrul de externe emitea o notă în care se indica nu doar ce subiecte trebuie abordate, ci și ce subiecte trebuie evitate⁴². Totodată, pentru a ilustra vitalitatea istorică a diplomației publice, Joseph Nye, un politolog american, oferă un exemplu al practicilor diplomatice franceze. După înfrângerea sa în războiul franco-prusac, guvernul francez și-a trimis personalitățile culturale în străinătate, unde aceștia au activat mai ales prin Alliance Française pentru a promova limba și literatura franceză, străduindu-se să-și îmbunătățească imaginea zdrobită în străinătate. De asemenea, Joseph Nye susține că, după Primul Război Mondial, domeniul academic al politicii internaționale a realizat importanța crescută a atragerii și influențării publicului străin⁴³, iar măsurile de promovare atractivă a cauzelor guvernelor naționale către publicul străin au devenit o normă și într-adevăr, esențiale în aplicarea politicii externe.

Dintotdeauna, diplomația a fost folosită pentru a dezamorsa tensiunile, stările de spirit conflictuale și pentru a normaliza relațiile dintre state. Potrivit lui Henry Kissinger, care definește diplomația ca „o ajustare a diferențelor prin negociere”⁴⁴, acest proces este posibil doar în cadrul sistemului internațional în care predomina legitimitatea. Rolul diplomatului, în acest sens, este de a face cunoscute drepturile legitime și de a stabili un proiect comun de promovare a intereselor statului pe care îl reprezintă. Orice societate, orice organism social, pentru a evolua, trebuie să se supună unor reguli, chiar și doar din dorința de a evita dezordinea. O formă de ierarhie există, după cum știm, în orice societate organizată. Într-o societate avansată, ordinea devine o necesitate inevitabilă și imperioasă deoarece complexitatea infinită a relațiilor umane cere reguli necesare pentru a duce o viață liniștită împreună.

Diplomația publică modernă a apărut în SUA și a fost instituționalizată sub Woodrow Wilson, sub forma unui Comitet pentru Informații Publice. Sarcina Comitetului era să disemineze informații oficiale guvernamentale către populația SUA, iar după 1917, Comitetul a primit mandatul de a lucra cu publicul străin. Șeful Comitetului, George Creel, a definit noua sarcină drept „lupta pentru inimile și mințile omenirii”⁴⁵. Astfel, formarea și dezvoltarea diplomației publice americane a început cu participarea SUA la Primul Război Mondial, când a început să facă primii pași pentru a promova conceptele de politică externă a SUA pe continentul european și în întreaga lume. Practica reală a diplomației publice într-o formă specializată a început în perioada Războiului Rece. Evoluția diplomației publice americane a fost punctul culminant al practicii sale, precum și apariția diplomației publice ca subiect de cercetare.

Odată cu sfârșitul Primului Război Mondial, Congresul a încetat să finanțeze activitatea Comitetului. Nevoia de diplomație publică a reapărut abia în ajunul celui de-al Doilea Război Mondial.

---

⁴² Teodor Melescanu, *Romanian diplomacy Renaissance 1994-1996*, Dacia Publishing House, Cluj-Napoca, 2002, pp. 23-31.

⁴³ Joseph Nye, „Public Diplomacy and Soft Power” în *Annals of the American Academy of Political and Social Science*, vol. 616, 2008, p. 96.

⁴⁴ Henry Kissinger, *Does America Need a Foreign Policy? The XXI century diplomacy*, Incitatus, București, 2006, p. 79.

⁴⁵ George Creel, *How We Advertised America*, New York, Harper & Brothers, 1920, pp. 3-9.

Pentru a contracara răspândirea nazismului în America Latină, a fost creat Departamentul de Stat pentru Relații Culturale, condus de Davison Rockefeller. Pe măsură ce războiul a progresat, practica diplomației publice americane s-a extins dincolo de emisfera vestică. După evenimentele de la Pearl Harbor, a apărut postul de radio Vocea Americii, care a început să fie difuzată în Europa. Apariția diplomației publice a coincis cu creșterea explozivă a mass-media moderne (cinema, radio, televiziune) și a atins punctul culminant odată cu cel de-al Doilea Război Mondial și Războiul Rece⁴⁶. Aceste fenomene au condus la una dintre cele mai importante teme de cercetare în studiile de comunicare.

În 1948, la Departamentul de Stat a fost înființată Comisia Consultativă pentru Diplomația Publică. În 1999, în Statele Unite a avut loc integrarea diplomației clasice și publice, după care a început expansiunea instituțională a diplomației publice. Diplomația publică necesită o interacțiune mai deschisă cu publicul decât diplomația clasică, ceea ce prezintă un risc crescut atât pentru diplomații înșiși, cât și pentru activitățile acestora, care sunt implementate într-un context cultural străin.

Începutul secolului al XXI-lea a marcat o schimbare a diplomației publice în lume. Mai exact, atacurile din 11 septembrie 2001 au accelerat extinderea diplomației publice în politica externă a SUA, iar după acest moment, s-a încercat formarea unei abordări strategice comune a „războiului ideilor”, creând un întreg unic din acțiunile informaționale disparate ale diplomaților și ale militarilor⁴⁷. Cu toate acestea, conducerea în această comunicare strategică a fost preluată de armată, invocând organizarea slabă a Departamentului de Stat. Comisia Consultativă constată că în această perioadă a existat chiar teama de o militarizare excesivă a diplomației publice. Ca urmare a reformelor, SUA au descentralizat activitatea diplomatică, ceea ce a dus la estomparea distincției dintre diplomația publică și cea clasică. Interacțiunea cu societatea civilă străină a ajuns să fie văzută în SUA ca un imperativ strategic pentru practica diplomatică. Prin urmare, sarcinile diplomației s-au extins semnificativ. Prioritățile ei au fost consolidarea instituțiilor statului, sprijinirea mișcărilor democratice și consolidarea societății civile. De asemenea, reacția multor oameni din Orientul Mijlociu la atacurile din 11 septembrie 2001 a demonstrat că milioane de oameni au o percepție negativă asupra politicii Statelor Unite. Evident, a fost imposibil să se corecteze imaginea negativă a Statelor Unite doar prin intermediul diplomației tradiționale. Pentru a rezolva această problemă, reprezentanții conducerii americane au apelat la mijloacele diplomației publice. Prin urmare, după ce a cunoscut un declin în anii 1990, diplomația publică a fost „renăscută” după tragedia din Statele Unite.

Evenimentele din 11 septembrie 2001 au devenit un punct de cotitură fundamental în istoria politicii moderne în general și, în special, a diplomației publice și au marcat începutul unei noi tendințe în istoria evoluției diplomației publice americane. Evenimentele au arătat o altă tendință în relațiile internaționale, și anume, intensificarea activităților actorilor non-statali în politica mondială. Astfel, apariția unor noi provocări în relațiile internaționale au determinat guvernele să se adapteze și să utilizeze diplomația publică într-un mod mai inovator, iar evoluția tehnologiilor de comunicare a permis oamenilor să interacționeze mai mult dincolo de granițele țării. Drept urmare, actorii non-statali au intrat masiv în

---

⁴⁶ Elena Gurgu, Aristide-Dumitru Cociuban, „The Role Of Public Diplomacy In International Relations In Full Process Of Globalization” în *Annals of Spiru Haret University, Economic Series*, Universitatea Spiru Haret, vol. 7, nr. 2, 2016, pp. 125-143.

⁴⁷ Lebedeva, M.M., „Public diplomacy: extinction or new horizons?” în *Public diplomacy*, Aspekt Press, 2017, pp. 8-20.

arena mondială și s-au angajat în diplomația publică. Odată cu schimbări precum, globalizarea, revoluția digitală, răspândirea dezinformării și a știrilor false, amenințări teroriste și alte probleme globale, diplomația publică s-a adaptat noilor medii de comunicare și a găsit noi modalități de a interacționa cu publicul internațional⁴⁸. În acest sens, a devenit o componentă esențială a politicii externe a statelor și un instrument esențial pentru promovarea intereselor naționale într-un context global complex.

Procesul de integrare a diplomației publice și tradiționale a fost unul evolutiv. Secretarul de stat Collin Powell (general al armatei SUA) a realizat importanța revoluției informaționale pentru diplomație și a început să redistribuie resursele și personalul în favoarea noilor domenii tehnologice, în special, pentru a folosi influența informațională a televiziunii prin satelit asupra regimurilor autoritare. Secretarul de stat Condoleezza Rice a continuat să regândească diplomația, numind-o „diplomație transformativă”. Secretarul de stat Hillary Clinton a continuat această direcție în cadrul conceptului de „putere smart”, în care eforturile de politică externă militară și civilă ale statului ar trebui să se completeze și să se consolideze reciproc, iar raportul lor ar trebui să varieze în funcție de sarcina care se rezolvă. Ca rezultat al tuturor acestor eforturi, așa cum se menționează în raportul Comisiei consultative pentru diplomație publică⁴⁹, centrul de greutate al politicii externe a SUA s-a mutat către diplomația publică.

Dintre toate aceste inițiative, cea mai consistentă a fost „diplomația transformativă”. Prezentând conceptul de diplomație transformativă, în 2006 la Universitatea Georgetown, Condoleezza Rice a declarat: „În urmă cu aproape un an, în al doilea discurs inaugural, președintele Bush și-a expus viziunea despre scopul Americii în lume. „Politica Statelor Unite”, a spus președintele, „este să caute și să sprijine semintele mișcărilor și instituțiilor democratice din fiecare țară și cultură, cu scopul final de a pune capăt tiraniei în lumea noastră”⁵⁰. Pentru a îndeplini această misiune, SUA are nevoie de o diplomație destul de îndrăzneță, una care comunică cu lumea, și care caută să o și schimbe, numind-o astfel diplomație transformativă.

Pentru a defini diplomația publică, a fost necesar să ținem cont de faptul că mediul în care se desfășoară aceasta a evoluat constant, în sensul dezvoltării canalelor de comunicare și a tehnologiilor informaționale. Acest fapt a dus la metode moderne de diplomație publică, atât convenționale, cât și alternative. Metodele actuale de funcționare a diplomației publice pot fi considerate complementare și într-o oarecare măsură convergente. Pe de altă parte, rolul diplomației tradiționale este păstrat așa cum este definit de Convenția de la Viena privind relațiile diplomatice din 1961, dar este completat (în sensul unei valori adăugate) prin diverse modalități de operare.

---

⁴⁸ Keohane, R. O., Nye, Joseph, *op.cit.*, pp. 329–349.

⁴⁹ Seth Center, *The Evolution of American Public Diplomacy: Four Historical Insights*, ACPD Special Report, Washington DC, 2013, pp. 1-3.

⁵⁰ Condoleezza Rice, *Transformational diplomacy*, Georgetown University, Washington, DC, 2006, <https://2001-2009.state.gov/secretary/rm/2006/59306.htm> accesat online la data de 20.05.2023.

1.2. Aspecte teoretice și abordări ale diplomației publice

Diplomația publică de astăzi este unul dintre cele mai importante concepte ale comunicării politice. Observăm că literatura despre diplomația publică a fost scrisă fie de experți în istoria diplomatică, fie de către practicienii ai diplomației. Lucrările practicienilor în diplomație au mai degrabă un caracter prescriptiv, fiind dedicate identificării bunelor practici și analizei unor contexte pe care un viitor practician le va putea recunoaște în munca sa; această literatură bogată fiind însăși temelia pe care să se construiască o teorie a diplomației, prin legăturile ei cu teoriile relațiilor internaționale.

Diplomația publică se ocupă în esență de gestionarea comunicării între actorii diplomatici, inclusiv națiuni și actori non-statali, care au obiective specifice pentru a ajunge la publicul străin prin diverse canale de comunicare pentru promovarea interesului național. Mai presus de toate, în diplomația publică contemporană, accentul s-a mutat de la mijloacele și obiectivele diplomatice convenționale de promovare la cultivarea relațiilor cu publicul străin cheie. Domeniul academic al comunicării internaționale abordează problema fluxurilor de informații care trec granița națională a statelor și examinează modul în care sistemul internațional încearcă să reglementeze dezvoltarea infrastructurii de comunicații și fluxurile de informații. În mod tradițional, mijloacele de comunicare erau folosite de lideri pentru a atinge obiectivele politice și militare. Dar în secolul al XX-lea, actorii internaționali au început să joace un rol din ce în ce mai important, ceea ce a dus la distrugerea monopolului guvernelor asupra sistemelor de comunicații. Astfel, instrumentul pe care actorii statali și non-statali îl au la dispoziție pentru a influența comportamentul publicului străin este diplomația publică. De asemenea, termenul de diplomație publică a apărut pentru a descrie aspecte ale relațiilor internaționale, care se manifestă în afara interacțiunii dintre structurile statului.

Analiza diplomației publice ne va permite să înțelegem mai bine modul în care diverse structuri de stat și non-statale sunt implicate în modelarea percepțiilor lumii, care este rolul diplomației publice în relațiile internaționale și care este importanța acesteia ca mijloc de comunicare politică, și de asemenea, ne va ajuta să identificăm cele mai bune practici și contexte în care apare și/se desfășoară diplomația publică.

1.2.1. Caracteristicile diplomației publice

Diplomația publică a devenit unul dintre cele mai discutate subiecte din politica mondială și, în special, în teoria diplomației. În acest domeniu sunt studiate atât problemele teoretice, cât și practica utilizării diplomației publice în diferite țări⁵¹. Diplomația publică devine o parte integrantă a politicii mondiale și o componentă indispensabilă a politicii externe a statelor, dar și o temă pe agenda organizațiilor internaționale, iar analiza acesteia face posibilă înțelegerea mai bună a politicii mondiale în sine și a politicii externe a diferitelor țări. Cu toate acestea, chiar dacă diplomația publică este un concept nou, în continuă evoluție, dezvoltat ca un domeniu de studiu multidisciplinar, diplomația publică a fost înțeleasă în moduri diferite, neexistând un consens. Federația Rusă nu face excepție în acest sens.

---

⁵¹ Greg Simons, „Russian public diplomacy in the 21st century: Structure, means and message” în *Public Relations Review*, vol. 40, nr. 3, 2014, pp. 440–449.

Diplomația publică a fost văzută mult timp ca un instrument al politicii externe a unei țări. În lumea modernă, crearea unei imagini internaționale pozitive este una dintre cele mai importante sarcini pentru participanții la relațiile internaționale. O imagine favorabilă servește drept cea mai importantă resursă care ajută la promovarea intereselor naționale ale statului, astfel, diplomația publică a devenit un instrument important în influențarea comportamentului opiniei publice din afara granițelor unei țări. Termenul a fost introdus pentru prima dată în sfera academică în anul 1965 de către diplomatul american Edmund Guillon, decanul Școlii Fletcher de la Universitatea Tufts în timpul discursului său de la lansarea Centrului Edward R. Murrow de Diplomație Publică, pentru a descrie procesul prin care actorii internaționali își realizau obiectivele de politică externă prin interacțiunea cu publicul din diferite țări. Acesta a afirmat faptul că: „Diplomația publică se ocupă de influențarea atitudinilor publice în formarea și executarea politicilor externe. Cuprinde dimensiuni ale relațiilor internaționale, dincolo de diplomația clasică: formarea de către guverne a opiniei publice în alte țări; interacțiunea dintre grupuri de interese private din diferite țări; informarea populației privind afacerile internaționale și influența acestora asupra politicii interne; comunicarea între cei a căror funcție este comunicarea, precum diplomații și jurnaliștii străini; (și) procesul comunicării interculturale”⁵². La acea vreme, termenul era considerat în primul rând ca un eufemism pentru propaganda de stat. Potrivit lui Evan Potter „diplomația publică este comportamentul prin care guvernul încearcă să influențeze opiniile oamenilor sau elitelor altor țări, cu scopul de a face acțiunile țărilor țintă preferabile guvernului”⁵³. În definiția sa, Edmund Gullion a încercat să înlocuiască cuvântul propagandă, din cauza asociațiilor negative asociate cu acest cuvânt.

Termenul de diplomație publică pornește de la premisa că atitudinile oamenilor dintr-o anumită țară ar putea afecta implementarea politicii externe prin influențarea opiniei publice din acea țară; activitate care depășește diplomația clasică datorită faptului că este realizată de grupuri private și mass-media și nu doar de guverne. Această premisă are la bază afirmația lui Joseph Nye – „diplomația publică este un instrument de putere soft pe care guvernele îl folosesc pentru a mobiliza resursele lor de putere soft (cultură, valori, politici) pentru a comunica și a atrage publicul din alte țări, mai degrabă decât doar guvernele lor”⁵⁴. Acesta a diferențiat-o de campaniile de propagandă și de relații publice, pentru că prima este lipsită de credibilitate, iar cea de-a doua nu duce la relații pe termen lung între un anumit stat și popoarele din străinătate.

Edmund Guillon prin Centrul Edward R. Murrow de Diplomație Publică a fost printre primii care a încercat să definească diplomația publică. Cu toate acestea, nu există încă o definiție general acceptată a acestui concept. Astfel, pentru o mai bună înțelegere a diplomației publice, am selectat diferite abordări și definiții din diferite perioade istorice ale unor cercetători, printre care, Paul Sharp, profesor de științe politice la Universitatea din Minnesota Duluth care definește diplomația publică drept „procesul prin care sunt cultivate relațiile directe cu oamenii dintr-o țară pentru a promova propriile interese și a extinde propriile valori”⁵⁵. Nicholas Cull susține că diplomația publică este încercarea unui actor internațional

---

⁵² USC Center on Public Diplomacy, „Public diplomacy before Gullion: The evolution of a phrase”, 2006, disponibil online <https://uscpublicdiplomacy.org/blog/public-diplomacy-gullion-evolution-phrase> accesat la data de 23.05.2023.

⁵³ Evan Potter, „Canada and the new public diplomacy” în *International Journal*, vol. 58, nr. 1, 2002, pp. 43–64.

⁵⁴ Joseph Nye, „Public Diplomacy and Soft Power”, *op.cit.*, pp. 94-109.

⁵⁵ Paul Sharp, *op.cit.*, pp. 106-123.

de a-și conduce politica externă prin implicarea publicului străin „conduită a politicii externe prin angajarea cu publicul străin”⁵⁶ și subliniază că diplomația publică este considerată un contact între guverne și oameni. Astfel, diplomația publică este cercetată de către practicieni, atât ca instrument de interacțiune, cu scopul de a modela opinia publică, cât și ca parte integrantă a comunicării strategice.

Hans Tuch, membru al Consiliului de Diplomație Publică din SUA, descrie diplomația publică ca „un proces de comunicare guvernamentală cu țările străine în încercarea de a-și explica ideile și idealurile națiunii respective, cultura acesteia, precum și interesele și politicile naționale”⁵⁷. Manuel Castells, profesor al Școlii de Comunicare Annenberg de la Universitatea din California de Sud, susține că „diplomația publică ajută la valorificarea dialogului dintre diferitele grupuri sociale și culturile lor pentru a împărtăși sensul și înțelegerea, mai degrabă decât urmărește să afirme puterea unui stat sau a unui actor sub formă de putere soft”⁵⁸. Eytan Gilboa, profesor de comunicare internațională la Universitatea Bar-Ilan din Israel, a prezentat diplomația publică ca „o politică oficială care transpune resursele puterii soft”⁵⁹. Cercetătorul rus Anna Velikaya a văzut acest instrument de putere soft ca „un proces de implicare a publicului străin prin stimularea cooperării în sferile politice, economice și culturale, cu scopul de a promova interesele naționale ale țării”⁶⁰. Profesorul Leonid Huberskyi, rectorul Universității Naționale Taras Shevchenko din Kiev, a definit diplomația publică drept „o activitate a organizațiilor guvernamentale de stabilire a mediului de comunicare internațional, menită să consolideze percepția pozitivă a unui stat în străinătate, să îmbunătățească înțelegerea politicii externe a statului și să contracareze publicitatea negativă”⁶¹.

După cum putem observa, deși cercetătorii din diverse părți ale lumii folosesc concepte similare pentru a defini acest instrument de putere soft, există o lipsă de coeziune în cadrul comunității științifice cu privire la obiectivele, actorii și publicul țintă al diplomației publice. Prin urmare, pornind de la înțelegerea diplomației publice ca instrument de putere soft, actorii diplomației publice din secolul al XXI-lea includ guvernele, organizațiile non-guvernamentale (societate civilă), organizațiile internaționale, cetățenii individuali și grupurile de cetățeni.

O altă definiție este dată de Departamentul de Stat al SUA: „diplomația publică se referă la programele sponsorizate de guvern menite să informeze sau să influențeze opinia publică din străinătate; instrumentele sale principale sunt publicații, filme, schimburi culturale, radio și televiziune”⁶². Fostul diplomat John Brown descrie diplomația publică a SUA ca un proces care implică trei roluri: diseminarea informațiilor, educația și schimburile culturale. Diplomația publică include programe de sprijin

---

⁵⁶ Nicholas Cull, „The Long Road to Public Diplomacy 2.0: The Internet in US Public Diplomacy” în *International Studies Review*, nr. 15, 2013, pp. 123-139.

⁵⁷ Hans Tuch, *Communicating with the World: U. S. Public Diplomacy Overseas*, Washington, Institute for the Study of Diplomacy, Georgetown University, 1990, p. 3.

⁵⁸ Manuel Castells, „The New Public Sphere: Global Civil Society, Communication Networks, and Global Governance” în *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, nr. 616, 2008, pp. 78–93.

⁵⁹ Eytan Gilboa, *op.cit.*, pp. 55–77.

⁶⁰ Anna Velikaya, „The Russian Approach to Public Diplomacy and Humanitarian Cooperation” în *Rising Powers Quarterly*, vol. 3, 2018, pp. 39-61.

⁶¹ Leonid Huberskyi, *Diplomatic encyclopaedia of Ukraine*, Ucraina, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Institute of International Relations, vol. 1–2, 2004.

⁶² U.S. Department of State Library, *Dictionary of International Relations Terms*, ed. 3, 1987, pp. 85–86.

guvernamentale în domeniul cultural, schimburi educaționale și informaționale de oameni, programe care vizează informarea și influențarea publicului străin. De asemenea, majoritatea dicționarelor definesc diplomația drept „principalul mijloc de realizarea a relațiilor dintre state prin intermediul oficialilor din țară sau din străinătate, cu scopul de a stabili relații complexe și curente”⁶³. Cu toate acestea, definiția termenului este foarte contestată. Principala cauză a acestui fapt este că, timp de mulți ani, cercetătorii au respins luarea în considerare a metodelor și conceptelor din afara domeniului diplomației oficiale ca parte a diplomației.

Profesorul Jan Melissen aduce definiția diplomației publice mai aproape de definiția clasică a diplomației, deoarece o definește, atât ca orientată spre scopuri (la fel ca diplomația clasică), cât și ca având efecte pe termen lung. În loc să creeze o nouă zonă de studiu, definiția lui Jan Melissen plasează diplomația publică și conceptele conexe sub disciplina diplomației. O definiție strânsă este dată de cercetătorul rus A. Dolinskiy, care propune ca diplomația publică să fie înțeleasă ca fiind „un mijloc prin care guvernul unei țări încearcă să influențeze societatea altei țări, astfel încât aceasta, la rândul său, să-și influențeze propriul guvern. Astfel, a devenit răspândită, de fapt, definiția conceptului de diplomației publice ca impact al unui stat asupra societăților din alte state străine”⁶⁴.

În ceea ce privește raportarea diplomației publice la teoria relațiilor internaționale, se poate remarca încadrarea diplomației publice în teoriile neoliberales sau constructiviste ale relațiilor internaționale, după cum putem observa în cazul lui Joseph Nye, care apelează la puterea soft pentru a descrie diplomația publică, și nu la propaganda⁶⁵. În tabăra constructivismului, Peter van Ham susține puterea socială, pe care o diferențiază de puterea soft, prin faptul că, aceasta din urmă „se bazează pe resurse tangibile și intangibile pentru a atrage”, în timp ce, „puterea socială are la bază puterea discursivă”⁶⁶. Spre deosebire de teoria realistă, puterea socială nu reprezintă apanajul exclusiv al actorilor statali. După cum se poate observa, în literatură predomină concepția realistă asupra diplomației publice și asupra eficienței acestui instrument în politica externă. În general, teoria realismului consideră statul ca cel mai important actor în relațiile internaționale, iar diplomația publică ca un instrument pur de stat, ale cărui activități vizează asigurarea securității naționale ale statului⁶⁷. Astfel, putem concluziona că, în cadrul teoriei realismului, publicul țintă al diplomației publice este un guvern străin, iar societatea este doar un canal de influență asupra guvernelor. De remarcat că susținătorii teoriei realismului consideră diplomația publică ca un mijloc prin care statele își poziționează puterea economică sau militară. Pe de altă parte, teoriile constructiviste și liberale, văd publicul ca un actor în relațiile internaționale. În timp ce abordarea liberală evidențiază importanța opiniei publice prin efectul său asupra procesului decizional național, abordarea constructivistă pune accentul pe apariția unei sfere publice internaționale⁶⁸. Deoarece opinia publică poate fi influențată, publicul devine astfel actor în relațiile internaționale prin intermediul organizațiilor internaționale, precum și datorită evoluțiilor tehnologiei.

---

⁶³ G. R. Berridge, Alan James, *A dictionary of Diplomacy*, Palgrave, Wittshire, 2001, pp. 69-70.

⁶⁴ Dolinsky A.V., *op.cit.*, pp. 275-280.

⁶⁵ Joseph Nye, „Public Diplomacy and Soft Power”, *op.cit.*, pp. 96-100.

⁶⁶ Peter van Ham, *Social Power in International Politics*, Milton Park, Routledge, 2010, pp. 3-15.

⁶⁷ Hans Morgenthau, *Politica între națiuni*, Iași, Polirom, 2013, p. 67.

⁶⁸ USC Centre of Public Diplomacy, „Public Diplomacy Bioregulator: The Evolution of a Phrase”, 2006, disponibil online <https://uscpublicdiplomacy.org/blog/public-diplomacy-gullion-evolution-phrase> accesat la data de 25.05.2023.

Pe baza definițiilor de mai sus, se poate afirma faptul că, în rândul cercetătorilor există abordări diferite în ceea ce privește definirea conceptului de diplomatie publică și că diplomatia publică este o activitate condusă de stat, iar canalele de implementare ale acesteia pot fi duble: atât prin oficiali (de exemplu, un reprezentant al unui departament de stat), cât și prin intermediul actorilor non-statali (organizații non-guvernamentale, universități, teatre). Cu toate acestea, accentul principal este pus adesea pe actorii non-statali. Astfel, în secolul al XXI-lea, nu numai că numărul actorilor non-statali a crescut semnificativ, dar a crescut și interacțiunea lor cu statele. Resursele sociale sunt din ce în ce mai utilizate de state pentru a influența publicul străin. Iar în cele din urmă, diplomatia publică rămâne un mijloc diplomatic de implementare a politicii externe, cu care statul este în concordanță cu scopurile sale încercând astfel să influențeze mediul internațional.

1.2.2. Relația dintre diplomatia clasică și diplomatia publică

Începând din antichitate până în zilele noastre, diplomatia publică a devenit tot mai complexă. Diplomatia publică este diferită de diplomatia clasică deoarece depășește interpretarea restrânsă de la guvern la guvern a diplomatiei. Cu toate acestea, diplomatia publică nu este nici o nouă paradigmă diplomatică și nici nu a înlocuit dialogul dintre reprezentanții statului. Totuși, ceea ce este unic este apariția unei noi dinamici în cadrul sistemului internațional care a transformat mediul în care funcționează diplomatia publică. Diplomatia publică a evoluat astfel într-o manieră complexă de-a lungul timpului și s-a adaptat la schimbările din societatea modernă. Paradigma diplomatică a suferit o serie de schimbări, de la diplomatia clasică, care se concentra pe relațiile dintre guverne și diplomați, la diplomatia publică din societatea contemporană, care se concentrează pe comunicarea cu publicul larg și utilizarea tehnologiei digitale și a mass-media. Principalele aspecte care au evidențiat relația dintre diplomatia clasică și diplomatia publică constau în încurajarea unei comunicări extinse și o abordare deschisă și transparentă în care guvernele comunică în mod direct cu publicul străin; utilizarea de către guverne a tehnologiilor digitale și a mijloacelor de comunicare moderne pentru a răspândi informații și pentru a interacționa cu audiența globală; și prin promovarea valorilor și influenței culturale pentru a câștiga încrederea țărilor străine.

Sfârșitul Războiului Rece și structura previzibilă a sistemului de relații internaționale, pe de o parte, și schimbările cauzate de dispariția celor două mari puteri, diversificarea media și apariția noilor actori non-statali pe scena internațională, pe de altă parte, au condus la noi forme de diplomatie ca alternativă la cea clasică. Astfel, putem observa cum, de la diplomatia clasică sau așa cum a definit-o Royce Ammon, „diplomatia veche”, înțelesă ca realizarea politicii externe prin contacte politice între guverne⁶⁹, s-a pus accentul tot mai mult pe noua diplomatie care se bazează mai mult pe presă și televiziunea globală. Datorită intervenției tehnologiei informației în procesul de realizare a diplomatiei, au apărut noi forme de diplomatie și concepte conexe, precum „diplomatia media”, „diplomatia virtuală”, „diplomatia în timp real”. Un alt domeniu al transformărilor activității diplomatice constă în extinderea audienței care vizează contactele directe stabilite, printre care, populația altor țări, ONG-uri, instituții de

---

⁶⁹ Royce J. Ammon, *Global Television and the Shaping of World Politics: Telediplomacy and Foreign Policy*, NC, McFarland, 2001.

învățământ. Conceptul de diplomație publică a fost înțeles ca o comunicare între guverne și alți actori de pe scena relațiilor internaționale prin intermediul mijloacelor de comunicare în masă cu publicul din țările străine. Scopul diplomației publice este de a crea o imagine favorabilă a țării și a societății acesteia prin influențarea opiniei⁷⁰.

Diplomația ca mijloc tradițional de politică externă, care este un ansamblu de activități specifice, tehnici și metode utilizate de organismele oficiale, include și un fenomen destul de nou, și anume diplomația publică. Există o relație între conceptele de diplomație clasică și diplomație publică. Acest lucru are o mare importanță politică și practică: instituțiile statului pot folosi mijloacele și metodele diplomației publice în avantajul lor. Astfel, în URSS, Comitetul Central al PCUS a folosit adesea în interesul politicii externe a statului numeroase organizații publice care aveau parteneri în străinătate: Comitetul Sovietic pentru Pace, Fundația pentru Pace, Comitetul Organizațiilor de Tineret, Asociația Națiunilor Unite, Uniunea Societăților Sovietice de Prietenie (SSOD).

La sfârșitul secolului al XX-lea și începutul secolului al XXI-lea, observăm cum, menținând aceleași obiective politice în ansamblu, rolul și semnificația mijloacelor diplomației oficiale și publice se schimbă calitativ pentru principalii actori ai politicii mondiale. Acest raport a început să se schimbe semnificativ încă din anii '60-70, când au apărut numeroase organizații politice și publice. Punctul de cotitură, probabil, a fost semnarea Actului Final la Helsinki în august 1975, care a legalizat organizațiile publice ca instrumente politice și actori individuali. Există o tendință evidentă în evoluția corelării forțelor și mijloacelor diplomației oficiale și a celei publice. În al doilea deceniu al secolului al XXI-lea, diplomația clasică a devenit parte a diplomației publice și, evident, subordonată și derivată acesteia. În Federația Rusă, acest lucru s-a exprimat prin faptul că președintele țării a devenit singurul subiect al politicii externe, exprimând nu numai punctul de vedere al statului, ci și punctele de vedere ale civilizației.

Diplomația publică are o diversitate de instrumente de politică externă, mult mai diverse decât măsurile și instrumentele diplomatice tradiționale, dar în cele din urmă subordonate politicii externe a statului și intereselor sale. O astfel de extindere este uneori privită ca o simplă dorință de a crește popularitatea și atractivitatea unui anumit sistem de valori și de a promova interesele țării. Astfel, politologul A. Dolinsky scrie că: „diplomația publică a fost unul dintre principalele instrumente de influență în timpul Războiului Rece, dar sfârșitul confruntării bipolare i-a redus popularitatea. După tragedia din 11 septembrie 2001, SUA și alte țări au început să-și restabilească diplomația publică pentru a-și îmbunătăți atitudinea în societățile străine. Cu toate acestea, în contextele politice și de comunicare ale lumii schimbate, a fost necesară o nouă abordare. Diplomația publică bazată pe principiile cooperării cu actorii non-statali, comunicarea bidirecțională și utilizarea tehnologiilor moderne a fost numită noua diplomație publică”⁷¹. Acest concept a apărut ca un termen predominant academic, dar a devenit rapid aplicat în rândul practicienilor.

Diplomația publică include o varietate de mijloace de influență și participanți de la oficiali la oameni de știință, personalități culturale, reprezentanți ai mass-media, care astfel fac parte din politica

---

⁷⁰ Ociepa Beata, „Public Diplomacy” în Wolfgang Donsbach (ed.), *The International Encyclopedia of Communication*, Malden, Blackwell Publishing, 2008, pp. 3956-3960.

⁷¹ Dolinsky A.V., *op.cit.*, pp. 275-280.

externă a statului. Această parte a mijloacelor de politică este considerată drept cea mai importantă resursă de politică externă. Mai mult, apariția acestor noi actori transnaționali pune într-un mod cu totul nou problema determinării scopului activităților lor, a consecințelor unor astfel de activități și a responsabilității pentru astfel de activități.

Importanța instrumentelor de diplomație publică crește rapid odată cu dezvoltarea unei noi etape informaționale a revoluției științifice și tehnologice, iar la începutul secolului al XXI-lea a dobândit o nouă calitate. În secolul al XXI-lea, aceste instrumente nu numai că aduc un plus de valoare, ci și înlocuiesc instrumentele politice tradiționale, inclusiv forța, însă, ele se dovedesc a fi eficiente atunci când sunt folosite în scopuri politice sau diplomatice. De asemenea, alegerea anumitor mijloace de diplomație publică depinde și de resursele disponibile (economice, militare, informaționale). Alegerea acestor mijloace este, în mare măsură, predeterminată și de domenii din viața socio-economică a adversarului care trebuie influențate în cea mai mare măsură.

Un cunoscut cercetător al acestei probleme, profesorul Tatiana Zonova scrie că „diplomația publică este adesea percepută ca un supliment la alte mijloace politice sau chiar ca un mijloc colateral, deși în realitate a devenit de mult numitorul lor comun”⁷². Astăzi, diplomația publică, al cărei scop este de a influența opinia publică și de a-și forma o imagine favorabilă a țării în străinătate, este un întreg spațiu în care își desfășoară activitatea politicieni, personalități culturale, oameni de știință, mass-media, ONG-uri, utilizatori ai rețelelor sociale. De asemenea, Nancy Snow susține că „deși diplomația publică tradițională se referea la guvernele care se ocupau de influențarea publicului, recent include atât guvernele și indivizii, cât și grupurile care influențează opinia publică și deciziile de politică externă și faptul că, atunci când activitățile de diplomație publică sunt legate de guverne naționale, este mult mai probabil ca ele să dobândească o conotație negativă și să fie asociate propagandei”⁷³.

În comparație cu diplomația clasică, subiectele și obiectele diplomației publice sunt mai extinse, formele diplomatice specifice mai diverse, iar perioada de implementare este mai lungă. Ceea ce o diferențiază de diplomația clasică, este faptul că diplomația publică are un caracter transparent și este larg răspândită, în timp ce diplomația clasică are o diseminare mai restrânsă. Diplomația clasică este transmisă de guverne către alte guverne, în timp ce, diplomația publică se ocupă nu doar de guverne, cât și de indivizi și organizații non-guvernamentale și se concentrează pe modul în care guvernele, atât prin oficiali, cât și prin persoane private sau instituții, comunică cu cetățenii din alte state. Diplomația clasică pune accent pe politicile/strategiile guvernelor, în timp ce diplomația publică este preocupată de comportamentele publicului, ceea ce o face să fie mult mai eficientă⁷⁴.

Diplomația publică ar trebui să se distingă de cea clasică prin faptul că include interacțiunea nu numai cu guvernele, ci mai ales cu indivizi și organizații non-guvernamentale. După cum afirmă Hans Tuch, „diplomația publică presupune un proces de comunicare deschis, care se bazează pe principiul

---

⁷² Russian International Affairs Council, „Humanitarian cooperation between Russia and the European Union as a tool of soft power”, 2013, disponibil online <https://russiancouncil.ru/en/analytics-and-comments/analytics/humanitarian-cooperation-between-russia-and-the-european-uni/> accesat la data de 27.05.2023.

⁷³ Nancy Snow, *op.cit.*, p. 6.

⁷⁴ Ion Guceac, Sergiu Porcescu, „Diplomația publică – component indispensabilă a discursului extern în condițiile globalizării”, în *Revista de Știință, Inovare, Cultură și Artă „Akademos”*, vol. 1, nr. 1, 2010, pp. 6-10.

publicității, spre deosebire de diplomația clasică, ale cărei caracteristici sunt secretul și exclusivitatea”⁷⁵. Astfel, cum comparăm diplomația publică de activitatea diplomației clasice? Unul dintre punctele de vedere este că, datorită activității actorilor non-statali și a dezvoltării societății civile, diplomația clasică este înlocuită de activitățile internaționale ale militarilor, asistenților sociali, reprezentanților ONG-urilor.

Așadar, diplomația publică și cea clasică conțin atât asemănări, cât și diferențe. Asemănările se învârt în jurul obiectivelor lor comune. Ambele necesită realizarea politicii externe și protecția intereselor politice și economice ale statului. O altă asemănare se referă la canalul de comunicare. Deși diplomația clasică folosește în principal canale diplomatice, care sunt mai puțin deschise publicului în comparație cu diplomația publică, atât diplomația clasică, cât și cea publică folosesc mass-media pentru a trimite mesaje publicului străin. Potrivit lui Jan Melissen, „unii autori spun că diplomația publică este atât publică, cât și diplomatică în utilizarea mass-media și că prin mass-media ambele vizează arta influenței asupra opiniilor străine”⁷⁶.

Totuși, diplomația publică diferă de diplomația clasică, în primul rând, prin părțile comunicante, modul de comunicare, domeniile de comunicare și efectele acestei comunicări. În ceea ce privește părțile care comunică, diplomația clasică reprezintă comunicarea unui guvern cu un alt guvern, dar la un nivel superior⁷⁷. Prin urmare, în diplomația clasică, comunicarea are loc între niveluri înalte de state, între un guvern și altul; comunicarea dintre președinte sau prim-ministru și omologul acestuia; comunicarea dintre ambasadori și alți actori ai statului. Pe de altă parte, diplomația publică presupune comunicarea cu cetățenii unei alte țări. Actorii statali și non-statali ai unei țări comunică cu cetățenii altor țări, fie direct, fie prin canale media. Cu alte cuvinte, diplomația publică depășește relațiile dintre guverne și contactele acestora, comunică cu structuri non-guvernamentale, indivizi, grupuri, organizații, asociații.

O altă diferență între părțile care comunică constă în faptul că diplomația publică include o gamă largă de actori de ambele părți, grupuri mai largi de interese care depășesc interesele zilnice ale guvernului⁷⁸, iar referitor la diplomația clasică, aceasta se limitează la relațiile dintre înalții oficiali de stat din două sau mai multe țări. În al treilea rând, în ceea ce privește problemele de comunicare, în diplomația clasică, ambasaderele acoperă în întregime relația dintre două guverne, în timp ce, diplomația publică vizează relațiile dintre societățile celor două state.

Diplomația publică nu este o nouă paradigmă care se opune diplomației tradiționale sau înlocuiește relațiile de încredere între reprezentanți ai diferitelor state. Mai degrabă, diplomația publică are de-a face cu interacțiunea socială și culturală dintre societățile diferitelor țări, adică cu o comunicare interculturală care nu este gestionată de stat. O altă distincție recentă între diplomația publică și cea clasică se referă la impactul acestora. Diplomația clasică are un efect imediat asupra comunicării cu alte state, societăți sau actori străini, în timp ce diplomația publică recunoaște o anumită întârziere.

Prin urmare, formele și metodele care au fost dezvoltate de-a lungul secolelor rămân în vigoare și în prezent. O poziție alternativă la punctele de vedere menționate, se referă la faptul că lumea modernă trece prin schimbări fundamentale și necesită noi abordări calitative pentru rezolvarea problemelor

---

⁷⁵ Hans Tuch, *op.cit.*, p. 3.

⁷⁶ Jan Melissen, *op.cit.*, p. 5.

⁷⁷ Barston, R.P., *Modern Diplomacy*, New York, Routledge, ed. 4, 2013, pp. 1-11.

⁷⁸ Mark Leonard, *Public Diplomacy*, Londra, The Foreign Policy Centre, 2002, pp. 8-9.

internaționale. În același timp, diplomația clasică nu dispare, aceasta fiind înlocuită cu alte tipuri de interacțiune și creează noi modalități și forme⁷⁹. Activitatea crescută a actorilor non-statali, în mare parte datorită posibilităților tehnologiilor informației și comunicațiilor care facilitează interacțiunea cu masele largi, a contribuit astfel la dezvoltarea diplomației publice.

În diverse situații, statul poate acorda asistență directă actorilor non-statali în activitățile lor sau se poate distanța, pe baza faptului că actorii non-statali sunt de obicei mai demni de încredere⁸⁰. În același timp, statul, interacționând cu diferiți actori non-statali, poate folosi mai subtil instrumentele diplomației sale publice. Federația Rusă este în prezent orientată în principal către acele structuri non-statale care sunt în mare măsură afiliate guvernului (indiferent de sursele de finanțare, actele statutare.). Având în vedere faptul că oportunitățile sunt mult mai largi atunci când se lucrează cu diferite tipuri de actori non-statali, este important să se extindă lista acestora, în special, pentru a implica activ mediul academic și universitățile.

În era informațională globală de astăzi, guvernele naționale realizează din ce în ce mai mult importanța de a viza nu numai alte guverne naționale, ci și diferiți actori internaționali și organizații pentru a obține o mai mare transparență și cooperare. O astfel de expansiune în domeniul diplomației publice, de la a fi orientată de la guvern la guvern, la a cuprinde multe elemente neguvernamentale, este o consecință a schimbărilor continue care au loc în cadrul sistemului internațional. Progresele tehnologice, creșterea terorismului transnațional sunt câțiva dintre factorii acestei schimbări. Diplomația publică a devenit, astfel, un element esențial al corpului diplomatic. După cum a precizat un fost diplomat canadian, diplomația publică necesită „abilități, tehnici și atitudini distincte decât cele găsite în diplomația tradițională”⁸¹.

1.3. Diplomația publică în contextul global

Fenomenul diplomației publice este astăzi în centrul interesului științific, cauzat nu numai de dezvoltarea noilor tehnologii informaționale și comunicaționale, ci și de căutarea de către state a unor noi mecanisme de interacțiune cu publicul străin în vederea îmbunătățirii imaginii și influențării opiniei publice.

Statul pare să piardă monopolul de stat asupra politicii externe, în timp ce actorii non-statali au început să influențeze imaginea unei națiuni în străinătate, iar tehnologiile informaționale le oferă numeroase mecanisme de comunicare. În această situație, activitățile diplomatice sunt însoțite de un proces de comunicare, atât pe piețele interne, cât și pe cele externe. Tot mai multe țări încep campanii de informare cu scopul de a contribui la prioritățile politicii externe, dar și să obțină sprijinul acestora pentru aceste campanii. Strategiile externe fac, la fel, parte din aceste campanii, deoarece vizează schimbările percepției publice internaționale față de o anumită țară.

---

⁷⁹ G. R. Berridge, *Diplomacy: Theory and Practice*, New York, Palgrave Macmillan, ed. 4, 2010.

⁸⁰ Andrew S. Natsios, „An NGO Perspective” în I. W. Zartman, J. L. Rasmussen (eds), *Peacemaking in International Conflicts: Methods and Techniques*, Washington D.C, United States Institute of Peace, 1996, pp. 337–361.

⁸¹ Jan Melissen, *op.cit.*, p. 11.

Deși cunoștințele practice privind desfășurarea diplomației publice au fost îmbunătățite semnificativ în perioada Războiului Rece, dezbaterile privind diplomația publică și conceptul de putere soft au luat avânt după atacurile teroriste din 11 septembrie 2001 și începutul luptei împotriva terorismului de către Statele Unite, care, în calitate de decidenți au realizat că se confruntă cu o amenințare (organizațiile teroriste globale) susținută de o mișcare reacționară transnațională. În acest context, diplomația publică a fost supusă unor „ajustări” adecvate noului peisaj al relațiilor internaționale. Tot în această perioadă, „cucerirea inimilor și a minții”⁸² a devenit un motto al politicii de diplomație publică americană. Aceste implementări practice, precum și dezbaterile despre diplomația publică au creat un interes academic, în principal în disciplina relațiilor internaționale. Deși acest interes poate duce la eforturi semnificative de conceptualizare, este vizibil că aceste eforturi necesită în continuare o abordare teoretică mai sistematică, precum și eforturi de cercetare pentru a analiza toate componentele practicilor diplomației publice.

Diplomația publică se bazează pe conceptul de putere soft, înțeles nu doar ca absența ostilităților, ci tocmai ca formare a atractivității. Prin urmare, războaiele informaționale și alte confruntări depășesc sfera diplomației publice, iar puterea militară și victoriile asupra inamicului pot fi atractive, iar demonstrarea lor poate fi folosită de diplomația publică⁸³. Diplomația publică are astfel, instrumente concentrate atât pe obiective pe termen lung, cât și pe termen scurt.

În mare măsură, mass-media aparține unor instrumente pe termen scurt. E. Panova subliniază faptul că „instrumentul mass-media din punct de vedere al duratei impactului, este net inferior programelor culturale și educaționale și discursului științific și politic, dar are succes în obținerea unor rezultate rapide”⁸⁴. Programele educaționale, dimpotrivă, vizează realizarea obiectivelor pe termen lung în implementarea puterii soft și, în consecință, a diplomației publice. Într-un conflict armat, de exemplu, obiectivele pe termen scurt ies în prim-plan, iar în cadrul diplomației publice ele pot fi diferite, pot viza oprirea confruntării armate și soluționarea conflictului sau pot fi orientate spre sprijinirea uneia dintre părțile în conflict. În acest din urmă caz, mass-media este utilizată în mod deosebit intens. Dacă vorbim despre rezolvarea conflictelor, restabilirea relațiilor dintre părțile opuse, atunci sunt necesare obiective pe termen lung. Acest lucru a fost demonstrat în diferite studii din anii '60-70, prin care au fost folosite exemple precum, seminarele special organizate ale reprezentanților părților aflate în conflict în Cipru, Israel și în Regiunea Cornului Africii. Scopul acestor ateliere a fost de a identifica distorsiuni în percepția asupra situației fiecăruia dintre participanții la conflict și de a încerca să găsească soluții pentru rezolvarea conflictului⁸⁵. Seminarele au fost organizate de reprezentanți ai comunității academice, iar reprezentanții părților în conflict au devenit un instrument important pentru influențarea conflictelor în vederea rezolvării lor pașnice.

Soluționarea conflictelor devine mult mai complicată, când acestea implică mulți participanți și mediatori, atât interni, cât și externi, ceea ce face practic imposibil de calculat, ce acțiuni va întreprinde

---

⁸² Joseph Nye, „Public Diplomacy and Soft Power”, *op.cit.*, pp. 94-109.

⁸³ Andrew S. Natsios, „An NGO Perspective”, *op.cit.*, pp. 337-361.

⁸⁴ E. P. Panova, „The power of attractiveness: the use of “soft power” in world politics”, în *Bulletin of MGIMO University*, vol. 13, nr. 4, 2010. p. 96.

⁸⁵ Herbert Kelman, „The Problem-Solving Workshop in Conflict Resolution” în Richard L. Merritt (ed), *Communication in International Politics*, Urbana: University Press, 1972, pp. 168-204.

fiecare dintre ei și ce consecințe vor provoca aceste acțiuni. În această situație, se realizează de obicei un impact complex asupra diverșilor participanți, inclusiv cu implicarea diplomației publice. Statele, precum și organizațiile internaționale, implică ONG-urile pentru prevenirea și soluționarea conflictelor armate, precum și pentru restabilirea relațiilor dintre reprezentanții părților în conflict, deoarece însăși complexitatea și diversitatea conflictelor moderne (participarea la conflicte interne a diferitelor grupuri militante, implicarea factorilor etnici, religioși) necesită un impact adecvat asupra acestora. În special, organizațiile non-guvernamentale sunt extrem de utile aici, deoarece influențează diferite grupuri ale populației. În acest sens, ONG-urile se caracterizează prin funcții precum⁸⁶: reabilitare (stabilirea relațiilor după încheierea etapei armate a conflictului), funcția preventivă, care implică avertizarea timpurie a conflictului, monitorizarea respectării drepturilor omului și activități care vizează soluționarea conflictelor și reconcilierea părților aflate în conflict.

1.3.1. Rolul, locul și importanța diplomației publice în relațiile internaționale

Diplomația publică joacă un rol important în relațiile internaționale contemporane datorită schimbărilor majore în mediul global. Aceasta este o parte importantă a politicii externe a unui stat și implică comunicarea directă cu publicul străin folosind o varietate de canale, precum mass-media și tehnologia digitală. Aspectele care subliniază rolul și importanța diplomației publice în lumea contemporană constau în promovarea intereselor naționale, construirea imaginii naționale, schimburile culturale, contracararea propagandei, eforturile de cooperare internațională în scopul rezolvării problemelor globale și utilizarea noilor tehnologii, precum platformele online, rețelele sociale și alte instrumente digitale care facilitează interacțiunea directă cu cetățenii din alte țări și transmiterea de mesaje rapide.

Diplomația publică a devenit astfel, din ce în ce mai semnificativă în studiile de politică mondială și în relațiile internaționale. Metamorfozele politicii mondiale moderne, progresul rapid al tehnologiilor informației și comunicațiilor au adus ideea dezvoltării mecanismelor de dialog în înțelegerea diplomației publice și a practicii de profil. Apariția actorilor non-statali, pe lângă cei statali și a mijloacelor de influențare a opiniei publice străine a condus la apariția unor noi concepte apropiate de practica diplomației publice. În general, specificul utilizării diferitelor concepte în relație cu diplomația publică depinde de mai mulți factori, de la apartenența cercetătorilor la o anumită școală teoretică până la particularitățile cercetării și discursului politic al unei țări.

Domeniul diplomației a fost reglementat în practica relațiilor internaționale abia în anul 1961, prin Convenția de la Viena privind Relațiile Diplomatice, unde sunt menționate sarcinile de bază ale diplomației: reprezentarea, negocierea și observarea. Al treilea articol al Convenției de la Viena, definește funcțiile misiunilor diplomatice astfel: „reprezentarea și protejarea intereselor statului

---

⁸⁶ Pamela Aall, „Nongovernmental Organizations and Peacemaking” în Ch. A. Crocker, F. O. Hampson (eds), *Managing Global Chaos: Sources of and Responses to International Conflict.*, D.C.: United States Institute of Peace Press, 1996, pp. 433–461.

acreditant; negocierea și informarea cu privire la situația și evoluția evenimentelor din statul acreditat și promovarea bunelor relații dintre state prin dezvoltarea de relații economice, culturale și științifice”⁸⁷.

În timpul Primului Război Mondial, cu referire la termenul de diplomatie publică a fost folosit și termenul de diplomatie deschisă. Spre deosebire de diplomația oficială, care ar putea fi descrisă ca modul în care statele comunică între ele, la diferite niveluri, diplomația publică se concentrează asupra modului în care guvernele comunică cu cetățenii altor state. Are un caracter transparent și implică un număr mare de actori adunați în jurul unui set comun de interese, spre deosebire de diplomatie, care este promovată de instituții⁸⁸. O condiție pentru realizarea unei diplomații mai eficiente o constituie ideile atractive și valorile promovate de un stat în cadrul propriei sale societăți. De asemenea, diplomația publică a devenit un atribut familiar al vieții internaționale la începutul secolului al XXI-lea. Resursele sale vizează creșterea atractivității țării în ochii publicului străin și sunt utilizate pe scară largă în politica mondială. Interesul pentru diplomația publică este în creștere atât în Federația Rusă, cât și în țările din mediul său regional imediat.

Cercetarea în diplomația publică servește drept punct de întâlnire a diferitelor discipline academice, inclusiv relații publice internaționale, comunicare, relații internaționale, studii strategice și studii diplomatice; însă, este mult mai apropiată de unele dintre acestea. Mai exact, diplomația publică este un subdomeniu al științelor politice și al relațiilor internaționale care implică studiul procesului și practicii prin care statele și alți actori angajează publicul global pentru a-și servi interesele. Diplomația publică ca instrument de implementare a politicii externe și a diplomației, a apărut inițial în Statele Unite și datează de la mijlocul secolului al XX-lea, având sarcina de a prezenta o imagine favorabilă a statului în străinătate. După ce a cunoscut un declin în anii '90, diplomația publică americană a „renăscut” după tragedia din 11 septembrie 2001. Statele Unite au ajuns la concluzia că metodele de diplomatie clasică în condițiile unei lumi transformate semnificativ deveneau tot mai ineficiente. Înțelegerea teoretică a noilor condiții a condus la concluzia că este necesar să se utilizeze mai activ actorii non-statali în diplomația publică. În secolul al XX-lea, actorii non-statali nu numai că au devenit mult mai numeroși, dar și interacțiunea lor cu statele s-a intensificat. În plus, un număr semnificativ de autori au început să sublinieze că natura comunicării în era informațională s-a schimbat. Unul dintre acești autori este Jan Melissen, care susține faptul că, „diplomația publică este un instrument cheie al puterii soft care vizează un dialog interactiv cu societatea civilă și care devine astfel un domeniu prioritar de lucru nu numai pentru organizațiile non-guvernamentale, ci și pentru instituțiile de politică externă ale statului (UE, NATO, ONU)”⁸⁹.

Mai târziu, alte state, precum Federația Rusă, intensificându-și politica externă la începutul secolului al XXI-lea, a început să creeze fonduri (Rusky Mir, Fondul de diplomatie publică A. M. Gorchakov) și a deschis și canalul de televiziune Russia Today; însă, concurența diferitelor state pentru atractivitatea lor nu a fost suficient studiată, deoarece majoritatea lucrărilor științifice sunt axate pe analiza diplomației publice a unui stat fără a ține cont de activitățile altor actori din arena internațională.

---

⁸⁷ Portal Legislativ, „Convenția de la Viena din 18 aprilie 1961 cu privire la relațiile diplomatice”, disponibil online <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/21262> accesat la data de 26.05.2023.

⁸⁸ Woodrow Wilson, *Europe and Euro-Atlantic Integration*, Oxford Portland, 2003, pp. 110-112.

⁸⁹ Jan Melissen, *op.cit.*, p. 5.

Instrumentele de diplomație publică din perioada Războiului Rece nu au fost foarte diverse. Printre principalele metode utilizate în secolul al XX-lea se numără radiodifuziunea internațională, mass-media în limba statului țintă, programele de schimb de studenți, cooperarea internațională a oamenilor de știință și evenimentele sportive. Eficacitatea unor astfel de evenimente, denumite în funcție de o serie de factori, diplomație informală, diplomație media, a fost, în ansamblu, suficientă dacă erau organizate corespunzător.

În același timp, diplomația publică contemporană diferă de cea din secolul al XX-lea din două motive principale. Primul dintre motive, constă în instrumentalizarea puterii soft teoretizată de Joseph Nye în anii '90 în lucrările sale și identificarea modalităților de răspândire a acesteia. Joseph Nye a atras atenția în mod direct asupra utilizării instrumentelor de diplomație publică în interesul răspândirii puterii soft a statului: valori și atitudini politice și culturale. Joseph Nye a dezvoltat definiția „puterii smart”, combinând utilizarea componentelor de influență „hard” și „soft”⁹⁰. Al doilea motiv, care a transformat diplomația publică în starea ei actuală a fost răspândirea internetului începând cu anii '90. Apariția unui nou mijloc de comunicare a distrus de facto granițele discursurilor informaționale, transformând spațiile media izolate ale statelor (cu bariere lingvistice, aspecte ale politicii naționale de informare și cenzură) într-un continuum. Acest lucru nu s-a întâmplat imediat; internetul cu rețelele sale sociale, blogg-urile, tehnologiile cloud și mesageria instantanee s-a dezvoltat abia în anii 2000. Cu toate acestea, apariția metodologiei dezvoltate de utilizare a puterii soft aproape simultan cu instrumentul de distribuire nelimitată a acesteia în moduri simple și ieftine a predeterminat creșterea bruscă a ponderii diplomației publice în relațiile internaționale moderne.

În ceea ce privește canalele de influență prin diplomația publică, acestea pot fi duble. Astfel, influența poate fi efectuată prin canale oficiale, prin discursuri ale oficialilor în mass-media, prin prelegeri publice, în rețelele de socializare și prin canale informale: prin ONG-uri, fundații, programe educaționale, organizații tineret, universități. Ca urmare, aparatul conceptual al diplomației publice, în special în literatura din limba rusă, s-a dovedit a fi extrem de neclar. A. Dolinsky este unul dintre cei care atrag atenția asupra acestui aspect. El scrie că diplomația publică „a dobândit și un al doilea sens al termenului în limba rusă - diplomația la nivelul organizațiilor publice. Acest lucru a dat naștere unei confuzii: chiar și în rândul experților există convingerea că diplomația publică este doar un dialog la nivelul organizațiilor non-guvernamentale. Totuși, diplomația publică presupune o gamă mai largă de activități ...”⁹¹. Conceptele de nișă sunt diplomația culturală, sportivă, economică, digitală, care se concentrează pe anumite domenii ale diplomației publice, însă nu înlocuiesc diplomația publică.

De asemenea, apar întrebări cu privire la adecvarea utilizării acestor canale și la capacitățile acestora. În ce măsură pot fi implicați oficialii în procesele interne din altă țară? Daryl Copeland, de exemplu, consideră că „un diplomat ar trebui să fie un fel de partizan în țara gazdă: să acționeze ca și consultant și să se implice activ în probleme umanitare”⁹². În multe cazuri, combinarea diferitelor canale

---

⁹⁰ Joseph Nye, *Bound to lead: the changing nature of American power*, New York, Basic Books, 1990, p. 336.

⁹¹ Russian International Affairs Council, „What is public diplomacy and why does Russia need it?”, 2012, disponibil online <https://russiancouncil.ru/en/analytics-and-comments/analytics/what-is-public-diplomacy-and-why-russia-needs-it/> accesat la data de 27.05.2023.

⁹² Daryl Copeland, *Guerrilla Diplomacy: Rethinking International Relations*, Boulder, Lynne Rienner, 2009, pp. 161-186.

ale diplomației publice, inclusiv utilizarea de către oficiali a unor canale de interacțiune directă cu opoziția, duce la întreruperea sau limitarea bruscă a contactelor cu reprezentanții oficiali ai țării respective. Astfel, prin utilizarea canalelor informale, lucrurile sunt mai complicate. Există multe acorduri care implică contacte culturale, educaționale și alte contacte similare. Din acest motiv, este dificil să vorbim despre imixtiune în treburile interne. În același timp, trebuie avut în vedere faptul că actorii non-statali nu sunt simpli conducători ai politicii de stat în implementarea diplomației publice; astfl, ei nu ar deveni actori, ci ar fi dirijori (totuși, unii dintre ei acționează tocmai în această calitate, iar aici apar uneori limitări în eficacitatea influenței). Cu alte cuvinte, actorii non-statali sunt în multe cazuri destul de independenți și pot avea propria agendă⁹³. Mai mult, actorii non-statali pot fi folosiți ca și canale de diplomație publică de către alt stat.

Dezvoltarea activității actorilor non-statali, în mare parte datorită revoluției științifice și tehnologice, duce la creșterea transnaționalizării și deschide oportunități tot mai mari de influență externă. Drept urmare, lumea se confruntă din ce în ce mai mult cu problema influenței transnaționale din exterior. Formele unei astfel de influențe se dovedesc a fi diferite, de la propagandă (influență directă) până la utilizarea puterii soft.

---

⁹³ Ian Hall, „The Transformation of Diplomacy: Mysteries, Insurgencies and Public Relations” în *International Affairs*, vol. 86, nr. 1, 2010, pp. 247–256.

2. Diplomația publică și provocările contemporane la adresa securității interne și internaționale

Contextul secolului al XXI-lea prezintă noi provocări atât pentru state, cât și pentru alți actori de pe scena globală, în parte pentru că rolul informației, culturii și comunicării în practica politicii internaționale s-a schimbat. Subminarea controlului informațional ca urmare a globalizării rapide a mass-media, diseminarea pe scară largă a tehnologiilor de comunicare și informație și utilizarea concomitentă a acestor tehnologii pentru a organiza și afirma o prezență politică prezintă noi provocări pentru state. Aceste tendințe formează un fundal pentru evenimentele din 11 septembrie 2001 din SUA, care au forțat o concentrare mai amplă asupra culturii, identității și comunicării pentru strategia diplomatică a SUA; mișcare care a coincis cu recunoașterea pe scară largă a puterii soft ca o componentă esențială a gândirii politicii externe.

Scopul acestui capitol este de a prezenta și de a evalua activitatea diplomației publice în cadrul conceptelor teoretice de putere, în principal — putere soft și, de asemenea, va încerca să răspundă la întrebarea - dacă este diplomația publică o manifestare inerentă a puterii soft? Pentru a face acest lucru, lucrarea va folosi contextul Statelor Unite de după 11 septembrie 2001. Mai precis, voi prezenta o imagine de ansamblu asupra ideii de putere soft și a controverselor din jurul definiției acesteia în cadrul studiului puterii. Comun acestor noțiuni este faptul că, statele urmăresc să-și crească imaginea internațională pentru a obține beneficii substanțiale. Aceste beneficii sunt în primul rând de natură economică și politică, dar pot beneficia și domeniile turismului, exporturilor, investițiilor, consumului de produse culturale, oportunități mai mari de alianțe, sprijin politic. Mai mult, astăzi, în era realităților media, este căutată nevoia de a transmite o imagine pozitivă lumii exterioare. De asemenea, voi analiza diferențele dintre diplomația publică și diferite concepte similare, precum diplomația culturală, politica externă, relațiile publice, propaganda, comunicarea strategică, care sunt adesea văzute ca și sinonime; voi analiza legătura dintre diplomația publică și aceste instrumente de promovare a politicii externe a statelor (conceptele menționate) și voi prezenta diferite abordări ale acestora.

În introducerea generală a capitolului de față se face referire la modul în care este înțeleasă puterea soft pentru a justifica și implementa programe care pot fi clasificate în general sub termenul de diplomație publică. În acest sens, lucrarea se bazează pe perspective teoretice și metodologice atât din studiile de comunicare, cât și din relațiile internaționale.

2.1. Principalele caracteristici ale conceptului de putere soft

Contribuția la dezvoltarea teoriei diplomației publice a fost adusă din mai multe direcții științifice deodată. Teoria relațiilor internaționale reprezentată de Joseph Nye a definit puterea soft ca „un instrument al diplomației publice”⁹⁴, iar studiile de comunicare au demonstrat faptul că diplomația publică se bazează pe interacțiunea a trei componente, și anume, guvernul, mass-media și opinia publică. Puterea soft a unei țări este creată prin activitățile mai multor actori și organizații care au impact asupra

---

⁹⁴ Joseph Nye, *Soft Power: The Means To Success In World Politics*, New York, Public Affairs, 2004, p. 72.

publicului străin - artiști, galerii de artă și radiodifuzori, ONG-uri, partide politice, scriitori, muzicieni și asociații creative, jurnaliști și grupuri media, cercetători și profesori, antreprenori și lideri religioși și constă în cultura și în idealurile politice ale respectivei țări. De asemenea, conceptul de putere soft în relațiile internaționale este caracterizat prin natura sa non-coercitivă, varietatea de instrumente, promovarea valorilor și culturii, fiind o componentă importantă a strategiei de politică externă a multor state și actori internaționali în lumea contemporană.

Dezvoltarea rapidă a tehnologiilor informației și comunicațiilor au condus la faptul că înțelegerea teoretică a fenomenului diplomației publice și practica de profil au trecut de la un model de propagandă unilateral, centrat pe stat, la un format de dialog și la implicarea participanților non-statali. Apariția și dezvoltarea unei varietăți de sisteme de comunicare externă și mijloace de influențare a opiniei publice străine între state a condus la apariția unor noi concepte apropiate de practica diplomației publice. Aparatul său conceptual, în special în literatura în limba rusă, s-a dovedit a fi destul de vag. Diplomația publică este un concept mai larg, iar conceptele conexe, ce urmează a fi discutate/analizate, acoperă domenii mai restrânse ale activității diplomatice publice.

În general, folosirea anumitor termeni în raport cu domeniul diplomației publice depinde de mulți factori, de la apartenența cercetătorului la o anumită școală teoretică până la specificul discursului științific și politic al unei anumite țări. Transformările revoluționare ale lumii moderne, asociate cu dezvoltarea fără precedent a sistemelor de comunicații, creșterea activității actorilor non-statali și a competiției pentru dominația informațională, vor influența cu siguranță evoluția ulterioară a ideilor științifice despre fenomenul diplomației publice.

2.1.1. Cadrul teoretic al puterii soft

Puterea a făcut parte din studiile relațiilor internaționale încă de la cele mai timpurii scrieri politice ale lui Tucidide și Machiavelli și rămâne printre cele mai importante concepte din relațiile internaționale. Puterea, în sens clasic, este „capacitatea unui actor de a influența un altul pentru a obține rezultatele dorite; comportament ce poate fi afectat fie prin amenințări de constrângere, stimulente și plăți, fie prin atracție; atracție care îi determină pe ceilalți să-și dorească ceea ce vrei tu (puterea soft are capacitatea de a modela preferințele altora)”⁹⁵. Totodată, puterea deține o parte semnificativă în practica diplomației publice a statelor. Dacă diplomația publică, în esența sa, interacționează cu publicul străin, este firesc ca puterea, în sensul său clasic (putere militară, politică și economică) să constituie o parte a resurselor, care sunt folosite pentru diplomația publică, pe lângă cultură și alte mijloace de interacțiune.

Lucrările de specialitate din domeniul relațiilor internaționale au identificat mai multe tipuri de putere, care au ignorat importanța normelor, moralității și opiniei lumii ca forme de putere. Puterea soft a fost adăugată mai recent, iar validitatea conceptului nu a fost încă pe deplin explorată în literatura de specialitate. Forma puterii reprezentată de puterea soft, poate fi privită în contrast cu utilizarea constrângerii. În acest sens, definim puterea hard ca reprezentând „capacitatea unui actor de a obliga un altul pentru a executa anumite acțiuni și include ca tactici intervenția militară, diplomația coercitivă și

---

⁹⁵ David A. Baldwin, „Power and international relations” în W. Carlsnaes, B.A. Simmons, T. Risse-Kappen (eds.) *Handbook of international relations*, Londra, Sage, 2002, pp. 273-297.

sancțiunile economice”. În schimb, puterea soft face referire la „abilitatea de a convinge un actor să întreprindă acele acțiuni”. Combinația dintre cele două rezultă în puterea smart, abordare care utilizează cele mai potrivite tactici ale celor două dimensiuni și care se naște din necesitatea ca un actor să dețină și capacitatea necesară de putere hard, pentru a-și atinge obiectivele de politică externă, fiind definită astfel, prin combinarea și utilizarea eficientă a acestor resurse împreună⁹⁶. Puterea soft poate fi exercitată atât de către state, cât și de către actorii din politica internațională (ex. ONG-uri, instituții internaționale, agenții de știri).

După ce Joseph Nye, unul dintre reprezentanții neoliberalismului politic, profesor și director al Centrului pentru Afaceri Internaționale de la Universitatea Harvard și-a prezentat conceptul de puterea soft în anul 1990, conceptul de diplomatie publică a început să se dezvolte dintr-un punct de vedere calitativ nou. Joseph Nye nu a descoperit un nou fenomen în politica mondială, ci doar a dat acestui fenomen o definiție academică, care în scurt timp a devenit general acceptată. Unul dintre cele mai importante concepte ale teoriei relațiilor internaționale, conceptul de putere, a fost definit de Joseph Nye ca reprezentând „capacitatea unui stat de a schimba comportamentul altor state prin atracție și persuasiune, și nu doar prin resursele sale militare și economice”, introducând astfel conceptul de putere soft, pe care îl descrie ca fiind „abilitatea de a atrage și a persuadea în scopul modelării preferințelor celorlalți și a obținerii beneficiului urmărit de cel care recurge la aceasta”⁹⁷. Abilitatea de a atrage pe altul este abilitatea de a schimba preferințele celuilalt față de alegerile lor, astfel încât rezultatul preferat al cuiva devine rezultatul preferat al celuilalt. Joseph Nye descrie puterea soft ca fiind capacitatea unui actor de a obține ceea ce îți dorești prin atracție, și nu datorită puterii sale militare sau economice; mai exact, aceasta decurge din atractivitatea culturii, a idealurilor politice și a politicilor unei țări. Atunci când politicile noastre sunt văzute ca fiind legitime în ochii celorlalți, puterea noastră soft este sporită.

Joseph Nye contesta punctul de vedere predominant de atunci, potrivit căruia, puterea americană de după cel de-al Doilea Război Mondial era în declin. În schimb, el susținea că nicio altă țară nu se potrivește cu SUA nu numai în ceea ce privește puterea economică sau militară, ci și în ceea ce el numește putere soft. De asemenea, Joseph Nye distinge două metode de exercitare a puterii: prima constă în faptul că, o țară își poate canaliza resursele către elitele guvernamentale țintă pentru a-și promova sprijinul și astfel, pentru a obține rezultatul dorit; iar în ceea ce privește a doua metodă, resursele pot fi canalizate către publicul străin pentru a-și promova sprijinul și pentru a obține rezultatele dorite. Prima metodă poate fi mai apropiată de puterea soft în diplomația clasică, în timp ce, a doua este o reprezentare directă a diplomației publice în sine. Joseph Nye consideră că obținerea puterii în planul politicii mondiale este determinată de atractivitatea modelului pe care un anumit stat îl reprezintă și îl propagă: admirația „celorlalți” față de valorile acestuia, imitarea exemplului, aspirația spre nivelul de prosperitate constituie indiciile puterii soft. În acest sens, conceptul de putere soft oferă posibilitatea creării unui mediu favorabil pentru cel care o dezvoltă pentru un termen lung; iar folosirea puterii soft oferă statului posibilitatea „să creeze un astfel de mediu internațional favorabil în care statul, deținătorul acestei puteri, va putea să-și realizeze propriile interese fără a apela la influența directă și dură sau la amenințări”⁹⁸.

---

⁹⁶ Joseph Nye, David A. Welch, *Understanding Global Conflict and Cooperation*, Pearson New Jersey, ed. 9, 2013, p. 47.

⁹⁷ Joseph Nye, *Bound to Lead: the Changing Nature of American Power*, op.cit., pp. 334-336.

⁹⁸ Joseph Nye, *The Future of Power*, New York, Public Affairs, 2011, p. 95.

Răspândirea largă a conceptului este datorată anumitor acțiuni ale actorilor statali sau non-statali care deschid paleta largă a implicațiilor politice sau care conduc la realizarea unor obiective politice sau geopolitice, fără ca aceste acțiuni să poată fi încadrate în tiparele forței coercitive. Puterea soft nu este un concept fundamental modern, acesta a devenit din ce în ce mai important, în special, în secolul al XX-lea. Concepția particulară a lui Joseph Nye constă în faptul că „puterea soft descrie cel mai exact atractivitatea democrațiilor liberale, cu accent pe societățile civile, actorii non-statali și valorile universale”⁹⁹.

Mecanismul conceptului este relativ simplu. Puterea soft este un fel de cooptare, în care obiectivele sunt atinse făcându-i pe alții să „vrea ceea ce vrei tu”. Puterea soft are la bază forța argumentului unui actor și, poate cel mai important, „atractivitatea” culturii și instituțiilor unui actor, presupusele „active intangibile” care atrag alți actori spre a-și dori aceleași obiective și a privi scena internațională politică în aproximativ același cadru normativ. Această formulare readuce comunicarea în centrul strategiei internaționale, deoarece a folosi puterea soft implică eforturi de a influența sau cultiva atitudini¹⁰⁰. Simplitatea relativă a puterii soft o face o noțiune strategică ușor de exportat; nu este doar o politică corectivă concepută pentru Statele Unite, ci o acuzare generală a modului în care politica globală se rezolvă în contextul actual.

Pe de altă parte, puterea soft este un concept destul de confuz. Joseph Nye nu oferă o definiție simplă. Acesta descrie puterea soft drept „capacitatea de a modela preferințele celorlalți; capacitatea de a atrage, iar atracția duce adesea la acceptare; capacitatea de a-i determina pe ceilalți să-și dorească rezultatul dorit din cauza atracției culturale sau ideologice”¹⁰¹. De asemenea, potrivit acestuia, diplomația publică este un instrument al puterii soft a unei țării, afirmând faptul că, „diplomația publică este un mijloc de promovare a acestei puteri, care la rândul său are trei surse: cultura (în locurile unde este atractivă pentru alții), valorile politice (atunci când reprezintă un reper fundamental atât pe plan intern, cât și pe plan internațional) și politicile externe (atunci când i se recunoaște legitimitatea)”¹⁰², având astfel, capacitatea de a influența alți actori.

Termenul de putere soft a fost folosit pe scară largă de către cercetători și practicieni pentru a se referi la un fenomen din politica mondială care a devenit din ce în ce mai important în perioada postbelică, și anume - puterea de atracție. Factorii de decizie din multe țări au profitat de acest „fenomen” și au încercat să îl utilizeze ca un instrument de politică externă. Joseph Nye subliniază importanța crescândă a valorilor, ideilor, politicilor interne și externe naționale care constituie atracția țărilor, care este esențială pentru a ajuta statele să atingă obiectivele politicii externe și, prin urmare, să își maximizeze puterea față de ceilalți¹⁰³. Pentru acesta, atracția poate aduce schimbări în comportamentul politic al altor state, deoarece „statele doresc să facă ceea ce altfel nu ar face ... iar SUA și statele dezvoltate ale Occidentului, în general, sunt cele mai capabile să dețină puterea soft, deoarece atracția lor națională se

---

⁹⁹ Joseph Nye, *Soft Power: The Means To Success In World Politics*, op.cit., pp. 5-6.

¹⁰⁰ Thomas Risse, „Let's Argue!': Communicative Action in World Politics” în *International Organization*, vol. 54, nr. 1, 2007, pp. 1-39.

¹⁰¹ Joseph Nye, *Soft Power: The Means to Success in World Politics*, op.cit., pp. 5- 11.

¹⁰² Joseph Nye, „Soft Power and Smart Power” în Joseph Nye, Brent Scowcroft (autori), Kurt Campbell, Jonathon Price (eds.), *The Instruments & Institutions of American Purpose*, Aspen Institute, 2009, pp. 29-33.

¹⁰³ Joseph Nye, *Soft power: the means to success in world politics*, op.cit., pp. 5-11.

bazează pe valori universale”. În ciuda explicației clare date mai sus, utilitatea puterii soft a fost contestată de multe ori. Termenul trădează o serie de tensiuni interne în conceptualizarea sa, ceea ce a determinat cercetătorii să analizeze această reprezentare a puterii soft.

2.1.2. *Puterea soft și diplomația publică*

Inițial ignorată după epoca Războiului Rece, diplomația publică a atras o atenție sporită și a asigurat titlurile de pe prima pagină în Statele Unite la scurt timp după evenimentele din 11 septembrie 2001. Concepția și conduita politicii externe americane au fost imediat reexaminată și s-a încercat repararea deficiențelor. A fost redescoperită importanța investiției în diplomația publică ca instrument de putere soft. Puterea soft și diplomația publică sunt concepte care sunt legate unul de celălalt. Diplomația publică este unul dintre instrumentele cheie ale puterii soft, iar acest lucru a fost recunoscut în practica diplomatică cu mult înainte de dezbaterile contemporane asupra diplomației publice. Practic, puterea soft reprezintă o abordare mai largă, iar diplomația publică este unul dintre modurile în care puterea soft poate fi folosită. Deși ambele se concentrează pe influențarea opiniei publice, acestea au roluri și instrumente specifice în politica externă a unui actor.

Statele Unite, fosta Uniune Sovietică și cele trei mari puteri ale Europei au investit foarte mult în „comunicațiile lor cu lumea în timpul Războiului Rece”¹⁰⁴. Deși activitatea diplomatică convențională și diplomația publică au fost în mare parte desfășurate pe căi paralele, a devenit din ce în ce mai greu de înțeles cum ar putea fi eficientă prima, fără a acorda suficientă atenție celei din urmă. De fapt, încă din anii 1917–1918, Woodrow Wilson și Vladimir Lenin se provocaseră deja unul pe celălalt la nivel de putere soft, cu mult înainte ca țările lor să se transforme în superputeri globale și să înceapă să se ciocnească în domeniul militar și economic¹⁰⁵. Bătălia valorilor și ideilor care a dominat relațiile internaționale în a doua jumătate a secolului al XX-lea a evoluat în competiție în sfera puterii hard, și nu invers. De asemenea, termenul de diplomație publică are conotații de propagandă, probabil datorită modului în care Statele Unite și-au explicat nevoia de a influența partidele străine.

Eforturile de diplomație publică precum construirea de relații puternice cu publicul străin și stabilirea de programe diplomatice în străinătate pentru promovarea interesului național sunt eforturi cumulative, ale căror rezultate necesită mult timp pentru a deveni evidente și pot fi măsurate și comparate cu obiectivele stabilite. Organizațiile politice, comerciale, culturale și de turism, cum ar fi ambasaderele, corporațiile și organizațiile guvernamentale și non-guvernamentale pot fi considerate instituții de diplomație publică ale unei țări. În consecință, aceste instituții implementează diferite strategii de comunicare cu publicul străin din întreaga lume, care promovează imaginea și reputația unei țări în străinătate.

Accentul comun pus pe influență sugerează o legătură puternică între diplomația publică și puterea soft. Nancy Snow afirmă faptul că puterea soft este „termenul cel mai menționat în lexicul

---

¹⁰⁴ Walter R. Roberts, „What is Public Diplomacy? Past Practices, Present Conduct, Possible Future” în *Mediterranean Quarterly*, vol. 18, nr. 4, 2007, p. 36.

¹⁰⁵ Hans Tuch, *op.cit.*, pp. 3-5.

diplomației publice” și că este „un nou concept pentru un vechi obicei”¹⁰⁶, ceea ce înseamnă faptul că, diplomația publică a fost practică într-o anumită formă de ceva timp, în timp ce, puterea soft reprezintă bazele terminologice recente. Profesorul Brian Hocking, totuși, avertizează faptul că, diplomația publică nu reprezintă o „nouă paradigmă a politicii internaționale” și nici „expresia unică a puterii soft”¹⁰⁷; aceasta fiind o etichetă politică cu o traiectorie istorică care a fost în conexiune cu importanța implicațiilor practice ale puterii soft.

Scopul principal al diplomației publice este de a influența comportamentul unui guvern străin prin influențarea atitudinilor cetățenilor săi. Pentru a atinge astfel de obiective, guvernele urmăresc alte două obiective secundare. Primul constă în creșterea gradului de conștientizare a politicilor lor externe, a valorilor culturale și a acțiunii politice în rândul publicului străin prin activitățile lor de diplomație publică. Iar al doilea obiectiv este acela de a dezvolta relații și consens de lungă durată, de încredere și reciproc stabile între diferitele părți interesate ale diplomației publice. Cu toate acestea, într-o eră informațională globală, cercetătorii consideră diplomația publică ca „având o dimensiune soft”¹⁰⁸. De asemenea, aceștia o privesc ca pe un mijloc prin care statele își promovează puterea soft.

Un aspect esențial analizat în acest capitol este interacțiunea puterii soft în cadrul strategiei de politică externă a unui stat. Teoria puterii soft este o construcție teoretică care a devenit un instrument analitic important în discuțiile de politică externă. Mai mulți cercetători văd diplomația publică ca pe un „instrument al puterii soft; instrument pe care guvernele naționale îl folosesc pentru a mobiliza resurse intangibile și pentru a atrage masele unei alte țări, și nu doar reprezentanții statului lor”¹⁰⁹; mai exact, aceștia realizează programe educaționale și de schimb cultural, informații publice și acțiuni politice.

Conceptul de putere soft, popularizat în ultimii ani de politologul Joseph Nye este util pentru înțelegerea contextului mai larg în care funcționează diplomația publică. Joseph Nye descrie diplomația publică ca fiind o „expresie politică a puterii soft”. Mai precis, diplomația publică poate fi văzută ca reprezentând unul dintre mecanismele de utilizare a puterii soft prin promovarea valorilor unui actor statal. Cercetătoarea Beata Ociepka afirmă faptul că, diplomația publică este „unul dintre cele mai eficiente instrumente de poziționare internațională a statului prin utilizarea resurselor sale de putere soft”¹¹⁰. Astfel, rezultă faptul că, diplomația publică este un instrument pentru punerea în aplicare a politicii externe a unui stat, iar prin utilizarea puterii soft, servește scopului de a contura imaginea a unei țări în străinătate.

Cartea lui Joseph Nye – „Soft Power: The Means To Success In World Politics” este un punct de plecare adecvat, în sensul că, aceasta analizează relația dintre diplomația publică și alte instrumente ale puterii soft. Profesorul de la Harvard subliniază semnificațiile multiple ale termenului de putere. Mulți oameni, susține acesta, identifică exercițiul puterii cu constrângerea¹¹¹. Identificarea puterii cu resurse măsurabile, cum ar fi o populație mare și un teritoriu, trece cu vederea importanța resurselor intangibile

---

¹⁰⁶ Nancy Snow, *op.cit.*, p. 2.

¹⁰⁷ Brian Hocking, „Rethinking the ‘New Public Diplomacy’” în Jan Melissen (ed), *The New Public Diplomacy: Soft Power in International Relations*, New York, Palgrave Macmillan, 2007, pp. 33-34.

¹⁰⁸ Joseph Nye, „Public Diplomacy and Soft Power”, *op.cit.*, p. 107.

¹⁰⁹ Rosaleen Smyth, „Mapping US Public Diplomacy in the 21st Century” în *Australian Journal of International Affairs*, vol. 55, nr. 3, 2001, p. 424.

¹¹⁰ Beata Ociepka, „Poland’s Soft Power and Public Diplomacy”, Polonia, Wydawnictwo Naukowe Scholar, 2013.

¹¹¹ Joseph Nye, *Soft Power: the Means to Success in World Politics*, *op.cit.*, p. 107.

de conducere și strategie în desfășurarea eficientă a acestor resurse. În acest sens, puterea soft subliniază dimensiunea intangibilă a puterii.

Destul de des, conceptele diplomație publică și putere soft sunt folosite împreună. Diplomația publică și puterea soft sunt două fenomene strâns legate. În cartea lui Nicholas Cull „Public Diplomacy: Lessons from the Past”, apare afirmația că „actorii statali au capacitatea de a conduce diplomația publică fără a utiliza putere soft”¹¹². Cu toate acestea, puterea soft există în afara diplomației publice, iar aceasta din urmă doar transmite principalele componente ale puterii soft către țări străine. Potrivit lui Joseph Nye, toate componentele puterii soft vor exista indiferent dacă diplomația publică le folosește sau nu. Cu mult înainte de a începe dezbateră modernă despre diplomația publică, aceasta a fost recunoscută ca un instrument esențial al puterii soft. În timpul Războiului Rece, Statele Unite, Uniunea Sovietică și Europa au făcut o eforturi considerabile pentru a-și consolida sistemele de comunicare cu restul lumii¹¹³.

Având în vedere ipotezele sale de bază, apare întrebarea - de ce a devenit puterea soft un plus atât de important în discursul strategic contemporan despre politica internațională? Evenimentele din 11 septembrie 2001 au catalizat o tendință internațională de promovare a eforturilor de diplomație publică și a altor forme de comunicare. Drept urmare, puterea soft a devenit un termen universal pentru a descrie modul în care statele-națiune se implică în peisajul politic global și oferă modalități de a atinge obiective care țin cont de provocările emergente ale mijloacelor tradiționale ale politicii de putere. Însă, cu toate acestea, există unele condiții relativ omniprezente care sugerează de ce puterea soft a devenit o piatră de încercare importantă pentru politică¹¹⁴. În primul rând, evoluțiile din mass-media globală au forțat statele-națiune să ia în calcul fluxurile de comunicare care ignoră granițele. Statele-națiune trebuie să se confrunte cu erodarea suveranității lor instituționale prin regimuri de reglementare media care favorizează din ce în ce mai mult corporațiile transnaționale. Diversificarea companiilor mediei transnaționale, împreună cu diseminarea rapidă a tehnologiilor participative, cum ar fi platformele de rețele sociale, nu face decât să amplifice lipsa controlului informațional¹¹⁵. Desigur, creșterea platformelor media nu a fost universală, deoarece decalajul digital global dezvăluie inegalități informaționale persistente.

Odată cu producerea unei revoluții informaționale, puterea, mai mult ca niciodată, a dobândit o dimensiune soft a atracției. După cum afirmă Joseph Nye, „chiar și cea mai bună publicitate nu poate vinde un produs nepopular”¹¹⁶. Analiza acestuia stipulează faptul că, diplomația publică nu este neapărat o manifestare inerentă a puterii soft. Depinde de tipul de resurse și bunuri (cultură, valori politice și politici externe) pe care le difuzează.

În plus, este important de menționat faptul că diplomația publică are capacitatea de a atinge o varietate de obiective. Aceste obiective pot include obiective de putere soft, precum cele din domeniul comerțului, investițiilor și negocierilor politice, precum și obiective de putere hard, cum ar fi

---

¹¹² Nicholas Cull, *Public Diplomacy: Lessons from the Past*, Los Angeles, Figueroa Press, 2009, p. 15

¹¹³ Jan Melissen, *Wielding Soft Power: The New Public Diplomacy*, Clingendael Diplomacy Papers, 2005, nr. 2, p. 3.

¹¹⁴ Jan Melissen, „The New Public Diplomacy: Between Theory and Practice” în Jan Melissen (ed) în *The New Public Diplomacy: Soft Power in International Relations*, New York, Palgrave Macmillan, 2007, pp. 6-7.

¹¹⁵ Daya Kishan Thussu, „Mapping Global Media Flow and Contra-Flow” în Daya Kishan Thussu (ed), *Media on the Move: Global Flow and Contra-Flow*, New York, Routledge, pp. 10–29.

¹¹⁶ Joseph Nye, „Public Diplomacy and Soft Power”, *op.cit.*, p. 107.

managementul alianțelor, prevenirea conflictelor și intervenția militară. Indiferent de acest lucru, diplomația publică este un instrument important în arsenalul puterii și necesită resurse și active solide și credibile pentru a avea succes în producerea rezultatului dorit.

În acest sens, pentru Joseph Nye, diplomația publică rămâne un instrument necesar pentru acei actori statali sau non-statali care doresc să-și folosească activele de putere soft (cultura, educația, limba, mass-media, inovația tehnologică, ajutorul umanitar, cooperarea economică, religia)¹¹⁷. Susținerea sa față de diplomația publică este în mare măsură determinată de contextul informației în sine. Opinia publică contează, deoarece guvernele sunt din ce în ce mai răspunzătoare pentru acțiunile lor, iar acest lucru ține mult și de disponibilitatea informațiilor.

În cele din urmă, putem concluziona prin faptul că, puterea soft și diplomația publică sunt concepte strâns legate unul de celălalt și din ce în ce mai importante în relațiile internaționale. Ambele se referă la instrumente non-coercitive utilizate de către state pentru a influența opinia publică, a obține sprijin din partea altor națiuni și pentru a construi o imagine favorabilă a națiunii la nivel global. De asemenea, ambele concepte se completează reciproc și reprezintă abordări esențiale în strategia de politică externă a statelor și a altor actori non-statali.

2.2. Instrumente și abordări ale diplomației publice în politica externă a statelor

Comunicarea oficială adresată unui public străin nu este o noutate în relațiile internaționale. Cultivarea imaginilor, propaganda și activitățile de promovare a diplomației publice sunt aproape la fel de vechi ca diplomația însăși. Prin urmare, comunicarea ca parte integrantă a politicii de stat a fost studiată încă de la începutul secolului al XX-lea. Atenția deosebită pentru această problemă a fost acordată de către cercetători precum Jacques Ellul, Nicholas Cull, Edmund Gullion, Joseph Nye, Marshall McLuhan.

Termenul de propagandă a predominat în discursul politic încă din perioada celui de-al Doilea Război Mondial, cu o conotație extrem de negativă, astfel încât, a fost necesar un nou concept în domeniul relațiilor internaționale. În acest sens, în 1965, Edmund Guillon a introdus termenul de diplomație publică. Ulterior, conceptul a fost preluat de numeroși actori-statali, diplomația publică fiind folosită ca instrument de putere soft. Întrucât fenomenul diplomației publice este unul relativ modern, acesta este cercetat de oamenii de știință din zilele noastre din diferite unghiuri ca instrument de interacțiune, modelând opinia publică sau ca parte integrantă a comunicării strategice.

Diplomația publică s-a dezvoltat în contextul schimbărilor din politica mondială și sub influența acestor schimbări. În același timp, împreună cu diplomația publică, alte instrumente legate de impactul social și umanitar sunt utilizate pe scară largă în întreaga lume. Astfel, putem afirma că, diplomația publică interferează cu instrumente de promovare a politicii externe a statelor, printre care: puterea soft, propaganda, comunicarea strategică, relațiile publice, mass-media, diplomația culturală, diplomația digitală, limba, religia. Diplomația publică de astăzi trebuie înțeleasă ca o noțiune care, operează, în mare parte, cu alte dimensiuni ale politicii externe ce vizează aspecte economice, culturale, educaționale,

---

¹¹⁷ Joseph Nye, „Public Diplomacy and Soft Power”, *op.cit.*, p. 107–108.

științifice, comunicare, media¹¹⁸. În același timp, este esențial să se evidențieze trăsăturile caracteristice ale diplomației publice care o disting de instrumentele menționate anterior.

Studiile actuale de diplomație publică asociază disciplina cu relațiile internaționale, diplomația, științele politice și, uneori, comunicarea. Cercetarea oferă o imagine mult mai clară și o înțelegere aprofundată a diferențelor pe care le prezintă aceste concepte în comparație cu multe studii interdisciplinare. Managementul informației și comunicarea strategică (ca dimensiuni ale diplomației publice) pot fi gestionate într-o oarecare măsură și de către stat. Raportându-ne la faptul că, în zilele de astăzi, având informații media în timp real (comunicarea online și rețelele sociale), sunt aproape imposibil de gestionat în același mod ca acum zeci de ani, când mesajele către publicul străin erau corectate și „lustruite”. Cu alte cuvinte, diversitatea crescută a oportunităților de comunicare în era rețelilor a slăbit posibilitatea actorilor statali de a exercita influență prin mijloace de propagandă asupra publicului străin pentru că statul a pierdut monopolul informațional. Chiar și actorii non-statali din era internetului comunică din ce în ce mai mult cu publicul extern. În era internetului și a rețelilor globale, în care tot mai mulți indivizi diverși sunt în contact constant unul cu celălalt, este dificil pentru orice guvern democratic să controleze informațiile.

Cercetările, cunoștințele și metodologiile existente ale diplomației publice suferă de câteva eșecuri. În ciuda succesului mai multor discipline în a contribui cu teorii și modele utile în domeniul diplomației publice, acestea nu au dezvoltat încă un cadru complet integrat și cuprinzător pentru funcționarea și înțelegerea rolului său mai profund. Astfel, este necesară o colaborare extinsă și un efort multidisciplinar substanțial între cercetători pentru a reduce aceste decalaje. De asemenea, mulți practicieni folosesc termenul de diplomație publică în același timp cu propaganda, relațiile publice sau războiul psihologic, fără a face o diferență în utilizarea lor.

Pentru o mai bună înțelegere a conceptului de diplomație publică, este important să se definească ceea ce nu este diplomația publică, prin evidențierea diferențelor față de conceptele cu care este adesea confundată. Astfel, scopul acestui subcapitol este de a analiza instrumentele de promovare a politicii externe a statelor (conceptele similare diplomației publice).

2.2.1. Propaganda și diplomația publică

Deși sunt două concepte diferite, propaganda și diplomația publică au adesea scopuri similare în relațiile internaționale și comunicarea guvernamentală. Există o suprapunere între cele două concepte, deoarece ambele implică utilizarea comunicării pentru a influența opinia publică și pentru a promova interesele naționale și nu numai. Diplomația publică, pe de o parte, se concentrează de obicei pe promovarea dialogului, în timp ce propaganda, pe de altă parte, poate avea un caracter manipulativ.

Pentru mulți practicieni, diplomația publică nu este altceva decât o simplă strategie de propagandă. Ei folosesc adesea termenul de diplomație publică similar cu cel de propagandă. Asocierea puternică dintre diplomația publică și propagandă există, deoarece mulți văd diplomația publică ca influențând publicul străin prin comunicarea ideilor și valorilor care servesc intereselor propagandiștilor.

---

¹¹⁸ Eytan Gilboa, *op.cit.*, pp. 55-56.

Ceea ce le diferențiază este faptul că, propaganda este o strategie de comunicare, în timp ce, diplomația publică este o strategie politică.

În ultimii ani, oamenii de știință au efectuat cercetări privind diplomația publică folosind diferite teorii, modele și metodologii din sfera propagandei. Istoricul David Welch, oferă o definiție a propagandei, conform căreia, „propaganda este încercarea deliberată de a influența opiniile unui public prin transmiterea de idei și valori într-un scop specific, concepute în mod conștient pentru a servi interesul propagandiștilor, direct sau indirect”¹¹⁹. Cu toate acestea, nu toți cercetătorii consideră diplomația publică sinonimă cu propaganda. De exemplu, Joseph Nye susține faptul că, diplomația publică este diferită de propagandă, deoarece aceasta din urmă este adesea lipsită de credibilitate. Propaganda simplă este asociată istoric cu manipularea publicului străin, întărită atunci când naziștii au ajuns la putere în Germania. În schimb, diplomația publică manifestă credibilitate, imparțialitate și „se bazează pe o noțiune liberală de comunicare”; diplomația publică este o „stradă cu două sensuri, deoarece diplomației nu numai că vorbesc, ci și ascultă ceea ce au de spus oamenii”¹²⁰. Mai mult, o diplomație publică bună implică dezvoltarea unor relații pe termen lung cu societatea gazdă și crearea unui mediu favorabil pentru politicile guvernamentale.

De asemenea, propaganda este înțeleasă și ca un proces de influențare într-un singur sens, de obicei prin comunicarea unor jumătăți de adevăr, cu scopul de a convinge opinia publică, fără a lua în calcul interesele celui manipulat. Michael Kunczik vorbește despre „un joc semantic între termenii diplomației publice, propagandă, relații publice și publicitate”¹²¹. Hans Tuch, de exemplu, susține faptul că, „propaganda ar fi un termen mai satisfăcător în cazul în care ar fi utilizat în sensul său original și nu împovărat cu numeroase conotații negative, condiționate istoric. Fiecare activitate de comunicare prin care se urmărește convingerea celuilalt poate conține elemente de propagandă, care pot avea o conotație negativă, de manipulare și de argumentare falsă”¹²².

Profesorul de la Universitatea Georgetown, Jonathan Brown subliniază diferențe importante între propagandă și diplomația publică. Potrivit acestuia, principala diferență este că „dacă diplomația publică folosește fapte și argumente veridice pentru atingerea scopurilor, propaganda recurge la falsificarea informațiilor”¹²³. Potrivit lui V. A. Kononenko, principalul lucru pentru diplomația publică nu este doar să-și transmită punctul de vedere, ci și să construiască relații de încredere cu publicul. Cercetătorul rus mai adaugă: „Acest lucru nu necesită forțarea părții opuse să fie de acord (de exemplu, prin mijloace militare sau prin presiuni economice), dar este suficient ca să convingi publicul că pentru a realiza propriul interes este esențială cooperarea”¹²⁴.

---

¹¹⁹ Joseph Nye, David A. Welch, *op.cit.*, p. 47.

¹²⁰ Joseph Nye, „Public Diplomacy and Soft Power”, *op.cit.*, p. 101.

¹²¹ Michael Kunczik, „Transnational Public Relations by Foreign Governments” în K. Sriramesh (eds), *The Global Public Relations Handbook*, 2003, pp. 399-424.

¹²² Hans Tuch, *op.cit.*, p. 9.

¹²³ John Brown, „Public Diplomacy and Propaganda: Their Differences” în *American Diplomacy Foreign Service Despatches and Periodic Reports on U.S. Foreign Policy*, 2008, disponibil online <https://americandiplomacy.web.unc.edu/2008/09/public-diplomacy-propaganda-their-differences/> accesat la data de 28.05.2023.

¹²⁴ Russia In Global Affairs, „Create an image of Russia”, 2006, nr. 2, disponibil online http://globalaffairs.ru/number/n_6562 accesat la data de 01.06.2023.

Datorită apariției conceptului de putere soft, diplomația publică a fost privită ca un instrument al acestei puteri și, în acest sens, a fost percepută ca un concept în opoziție cu propaganda. Cu toate acestea, propaganda, precum și diplomația publică, implică influențarea publicului. În latină - propagare înseamnă „a răspândi” sau „a semăna”. După cum remarcă Jan Melissen, diplomația nu are nimic de-a face cu propaganda. Într-adevăr, în studiile diplomației, rar se găsesc referințe la propagandă, spre deosebire de articolele jurnalistice despre diplomație. Jan Melissen afirmă faptul că, „diplomația publică este similară propagandei prin faptul că încearcă să convingă oamenii ce să gândească, dar este fundamental diferită de aceasta în sensul că, diplomația publică ascultă și ceea ce au oamenii de spus”¹²⁵. Acestea sunt diferențe importante între propagandă și diplomație publică. În același timp, se pare că acestea nu sunt principalele diferențe. Drept urmare, mulți autori afirmă că diplomația publică nu este aceeași cu propaganda, deoarece aceasta înseamnă o mai mare deschidere și nu implică dezinformare¹²⁶. Tehnologiile diplomației publice presupun în principal dialogul cu publicul strain.

Din punct de vedere istoric, diplomația publică este asociată cu propaganda, iar folosirea diplomației publice în discursul socio-politic și în cel științific se datorează asocierii acesteia cu propaganda. Activitatea diplomației publice înainte de apariția definiției clasice a lui Edmund Gullion a fost numită propagandă. Totuși, având în vedere conotațiile negative ale propagandei stabilite atunci în mintea publicului, alegerea a fost făcută în favoarea diplomației publice. Activitatea diplomației Statelor Unite în perioada Războiului Rece a rămas în întregime propagandă; americanii considerau diplomația publică o măsură preventivă semnificativă în „arsenalul de apărare american”¹²⁷. Cu toate acestea, la începutul erei Web 2.0, când influența dimensiunii informaționale a diplomației publice a crescut brusc, pe fondul tensiunii generale în relațiile dintre principalele centre de putere din lume, diplomația publică a diferitelor țări a început să fie asociată tot mai mult cu propaganda clasică, deoarece cea digitală nu poate fi controlată.

Mai mult, vectorul dezvoltării diplomației publice, atât din punct de vedere științific cât și practic, este influențat de dinamica transformării globale a sistemului politic modern al actorilor non-statali. Ceea ce un stat numește diplomație publică, este recunoscut de altul drept propagandă distructivă. O astfel de imagine, de exemplu, observăm în exemplul atitudinii Federației Ruse și a țărilor occidentale față de activitățile publice și diplomatice ale celeilalte, în special în segmentul său de informații. După cum a remarcat cercetătorul rus A. Bartosh, care consideră diplomația publică a Occidentului ca un catalizator al „războaielor hibride”, strategia diplomației publice se transformă sub influența agravării contradicțiilor globale, interetnice, etno-confesionale și socio-culturale. Sinergia acestor factori „conduce la schimbări fundamentale în specificul procesului de implementare în practică a anumitor aspecte ale diplomației publice”¹²⁸. Practic, propaganda nu s-a îndepărtat de diplomația publică. Uneori, poate fi chiar un mijloc

---

¹²⁵ Jan Melissen, *The New Public Diplomacy: Soft Power in International Relations*, Studies in Diplomacy and International Relations, Londra, Palgrave Macmillan, 2005, p. 18.

¹²⁶ Zaharna R.S., „Mapping Out a Spectrum of Public Diplomacy Initiatives: Information and Relational Communication Frame-works” în N. Snow, Philip M. Taylor. L. (eds), *Routledge Handbook of Public Diplomacy*, New York, Routledge, 2009, pp. 86-100.

¹²⁷ Gregory M. Tomlin, *Murrow's, Cold War: Public Diplomacy for the Kennedy Administration*, Lincoln, NE: Potomac Books, 2016, p. 142.

¹²⁸ A. Bartosh, „Western public diplomacy as a catalyst for hybrid wars and color revolutions” în *Diplomatic Service*, nr. 5, 2017, pp. 38-53.

eficient de a influența partea opusă; astfel, putem afirma faptul că, în perioada actuală, concurează activ cu acele fluxuri de informații care sunt generate în cadrul implementării campaniilor de putere soft. Prin urmare, este logic că unii cercetători numesc diplomația publică un fel de sinteză de valori, propagandă și tehnologii de marketing.

De asemenea, diplomația publică era considerată o extensie a propagandei, fiind confundată atât cu propaganda, cât și cu relațiile publice. O astfel de confuzie apare în special având în vedere scopul ambelor activități care vizează influențarea publicului extern. Există, de asemenea, autori cunoscuți care, deși în principiu, disting aceste două concepte, confundă diferențele în etapele ulterioare. În monografia „Empire of Ideas - The Origins of Public Diplomacy and the Transformation of U.S. Foreign Policy”, publicată de Oxford University Press, Justin Hart scrie: „decizia guvernului de a dezvolta programe în diplomația publică în anii '30 și '40 este adesea descrisă ca un răspuns slab la operațiunile formidabile ale Germaniei naziste și, mai târziu, ale Rusiei sovietice, sau ca o reacție inevitabilă, aproape inconștientă, la evoluția tehnologiei comunicațiilor”¹²⁹. Nicholas Cull a precizat că, „Edmund Gullion a folosit, initial, termenul de diplomație publică în anii '70, cu sensul de propagandă, care a obținut o conotație negativă și că termenul de diplomație publică este adesea un eufemism pentru propagandă”¹³⁰.

Această confuzie s-a produs în anii '60-70 când diplomația publică era condusă doar de actori statali și când s-a intenționat să se creeze o separare de propagandă. Astăzi, când actorii non-statali participă la activități de diplomație publică care nu pot fi influențate sau controlate de către state, distincția evidențiată este una care ține de veridicitate: propaganda are adesea abateri semnificative de la realitatea pe care o descrie, iar acest lucru poate duce la dezinformare. În timp ce diplomația publică vrea să audă ce au de spus oamenii, propaganda vizează manipularea publicului străin, fiind asociată cu manipularea simbolurilor și cu un instrument de influență asupra atitudinilor și problemelor indivizilor¹³¹. Pe de altă parte, sociologul Jacques Ellul vede propaganda dintr-o perspectivă mai largă ca „un fenomen sociologic care include educația și tehnologia informației ca parte a societății moderne”¹³². Potrivit acestuia, propaganda încearcă să asedieze ființa umană în toate modurile posibile, în sentimente și idei, jucându-se cu voința sa pentru propriile nevoi. Propaganda se bazează pe cercetări psihologice și sociologice. El explică faptul că, scopul propagandei este mai degrabă de a obține efecte decât de a spune ceva.

Dicționarul Merriam-Webster definește propaganda ca fiind „difuzarea de știri, informații sau zvonuri cu scopul de a ajuta sau dăuna unei instituții, cauze sau persoane” și că „propaganda reprezintă idei, fapte sau acuzații emise în mod deliberat pentru a ajuta emițătorul să cauzeze sau să prejudicieze un caz aparte”¹³³. Diferențele dintre propagandă și diplomația publică rezidă în primul rând din nevoia intrinsecă de credibilitate a diplomației publice și deci nevoia de a difuza informații cu adevăr și cu

---

¹²⁹ Justin Hart, *Empire of Ideas – The origins of public diplomacy and the transformation of U.S. Foreign Policy*, Oxford, Oxford University Press, 2013, p. 7.

¹³⁰ Nicholas Cull, „Public diplomacy: Seven lessons for its future from its past” în *Place Branding and Public Diplomacy*, vol. 6, nr. 1, 2010, p. 10.

¹³¹ Jan Melissen, „The new public diplomacy: soft power in international relations”, *op.cit.*, p. 18.

¹³² Jacques Ellul, *Propaganda: The Formation of Men's Attitudes*, New York; Vintage Books Edition, Random House Inc, 1973.

¹³³ Dictionary by Merriam-Webster, disponibil online <https://www.merriam-webster.com/dictionary/propaganda> accesat la data de 03.06.2023.

funcția de ascultare și înțelegere atribuită ulterior diplomației publice, funcție care lipsește propagandei. Diplomația publică nu constă doar în informarea în sensul transmiterii de informații obiective, „neutre”, ci este definită în mod fundamental exact prin intenția sa de a convinge și de a persuadea, față de propagandă, care are funcția de a seduce.

În cele din urmă, putem afirma că, diplomația publică astăzi nu este doar o activitate de informare, ci un dialog, care ține de direcția mesajului, de la emițător - la destinatar și implică ambele părți comunicante în transmiterea și primirea mesajului. Diplomația publică caută să convingă opinia publicului străin prin dialog, iar propaganda prin furnizarea de informații care manipulează adesea realitatea. Diplomația publică este astfel un discurs în două sensuri și folosește dialogul, în timp ce propaganda folosește informații sau așa cum afirmă Dominique Wolton, este „comunicare unidirecțională”; acest lucru fiind, de asemenea, argumentat de Wolton „într-un cuvânt, informația este mesajul, în timp ce comunicarea este relația...”¹³⁴.

Prin urmare, deși cercetătorii sunt concentrați în principal pe mesajul care urmează să fie transmis și pe relația acestui mesaj cu adevărul, propaganda a funcționat în mare măsură prin răspândirea informațiilor (adesea informații false), în timp ce sfera diplomației publice este mult mai largă și nu este legată exclusiv de domeniul comunicării ideilor. Este necesar să menționăm actorii comunicării care sunt prezenți în ambele situații. În cazul propagandei, autorul mesajului propagandistic poate fi statul, dar și media în sine, care apar ca actori de comunicare sau distribuitori de mesaje. La rândul său, destinatarul mesajului este un public străin sau pur și simplu publicul sau cititorul. În diplomația publică, în afară de stat, actorii de comunicare pot fi numeroși actori non-statali, de la studenți, cadre universitare, oameni de cultură, sport, turiști. Pe de altă parte, destinatarul mesajului nu este doar publicul sau cititorii care primesc acest mesaj din mass-media, ci și indivizii ca actori de comunicare directă cu persoane străine. Actorii de comunicare includ, de asemenea, artiști, sportivi și oameni de cultură care stau într-o țară străină sau orice alt produs cultural prezent în moduri diferite în alte țări. În ceea ce privește canalul de comunicare, exercițiul de propagandă către public folosește în principal mass-media. În contrast, pe lângă media ca și canal de comunicare, diplomația publică folosește și comunicarea interpersonală și comunicarea cu grupuri țintă, cum ar fi membrii teatrului, diverși profesioniști în diverse activități de schimb cultural.

Cu toate acestea, trebuie menționat că propaganda coexistă odată cu dezvoltarea diplomației publice pentru că atunci când un stat dorește să justifice un act ilegal în politică externă, poate apărea propaganda. Cu toate acestea, răspândirea tot mai largă a informațiilor în zilele noastre, îngreunează controlul informațiilor de către oficialii guvernamentali¹³⁵. Aceasta înseamnă că, această creștere a actorilor de comunicare a determinat statul să-și piardă monopolul asupra comunicării cu populația. Creșterea mass-media și în special a internetului cu toate formele sale de comunicare, a determinat guvernele să diminueze exercitarea influenței prin informare și propagandă controlată.

Ținând cont de faptul că, un război informațional se desfășoară într-un spațiu unde nu sunt frontiere, fiecare țară se află astfel într-un mediu informațional mixt unde circulă numeroase interpretări ale diferitor evenimente. Aceste interpretări luate cumulativ creează discursuri specifice prin intermediul

---

¹³⁴ Dominique Wolton, *Informare n'est pas communiquer*, Paris, CNRS Editions, 2009, p. 11.

¹³⁵ Mark Leonard, *Diplomacy by Other Means*, Foreign Policy, 2009.

căroră un stat își prezintă viziunea asupra realității. Desigur că fiecare țară comunică prin prisma intereselor naționale, însă modul cum sunt promovate discursurile, constituie diferența între propagandă și diplomație publică. Analizând modelul de comunicare la nivel internațional, inclusiv cel al Rusiei, ajungem la concluzia că, în mare parte comunicarea este formată din propagandă și foarte puțin din elemente de diplomație publică. Scopul atât al propagandei, cât și al diplomației publice este acela de a influența atitudinea și opinia altor state, astfel încât să se exercite influență asupra deciziilor de politică externă ale celor din urmă. Există însă o diferență considerabilă între aceste două tipuri de comunicare, după cum am menționat: propaganda constituie un canal de comunicare unidirecțional, de la emițător spre receptor, pe când diplomația publică este un canal bidirecțional, emițătorul și receptorul fac schimb reciproc de opinii și păreri. Diplomația publică este bazată pe adevăr, iar sursele utilizate pot fi verificate, pe când propaganda folosește adevărul selectiv, iar sursele fie lipsesc, fie sunt adesea obscure și nesigure¹³⁶.

Pe baza celor de mai sus, se poate susține că, în procesul de evoluție a diplomației publice de la activități propagandistice pur unilaterale spre formate de dialog, elementele de propagandă și-au găsit întotdeauna loc în diplomația publică, mai ales în dimensiunea ei informațională. Diplomația publică însăși a fost întotdeauna angajată în propagandă în sensul inițial al cuvântului - adică în diseminarea ideilor și a valorilor. Si, de asemenea, se poate observa că, din punctul de vedere al scopurilor urmărite, diplomația publică și propaganda se intersectează, dar se deosebesc prin tehnicile și mijloacele prin care acestea sunt atinse. Diplomația publică pune în partea interactivă omul, într-un mod mult mai puțin manipulativ decât propaganda. De asemenea, este important să subliniem că, limita dintre cele două poate fi adesea neclară/nedefinită, iar utilizarea propagandei în diplomația publică poate pune întrebări etice și politice semnificative, referitoare la intențiile reale ale unui actor, transparența comunicării, sursa informațiilor sau manipularea acestora.

2.2.2. Diplomația culturală ca formă de comunicare internațională

În absența unei cercetări academice cuprinzătoare care să exploreze conduita diplomației culturale, acest subcapitol analizează aplicarea practică a diplomației culturale ca instrument de putere (non-coercitivă) soft. Deși acest termen este folosit din ce în ce mai des de politologi, experți în comunicare, precum și de politicieni, acesta este destul de nou în domeniul politicii externe și al relațiilor publice internaționale, fiind un domeniu relativ puțin cunoscut. Literatura științifică despre acest subiect oferă mai multe definiții ale culturii. Ceea ce este interesant sunt abordările diferite prin care este definit acest termen, definiții care includ aspectul istoric al culturii (moștenirea comună), sensul filosofic (unde este înțeleasă prin tot ceea ce nu crește de la sine din natură, ci provine din efortul conștient al omului, fiind efectul gândirii și activității umane) sau care vizează comportamente (este văzută ca un set de comportamente pe care oamenii le-au învățat, ale căror elemente sunt comune membrilor unei anumite societăți și comunicate în cadrul acesteia).

---

¹³⁶ Iulian Chifu, Oazu Nantoi, *Război informațional. Tipizarea modelului agresivității*, Editura Institutului de Științe Politice și Relații Internaționale Ion I.C. Brătianu al Academiei Române, București, 2016, pp. 312-315.

Diplomația culturală în practică constă în aplicarea și implementarea teoriei diplomației culturale, incluzând toate modelele care au fost practicate de-a lungul istoriei de către actori individuali, statali sau instituționali. Aceste modele includ, programe de schimb cultural, delegații internaționale, competiții sportive, organizarea de festivaluri, conferințe, expoziții. Diplomația culturală vine astfel ca un instrument de realizarea a unor relații avantajoase între state. Scopul principal al interacțiunii culturale este de a răspândi prezența culturală a diferitelor țări în străinătate și de a crea o imagine favorabilă în fața unui public străin. În comparație cu alte instrumente de putere soft, avantajul educației este eficiența sa mai mare. Activitățile de schimb educational contribuie la diseminarea culturii și valorilor unei națiuni.

Cultura și modalitățile de implementare ale acesteia sunt foarte importante în crearea unei imagini favorabile a unei țări. Diplomația culturală se poate desfășura într-o anumită țară, în străinătate sau folosind mass-media, care poate ajunge în interiorul unei țări, precum și în străinătate. Toate aceste trei sfere fiind necesar să interacționeze. Nu este vorba doar de promovarea imaginii unei țări în fața publicului străin, ci și a propriilor cetățeni. Diplomația culturală este practică de multe secole. O abordare instituțională a diplomației culturale a fost adoptată de statele europene abia în a doua jumătate a secolului al XIX-lea. De exemplu, în Franța a apărut o organizație pentru promovarea limbii franceze (Alliance Française) în anul 1883, iar departamentul de Stat al Statelor Unite a început să folosească termenul de diplomație culturală abia în anul 1959.

În perioada Războiului Rece, majoritatea cercetătorilor considerau diplomația culturală ca fiind sinonimă cu diplomația publică, iar în definițiile autorilor moderni se poate observa din ce în ce mai mult o separare clară a diplomației culturale de diplomația publică. De exemplu, Robert Thayer, asistent al secretarului de stat pentru coordonarea relațiilor culturale internaționale, a definit diplomația culturală ca reprezentând: „relațiile externe nu mai sunt relații între guverne sau șefi de stat – relațiile externe sunt relațiile dintre oamenii din toate țările – iar relațiile dintre popoare sunt guvernate de felul în care oamenii gândesc și trăiesc, mănâncă și simt, iar aceasta reprezintă cultura unui popor; și astfel, astăzi avem în prim-planul implementării politicii noastre externe, diplomația culturală și, în opinia mea, cel mai important mijloc de a aduce o înțelegere reciprocă completă între popoare, care, la rândul său, obligă la înțelegerea reciprocă între guverne”¹³⁷. Un alt cercetător, Nicholas Cull definește acest concept ca „o modalitate de desfășurare a diplomației publice, în care actorul încearcă să gestioneze mediul internațional prin răspândirea resurselor și realizărilor sale culturale”¹³⁸. De asemenea, acesta asociază diplomația culturală cu un instrument pe termen lung, cu un flux exterior de informații, care capătă credibilitate prin apropierea sa de autoritățile culturale și distanța față de guvern. Termenul de diplomație publică în timpul Războiului Rece se află în stadiul inițial al dezvoltării sale și era folosit doar în discursul științific. Ulterior, ca urmare a revoluțiilor științifice, tehnologice și informaționale, diplomația publică și-a extins sfera de activitate și s-a transformat într-o direcție mai independentă și mai largă a politicii externe a statului. Drept urmare, diplomația culturală poate fi privită ca o zonă separată, dar mai restrânsă, a activităților de politică externă a statului.

---

¹³⁷ Robert H. Thayer, „Cultural Diplomacy: Seeing is Believing” în *Vital Speeches of the Day*, vol. 25, 1959, pp. 740-744.

¹³⁸ Nicholas Cull, „Public Diplomacy: Lessons from the Past”, *op.cit.*, pp. 19-26.

Cultura este văzută ca una dintre sursele de putere soft, iar diplomația culturală ca unul dintre instrumentele sale. Astfel, conform lui Milton Cummings, diplomația culturală reprezintă „schimbul de idei, informații, artă și alte aspecte ale culturii între state și popoarele lor în scopul promovării înțelegerii reciproce”¹³⁹. În comparație cu diplomația publică, care are scopul de a influența publicul străin, diplomația culturală este un produs al puterii soft, iar astfel, diplomația culturală este doar o parte integrantă a diplomației publice. Unul dintre susținătorii acestei abordări, Howard Frederick, menționează că „diplomația publică include acțiuni în domeniul informației, educației și culturii destinate publicului străin, al cărui scop este influențarea guvernelor străine prin cetățenii lor”¹⁴⁰. De asemenea, putem aminti și raportul Departamentului de Stat privind diplomația culturală, care precizează faptul că, „diplomația culturală este o piatră de temelie a diplomației publice pentru că în activitățile culturale este reprezentată cel mai bine ideea unei națiuni despre sine însăși”¹⁴¹.

Conceptul de putere soft a fost introdus de Joseph Nye chiar la începutul unui deceniu care a asistat la prăbușirea Cortinei de Fier și la sfârșitul Războiului Rece. Având în vedere tendința de apropiere existentă de atunci între foștii adversari, blocurile estice și vestice, apariția unei abordări non-coercitive în relațiile bilaterale și multilaterale, s-a potrivit perfect mediului internațional actual. În anul 1990, profesorul Joseph Nye a susținut că „puterea unui stat constă nu numai în resursele sale militare și economice, ci și în capacitatea sa de a schimba comportamentul altor state prin atracție și persuasiune, folosind resurse precum cultura, valorile și politici sale externe”¹⁴².

Analiza literaturii de specialitate arată că există o lipsă de acord între cadrele universitare și practicieni cu privire la definițiile cheie în domeniu, inclusiv pozițiile luate de reprezentanții Ucrainei și Federației Ruse, cu privire la concepte precum: puterea soft, relațiile culturale internaționale, diplomație publică și diplomație culturală; însă, cu toate acestea, punctul de vedere al diplomației publice ca instrument cheie al puterii soft prevalează. Diplomația culturală este văzută ca un domeniu al diplomației publice menită să promoveze politicile statului și interesele naționale prin utilizarea culturii; însă, cu toate acestea, când vine vorba despre principalele discursuri promovate de fiecare stat, se pot observa diferențele; de exemplu, Federația Rusă pune accent pe identitatea națională, în timp ce Ucraina prezintă diplomația culturală din perspectiva securității naționale. Deși sunt în principal similare în structura cadrelor legislative și în utilizarea anumitor tipuri de instrumente de diplomație culturală, cele două țări au abordări diferite atunci când vine vorba de definirea termenilor de bază folosiți de practicieni și în mediul academic, mesajele transmise publicului străin, structura actorilor din diplomația culturală (mai ales în ceea ce privește includerea organizațiilor non-guvernamentale și disponibilitatea autorităților statului de a coopera cu instituțiile culturale străine)¹⁴³.

Structura actorilor diplomației culturale o reflectă pe cea a diplomației publice, întrucât acești actori sunt împărțiți în instituții de stat (ministerele, posturile diplomatice, organele de stat implicate în

---

¹³⁹ Milton C. Cummings, *Cultural Diplomacy and the United States Government: A Survey* - Washington, D.C.: Center for Arts and Culture, 2003, p. 1.

¹⁴⁰ Frederic Howard, *Global communication and international relations*, Belmont CA, Wadsworth. 1993, p. 229.

¹⁴¹ US Department of State, „Cultural Diplomacy: The Linchpin of Public Diplomacy”, 2005, ACPD Special Report.

¹⁴² Joseph Nye, „Bound to lead: The changing nature of American power”, *op.cit.*, pp. 334-336.

¹⁴³ Olga Tsuprykova, *Cultural Diplomacy as a Soft Power tool in the 21st century. Case study of Poland, Ukraine, and Russia*, Thessaloniki, University of Macedonia, 2020, pp. 7-35.

activitățile culturale din cadrul statului) și actori non-statali, cu condiția ca sfera responsabilităților lor să includă un domeniu al relațiilor internaționale. Cu toate acestea, rolul din ce în ce mai mare al actorilor non-statali ai diplomației culturale (fundații și centre culturale, organizații non-guvernamentale) ar putea fi numit o trăsătură caracteristică a diplomației culturale în secolul al XXI-lea.

Spre deosebire de diplomația publică, diplomația culturală, nu este orientată spre obiective. Cercetătorii de la școala realistă o tratează ca pe un instrument de propagandă și război psihologic. De fapt, diplomația culturală este un produs secundar al comunicării internaționale. Multe state au început să-și formeze politicile de diplomație culturală prin înființarea de fundații și centre culturale. Acestea sunt principalele instrumente pentru diplomația culturală, în principal prin oferirea de cursuri de limbi străine și prin promovarea culturii țării în general. De asemenea, este important de menționat modul în care astfel de organizații își definesc activitățile. De exemplu, British Council definește principalul aspect al relațiilor culturale ca „îmbunătățind înțelegerea reciprocă”. British Council a evidențiat conceptul de „mutualitate” în interpretarea lor, care „corespunde atât înțelegerii reciproce, cât și beneficiului reciproc”¹⁴⁴.

După analiza diverselor abordări, putem defini diplomația culturală ca un instrument de putere soft și un element al diplomației publice, asociat cu o prezentare și promovare a culturii unei țări în străinătate având scopul de a construi relații pe termen lung cu publicul străin.

2.2.3. *Convergența conceptuală între diplomația publică și relațiile publice*

Conexiunile conceptuale și practice dintre relațiile publice și diplomația publică sau procesul prin care guvernele comunică și construiesc relații cu publicul străin în urmărirea obiectivelor politice, au fost observate de cercetătorii din ambele domenii. Cu toate acestea, există puține dovezi empirice care să demonstreze asemănări și/sau diferențe între cele două discipline. Astfel, subcapitolul completează acest gol prin analize comparative ale cunoștințelor și abilităților considerate importante pentru succesul în fiecare profesie și în practicile eficiente. În acest sens, o dezbatere privind potențiala convergență a relațiilor publice și a diplomației publice a apărut recent în literatura ambelor domenii, care, a aruncat în lumină multe dintre potențialele avantaje ale acestei relații¹⁴⁵; printre care și capacitatea relațiilor publice de a gestiona eficient comunicarea cu publicul străin. Atât relațiile publice, cât și diplomația publică implică adresarea publicului într-un mod care susține un obiectiv sau un plan general de menținere sau păstrare a reputației. În timp ce ambele concepte se leagă de construirea de relații cu o piață țintă, există unele diferențe între ele care trebuie abordate.

În ciuda paralelelor aparent evidente cu relațiile publice, puțini cercetători au luat în considerare legăturile conceptuale și practice dintre relațiile publice și diplomația publică înainte de 11 septembrie 2001. Signitzer și Coombs au observat în anul 1992 că, deși guvernele sunt recunoscute ca actori în relațiile internaționale, literatura de relații publice a tăcut în mod evident în legătură cu această problemă și au remarcat faptul că, „oamenii din relațiile publice și diplomația publică urmăresc adesea același

¹⁴⁴ Rose Martin, Nick Wadham-Smith, *Mutuality, Trust and Cultural Relations*, British Council, 2004, p. 5.

¹⁴⁵ Chiara Valentini, Dean Kruckeberg, Kenneth Starck, „Public relations and community: A persistent covenant” în *Public Relations Review*, vol. 38, 2012, pp. 873-879.

obiectiv – să influențeze opinia publică în beneficiul clientului/organizației lor”¹⁴⁶. Acest „proces natural de convergență”, susțin ei, „ar trebui cultivat și nu ignorat”, mai ales că niciun domeniu nu a fost pe deplin echipat pentru a face față noilor cerințe create de noua tehnologie și de influența crescândă a actorilor non-statali în afacerile globale.

După evenimentele din 11 septembrie 2001, un număr tot mai mare de cercetători din mai multe discipline au cercetat legăturile dintre cele două domenii și să efectueze cercetări privind diplomația publică folosind teorii, modele și metodologii de PR. Signitzer și Coombs au fost printre primii care au analizat relațiile conceptuale dintre diplomația publică și relațiile publice. Făcând o distincție între cele două domenii, ei au observat că: „în timp ce, teoria relațiilor publice poate fi foarte potrivită pentru a explica și a prezice comportamentele de comunicare ale organizațiilor internaționale, teoriile diplomației, deocamdată, sunt mai potrivite pentru înțelegerea relațiilor dintre un stat național și publicul străin”¹⁴⁷. În cele din urmă, de zeci de ani, practicienii au dezbătut problema diferențelor dintre relațiile publice și diplomația publică. În războiul global împotriva terorismului, aceste „funcții” au devenit parte integrantă a eforturilor națiunilor și alianțelor internaționale de a atinge obiectivele de politică internă și externă.

Relațiile publice sunt mijloace de negociere și schimbare a relațiilor dintre organizații și public. Acestea reprezintă arta de a influența, constând în realizarea și întărirea agendei personale și sunt denumite cel mai frecvent managementul comunicării între o organizație și publicul său. Mai exact, relațiile publice au fost definite ca reprezentând „funcția de management care stabilește și menține relații reciproc avantajoase între o organizație și publicul de care depinde succesul sau eșecul acesteia”¹⁴⁸. După cum am menționat, majoritatea studiilor iau în considerare relația dintre diplomația publică și relațiile publice din perspectiva convergenței dintre cele două domenii și astfel, putem afirma că, această convergență a rezultat din dorința ambelor domenii de a comunica cu publicul și de a câștiga încrederea și sprijinul acestora prin intermediul unor canale similar utilizate în acest scop.

În contextul comunicării internaționale, studiile au încercat să descopere suprapunerea dintre aceste două domenii pe baza a două fapte: în primul rând, diplomația publică are nevoie de comunicări strategice pentru a ajunge la mai multe publicuri străine și pentru a influența opinia publică. În al doilea rând, relațiile publice au experiența și capacitatea nu numai de a pregăti, gestiona și organiza comunicări strategice eficiente, ci și de a asculta și evalua feedback-ul publicului său pentru a garanta rezultatul pozitiv al eforturilor diplomatice¹⁴⁹. De exemplu, Daryl Copeland susține că „diplomații publici folosesc instrumentele și tacticile relațiilor publice pentru a intra în legătură cu populațiile din străinătate și se bazează pe această conexiune pentru a produce informații, astfel încât guvernele gazdă să ajungă la scopurile dorite”¹⁵⁰.

Un domeniu cheie de diferențiere între relațiile publice și diplomația publică poate fi identificat în scopul său final. În timp ce relațiile publice internaționale dintre orice organizație și publicul străin se

---

¹⁴⁶ Benno Signitzer, T. Coombs, „Public relations and public diplomacy: Conceptual convergences” în *Public Relations Review*, vol. 18, nr. 2, 1992, pp. 130-138.

¹⁴⁷ *Ibidem*.

¹⁴⁸ Scott M. Cutlip, Allen H. Center, Glen M. Broom, *Effective public relations*, Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall, ediția 8, 2000.

¹⁴⁹ Benno Signitzer, T. Coombs, *op.cit.*, pp. 137-147.

¹⁵⁰ Daryl Copeland, *op.cit.*, p. 9.

pot concentra pe relații reciproc avantajoase pe termen lung, scopul final al diplomației publice este de a aduna sprijin internațional pentru politica externă a unui actor statal. Răscrucea dintre diplomația publică și relațiile publice reprezintă o zonă a așa-ziselor relații publice internaționale, care marchează „eforturile de îmbunătățire a reputației unei țări într-o altă țară (sau mai multe țări) cu asistența răspândirii de informații interesante, unde construirea a unei imagini ostile a unei țări terțe poate servi ca resursă pentru propria lor reputație”¹⁵¹ și operează pe piață cu scopuri comerciale.

2.2.3.1. Diplomația publică și relațiile publice internaționale

La începutul anilor 1990, diplomația publică a fost influențată de studiul relațiilor publice. Una dintre cele mai populare definiții ale diplomației publice din acea vreme a fost formulată ca fiind „modul în care actorii statali și non-statali influențează direct sau indirect acele relații și opinii publice care au un impact direct asupra politicii externe a unui guvern străin”¹⁵². Din punctul de vedere al autorilor acestei definiții, diferențele dintre diplomația publică și relațiile publice internaționale sunt doar subiective, dar nu semnificative. Diplomația publică este gestionată de guverne, în timp ce relațiile publice internaționale sunt gestionate de companii de PR. Cercetătorii relațiilor publice au relevat caracterul comun dintre acestea: ambele practici sunt similare în multe privințe și, prin urmare, toate cunoștințele, teoriile și metodele dezvoltate în relațiile publice sunt aplicabile diplomației publice. În acest din urmă caz, diplomația publică este interpretată ca o modalitate de a gestiona reputația unei țări pe arena internațională. De asemenea, la mijlocul anilor 1990, a existat o anumită confuzie între termenii de diplomație publică și diplomația media. În articolele pe această temă, aceste concepte au fost împărțite astfel: prin diplomația publică, guvernul unei țări influențează opinia publică din altă țară, iar prin diplomația media, guvernul unei țări influențează guvernul altei țări prin canale media¹⁵³.

Cercetătorii în comunicare, în special cei care studiază relațiile publice internaționale, au încercat să identifice convergența dintre relațiile publice și diplomația publică. Unii dintre aceștia nu fac distincție clară între diplomația publică și relațiile publice și nici între relațiile publice și relațiile publice internaționale. Exemple sunt Signitzer și Wasmer, care văd diplomația publică drept o „funcție guvernamentală specifică a relațiilor publice” și au explicat că „o matrice de obiective în diplomația publică poate fi împletită cu cele din relațiile publice”¹⁵⁴. De asemenea, au susținut că aceste obiective cheie ale relațiilor publice pot fi aplicate managementului comunicării între o națiune suverană și publicul străin într-o situație internațională sau diplomatică. Michael Kunczick face o distincție între relațiile publice și relațiile publice internaționale doar pentru că, prima se adresează publicului intern, iar cea de-a doua, publicului extern¹⁵⁵. În esență, totuși, el le consideră ca fiind aceeași chestiune.

---

¹⁵¹ Michael Kunczick, *Images of Nations and International Public Relations* Mahwah, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers, 1997, p. 165.

¹⁵² Benno Signitzer, T. Coombs, *op.cit.*, p. 138.

¹⁵³ Gary D. Rawnsley, *Media diplomacy: monitored broadcasts and foreign policy*, Centre for the Study of Diplomacy, University of Leicester, nr. 6, 1995, pp. 1-18.

¹⁵⁴ Benno Signitzer, Carola Wasmer, „Public diplomacy: A specific government public relations function” în Botan, Carsl, H., Hazelton, Vinsent (Eds), *Public Relations Theory II*, Mahwah, NJ, Lawrence Erlbaum Associates, 2006, 435–464.

¹⁵⁵ Michael Kunczick, *op.cit.*, pp. 2-13.

Alți autori consideră că diferențele dintre relațiile publice și relațiile publice internaționale nu sunt adesea perceptibile deoarece mesajul intern depășește granițele geopolitice. Relațiile publice pot integra o perspectivă multiculturală și globală pentru a fi eficiente. În consecință, nu poate fi considerată doar ca parte a relațiilor publice internaționale. În acest fel, practicienii optează din ce în ce mai mult pentru direcționarea relațiilor publice internaționale către comunicarea interculturală și studiile culturale, iar potrivit lui Joseph Nye, „nici diplomația publică nu face referire doar la relații publice”¹⁵⁶.

Pe baza acestei abordări, distincția dintre diplomația publică și relațiile publice sau relațiile publice internaționale este ambiguă. Diferențele includ actorii comunicării, canalele de comunicare, conținutul, efectul de timp și forma de comunicare. În primul rând, în ceea ce privește actorii comunicării, în relațiile publice, specialiștii în comunicare sunt cei care ajung la public prin transmiterea unui mesaj; un actor/jucător și/sau politician comunică cu publicul conform recomandărilor specialiștilor în comunicare. În timp ce, în diplomația publică, mulți actori care nu sunt sfătuiți de experții în comunicare comunică cu străinii, fie că este vorba de studenți, cercetători, actori, vizitatori, turiști sau diaspora. În al doilea rând, diferența privind canalele de comunicare este că, specialiștii în relații publice folosesc mass-media pentru a comunica cu publicul sau folosesc alternativ contactul direct cu publicul, care este realizat de persoana aflată în atenția specialiștilor. În diplomația publică, cinematografia, filmul, teatrul, sunt folosite drept canale de comunicare, dar rareori pot fi folosite în relațiile publice. În al treilea rând, din punct de vedere al conținutului, relațiile publice sunt activități ale specialiștilor în comunicare care transmit un mesaj atractiv publicului, ajustează mesajul, rafinează un mesaj sau chiar au mijloacele de a negocia și schimba relațiile dintre organizații și public¹⁵⁷. Diplomația publică depășește cuvântul cod sau simbol și se referă la acțiune, cum ar fi întâlniri, schimburi de studenți, schimburi academice, sponsorizări ale diferitelor activități, finanțare de proiecte în țările gazdă.

O altă diferență este aceea a efectului de timp. Relațiile publice se ocupă, printre altele, de gestionarea zilnică a mesajului și de prezentarea unui actor sau a unei activități, în timp ce, diplomația publică nu constă doar în această dimensiune, ci include un domeniu mai larg. Mai exact, aceasta se bazează pe angajamentul de a stabili încrederea pe termen lung între diferiți actori prin burse, schimburi de studenți. O astfel de dimensiune necesită un angajament de-a lungul anilor și dă rezultate pe o perioadă relativă de timp lungă. Relațiile publice prezintă în principal efecte imediate și pe termen mediu. În ceea ce privește ultima diferență, relațiile publice direcționează informația unidirecțională către public, în timp ce diplomația publică folosește dialogul și, prin urmare, este în mod inerent o direcție bidirecțională. Relațiile publice doar furnizează mesajul și informează, în timp ce diplomația publică comunică și stabilește întoarcerea mesajului. Cu alte cuvinte, mesajul către publicul străin este adesea necontrolat și nu este influențat de specialiștii în relații publice.

2.2.4. Mass-media și diplomația publică

În prezent, comunicarea strategică de la stat către publicul străin – așa-numita diplomație publică, a devenit din ce în ce mai importantă. Ca instrument de putere soft, mass-media are capacitatea de a

---

¹⁵⁶ Joseph Nye, „Soft Power – The Means to Success in World Politics”, *op.cit.*, p. 107.

¹⁵⁷ Taylor Maureen, „Toward a Public Relations Approach to Nation Building” în *Journal of Public Relations Research*, vol. 12, nr. 2, 2000, pp. 179-210.

influența percepțiile altor țări, și în cele din urmă, de a genera sprijin pentru societatea unei țări în străinătate. Diplomația publică și mass-media sunt două concepte diferite, dar interconectate, care joacă un rol important în comunicarea globală. Rolul mass-media în diplomație sau diplomația mass-media a devenit un instrument semnificativ al politicii externe. Jurnaliștii participă la activitățile și procedurile diplomatice mult mai frecvent, în sensul că, mass-media servește ca instrument pentru jurnaliști și factorii de decizie politică în calitate de actori independenți, care joacă un rol important în selectarea, prezentarea și interpretarea informațiilor către publicul străin.

Există numeroase studii care au analizat relația dintre diplomația publică și mass-media, și, în special interacțiunile complexe dintre diplomația publică și mass-media în contextul comunicării globale în timp real sau influența pe care o transmite în direct un eveniment asupra relațiilor internaționale, fenomen cunoscut sub numele de efect CNN¹⁵⁸.

Diplomația publică și mass-media au fost frecvent confundate ca fiind domenii conexe, deoarece diplomația publică poate fi realizată și prin intermediul instrumentelor mass-media (presă, televiziune, radio, media digitală). Diplomația publică reprezintă comunicarea strategică în care mass-media este folosită drept un canal cu scopul de a comunica și a transmite informații publicului străin și care, prin media, urmărește să îmbunătățească imaginea unei țări la nivel internațional, în timp ce mass-media încearcă să obțină un acord internațional prin utilizarea mijloacelor publice. Diferența dintre diplomația publică și mass-media este dată de canalele și actorii de comunicare. În ceea ce privește media, actorii statali folosesc mass-media pentru a trimite mesaje și informații oficialilor de stat dintr-o altă țară, în timp ce, în diplomația publică, actorii politici, inclusiv actorii statali și non-statali, folosesc mass-media pentru a influența opinia publică a publicului străin¹⁵⁹.

Mass-media a influențat, de asemenea, cursul conflictelor și căutarea modalităților de soluționare a acestora. Aceasta a fost folosită de părțile aflate în conflict pentru influența ideologică, întărirea și popularizarea propriei poziții și influențarea opiniei publice. Obținerea puterii pe arena internațională s-a realizat întotdeauna cu ajutorul nu numai a violenței, ci și a persuasiunii. Etapa actuală a dezvoltării societății, caracterizată prin utilizarea pe scară largă a tehnologiilor informaționale, creează noi oportunități de soluționare a conflictelor prin utilizarea noilor canale de comunicare și influență non-violentă asupra părților aflate în conflict. În primul rând, vorbim despre comunicarea digitală realizată folosind internetul, care creează condițiile optime unei comunicări interactive globale în timp real. Dezvoltarea internetului formează un spațiu informațional global (înțeles ca un mediu electronic prin care informațiile sunt create, stocate, prelucrate și distruse)¹⁶⁰. În acest sens, spațiul informațional global nu se limitează la internet, el include atât alte rețele de informații, cât și informații create, stocate, prelucrate și transmise prin aceste rețele. Cu toate acestea, internetul este principala infrastructură a

---

¹⁵⁸ Claudia Archetti, „The impact of new media on diplomatic practice: an evolutionary model of change” în *The Hague Journal of Diplomacy*, vol. 7, nr. 2, 2012, p.187.

¹⁵⁹ Pauline Ziegler, „The Role of Media In Carrying Out Diplomacy In 2023”, 2023, disponibil online <https://bestdiplomats.org/role-of-media-in-diplomacy/#> accesat la data de 10.06.2023.

¹⁶⁰ Manuel Castells, „The New Public Sphere: Global Civil Society, Communication Networks, and Global Governance” în *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, vol. 616, nr. 1, 2008, pp. 78-93.

societății informaționale, iar caracteristicile inerente acestuia influențează natura spațiului informațional global și problemele asigurării securității informaționale internaționale.

În ceea ce privește activitatea mass-media (în care vorbim despre informare și nu despre comunicare), aceasta nu poate substitui în totalitate activitățile diplomației publice: chiar dacă acestea se reunesc în domeniul comunicării și al mass-media, profesiile diplomatice și cele ale jurnalistului rămân distincte în păstrarea propriilor funcții. Știrile și reportajele zilnice din mass-media nu pot satisface nevoile proceselor de luare a deciziilor în politica externă și în problemele internaționale într-o asemenea măsură precum rapoartele diplomatice bogate în informații, surse și analize. De asemenea, nu pot fi subestimate rolul canalelor diplomatice tradiționale și semnificația comunicării diplomatice.

În plus, mass-media a creat un fel de echilibru între interesele unui stat și interesele publicului țintă, unde, într-o oarecare măsură, mass-media impune transparență și credibilitate activității diplomatice. Ca urmare, a devenit din ce în ce mai dificil să manipulezi publicul. Recent, Zhou, Shen, Zhang și Zhong au studiat în profunzime rolul presei în diplomația publică și au ajuns la concluzia că „liderii diplomatici trebuie să folosească comunicări strategice pentru a rezolva disputele dintre națiuni și pentru a construi punți de înțelegere reciprocă pentru a sprijini procesele de negociere și dialog, precum și pentru a crea o opinie publică pozitivă fata de rezultate, susținând astfel că, angajarea mass-media de către liderii diplomatici pentru a influența opinia publică străină poate promova și politicile externe ale statelor respective”¹⁶¹.

Însă, pentru a înțelege mai bine relația dintre diplomația publică și mass-media, Eytan Gilboa a identificat trei modele în care canalele de comunicare media sunt utilizate ca instrumente ale diplomației publice. În acest sens, primul model, denumit „diplomație publică”, se referă la modul în care reprezentanții guvernului, ONG-urile sau cetățenii privați folosesc mass-media pentru a influența opinia publică din străinătate. Al doilea model intitulat „diplomația mass-media” presupune utilizarea canalelor media pentru a transmite mesaje privind interesele comune sau pentru a rezolva conflicte dintre doi sau mai mulți actori statali. Un exemplu foarte bun în acest caz sunt comunicatele de presă. Ultimul model, pe care cercetătorul îl numește „diplomație media-broker”, face referire la modul în care jurnaliștii preiau informațiile și devin astfel intermediari sau brokeri în raport cu publicul. Aceștia practic devin mediatori temporari în negocierile internaționale¹⁶².

2.2.4.1. Diplomația publică digitală

În era digitală, practica diplomației s-a transformat. Actorii statali folosesc internetul și rețelele sociale pentru a gestiona informațiile dintre țări, sub formă de diplomație digitală. Internetul consolidează multe tendințe și procese semnificative în politica mondială contemporană, inclusiv globalizarea, estomparea frontierelor de stat, interdependența în sfera economică și apariția actorilor non-statali pe scena mondială. O consecință negativă a evoluției tehnologiei informaționale a fost impactul pe care l-a avut asupra confruntării interstatale, care s-a transformat într-un mediu digital, ceea ce a dus la apariția

---

¹⁶¹ Shuhua Zhou, Bin Shen, Cui Zhang, Xin Zhong, „Creating a Competitive Identity: Public Diplomacy in the London Olympics and Media Portrayal” în *Mass Communication and Society*, vol. 16, nr. 6, 2013, 869 - 887.

¹⁶² Eytan Gilboa, „Diplomacy in the media age: Three models of uses and effects” în *Diplomacy & Statecraft*, vol. 12, nr. 2, 2001, pp. 12-15.

unor fenomene precum războaiele și conflictele informaționale. Astfel, atât mijloacele de comunicare în masă, cât și natura politicii internaționale a suferit schimbări semnificative, care au fost vizibile atât în conflicte, cât și în metodele de a le gestiona.

Transformarea sistemului politic Westfalian, erodarea suveranității statului și întărirea influenței noilor actori în politica mondială implică o schimbare a naturii conflictelor internaționale și a metodelor de soluționare a acestora. Un factor important în acest sens este revoluția științifică și tehnologică, în cadrul căreia dezvoltarea tehnologiilor informației și comunicațiilor capătă o semnificație deosebită. În stadiul actual de dezvoltare a societății informaționale, tehnologiile Web 2.0 joacă un rol important (cele mai cunoscute dintre ele sunt serviciile de rețele sociale Facebook, Twitter, VKontakte). Amploarea și popularitatea rețelelor sociale ca mijloc de comunicare este în creștere în întreaga lume. În mod semnificativ, în anul 2009, pentru prima dată, numărul utilizatorilor rețelelor sociale a depășit numărul utilizatorilor de e-mail, care fusese anterior cel mai popular serviciu online¹⁶³. O caracteristică a rețelelor sociale este absența mass-mediei tradiționale (ziare și televiziune, care anterior aveau ocazia să determine agenda știrilor și natura informațiilor), ceea ce permite utilizatorilor individuali de internet să ajungă la o audiență globală.

Utilizarea acestor tehnologii în practica diplomatică a fost numită diplomație digitală (sau diplomația internetului, diplomația rețelelor sociale) și au fost aplicate inițial politicii externe a Statelor Unite, axată pe interacțiunea cu cetățenii țărilor străine prin intermediul rețelelor sociale, ocolind canalele oficiale. Mai exact, a însemnat utilizarea pe scară largă a tehnologiilor comunicațiilor, inclusiv noile rețele sociale, bloguri și platforme media similare în rețeaua globală. Diplomația digitală este unul dintre domeniile diplomației publice axate pe implicarea unor secțiuni largi ale populației în practica diplomatică, și nu pe interacțiunea cu elitele politice și diplomatice ale statelor străine.

Pentru a înțelege specificul diplomației publice digitale, consider că este oportun să ne oprim mai în detaliu asupra caracteristicilor tehnologiilor Web 2.0. Termenul de Web 2.0 a fost propus de către T. O'Reilly în 2003 pentru a descrie stadiul actual de dezvoltare a spațiului informațional global, unde rețelele sociale joacă un rol important. O'Reilly a identificat șase principii cheie pe care se bazează dezvoltarea World Wide Web, și anume: internetul devine o platformă cheie pentru discursul public; utilizarea internetului în scopuri politice creează comunități ale utilizatorilor de internet; importanța datelor depășește importanța software-ului și a infrastructurii tehnice; o transformare rapidă a politicii publice ca urmare a utilizării rețelelor sociale; distribuirea conținutului politic folosind diverse aplicații; un public extins de utilizatori pe site-urile politice¹⁶⁴. De asemenea, afirmă faptul că, rețelele sociale contribuie la acțiunea colectivă, drept urmare, ele au un potențial semnificativ de formare a politicilor în cadrul unui stat individual și la nivelul mediului politic transnațional. Influența rețelelor sociale ca instrumente ale diplomației publice digitale asupra conflictelor internaționale poate fi dublă, ele pot contribui atât la soluționarea conflictelor, cât și la instigarea acestora.

---

¹⁶³ Cowan Geoffrey, Arsenault Amelia, „Moving from monologue to dialogue to collaboration: The three layers of public diplomacy” în *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 2008, vol. 616, nr. 1, pp. 10–30.

¹⁶⁴ Tim O'Reilly, John Battelle, *Web squared: Web 2.0 five years on*, O'Reilly Media, Special Report, 2009, pp. 1-12.

Susținătorii conceptului de diplomație publică digitală ca instrument de soluționare a conflictelor au observat că, rețelele sociale nu numai că pot schimba natura ierarhică a comunicării inerentă diplomației tradiționale, ci și pot implica cetățenii în soluționarea problemelor diplomatice și se pot adresa direct publicului străin. Geoffrey Cowan și Amelia Arsnolt subliniază faptul că, dacă inițial practica diplomației publice prevedea o tranziție de la monolog la dialog, acum, diplomația digitală creează și condiții pentru dezvoltarea proiectelor de cooperare; ca instrumente, pot fi folosite diverse platforme digitale de creare de conținut (enciclopedii online), precum și implementarea de programe coordonate în mediul online¹⁶⁵.

În general, spațiul informațional global devine un domeniu de conflict de interese de stat, iar majoritatea conflictelor internaționale de astăzi se caracterizează și prin prezența unei componente digitale. Politologul Joseph Nye remarcă, de asemenea, importanța impactului informațional în conflicte. El crede că în conflictele moderne, forțele militare și civile, distrugerea fizică și impactul informației sunt strâns legate între ele¹⁶⁶. Într-adevăr, astăzi acoperirea informațiilor, inclusiv prin intermediul rețelelor sociale, este o componentă integrantă a politicii internaționale, inclusiv a conflictelor internaționale.

În ultimii ani, cercetătorii au acordat atenție potențialului de conflict al tehnologiilor moderne de internet și al rețelelor sociale, acestea fiind folosite ca instrument de rezolvare a conflictelor. Astfel, putem concluziona prin faptul că, în diferite etape ale conflictului, condițiile de eficacitate a diplomației digitale ca instrument de soluționare sunt diferite. În etapa confruntării deschise, atunci când mersul conflictului este influențat semnificativ de factori procedurali (subiectivi), rețelele sociale pot fi folosite de mediatori ca instrument de presiune asupra părților în conflict, în timp ce impactul diplomației digitale este cel mai eficient dacă discreditează părțile în conflict și se adresează unui public străin, de a cărui opinie depinde imaginea părților în conflict.¹⁶⁷ În etapa de reglementare post-conflict, factorii procedurali (obiectivi) sunt cei mai importanți. În această situație, este indicată direcționarea programelor de diplomație digitală către societățile părților aflate în conflict și implementarea unor programe de stabilire a dialogului și a interacțiunii la nivelul societăților. În același timp, este important ca mediatorul să fie perceput ca neutru și echidistant față de părțile în conflict, aceasta fiind o condiție importantă pentru eficacitatea programelor de diplomație digitală.

De asemenea, este important de menționat că utilizarea diplomației digitale pentru rezolvarea unui conflict nu asigură întotdeauna soluționarea acestuia, dar oferă oportunități inaccesibile diplomației tradiționale și, astfel, creează condiții potențiale pentru reducerea nivelului de violență în cadrul conflictului și elimină premisele care dau naștere acestuia.

Cu toate acestea, odată cu rolul din ce în ce mai mare al diplomației publice în era Web 2.0, a apărut și o altă tendință. Vorbim despre estomparea graniței dintre diplomația publică și cea oficială, când declarațiile politicianilor și a factorilor de decizie din rețelele sociale au început să fie percepute ca poziția oficială a statutului. Implicarea în „dezbaterile” politice din rețelele sociale a persoanelor fără pregătire profesională adecvată, care nu au statutul oficial stabilit de ambasadori plenipotențari ai

---

¹⁶⁵ Cowan Geoffrey, Arsenault Amelia, *op.cit.*, pp. 10–30.

¹⁶⁶ Joseph Nye, *The future of power*, *op.cit.*, p. 34.

¹⁶⁷ Hedley Bull, *The anarchical society: A study of order in world politics*, New York, Columbia University Press, 2012.

statului lor, a dus la o scădere bruscă a nivelului culturii diplomatice. În același timp, populația, reacționând la astfel de declarații nu întotdeauna responsabile, care sunt în plus replicate de mass-media, a început să devină foarte confuză. Potențialul uriaș al diplomației publice pe internet s-a dovedit practic nivelat de lipsa unei paradigme a diplomației publice, a obiectivelor exprimate, a strategiei informaționale și a altor factori care decurg în mod firesc din cea mai largă disponibilitate a instrumentelor în absența unei înțelegeri a principiilor de funcționare a domeniului media.

Diplomația publică este strâns legată de activitățile presei. Mass-media este cea care stabilește agenda - un anumit set de subiecte care sunt relevante pentru discuție într-o anumită perioadă de timp. Agenda poate fi individuală, formată pentru un microgrup sau pentru societate în ansamblu. Frecvența de acoperire a subiectelor determină importanța și relevanța acestora în mintea audienței, adică, prin formarea priorităților se formează și imaginea realității. Teoria stabilirii agendei a fost dezvoltată de Maxwell McCombs și Donald Shaw, care au văzut mass-media ca pe „un instrument care formează imagini ale realității, determinând publicului ce să caute, dar nu cum să gândească în mod specific”¹⁶⁸. În acest sens, se poate aprecia potențialul pe care îl are mass-media în eficientizarea practicii diplomației publice, plecând de la afirmațiile unor specialiști, precum Nancy Snow: „pe măsură ce mass-media la nivel mondial devine tot mai competitivă și publicul are acces mai mare la fluxurile de informații, este din ce în ce mai dificil să se realizeze o diplomație publică cu succes pe cont propriu”¹⁶⁹. În cele din urmă, diplomația publică și mass-media sunt două domenii strâns legate, care pot influența reciproc. Mass-media poate fi folosită ca un instrument de diplomația publică cu scopul de a promova interesele naționale și obiectivele de politică externă ale unui actor statal sau non-statal și, de asemenea, poate stabili agenda unuia dintre acești actori.

---

¹⁶⁸ Maxwell E. McCombs, Donald L. Shaw, „The Agenda-Setting Function of Mass Media” în *Public Opinion Quarterly*, vol. 36, nr. 2, 1972, pp. 176–187.

¹⁶⁹ Nancy Snow, Philip M. Taylor, *op.cit.*, p.87.

3. Diplomația publică rusă

Federația Rusă în calitate de actor internațional, a suferit o restructurare instituțională semnificativă după dizolvarea Uniunii Sovietice. Acest proces de restructurare a determinat Federația Rusă să ia o poziție pasivă pe scena internațională. Cu toate acestea, în anii 2000, Federația Rusă a apărut ca un actor activ și asertiv pe arena internațională.

O parte importantă a politicii externe a Federației Ruse este diplomația publică, care implică eforturi continue de a-și promova interesele, principiile și imaginea în fața comunității internaționale și care are scopul de a modela opiniile și de a influența publicul global. În ciuda faptului că folosește o varietate de instrumente pentru a-și defini interesele, limitele, precum, problemele de credibilitate și tensiunile geopolitice, îi afectează eficacitatea în anumite contexte. În acest sens, Federația Rusă a acordat tot mai multă atenție diplomației publice. Capitolul analizează provocările și rolul diplomației publice în îndeplinirea obiectivelor de politică externă a Federației Ruse. Aceste probleme s-au schimbat pe măsură ce natura contextului relațiilor internaționale s-a schimbat, iar diplomația publică rusă a trebuit să se adapteze noilor provocări de politică externă. Și, de asemenea, din dorința de a-și redobândi statutul de putere globală, Federația Rusă a început să se bazeze pe diferite forme de diplomație publică pentru a pune bazele unei cooperări internaționale solide necesare promovării agendelor sale globale¹⁷⁰.

Deoarece Federația Rusă este o țară cu o istorie de sute de ani de autoritarism, care îi afectează în mod inevitabil cultura, perspectiva sa asupra politicii externe, structura politico-instituțională, precum și factorii de decizie cheie, în ultimul deceniu, pe măsură ce și-a revenit după colapsul Uniunii Sovietice din anii 1990, conducerea rusă a depus eforturi semnificative pentru a-și consolida ordinea socială și politică internă și pentru a-și îmbunătăți statutul pe scena internațională, având în vedere și schimbările fundamentale din sistemul internațional.

Diplomația publică rusă a cunoscut schimbări semnificative pe tot parcursul istoriei sale. Diplomația publică rusă își are rădăcinile în epoca imperială, perioadă în care, propaganda și diplomația culturală au fost utilizate pentru a crește influența și prestigiul țării. În timpul perioadei sovietice, diplomația publică s-a concentrat pe propagarea ideologiei comuniste și pe susținerea mișcărilor revoluționare din întreaga lume. Utilizând noile tehnologii de comunicare și platforme media, Federația Rusă și-a modernizat diplomația publică în perioada post-sovietică pentru a se adapta noilor realități internaționale.

Din punct de vedere istoric, obiectivul diplomației publice ruse constă în atenuarea repercusiunilor negative ale politicilor sale agresive. Impactul acestei moșteniri istorice este vizibil și în diplomația publică rusă contemporană. Capacitatea Federației Ruse de a-și proiecta influența și de a „câștiga inimile și mințile” la scară globală este constrânsă de probleme și provocări interne, motiv pentru care Federația Rusă are un drum lung de parcurs în ceea ce privește implementarea eficientă a puterii soft. Practic, Federația Rusă este limitată de lipsa de credibilitate între imaginea pe care intenționează să o proiecteze și acțiunile țării pe teren.

---

¹⁷⁰ Anna A. Velikaya, „The Russian Approach to Public Diplomacy and Humanitarian Assistance”, *op.cit.*, pp. 39-61. disponibil online <https://sites.bu.edu/pardeecatlas/advancing-human-progress-initiative/back2school/russias-public-diplomacy-in-the-former-yugoslavia/> accesat la data de 01.07.2023.

Diplomația publică este utilizată pe scară largă în lumea contemporană, iar acest capitol este dedicat utilizării și studierii sale în Federația Rusă. Uniunea Sovietică, fiind una dintre cele două puteri beligerante principale din Războiul Rece, oferă un studiu de caz semnificativ asupra practicii diplomației publice. În mod similar, ca principal succesor al Uniunii Sovietice și ca unul dintre cei mai influenți actori în arena internațională, Federația Rusă oferă, de asemenea, un studiu de caz important despre practica diplomației publice. Capitolul se concentrează pe schimbările care au apărut ca urmare a dizolvării Uniunii Sovietice și pe obiectivele și temele principale ale diplomației publice ruse, prin analiza acestora în contexte istorice și contemporane. Cercetarea prezintă conceptele de diplomație publică și putere soft și face o comparație între interpretările ruse ale acestor concepte cu cele din practica și teoria occidentală. De asemenea, capitolul analizează modul în care diplomația publică a Federației Ruse a evoluat pe parcursul istoriei și a schimbărilor care au avut loc în relațiile internaționale. Această analiză începe cu moștenirea imperială și prezintă originea diplomației publice ruse și impactul său asupra epocii sovietice. Cercetarea continuă cu analiza diplomației publice ruse contemporane și modul în care aceasta se adaptează la provocările și oportunitățile aduse de noul mediu. În plus, se discută despre abordarea rusă a conceptului de putere soft și modul în care diplomația publică poate ajuta la realizarea acestuia. În general, studiul oferă o analiză extinsă a evoluției diplomației publice ruse și a modului în care aceasta afectează relațiile internaționale și percepția globală a țării.

3.1. Evoluția diplomației publice ruse

La începutul secolului al XXI-lea, diplomația publică a devenit un atribut familiar al vieții internaționale și o componentă esențială a politicii externe. Resursele sale sunt destinate creșterii atractivității țării în ochii publicului țintă și sunt utilizate pe scară largă în practica politică mondială. Astfel, analiza diplomației publice ruse ne va permite să înțelegem mai bine modul în care diverse structuri de stat și non-statale sunt implicate în conturarea percepțiilor lumii de către diplomația publică rusă și implementarea acesteia.

Capitolul analizează formarea și dezvoltarea diplomației publice ruse, începând cu perioada imperială, concentrându-se pe obiectivele diplomației publice ale politicii ruse din perioada sovietică, și pe politica externă în perioada lui Lenin, Stalin, Hrușciiov și Brejnev, Gorbaciov și Elțin. O nouă strategie politică (reorganizare) a Federației Ruse este influențată în mare parte de predecesorul său, respectiv Uniunea Sovietică. Nu se poate cerceta nimic fără a privi mai întâi trecutul său.

Într-o lume aflată în schimbare, statele folosesc toate resursele posibile pentru a-și consolida pozițiile pe scena mondială prin construirea potențialului economic și militar și creând o imagine internațională pozitivă. Utilizarea termenului de putere soft este relativ nouă și în cercurile politice ruse, devenind o prioritate la începutul anilor 2000. Termenul de diplomație publică a fost în mare parte absent din discursul oficial al politicii externe rusești. Preocuparea Federației Ruse cu privire la aspectele intangibile ale activității sale internaționale a fost încadrată ca o necesitate de a-și îmbunătăți imaginea în străinătate și de a-și stabili legături mai puternice cu compatrioții ruși din alte țări. Experiența Federației Ruse arată o modalitate alternativă de a exercita puterea soft. Mai exact, în timp ce cercetători, precum Joseph Nye, Nicholas Cull, Paul Sharp, Eytan Gilboa, Hans Tuch evidențiază faptul că puterea

soft nu poate fi controlată de guverne în aceeași măsură ca și puterea hard și că multe resurse ale puterii soft sunt separate de guvern, Federația Rusă (și cercetători precum Anatoliy Dolinsky, Mariya Lebedeva, Natalia Tsvetkova) văd puterea soft ca pe un proiect centrat pe stat și un instrument al politicii sale externe. Astfel, un alt scop al acestui capitol este de a înțelege modul în care conceptul de putere soft al lui Joseph Nye este reconceptualizat în contextul rus și modul în care Federația Rusă adoptă și ajustează puterea soft și diplomația publică la nevoile acesteia.

3.1.1. Originea diplomației publice: moștenirea imperială

Obiectivul diplomatic al Imperiului Rus în consolidarea diplomației publice constă în minimizarea rezistenței/reației locale cu scopul de a fi acceptat în sistemul de stat european, de a avea o expansiune și agresiune constantă, și în cele din urmă, de a influența pe toți slavii printr-o ideologie panslavistă. Aceste obiective pot fi atribuite unui efort de diplomație publică foarte vechi. Astfel, mă voi concentra pe analiza acestor obiective ca bază pentru viitoarea diplomație publică a Federației Ruse.

De la Marele Ducat de Moscova până la sfârșitul Imperiului Rus, țara a crescut de peste 1000 de ori în ceea ce privește teritoriul. Perioada inițială a acestei expansiuni corespunde epocii medievale târzii și moderne timpurii, când războiul a fost văzut aproape ca un eveniment natural de toate politicile vremii¹⁷¹. În plus, atunci când frontierele sale vestice și sudice au început să cunoască conceptul de stabilitate internațională, frontierele estice erau încă deschise colonizării și expansiunii ulterioare.

Nu în ultimul rând, este important de remarcat ideologia panslavistă care a influențat diplomația rusă după secolul al XIX-lea. Ideologia poate fi, fără îndoială, influențată de viziunea slavofilă. Deși aceasta prevedea practic o politică care să includă toți slavii, se poate deduce cu ușurință că o astfel de politică ar fi impracticabilă în epoca naționalismului. Acest lucru a fost în concordanță cu A Treia Doctrină a Romei, precum și cu politica balcanică a Imperiului din secolul al XIX-lea. În acest scop, Imperiul Rus a încercat să creeze imaginea unui frate mai mare (care putea fi găsit și în perioada sovietică și post-sovietică) prin diferite mijloace, printre care religia (biserica ortodoxă). În ceea ce privește efectele interne ale acestei abordări, Dietrich Geyers susține că impactul real al ideologiei a fost foarte mic chiar și în cercurile clasei superioare; de exemplu, apartenența totală la aceste societăți „pan-slave” era aproape de doar 2000 de persoane în perioada de glorie¹⁷². Ar fi logic să susținem că pan-slavismul a avut un impact redus asupra deciziei politice a Imperiului, dar a fost o acoperire excelentă pentru justificarea relațiilor cu imperiile otoman și habsburgic în ochii celorlalte mari puteri europene.

3.1.2. Diplomația publică în perioada sovietică

Federația Rusă nu a rămas departe de renașterea diplomației publice în secolul al XXI-lea. Diplomația publică rusă își are rădăcinile în perioada sovietică; practica și experiența sovietică fiind

---

¹⁷¹ Rieber J. Alfred, Ragsdale Hugh, „Introduction: The Traditions of Imperial Russian Foreign Policy – problems of the present, agenda for the future” în *Imperial Russian Foreign Policy*, Hugh Ragsdale, Cambridge University Press, 1993, p. 335-346.

¹⁷² Geyers Dietrich, *Russian Imperialism: The Interaction of Domestic and Foreign Policy, 1860-1914*, Trans. Bruce Little, Yale University Press, 1987, p. 108.

reflectată în formarea și dezvoltarea diplomației publice ruse. Când s-a format Uniunea Sovietică, obiectivele diplomației publice din perioada imperială s-au schimbat, deși au existat unele continuități semnificative. Provocarea inițială a fost recunoașterea noului regim. Multe state au ezitat să recunoască Uniunea Sovietică datorită fundamentului său ideologic. Poate că cea mai evidentă demonstrație a acestei provocări a fost recunoașterea Uniunii Sovietice de către Statele Unite, care a devenit posibilă doar în anul 1933, cu un deceniu mai târziu după apariția Uniunii Sovietice.

Politica externă sovietică a fost modelată de tradiția țaristă a politicii externe, de tradițiile revoluționare rusești și de scrierile lui Marx și Lenin¹⁷³. Aspectul ideologic al politicii externe sovietice s-a format în cea mai mare parte prin viziunea marxist-leninistă asupra lumii, care s-a axat pe antagonismul și inevitabilitatea conflictului dintre sistemul capitalist și cel comunist. Cu toate acestea, a lăsat loc și unei flexibilități care se manifesta, prin „coexistență pașnică”, conform Decretului asupra păcii, în care Vladimir Lenin solicită pacea cu toate țările, agitând în același timp necesitatea supremației clasei muncitoare și în țările capitaliste: „Nu ne vom obliga prin tratate. Nu ne vom permite să fim încurcați de tratate. Respingem toate clauzele privind jefuirea și violența, dar vom saluta toate clauzele care conțin dispoziții pentru relațiile de bună vecinătate și toate acordurile economice; nu le putem respinge”¹⁷⁴. Acest citat rezumă natura flexibilă a politicii externe sovietice. Acesta este terenul teoretic pe care l-a găsit Vladimir Lenin pentru a reconcilia determinismul marxist cu realpolitik.

Vladimir Lenin a realizat situația în care se afla Uniunea Sovietică și a căutat concurență în domeniul de forță și cooperare în zonele de slăbiciune ale țărilor capitaliste cu care dorea să aibă relații¹⁷⁵. El și-a îndreptat politica externă pe o cale aflată între coexistența pașnică și revoluția mondială. Doar în acest context, este adecvat să se explice aceste două noțiuni și conținutul lor. Noțiunea de revoluție mondială se referă la „o revoluție comunistă în fiecare țară care din perspectiva politicii externe a Rusiei înseamnă un amestec direct sau indirect cu politica internă a tuturor țărilor prin orice mijloace necesare. În timp ce adresează această propunere de pace guvernelor și popoarelor din toate țările beligerante, Guvernul provizoriu al muncitorilor și țăranilor din Federația Rusă face apel în special la lucrătorii conștienți de clasă din cele mai avansate trei națiuni ale omenirii și cele mai mari state participante la războiul actual, și anume Marea Britanie, Franța și Germania”¹⁷⁶. În acest sens, Vladimir Lenin face apel la clasele muncitoare din țările beligerante pentru a realiza pacea imediat. Această strategie a lui Vladimir Lenin exprimă latura pragmatică a politicii externe sovietice, care derivă în cea mai mare măsură din doctrina revoluției mondiale. El îndeamnă clasa muncitoare din alte țări să ia inițiativa pentru pace. Prin urmare, a fost și un prim pas către evoluția doctrinei revoluției mondiale.

Doctrina timpurie a revoluției mondiale poate fi exemplificată de conflictul ruso-polonez din 1920. În vara anului 1920, Armata Roșie se îndrepta spre Varșovia și instalase deja un comitet revoluționar în orașul Bialystok pentru a servi drept bază pentru o viitoare Republică Sovietică Poloneză.

---

¹⁷³ Robert H. Donaldson, Joseph L. Noguee, *The Foreign Policy of Russia: Changing Systems, Enduring Interests*, M.E. Sharpe, New York, 2005, p. 45.

¹⁷⁴ Lenin, V.I.'s, „Decree on Peace” în *V.I. Lenin: Collected Works*, vol. 26, September 1916-February 1918, translated by Yuri Sdobnikov and George Hanna, edited by George Hanna, Progress Publishers, Moscow, 1917, p. 255.

¹⁷⁵ Lerner Warren, „The Historical Origins of the Soviet Doctrine of Peaceful Coexistence” în *Law and Contemporary Problems*, 1964, p. 866.

¹⁷⁶ Ibidem, p. 251.

Doctrina revoluției mondiale poate fi văzută și ca bază a Războiului Rece. Ceea ce s-a întâmplat la Bialystok a fost un test pentru pregătirea unei revoluții simultane în toate țările, care poate fi atribuită, politicii externe a lui Troțki, în timp ce coexistența pașnică prevedea o stare de pace între țările capitaliste și comuniste până la conflictul inevitabil final¹⁷⁷. Această stare de pace a fost privită ca o perioadă de pregătire pentru conflictul real; prin urmare, a trebuit să dobândească toate avantajele posibile pentru vremurile de conflict.

Nici doctrina lui Vladimir Lenin, nici a lui Troțki nu sunt doctrine care se exclud reciproc. Deși sunt mai influente și mai observabile în anumite perioade sau situații, majoritatea deciziilor politice sunt o combinație a acestor doctrine (în special cele referitoare la publicul străin). Perioada în care Vladimir Lenin a condus ideologic Uniunea Sovietică, aceasta a fost caracterizată de această dualitate în politica externă. Politica externă sovietică a căutat „coexistența pașnică” prin relațiile de afaceri, în timp ce Comintern și-a reluat propaganda pentru „revoluția mondială”, care a fost văzută ca un factor destabilizant de către puterile occidentale¹⁷⁸. Această dualitate este exemplificată în continuare de relațiile comerciale cu Marea Britanie începând din anul 1921 și înrăutățite în 1927 din cauza presupuselor operațiuni ale Comintern în coloniile britanice¹⁷⁹.

Tema mea de cercetare se concentrează mai mult pe perioadele de coexistență pașnică, deoarece perioadele revoluției mondiale au fost mai înclinate spre intervenții militare, spionaj și propagandă, mai degrabă decât spre diplomația publică, deși relația dintre diplomația publică și propagandă constituie una dintre numeroasele dezbateri.

În ceea ce privește politica externă sovietică timpurie, politica externă sovietică era compusă din trei domenii principale de interes¹⁸⁰. Diplomația clasică a fost condusă prin Comisariatul Popular pentru Afaceri Externe (NKID), revoluția mondială a fost organizată prin Comintern, în timp ce diplomația publică (ca al treilea pilon) a fost gestionată simultan de numeroase organizații sovietice, inclusiv instituții precum VOKS (Societatea integrală pentru relații culturale cu țările străine) și alte instituții interesate de un domeniu face parte din diplomația publică, inclusiv Ministerul Sportului.

Tensiunile crescute în politica internațională în perioada celui de-al Doilea Război Mondial au determinat Uniunea Sovietică să urmeze o politică externă mai agresivă pentru a obține toate avantajele strategice posibile față de o alianță anti-sovietică. Există câteva motive principale în spatele acestor abordări ale Uniunii Sovietice¹⁸¹. În primul rând, a fost scopul diseminării progresului tehnologic în Occident. În al doilea rând, sovieticii au vrut să apeleze la publicul străin pentru a minimaliza inițial imaginea negativă a comunismului în Occident. Și în al treilea rând, au folosit oportunitatea spionajului în programele de schimb cultural și științific.

În cele din urmă, Hrușciiov și Brejnev au eșuat în acest joc de imagine. Au existat numeroase motive pentru acest eșec; de exemplu, sistemul sovietic a eșuat în ceea ce privește economia și

---

¹⁷⁷ Lerner Warren, *op.cit.*, p. 868.

¹⁷⁸ Internaționala Comunistă (Comintern), cunoscută și sub numele de Internaționala a Treia, a fost o organizație internațională controlată de sovietici, fondată în 1919, care a susținut comunismul mondial.

¹⁷⁹ Robert H. Donaldson, Joseph L. Noguee, *op.cit.*, pp. 54-55.

¹⁸⁰ Jean-François Fayet, „VOKS: The Third Dimension of Soviet Foreign Policy” în *Searching for a Cultural Diplomacy*, Berghahn Books, 2010, p. 34.

¹⁸¹ Frederick Barghoorn, „Soviet Cultural Diplomacy Since Stalin” în *Russian Review*, vol.17, nr, 1, 1958, pp. 50-54.

bunăstarea; birocrăția sovietică nu a reușit să se adapteze la natura schimbătoare a acestui domeniu al diplomației. În anii '70, scena diplomației publice s-a schimbat în principal din cauza declinului statului atât în calitate de actor, cât și ca sponsor. Monopolul intelectual de stat din Uniunea Sovietică i-a slăbit în cele din urmă capacitatea de adaptare la această natură în schimbare; și, nu în ultimul rând, lipsa angajamentului în coexistența pașnică. Incapacitatea de a se adapta treptat la natura schimbătoare a climatului internațional a făcut ca politica externă sovietică să fie inconsistentă în ceea ce privește acțiunile sale. Influența vechilor militari atât în structura partidului, cât și în birocrăția de stat a făcut ca statul sovietic să reacționeze la fiecare situație de urgență printr-o abordare conflictuală care a trimis semnale mixte publicului străin. Cele mai notabile exemple în acest sens au fost revolta din Poznan din iunie 1956 și modul în care Uniunea Sovietică a reacționat la aceasta și revoluția din Ungaria din 1956¹⁸².

3.1.3. *Diplomația publică rusă contemporană*

Cadrul istoric prezentat în subcapitolul anterior oferă un fundal esențial pentru obiectivele continue ale diplomației publice rusești. În acest moment, o analiză a noțiunii de adaptabilitate ne-ar oferi o imagine mai clară a diplomației publice. Astfel, subcapitolul va analiza evoluțiile observate în politica rusă din secolul al XXI-lea în ceea ce privește diplomația publică (în special reformarea vechilor structuri din domeniul diplomației publice, crearea altora noi și dezvoltarea activității acestora) și va încerca să prezinte efectele/consecințele fundalului istoric al imaginii rusești, precum și continuitățile în ceea ce privește obiectivele sale.

Războiul Rece a fost într-un fel o „luptă asupra minților și ideologiilor oamenilor”. Uniunea Sovietică a avut un mare avantaj în primii ani, oferind schimbări și o alternativă pentru oameni datorită ideilor sale revoluționare. De aceea, lideri precum Vladimir Lenin și Troțki plănuiau să exploateze această resursă prin politica lor de revoluție mondială. Într-o abordare retrospectivă, această revoluție ar putea fi nerealistă pe termen scurt, dar această viziune ar fi putut fi implementată ca un plan pe termen lung care ar putea oferi o putere imensă de influență Uniunii Sovietice în loc de câștiguri teritoriale pe termen scurt. Aceasta a devenit o ideologie concurentă pentru capitalism cu diferite compromisuri și și-a pierdut avantajul într-o eră în care opinia publică a devenit din ce în ce mai importantă. După această perioadă, câmpul pe care s-a desfășurat lupta pentru cunoașterea opiniei poporului a trecut prin mai multe transformări care sunt legate de schimbarea generațiilor. Pe măsură ce mai mulți oameni au mai puține probleme în a-și satisface nevoile esențiale, au început să devină preocupați de autorealizare, iar noua diplomație publică a necesitat mai puțină vizibilitate a statului, deoarece oamenii au început să gândească mai critic. Incapacitatea de a se adapta pe deplin la aceste schimbări a început să afecteze negativ diplomația publică sovietică.

În momentul în care Mihail Gorbaciov a ajuns în poziția de premier, războiul pentru „inimile și mințile oamenilor” era deja o „cauză pierdută”. Reputația țării a fost zguduită atât în zona internațională, cât și în interior. Începând cu acel moment, fiecare încercare de deschidere a sistemului politic a alimentat percepțiile sovieticilor despre ineficiența sistemului economic sovietic. Dilema cu care s-au confruntat

---

¹⁸²Mark Kramer, „The Soviet Union and the 1956 Crises in Hungary and Poland: Reassessments and New Findings” în *Journal of Contemporary History*, vol. 33, nr. 2, 1998, pp. 163-214.

liderii după Stalin a fost că aceștia trebuiau să se deschidă către sistemul politic pentru a pune în aplicare reformele economice¹⁸³. Atât Hrușciiov, cât și Brejnev, alături de alți premieri care au fost în funcții pentru perioade relativ scurte, nu au reușit să atingă o creștere semnificativă a nivelului mediu de viață al cetățenilor sovietici. Este un subiect al unei alte discuții dacă a fost din cauza lipsei de angajament sau a incapacității de a reforma birocrăția sovietică.

În cele din urmă, această prăbușire s-a datorat nu numai eșecului Uniunii Sovietice, ci și succesului diplomației publice americane, care spre deosebire de cea sovietică, s-a adaptat la natura schimbătoare a diplomației publice și a climatului internațional. De asemenea, s-ar putea crede că importanța câștigării „inimilor și minților oamenilor” ar fi învățată de cel mai mare succes al Uniunii Sovietice, care este Federația Rusă. Deși importanța sa a fost înțeleasă, modalitățile de implementare și comunicare sunt încă în curs de evoluție.

Sucesiunea lui Boris Elțin este un bun exemplu al relației dintre politica internă și cea externă și modul în care aceasta interacționează cu diplomația publică. Boris Elțin a folosit politicile lui Mihail Gorbaciov de deschidere și eliberare a țărilor satelite, pentru a obține sprijin din partea armatei și a altor elemente conservatoare din societate. Această privire internă poate fi explicată de problema de identitate a Rusiei după dizolvarea imperiului. Mihail Gorbaciov încerca să salveze ceea ce a mai rămas din această superputere și să păstreze împreună cel puțin republicile Uniunii într-un fel de confederație¹⁸⁴. Politica sa externă a presupus într-o anumită măsură o viziune a cooperării și integrării cu sistemul occidental.

3.2. Provocări și oportunități în era digitală

Sfârșitul Războiului Rece și destrămarea Uniunii Sovietice au fost două evenimente care au schimbat semnificativ peisajul geopolitic global. Puterile din întreaga lume au fost forțate să-și reconsidere instrumentele și politicile de diplomație¹⁸⁵. Diplomația publică rusă a fost, de asemenea, grav afectată de prăbușirea URSS. Evenimentele au dus, astfel, la schimbări administrative și la reduceri bugetare. În consecință, a fost necesară crearea unui nou curs în ceea ce privește politica externă, în sensul că, aceasta începând să fie condusă conform regulilor noii ere a informației. Prin urmare, este esențial să înțelegem și problema modului în care noile media se conectează cu geopolitica și conflictul. În acest sens, un număr tot mai mare de cercetători au analizat diplomația publică și puterea soft a Federației Ruse (K.P. Borishpolets, Anna, Velikaya, Anatoliy Dolinsky, Mariya Lebedeva, Natalia Tsvetkova, Alexey Podberezkin)¹⁸⁶. Aceste studii au evidențiat faptul că diplomația publică a Federației Ruse s-a îmbunătățit în timpul celui de-al doilea mandat al președintelui Vladimir Putin (2004–2008).

Inițial, Federația Rusă a avut o abordare limitată în ceea ce privește diplomația publică, dar în timp a înțeles importanța dezvoltării unei strategii de diplomație publică coerente. De asemenea, dezvoltarea puterii soft și a unei imagini favorabile a țării în străinătate prin comunicarea cu publicul străin a devenit esențială pentru crearea unui mediu favorabil pentru inițiativele sale de politică externă

---

¹⁸³ Robert H. Donaldson, Joseph L. Noguee, *op.cit.*, p. 95.

¹⁸⁴ *Ibidem* p. 110.

¹⁸⁵ Leslie Hepple, „The Revival of Geopolitics” în *Political Geography Quarterly*, vol. 5, nr. 4, 1986, pp. 21–36.

¹⁸⁶ Jeanne L. Wilson, „Soft Power: A Comparison of Discourse and Practice in Russia and China” în *SSRN Tomorrow's Research Today*, Norton, MA Wheaton College, 2012, p. 12.

și, în special, pentru poziția în arena internațională. Astfel, de la începutul anilor 2000, Federația Rusă a revenit în practica diplomației publice în mod activ și a început să se concentreze pe utilizarea de noi instrumente de putere soft, iar politicienii și cercetătorii ruși au început să folosească, mult mai frecvent, conceptele de diplomație publică și putere soft. Motivul „apelului” Federației Ruse la diplomația publică în secolul al XXI-lea a fost concentrarea asupra recâștigării influenței sale asupra politicii mondiale. Această orientare în politica externă a fost o reacție la pierderea semnificativă a poziției Federației Ruse pe scena mondială în anii '90. De asemenea, pe măsură ce conceptul de putere soft a apărut tot mai frecvent în discursul oficial, autoritățile ruse au luat măsuri pentru a încuraja și a menține un control direct asupra acestuia, pentru a oferi astfel un nou instrument eficient politicii externe. Aceste măsuri includ înființarea și reorganizarea agențiilor finanțate de stat responsabile de îndrumarea activităților non-guvernamentale și sunt menite să îmbunătățească imaginea Federației Ruse în străinătate și să diversifice mijloacele și obiectivele de politică externă.

În plus, diplomația publică contemporană a fost înțeleasă dintr-o perspectivă mult mai largă, în ciuda caracterului comun al obiectivelor diplomației publice de a promova politica externă a unui stat atunci când interacționează cu publicul străin. Comunicarea este scopul principal al diplomației publice, iar mecanismele includ promovarea dialogului între guverne și popor. Diplomația publică a Federației Ruse nu face excepție, iar strategiile sale se bazează pe promovarea intereselor naționale pe scena internațională. Mai mult, lumea contemporană a cunoscut o transformare digitală care a avut un impact semnificativ asupra diplomației publice, punând în prim plan instrumentele digitale. Pentru a trece dincolo de diplomația digitală, este esențial să înțelegem practicile, metodele și structura diplomației publice ruse, pentru a compara astfel, aceste practici cu cele utilizate de Occident (Statele Unite și UE).

Federația Rusă poate adopta mai multe strategii pentru a-și adapta diplomația publică și pentru a-și promova imaginea și interesele în fața provocărilor și oportunităților aduse de noul mediu digital. În Federația Rusă, precum și în majoritatea țărilor post-sovietice, diplomația publică este privită ca reprezentând angajarea publicului străin prin încurajarea cooperării în sfera politică, economică și culturală cu scopul de a promova interesele naționale ale țării, întrucât în țările occidentale (în special Statele Unite), diplomația publică combină două componente: angajarea aliaților (în principal prin activități educaționale și culturale) și confruntarea inamicilor (de exemplu, extremismul violent și propaganda străină prin utilizarea comunicărilor strategice)¹⁸⁷. În Federația Rusă, diplomația publică este percepută ca având scopul de a crea o imagine favorabilă a țării, fără a submina eforturile altor actori.

Termenul de diplomație publică a apărut pentru prima dată în „Conceptul de politică externă rus” în anul 2008. Diplomația publică a fost înțeleasă ca un instrument de sprijin informațional pentru politica externă. Documentul subliniază faptul că Federația Rusă caută să obțină o percepție favorabilă în străinătate și să-și dezvolte propriile mijloace eficiente de influență asupra opiniei publice din străinătate¹⁸⁸. Totodată, în anul 2010, ideile diplomației publice au fost dezvoltate într-un document aprobat de președintele Vladimir Putin, intitulat - „The main directions of the policy of the Russian Federation in the sphere of international cultural and humanitarian cooperation, în care se menționează

---

¹⁸⁷ Natalia Tsvetkova, „New Forms and Elements of US Public Diplomacy” în *International Trends*, vol. 13, nr. 3, 2016, pp. 121-133.

¹⁸⁸ „THE FOREIGN POLICY CONCEPT OF THE RUSSIAN FEDERATION”, 2008, disponibil online https://russiaeu.ru/userfiles/file/foreign_policy_concept_english.pdf accesat la data de 02.06.2023.

faptul că, în ceea ce privește concurența în dimensiunea culturală, aceasta este în prezent în creștere, ceea ce înseamnă că este nevoie de diplomație culturală”¹⁸⁹. Este de remarcat faptul că termenul de diplomație publică nu a fost menționat în acest document; în schimb, se face referire la conceptul de diplomația culturală și la promovarea culturii ruse.

Federația Rusă a început să promoveze un mesaj de sprijin pentru multilateralism cu scopul de a proteja suveranitatea, independența și integritatea teritorială a statului național și neintervenția în afacerile interne¹⁹⁰. Astfel, aceasta a căutat parteneri care să contribuie la promovarea acestui mesaj, fie că este vorba de EAEU (Uniunea Economică Eurasiatică), SCO (Organizația de Cooperare din Shanghai), BRICS (Brazilia, Federația Rusă, India, China, Africa de Sud) sau alte formate de integrare. Totodată, faptul că puterea soft nu este rezervată exclusiv actorilor statali este vizibil prin creșterea atractivității grupurilor politice, corporațiilor, organizațiilor teroriste precum Al Qaeda. De aici, rezultă că puterea soft poate fi utilizată de aproape orice grup cu o influență adecvată asupra oamenilor, dacă este capabil să-i convingă de importanța obiectivelor și scopurilor sale. Atunci când este utilizată de către un actor statal, puterea soft nu este neapărat doar un instrument de politică externă, ci poate servi și ca un instrument important de menținere a loialității populației țării și este adesea asociată cu „... o personalitate atractivă, o cultură, valori și instituții politice și politici care sunt văzute ca legitime sau care au autoritate morală”¹⁹¹. Federația Rusă s-a folosit de puterea soft cu scopul de a schimba comportamentul politic al statelor, a atrage publicul străin și a influența politicile unui alt stat, iar pentru a atinge aceste obiective, a utilizat diplomația publică.

Diplomația publică a devenit un instrument important în politica externă a statelor când, în contextul globalizării și dezvoltării relațiilor transnaționale la nivelul structurilor publice, a devenit necesară „democratizarea” politicii externe, adresându-se direct nu numai guvernelor, ci și societăților altor state. În același timp, mesajul democratic al diplomației publice și strategiile de politică externă aferente ridică semne de întrebare din cauza ambiguității obiectivelor urmărite de statele care folosesc diplomația publică. Diplomația publică a Federației Ruse a fost caracterizată ca având o abordare diferită față de cea a țărilor occidentale în ceea ce privește comunicarea și promovarea externă. O caracteristică distinctă a diplomației publice ruse este evitarea utilizării termenului de „contracurare” atunci când vine vorba de propaganda străină. Diplomația publică rusă se concentrează pe promovarea dialogului internațional și a stabilității strategice între actorii internaționali, spre deosebire de diplomația publică a țărilor occidentale. Aceasta este folosită în primul rând cu scopul a găsi aliați și a construi relații solide cu alte state. Federația Rusă răspândește ideea că singurul garant de încredere al păcii internaționale și al ordinii mondiale stabile este statul național prin diplomația publică¹⁹².

---

¹⁸⁹ „The main directions of the policy of the Russian Federation in the sphere of international cultural and humanitarian cooperation” 2010, disponibil online <https://rulaws.ru/acts/Osnovnye-napравleniya-politiki-Rossiyskoy-Federatsii-v-sfere-mezhdunarodnogo-kulturno-gumanitarnogo-so/> accesat la data de 02.06.2023.

¹⁹⁰ Ministry of External Affairs, „10th BRICS Summit Johannesburg declaration”, 2018, disponibil la <https://www.gov.za/speeches/10th-brics-summit-johannesburg-declaration-27-jul-2018-0000> accesat la data de 05.06.2023.

¹⁹¹ Joseph Nye, „Soft power: the means to success in world politics”, *op.cit.*, p.6.

¹⁹² Anna A. Velikaya, „Public diplomacy and Humanitarian cooperation in the context of modern international trends” în A.Panov, O. Lebedeva (eds), *Public diplomacy of foreign states*, Aspekt-Press, 2018 (în rusă).

De asemenea, în ceea ce privește dezinformarea și știrile false, răspândirea acestora în era digitală poate avea un impact negativ asupra diplomației publice ruse. Numeroase platforme online și rețele sociale pot fi utilizate pentru a răspândi informații false, ceea ce poate afecta credibilitatea mesajelor transmise de Federația Rusă. Dar, cu toate acestea, în ciuda faptului că informațiile pot fi obținute rapid, Federația Rusă se confruntă cu problema de a controla discursurile și declarațiile online. În plus, atacurile cibernetice pot constitui o altă provocare pentru Federația Rusă, deoarece pot afecta mesajele și informațiile transmise, subminând eforturile de a promova imaginea Federației Ruse. În schimb, internetul permite Federației Ruse să acceseze rapid audiențe globale, eliminând barierele geografice și culturale. Aceasta oferă oportunitatea de a comunica direct cu publicul străin și de a-și promova valorile și cultura. Prin urmare, mediul digital permite publicului să interacționeze în timp real. Tehnologia modernă permite segmentarea publicului în funcție de interese¹⁹³. Mai exact, acest lucru facilitează adaptarea mesajelor și conținutului pentru a satisface diferitele grupuri de audiență.

În cele din urmă, diplomația publică și în special diplomația publică rusă se confruntă cu numeroase provocări în noul mediu digital al relațiilor internaționale. Abordarea și utilizarea eficientă a acestora pot avea un impact semnificativ asupra imaginii Federației Ruse la nivel internațional și asupra relațiilor sale cu comunitatea internațională (în special Statele Unite și UE). De asemenea, această adaptare a diplomației publice ruse implică o abordare strategică pentru a atinge audiențe globale și pentru a promova eficient imaginea țării.

3.3. Puterea soft în politica externă a Federației Ruse

Puterea soft rusă a devenit recent subiectul cercetării în rândul cercetătorilor din Federația Rusă; însă, cu toate acestea, cercetările s-au concentrat mai mult pe teoretizarea acesteia¹⁹⁴. Subcapitolul analizează modul în care factorii de decizie politică au răspuns la „apelul” puterii soft. Preocuparea Federației Ruse cu privire la puterea sa soft în Occident (în special, Statele Unite și UE) a apărut din nevoia de recunoaștere a identității sale de mare putere de către Occident, care i-ar conferi statutul și aprobarea internațională de care are nevoie. Federația Rusă dorește să folosească puterea soft în scopul de a-și proiecta o imagine favorabilă în societățile occidentale. Factorii politici ruși se tem că „stereotipurile care mențin o inerție a percepției negative afectează negativ percepția Occidentului asupra Federației Ruse”¹⁹⁵. În acest sens, ei încearcă să remedieze situația prin justificarea poziției asupra diferitelor probleme internaționale și interne și subliniind faptul că, Federația Rusă este „o țară complet diferită de Uniunea Sovietică, care a îmbrățișat principiile democratice și valorile universale”¹⁹⁶.

Numeroși cercetători atribuie interesul diplomației publice și al puterii soft de către Federația Rusă, campaniei prezidențiale din februarie 2012 a președintelui Vladimir Putin. Vladimir Putin a făcut

---

¹⁹³ Brian Hocking, Jan Melissen, *Diplomacy in the digital age*, Netherlands Institute of International Relations Clingendael, 2015, pp. 1-52.

¹⁹⁴ Sinikukka Saari, „Russia’s Post-Orange Revolution Strategies to Increase Its Influence in Former Soviet Republics: Public Diplomacy Po Russkii” în *Europe-Asia Studies*, vol. 66, nr. 1, 2014, pp. 50–66.

¹⁹⁵ Kommersant „They act consciously and purposefully against Russia, but you can’t be offended by this”, 2012, disponibil online <https://www.kommersant.ru/doc/1911330> accesat la data de 04.06.2023.

¹⁹⁶ Konstantin Kosachev, „Russia is all of us and how others see us”, 2013, disponibil online, <https://www.rg.ru/2013/09/06/kosachev.html> accesat la data de 05.06.2023.

remarci referitoare la conceptul de putere soft, care arată modul în care Federația Rusă vede diplomația publică, respectiv „ca un instrument politic și o armă periculoasă pentru puterea occidentală”¹⁹⁷. În anul 2003 a fost realizat un sondaj care a examinat percepția americanilor despre Federația Rusă și a găsit asocieri negative cu comunismul, KGB-ul și Războiul Rece. Acest sondaj i-a demonstrat președintelui Vladimir Putin că percepția actuală a Federației Ruse în opinia publică occidentală era una problematică. Cu toate acestea, în același articol se susține că, „în timp ce Federația Rusă își deschide brațele și zâmbește cald spre Occident, în sfera internă, ferestrele sunt sigilate față de jurnaliști și nicio opoziție nu poate fi auzită”¹⁹⁸. În consecință, reputația și legitimitatea se numără printre principalele provocări ale diplomației publice ruse.

În ceea ce privește conceptul de putere soft, primul document oficial rus în care a apărut este „Conceptul de politică externă al Federației Ruse”, aprobat de președintele Vladimir Putin în 12 februarie 2013. Documentul descrie principiile, prioritățile și obiectivele politicii externe ale Federației Ruse și definește puterea soft ca „un set de instrumente cuprinzător pentru realizarea obiectivelor politicii externe bazate pe potențialul societății civile, informații, metode culturale și alte metode și tehnologii alternative diplomației tradiționale”¹⁹⁹. Totuși, similar definiției președintelui Vladimir Putin, acest document se referă la puterea soft ca la „o componentă indispensabilă a relațiilor internaționale moderne”, însă avertizează că puterea soft poate fi uneori folosită într-un mod „ilegal sau distructiv pentru a exercita presiuni asupra statelor suverane, a se amesteca în afacerile lor interne, a destabiliza situația lor politică sau a manipula opinia publică”²⁰⁰.

Prin urmare, Federația Rusă încearcă să înlăture riscurile amenințării puterii soft prin controlul de stat asupra societății civile și în același timp, vizează și instrumentalizarea puterii soft pentru obiectivele sale de politică externă. Federația Rusă percepe puterea soft ca un instrument al politicii sale externe, care trebuie să servească intereselor statului în afacerile internaționale. Moscova înțelege să dețină controlul deplin și să folosească puterea soft doar în slujba „intereselor statului”. Cu toate acestea, această abordare poate fi periculoasă și contraproductivă. Publicul străin vizat de guvernul rus devine mai precaut cu privire la instrumentalizarea de către Moscova a resurselor puterii soft și pune la îndoială reputația și credibilitatea acestora. Astfel, în loc să crească eficiența puterii de atracție a Federației Ruse, acțiunile guvernamentale de naționalizare și instrumentalizare a surselor de atractivitate subminează potențialul lor de a genera resurse de putere soft.

În schimb, în „Conceptul de politică externă al Federației Ruse” din anul 2016, puterea soft este menționată mult mai devreme în text în comparație cu „Conceptul de politică externă” din anul 2013, mai exact în paragraful 9 și fără o conotație negativă „puterea soft a devenit o parte integrantă a eforturilor de realizare a obiectivelor politicii externe. Aceasta include în primul rând instrumentele oferite de societatea civilă, precum și diverse metode și tehnologii - de la informație și comunicare, până la ajutor

---

¹⁹⁷ Vasile Rotaru, *Instrumentalizing the Sources of Attraction: How Russia Undermines Its Own Soft Power*, 2015, pp. 1-2.

¹⁹⁸ Foreign Policy, „Spinning Russia”, 2005, disponibil online <https://foreignpolicy.com/2005/12/01/spinning-russia/> accesat la data de 06.06.2023.

¹⁹⁹ Vladimir Putin, „Concept of the Foreign Policy of the Russian Federation”, 2013, disponibil online https://www.mid.ru/en/foreign_policy/official_documents/-/asset_publisher/CptlCk6B6BZ29/content/id/2542248 accesat la data de 15.06.2023.

²⁰⁰ Ibidem.

umanitar”²⁰¹. De asemenea, în acest document apare o clauză conform căreia, unul dintre domeniile diplomației publice ar trebui să fie „extinderea participării reprezentanților comunității științifice și de experți ai Federației Ruse la un dialog cu experții străini pe probleme de politică mondială și securitate internațională”. Tot în acest document, sunt definite mai clar și obiectivele politicii externe (paragraf 3), printre care promovarea și consolidarea poziției limbii ruse în lume, consolidarea poziției mass-mediei și a instrumentelor de comunicare ruse în spațiul informațional global, precum și promovarea dezvoltării dialogului constructiv și a parteneriatului în vederea îmbogățirii reciproce între diverse culturi și civilizații.

Pentru a realiza aceste sarcini, Federația Rusă se bazează pe un număr mare de instrumente de putere soft, precum cele diplomatice, militare, cibernetice, comerciale, energetice și financiare, pentru a influența sistemele politice, atitudinile publice și factorii de decizie din Europa, Orientul Mijlociu, Africa, Asia și America Latină. Scopul președintelui Vladimir Putin este de a face Occidentul să „respecte” Federația Rusă, căutând astfel să-și dezvolte prezența în toate colțurile globului pentru a-și consolida imaginea de putere mondială și pentru a-și spori influența.

Cu excepția anului 2014, numărul surselor oficiale care fac referire la conceptul de putere soft după anul 2012 a fost considerabil mai mic. Noul interes pentru puterea soft în 2014 este atribuit anexării Crimeei. În timpul campaniei pentru prezidențiale, Vladimir Putin, a folosit pentru prima dată conceptul de putere soft în articolul său din 2012 - „Russia and the changing world”, care descrie termenul ca „un set de instrumente și metode pentru a atinge obiectivele politicii externe fără utilizarea armelor, ci prin exercitarea informațiilor și a altor pârgii de influență ... și este folosit frecvent de țări mari, blocuri internaționale sau corporații ... pentru a dezvolta și provoca atitudini extremiste, separatiste și naționaliste, pentru a manipula publicul și pentru a interveni direct în politica internă a țărilor suverane”²⁰². Este posibil să se considere că, această menționare a „pârghiilor de influență” face parte din definiția sa a puterii soft. Potrivit lui Vladimir Putin, ar trebui să existe granițe pentru eforturile statelor de a influența opinia publică din alte țări. Noțiunile de securitate națională și suveranitate definesc aceste granițe. Înțelegerea rusă a conceptului putere soft deviază, fie de la conceptul „clasic” introdus de Joseph Nye, fie de la observațiile făcute de alți cercetători occidentali, în care atracția către o țară este cheia pentru ca o țară să obțină ceea ce își dorește. Interpretarea rusă este una pragmatică. De asemenea, problematica conceptului apare din tratarea simultană a atracției de către Joseph Nye, atât ca un lucru natural sau dat, cât și ca rezultat al influenței externe sau al manipulării indirecte, cum ar fi persuasiunea sau cooptarea care fac ca interesele cuiva să se prezinte ca ale altora, Joseph Nye folosind ambele moduri pentru a descrie puterea soft.

Vladimir Putin a folosit noțiunea de putere soft cu o conotație negativă în legătură cu „interferența directă în politica internă a țărilor suverane”. În iulie 2012, la două luni de la investirea sa în funcția de președinte, Vladimir Putin a ținut o întâlnire cu ambasadorii ruși și reprezentanții permanenți în

---

²⁰¹ Committee on International Affairs of the State Duma, „Foreign Policy Concept of the Russian Federation”, 2016, disponibil online <https://interkomitet.com/foreign-policy/basic-documents/foreign-policy-concept-of-the-russian-federation-approved-by-president-of-the-russian-federation-vladimir-putin-on-november-30-2016/> accesat la data de 15.06.2023.

²⁰² Vladimir Putin, „Russia and the changing world”, Moskovskiye Novosti, 2012, disponibil online <https://russiaeu.ru/en/news/article-prime-minister-vladimir-putin-moskovskiye-novosti> accesat la data de 16.06.2023.

organizațiile internaționale, unde a susținut că „puterea soft are ca scop promovarea intereselor și politicilor cuiva prin convingere și crearea unei percepții pozitive asupra țării, bazată nu doar pe realizările sale materiale, ci și pe moștenirea spirituală și intelectuală a acesteia” și că „diplomații noștri sunt bine familiarizați cu metodele tradiționale și familiare ale relațiilor internaționale, dacă nu sunt chiar maeștrii în acest domeniu, dar, în ceea ce privește utilizarea metodelor noi, metodele de „putere soft”, de exemplu, mai au multe de reflectat”²⁰³. Scopul inițial al Federației Ruse, în perioada post-sovietică (anii '90) a fost unul de natură economică, mai exact de a atrage investiții internaționale pentru modernizarea țării, fiind încadrat ca o necesitate de a-și îmbunătăți imaginea negativă în străinătate și de a stabili legături mai puternice cu compatrioții ruși din alte țări.

Discursul oficial este construit în jurul unor subiecte convenționale care au fost utilizate în mod tradițional în diplomația publică rusă – cultura rusă, compatrioții ruși plecați în străinătate și limba rusă. În multe privințe, discursul rus despre puterea soft este reactiv în natura sa și reprezintă răspunsul Federației Ruse la ceea ce este perceput ca instrumente „ilicite” și distructive ale puterii soft: „[...] aceste metode sunt folosite frecvent pentru a dezvolta și a provoca atitudini extremiste, separatiste și naționaliste, pentru a manipula publicul și pentru a conduce amestecul direct în politica internă a țărilor suverane. Trebuie să existe o divizare clară între libertatea de exprimare și activitatea politică normală, pe de o parte, și „instrumentele ilegale” de putere soft, pe de altă parte”²⁰⁴.

În comparație cu conceptul „clasic” de putere soft al lui Joseph Nye, care pare unul idealist, discursul rus este mai utilitar și este construit în jurul intereselor geopolitice ale Federației Ruse, care sunt explicate mai degrabă în termeni pragmatici decât idealisti. Mai mult decât atât, discursul oficial rus exclude complet orice discuții despre rolul societății civile în proiectarea puterii soft, ceea ce indică faptul că puterea soft rusească aparține în mod clar domeniului afacerilor guvernamentale și că, este acordată mai multă atenție controlului guvernamental asupra informațiilor și resurselor, ceea ce ar putea afecta transparența și autenticitatea.

De remarcat că, la nivel de stat nu există o rigoare terminologică, iar conceptele de diplomație publică și putere soft sunt adesea folosite în paralel. Definițiile oficiale ale diplomației publice și ale puterii soft din documente oficiale, precum „Concept of the Foreign Policy of the Russian Federation”, se reduc la implicarea societății civile în soluționarea problemelor de politică externă și îmbunătățirea eficienței politicii externe a Federației Ruse, sau sunt folosite ca sinonime și asociate cu o activitatea comună a organizațiilor statale și non-statale care vizează extinderea relațiilor publice internaționale ale statului. Vladimir Putin definește puterea soft ca „un set de instrumente și metode pentru atingerea obiectivelor de politică externă fără folosirea armelor, ci prin informare și alte pârghii de influență”²⁰⁵. După cum se poate observa, în această definiție, accentul se pune pe instrumentele de influențare a opiniei publice dintr-o altă țară, spre deosebire de definiția clasică a lui Joseph Nye, unde esența puterii soft constă în atractivitatea (cultura, valorile naționale și politica externă) ca bază pentru influențarea opiniei publice a altei țări.

---

²⁰³ President of Russia, Meeting with Russian ambassadors and permanent representatives in international organisations, disponibil online, <http://eng.kremlin.ru/transcripts/4145> accesat la data de 16.06.2023.

²⁰⁴ Vladimir Putin, „Russia and the changing world”, Moskovskiye Novosti, 2012, disponibil online <https://russiaeu.ru/en/news/article-prime-minister-vladimir-putin-moskovskiye-novosti> accesat la data de 16.06.2023.

²⁰⁵ Ibidem.

În ciuda acestor afirmații, factorii de decizie politică din Federația Rusă sunt conștienți de limitele reale ale puterii soft. Critica continuă din partea Occidentului asupra situației interne, care implică democrația și imaginea negativă a Moscovei în străinătate, îi obligă pe liderii săi să găsească noi metode de a armoniza aspirațiile puterii soft ruse în concordanță cu resursele pe care le dețin. Sentimentul de mare putere și dorința de a „ajunge din urmă” alte (mari) puteri duc utilizarea puterii soft²⁰⁶. În consecință, Federația Rusă inversează logica puterii soft: în loc să obțină un statut de mare putere prin adaptarea puterii soft, consideră puterea soft, drept o consecință evidentă a puterii sale. Scopul acestui efort este de a muta atenția de la sursele puterii soft, precum democrația și drepturile omului, la cele culturale. În acest sens, se folosește „prezența culturală” a Federației Ruse în străinătate pentru a-și consolida puterea soft. Argumentul este că, în ceea ce privește puterea soft, Federația Rusă nu poate fi evaluată exclusiv pe baza valorilor politice precum democrația, deoarece aceasta are un cadru național diferit în care cultura joacă un rol mai important decât alte instrumente de putere soft²⁰⁷.

Toate eforturile statului de a controla societatea civilă și accesul la informații, în scopul promovării unei imagini favorabile în străinătate, demonstrează că Federația Rusă percepe puterea soft ca pe un proiect de stat și un instrument al politicii sale externe. Liderii ruși consideră că puterea soft este un instrument politic de control indirect și de manipulare a populațiilor străine prin intermediul actorilor non-statali, precum organizațiile non-guvernamentale locale, televiziunea sau agențiile de știri, care propagă idei liberale²⁰⁸.

Drept urmare, puterea soft a lui Joseph Nye este un concept complex și nu poate fi redus la o singură interpretare. Aceasta a fost asimilată propagandei și războiului informational și, întrucât puterea soft occidentală (a Statelor Unite și UE) a fost percepută ca o amenințare pentru Federația Rusă, conducerea rusă a susținut o altă versiune a puterii soft, respectiv, o atracție bazată pe ordinea mondială vestfaliană, în care valorile suveranității și neintervenției în afacerile interne sunt protejate în mod corespunzător²⁰⁹.

Aceasta este o consecință a preocupărilor Federației Ruse cu privire la expansiunea NATO și la implicarea occidentală în fostele state sovietice. În timp ce puterea soft occidentală se bazează pe caracteristicile naționale interne (democrația, respectarea drepturilor omului, economia de piață), puterea soft rusă este îndreptată spre exterior și se concentrează pe sistemul internațional și relațiile interstatale, mai exact, constă în „sigilarea” sferei interne de influențele externe ale puterii soft occidentale și în promovarea cooperării între state, bazată pe respect reciproc și pe dreptul internațional.

---

²⁰⁶ The Russian Ministry of Foreign Affairs, „Speech by the Russian Foreign Minister Sergey Lavrov within the framework of the government hour in the Council of Federation of the Federal Assembly of the Russian Federation”, Moscova, 2013, disponibil online https://mid.ru/en/foreign_policy/news/1660006/ accesat la data de 20.06.2023.

²⁰⁷ Konstantin Kosachev, „Not a fish, but a fishing rod, What is the peculiarity of Russia's soft power”, nr. 4, 2012, disponibil online <https://www.globalaffairs.ru/articles/ne-rybu-a-udochku/> accesat la data de 20.06.2023.

²⁰⁸ Permanent Mission of the Russian Federation to the European Union „Article by Prime Minister Vladimir Putin for Moskovskiye Novosti”, 2012, disponibil online <https://russiaeu.ru/en/news/article-prime-minister-vladimir-putin-moskovskiye-novosti> accesat la data de 20.06.2023.

²⁰⁹ Konstantin Kosachev, *op.cit.*, <https://www.globalaffairs.ru/articles/ne-rybu-a-udochku/> accesat la data de 20.06.2023.

4. Diplomația publică rusă în contextul conflictului din Ucraina din 2014

În prezent, multe țări se confruntă cu crize internaționale, fie ca participanți, fie ca factori de pace. Din cauza creșterii numărului de conflicte din întreaga lume, diplomația publică devine un instrument din ce în ce mai necesar. Acest instrument are capacitatea de a stabili fundamentele cooperării internaționale și de a promova agenda internațională. Strategiile de diplomație publică au fost marginalizate la sfârșitul Războiului Rece, deoarece se credea că foștii inamici vor deveni parteneri într-o nouă ordine mondială democratică bazată pe adevărul reciproc și securitatea comună²¹⁰. Cu toate acestea, proliferarea rețelelor sociale de informare la scară globală a influențat opinia publică și a sporit numărul actorilor internaționali non-statali, ceea ce a dus la schimbări în peisajul geopolitic internațional. Noul ritm și extinderea erei informației au determinat statele contemporane să-și regândească strategiile de diplomație publică ca mijloace alternative de influență în diplomația de la stat la opinia publică.

După dizolvarea Uniunii Sovietice, multe state independente au intrat în sistemul internațional, state care au trecut prin dificultăți economice, politice și sociale pe calea către independență. Obținerea independenței țărilor precum Georgia, Moldova, Azerbaidjan, Armenia și Ucraina a fost o provocare, deoarece sunt vulnerabile la atacuri din partea altor țări, în special din partea Federației Ruse. În încercarea de a-și menține sfera de influență în aceste regiuni, diplomația publică rusă a devenit din ce în ce mai importantă pentru promovarea unei agende echilibrate²¹¹. Modul în care Federația Rusă abordează diplomația publică diferă de cel al țărilor occidentale, care se concentrează pe drepturile omului, transparență și statul de drept. În plus, Federația Rusă a început să introducă conceptul de putere soft în documentele și doctrinele oficiale, ca o alternativă la abordarea occidentală a lui Joseph Nye. Astfel că, în anii 2000, Federația Rusă a folosit puterea soft pentru a-și construi o imagine favorabilă a țării în străinătate. Acesta a fost momentul în care puterea soft a devenit un subiect proeminent atât în discursul oficial, cât și în cel academic rus, susținut de multe activități desfășurate cu scopul îmbunătățirii reputației țării.

Situația din Ucraina a captat atenția comunității internaționale, iar Federația Rusă a jucat un rol semnificativ în destabilizarea situației politice și militare din regiune. În timp ce instrumentele de putere hard, precum intervenția militară și amenințările directe, au fost vizibile, strategia Federației Ruse s-a bazat și pe utilizarea instrumentelor de putere soft. Prin aceste instrumente, Federația Rusă a încercat să influențeze opinia publică și să creeze un mediu favorabil intereselor sale în Ucraina. Aceste instrumente au fost folosite prin intermediul unor organizații, instituții, agenții de știri și acoperă mai multe domenii și tactici, precum propagandă și dezinformare, controlul asupra mass-media, manipularea rețelelor de socializare, sprijinirea mișcărilor separatiste, cu scopul de a manipula sau influența opinia publică și de a exercita presiune asupra guvernului ucrainean.

Conflictul din Ucraina din 2014 a fost un moment semnificativ în relațiile internaționale, cu implicații majore asupra diplomației publice. Plecând de la faptul că diplomația publică reprezintă

---

²¹⁰ Marcel H. van Herpen, *Putin's Propaganda Machine, Soft Power and Russian Foreign Policy*, London, Landham, Rowman & Littlefield, 2016, pp. 6-7.

²¹¹ Erik J. Grossman, „Russia's frozen conflicts and the Donbas” în *The US Army War College Quarterly: Parameters*, vol. 48, nr. 2, 2008, pp. 51-62.

eforturile guvernului de a-și promova interesele în fața publicului internațional, putem afirma că, diplomația publică rusă a jucat un rol important în influențarea opiniei publice cu privire la evenimentele din Ucraina. În acest sens, capitolul propus analizează diplomația publică rusă în timpul conflictului din Ucraina din 2014, evidențiind importanța diplomației publice, ca instrument de putere soft. Contextul conflictului prezintă istoria relațiilor dintre Federația Rusă și Ucraina, cu precizarea tensiunilor din trecut care au contribuit la escaladarea evenimentelor.

În contextul conflictului din Ucraina din 2014, analiza diplomației publice și a puterii soft în relațiile dintre Federația Rusă și Ucraina este un exemplu relevant care oferă o imagine de ansamblu a modului în care statele pot influența opinia publică și pot aborda conflictele fără a utiliza forța, având în vedere istoria tensionată a ambelor țări și conflictele care au existat între ele. Diplomația publică și instrumentele de putere soft au jucat un rol important în influențarea percepțiilor internaționale, mobilizarea sprijinului pentru una dintre părțile implicate și promovarea soluțiilor diplomatice în tensiunile politice și disputele dintre cele două state. Cu toate acestea, conflictul din Ucraina a demonstrat că diplomația publică are și unele limitări în fața unui conflict. Numeroși factori geopolitici, istorici și de securitate afectează relația dintre Federația Rusă și Ucraina, ceea ce face dificilă utilizarea exclusivă a instrumentelor de putere soft. În ciuda eforturilor de comunicare și de persuasiune a publicului, părțile implicate nu au reușit întotdeauna să obțină rezultatele dorite, iar astfel, situația a continuat să se deterioreze, escaladând într-un conflict armat și într-o criză geopolitică internațională²¹².

În cele din urmă, studiul diplomației publice și a puterii soft în relația dintre Federația Rusă și Ucraina în contextul conflictului din Ucraina din 2014 poate oferi o imagine de ansamblu și un cadru de analiză pentru a înțelege modul în care aceste instrumente pot fi utilizate pentru a promova dialogul și cooperarea între cele două țări, având în vedere complexitatea situației și factorii politici, economici, etnici și geopolitici care au contribuit la escaladarea conflictului.

4.1. Contextul conflictului din Ucraina din 2014

Conflictul din Ucraina din 2014 a izbucnit în urma unor relații tensionate dintre Federația Rusă și Ucraina și a implicării puterilor occidentale. Subcapitolul prezintă contextul conflictului, concentrându-se pe istoria relațiilor dintre actorii implicați, respectiv Federația Rusă și Ucraina și pe impactul acestuia asupra comunității internaționale, pentru a oferi un studiu aprofundat a diplomației publice ruse.

Pentru a înțelege contextul conflictului din Ucraina din 2014, este esențial să analizăm evenimentele și schimbările politice care au precedat conflictul. În anul 1991, Ucraina și-a obținut independența față de URSS și a devenit o națiune suverană. În anii de independență, Ucraina a căutat să-și creeze propria cale ca stat suveran, în timp ce caută să se alinieze mai strâns la instituțiile occidentale, inclusiv UE și NATO. Țara s-a confruntat cu probleme economice și politice în anii următori, inclusiv corupție și instabilitate guvernamentală²¹³. Kievul a încercat să stabilească un echilibru în relațiile sale

---

²¹² Huw Dylan, Thomas J. Maguire, „Secret Intelligence and Public Diplomacy in the Ukraine War” în *Survival*, vol. 64, nr. 4, 2022, pp. 33–74.

²¹³ Thomas D. Grant, „Annexation of Crimea” în *American Journal of International Law*, Cambridge University Press, vol. 109, nr. 1, 2015, pp. 68-95.

cu țările din Europa; însă o parte din populație, respectiv populația din părțile de vest ale țării, a susținut o mai bună integrare cu Europa, în timp ce comunitatea rusofonă din partea de est a țării a favorizat legături mai strânse cu Federația Rusă.

Viktor Ianukovici a devenit președintele Ucrainei în anul 2010. Acesta a refuzat să semneze Acordul de Asociere cu UE în 2013, iar în schimb, a promis să îmbunătățească relațiile cu Federația Rusă. La sfârșitul anului 2013, ucrainenii pro-europeni au început să protesteze în stradă ca răspuns la această decizie. Protestele inițiale erau împotriva deciziei lui Viktor Ianukovici, dar s-au transformat într-un protest mai amplu pentru democrație și schimbare. Protestele cunoscute sub numele de Euromaidan au continuat până în 2014 și au escaladat în violențe. Situația a atins un punct critic în februarie 2014, când Viktor Ianukovici a fost înlăturat din funcția de președinte și a fugit în Federația Rusă. În același timp, zonele estice ale Ucrainei, în special Donețk și Lugansk, au fost marcate de tensiuni etnice și lingvistice. Grupurile pro-ruse s-au opus schimbărilor politice din Kiev și au cerut autonomie regională sau separarea de Ucraina. Grupurile separatiste s-au unit în acele zone și au proclamat independența. Situația a fost complicată de intervenția Federației Ruse, care a sprijinit grupurile separatiste, oferindu-le arme și forțe militare. Federația Rusă a crescut astfel tensiunile în regiune după ce a anexat peninsula Crimeea în martie 2014. În estul Ucrainei, luptele armate au început să se intensifice împotriva separatiștilor sprijiniți de Federația Rusă. În acest sens, au fost întreprinse eforturi pentru rezolvarea conflictului, precum acordurile de la Minsk²¹⁴. Însă, cu toate acestea, conflictul nu s-a încheiat complet, iar tensiunile din regiune au continuat să crească.

Conflictul din Ucraina a fost marcat de o mulțime de factori geopolitici și de interese divergente între părțile implicate. Mai exact, factorii interni și externi, cum ar fi aspirațiile europene ale Ucrainei, interesele geopolitice ale Federației Ruse și reacțiile comunității internaționale, au contribuit la escaladarea acesteia. Mai exact, la începutul anului 2014, criza politică din Ucraina a pus capăt relației care a început odată cu căderea Zidului Berlinului în anul 1989. În urma conflictului, s-a încheiat o perioadă în general de cooperare între cele două state. Conflictul din Ucraina a deschis o eră de rivalitate, dacă nu de conflict, între cei care au fost rivali și în perioada Războiului Rece, dacă ținem seama de reacția Statelor Unite la conflictul din Ucraina (de exemplu, sancțiunile economice împotriva Federației Ruse). Deși este asemănătoare Războiului Rece, această nouă perioadă este diferită de ea din mai multe motive. În primul rând, are o componentă legată de valori, dar nu este atât de concentrată pe ideologie ca în conflictul dintre comunism și democrația liberală. De asemenea, are implicații globale, dar nu este esențială pentru sistemul global în sine. Spre deosebire de Războiul Rece, conflictul din Ucraina din 2014 nu a avut ca bază organizațională politica externă a principalilor adversari ai conflictului²¹⁵.

Conflictul din Ucraina a demonstrat cât de importantă este diplomația publică într-un conflict internațional, deoarece pune accent pe comunicare și influențează atât opinia publică a Ucrainei, cât și a comunității internaționale. Pentru a obține sprijin intern și internațional și pentru a-și promova propriile interese, părțile implicate au folosit o varietate de tehnici de comunicare și influențare, precum mass-

---

²¹⁴ CGTN AMERICA, „Ukraine ceasefire agreement signed in Minsk”, 2014, disponibil online <https://america.cgtn.com/2014/09/05/ukraine-ceasefire-agreement-signed-in-minsk> accesat la data de 18.08.2023.

²¹⁵ Maria S. Lazăr, „The Ukraine Crisis Seen From A Regional Perspective: Isolated Conflict or Driving Agent For Regional Security Dynamics?” în *Europolity – Continuity and Change in European Governance - New Series*, vol. 8, nr. 2, 2014, pp. 37-61.

media, rețelele sociale, internetul, campaniile de informare, diplomația culturală, religia. De exemplu, Ucraina a folosit în mod activ platformele online pentru a-și transmite mesajele și pentru a atrage susținerea internațională. Pe de altă parte, Federația Rusă a folosit mai des televiziunea de stat și alte mijloace de informare (agenții de știri) cu scopul de a-și susține acțiunile în Ucraina. Atât Ucraina, cât și Federația Rusă au participat la campanii de informare pentru a-și prezenta versiunile despre modul în care a evoluat conflictul. Aceste campanii au folosit știri și propagandă pentru a câștiga susținere și a manipula opinia publică. În încercarea de a solicita asistență ca răspuns la agresiunea rusă, Ucraina a primit sprijin din partea comunității internaționale, inclusiv a organizațiilor internaționale și societatea civilă²¹⁶.

Federația Rusă neagă implicarea sa directă în conflict și susține ideea unei „apărări a populației rusofone”²¹⁷ și a protejării intereselor sale în regiune, în timp ce Ucraina a văzut protestele ca pe o mișcare pentru democrație și integrare europeană. De asemenea, Federația Rusă vede Ucraina ca fiind esențială pentru securitatea regională și pentru protejarea vorbitorilor de limbă rusă, având în vedere legătura lor istorică, culturală și economică puternică. Federația Rusă a văzut extinderea NATO în Europa de Est și implicarea occidentală ca amenințări la securitatea și interesele sale geopolitice. Anexarea Crimeei și sprijinul acordat separatistilor din estul Ucrainei au fost văzute ca o reacție la apropierea Ucrainei de NATO și UE²¹⁸.

De asemenea, Federația Rusă a folosit intervenția militară pentru a proteja drepturile și interesele populației de limbă rusă din Ucraina, în special în Crimeea și în regiunile estice. În schimb, Ucraina vede conflictul ca pe o luptă pentru a-și proteja suveranitatea și integritatea teritorială și susține că anexarea ilegală a Crimeei de către Federația Rusă și sprijinul acordat separatistilor din estul Ucrainei reprezintă încălcări ale dreptului internațional și ale suveranității. Relația dintre Ucraina și Federația Rusă s-a înrăutățit ca urmare a eforturilor sale de a se integra tot mai mult în Europa, iar Ucraina a cerut sprijin comunității internaționale pentru a-și soluționa conflictul.

4.1.1. Istoria relațiilor dintre Federația Rusă și Ucraina

De-a lungul istoriei, Federația Rusă și Ucraina au avut o istorie complexă și îndelungată și legături economice, culturale, sociale, etnice și politice strânse, dar au existat și divergențe semnificative. În Evul Mediu, teritoriul care astăzi constituie Ucraina a fost sub influența statelor slave de răsărit, precum Rusia Kieveană și apoi Imperiul Rus, urmând ca, în perioada modernă, acesta să fie controlat de diferite puteri străine. În secolele XVII-XVIII, Ucraina de est a fost sub stăpânirea Imperiului Otoman și a Confederației Polono-Lituaniene, în timp ce Ucraina de vest a fost sub stăpânirea Austriei și apoi a Imperiului Habsburgic. După Revoluția Rusă din 1917, Ucraina a devenit parte a Uniunii Sovietice, până în 1991,

---

²¹⁶ Elina Lange-Ionatamišvili, „Analysis of Russia’s Information Campaign Against Ukraine” în *NATO Strategic Communications Centre of Excellence*, Riga, 2015, pp. 6-34.

²¹⁷ Taras Kuzio, „Russian Stereotypes and Myths of Ukraine and Ukrainians and Why Novorossiya Failed” în *Communist and Post-Communist Studies*, vol. 52, nr. 4, 2019, pp. 297–309.

²¹⁸ Gerard Toal, John O’Loughlin, Kristin M. Bakke, “Is Ukraine Caught between Europe and Russia? We Asked Ukrainians This Important Question,” *Washington Post*, 2020, disponibil online <https://www.washingtonpost.com/politics/2020/02/26/is-ukraine-caught-between-europe-russia-we-asked-ukrainians-this-important-question/> accesat la data de 26.05.2023.

ceea ce a făcut-o dependentă de Federația Rusă²¹⁹. Perioada imediat următoare destrămării Uniunii Sovietice, a fost caracterizată de instabilitate politică și economică, în sensul că, Ucraina a căutat să-și consolideze suveranitatea și să se apropie de Occident, iar Federația Rusă a încercat să-și mențină influența în regiunea post-sovietică. În anii 2000, Ucraina a fost în centrul unei lupte pentru influență între Vest și Federația Rusă, aceasta manifestându-și interesul de a se apropia de UE și NATO, ceea ce a avut efecte importante asupra relației cu Federația Rusă. Astfel, relația dintre Federația Rusă și Ucraina în 2014 a fost marcată de acest conflict care a avut consecințe semnificative asupra ambelor țări și a condus la o deteriorare a relațiilor bilaterale și a generat consecințe durabile asupra regiunii și a relațiilor internaționale.

Contextul pentru conflictul ucrainean din 2014 poate fi înțeles prin luarea în considerare a unor factori politici, economici și istorici și analizarea atât a perspectivei ruse, cât și a perspectivei ucrainene. În acest sens, în ceea ce privește perspectiva rusă, Ucraina reprezintă un mare interes pentru Federația Rusă, fiind una dintre țările pe care Federația Rusă le-a considerat o parte inseparabilă a sferei sale de influență din motive istorice, culturale și strategice. Astfel, din punct de vedere istoric, Ucraina este văzută ca leagănul politicii rusești datorită apariției Rusiei Kieviene ca prima entitate politică pentru slavii estici. Ucraina are o istorie complexă, fiind parte a Imperiului Rus și a Uniunii Sovietice în trecut. Rușii și ucrainenii, nu numai că împărtășesc o cultură similară, ci și o istorie comună, având o profundă legătură culturală în ceea ce privește etnia, limba și religia, pe lângă minoritatea semnificativă de limbă rusă din partea de est a Ucrainei²²⁰. Strategic, accesul la litoralul ucrainean constituie o parte semnificativă a capacității rusești în Marea Neagră, în special având în vedere bazele navale existente pe solul ucrainean (în special în Crimeea).

În ceea ce privește relațiile diplomatice cu Ucraina, Federația Rusă a făcut eforturi mari pentru a slăbi relațiile Ucrainei cu Occidentul și pentru a o izola de sistemul internațional. Cele mai semnificative dintre aceste eforturi au fost încercarea de a apropia Ucraina de Federația Rusă prin beneficiile cooperării economice, ceea ce i-a făcut mai dependenți de aceasta și i-a îndepărtat de Occident. Una dintre strategiile Federației Ruse de putere soft în Ucraina a fost, de asemenea, referirea la moștenirea și asemănările dintre cele două țări și să promoveze narațiunea că rușii îi consideră pe ucrainenii frați²²¹. Din acest motiv, ei susțin că Ucraina are o obligație naturală de a menține legături strânse cu Federația Rusă. În anul 2009, președintele rus Dmitri Medvedev a declarat într-un mesaj oficial adresat președintelui ucrainean Viktor Iușcenko că „pentru Federația Rusă, ucrainenii din timpuri imemorabile au fost și rămân nu numai vecini, ci un popor fratern”²²². Astfel, acesta a considerat că Ucraina ar trebui să păstreze o relație solidă și o cooperare strânsă cu Federația Rusă.

---

²¹⁹ Roman Szporluk, *Ukraine: From an Imperial Periphery to a Sovereign State*, în Martin Malia (ed), *A New Europe for the old?*, Cambridge, MA, American Academy of Arts and Sciences, vol. 126, nr. 3, 1997, pp. 85-114.

²²⁰ Taras Kuzio, „Euromaidan revolution, Crimea and Russia-Ukraine war: why it is time for a review of Ukrainian-Russian studies” în *Eurasian Geography and Economics*, vol. 59, nr. 3-4, 2018, pp. 540-542.

²²¹ Victoria Hudson, „‘Forced to Friendship’? Russian (Mis-)Understandings of Soft Power and the Implications for Audience Attraction in Ukraine” în *Politics*, vol. 35, nr. 3, 2015, pp. 330-346.

²²² President of Russia, Dimitri Medvedev, „Message to President of Ukraine Viktor Yushchenko”, Presidential Executive Office, 2009, disponibil online <http://kremlin.ru/news/5158> accesat la data de 20.06.2023.

Ucraina a avut întotdeauna un statut special și nu a fost complet asimilată, astfel, dorința Ucrainei de a deveni independentă și de a se îndepărta cât mai mult de Federația Rusă, a făcut separarea și mai accentuată între aceste două națiuni²²³. Rădăcinile conflictelor se întorc la istoria lor comună. Chiar dacă în timpul Rusiei țariste și al URSS, rușii au fost stabiliți intenționat în Ucraina, căderea Uniunii Sovietice în 1991 a dus la independența Ucrainei. De-a lungul istoriei, diferite regiuni ale Ucrainei au avut legături istorice și culturale diferite cu Federația Rusă și Europa de Vest, ceea ce a creat tensiuni și diviziuni în țară. În ceea ce privește perioada de după independență, guvernul ucrainean a încercat să renunțe la imaginea de „fostă republică sovietică cenușie, rece, afectată de sărăcie, înapoiată, plină de alcool și dezolantă”²²⁴, trecând printr-o criză de identitate, din cauza publicului străin care a identificat Ucraina îndeaproape cu fosta URSS. De asemenea, pot fi observate mai multe probleme legate de economie și politică. Prezența oligarhilor și intervenția UE, SUA și a Federației Ruse, împreună cu grupările radicale din partidele politice, au făcut aproape imposibil ca Ucraina să aibă un mediu politic și economic stabil²²⁵.

Conflictul din Ucraina din 2014 a fost imediat precedat de competiția dintre UE și Federația Rusă pentru viitoarea orientare geoeconomică a Ucrainei. Rădăcinile conflictului se află și în războiul din 2008 dintre Federația Rusă și Georgia, care a pus capăt perspectivei extinderii NATO, atât pentru Georgia, cât și pentru Ucraina și în începutul crizei financiare globale.

Tensiunile dintre cele două țări se întorc la Programul de parteneriat estic al UE inițiat în 2009 la summit-ul de la Praga, unde UE a lansat inițiativa Parteneriatului Estic pentru a-și governa relațiile cu vecinii săi din est și pentru a promova stabilitatea, securitatea și valorile democratice în aceste țări. Ucraina, împreună cu alte cinci țări (Armenia, Azerbaidjan, Belarus, Georgia și Republica Moldova), a făcut, de asemenea, parte din această inițiativă. Cu toate acestea, mai degrabă decât un pas către viitoarea extindere a UE, această inițiativă a fost o încercare de a constitui o „zonă de confort” la est de granița UE, de a spori orientarea occidentală a acestor țări și de a extinde sfera de influență a UE în Europa de Est²²⁶.

Cu toate acestea, proiectul european a coincis cu momentul în care Federația Rusă și-a prezentat propria alternativă de integrare - Uniunea Vamală Eurasiatică (ECU). Aceasta a fost o organizație regională de integrare economică formată în anul 2010 cu scopul de a crea un spațiu economic comun și de a dezvolta o piață comună și care avea ca membrii fondatori state precum, Federația Rusă, Belarus, Kazahstan, Armenia și Kârgâzstan. Moscova a subliniat în mod constant beneficiile pentru Kiev de a adera la ECU, comparativ cu o asociere cu UE: „Ucrainei i se va cere să se alinieze la normele UE fără a avea niciun cuvânt de spus în stabilirea acestora, în timp ce ECU ar oferi Ucrainei drepturi depline de membru și un sistem de vot care să favorizeze multilateralismul”²²⁷ și a susținut aceste argumente cu

---

²²³ Erika Harris, „What is the Role of Nationalism and Ethnicity in the Russia–Ukraine Crisis?” în *Europe-Asia Studies*, vol. 72, nr. 4, 2020, pp. 607–613.

²²⁴ Vitaliy Tereshchuk, „Cultural diplomacy as a tool of Ukraine’s foreign policy: Achievements and challenges” în *The Copernicus Journal of Political Studies*, nr. 2, 2016, pp. 33–46.

²²⁵ Sait A. Sönmez, Harun Bıçakçı, Cuma Yıldırım, „Analysis of Russia-Ukraine relations in context of Crimea problem” în *International Journal of Social Sciences and Education Research*, vol. 1, nr. 3, 2015, p. 660.

²²⁶ Pedro Barata, „Ukraine, EU and Russia: Soft Power versus realpolitik?” în *Journal of International Relations*, vol. 5, nr. 1, 2014, pp. 31-37.

²²⁷ Rilka Dagneva, Kataryna Wolczuk, „Russia, the Eurasian Customs Union and the EU: Cooperation, Stagnation or Rivalry?”, Chatham House Russia and Eurasia Programme briefing paper, 2012, p. 10, disponibil online

fapte. În primul rând, a introdus bariere comerciale pentru produsele ucrainene pentru a arăta ce va pierde Ucraina dacă va alege UE și a prezentat câștigurile (dacă va rămâne de partea Federației Ruse) sub forma unui pachet de ajutor. Presat de Federația Rusă, Viktor Ianukovici, președintele Ucrainei, a încercat să găsească modalități de a combina o relație economică privilegiată cu Federația Rusă, cu un regim de liber schimb cu UE. Cu toate acestea, UE a precizat faptul că Ucraina nu poate fi de ambele părți: „o țară nu poate fi în același timp membră a unei uniuni vamale și să se afle într-o zonă comună de liber schimb cu UE”²²⁸.

Astfel, Bruxelles și Moscova au văzut Ucraina ca pe un element important al propriului proiect geopolitic. Balanța ucraineană între inițiativa UE și contraoferta rusă a dus la o perioadă de frământări interne pentru Ucraina, care a rezultat cu ieșirea din țară a președintelui Ianukovici, sprijinit de o minoritate de limbă rusă. În februarie 2014, Viktor Ianukovici a fost demis din funcția de președinte al Ucrainei, ca urmare a unor proteste masive, după ce guvernul Ianukovici a refuzat să semneze Acordul de Asociere cu UE și a optat în schimb pentru o mai mare apropiere de Federația Rusă. Existau diferențe semnificative între estul și sudul țării, în special în regiunile cu o puternică minoritate de limbă rusă. O parte a populației ucrainene, în special în aceste regiuni, sprijinea politica lui Viktor Ianukovici și menținerea legăturilor strânse cu Federația Rusă. Cu toate acestea, protestatarii din Euromaidan, care erau în mare parte proeuropeni și favorabili integrării Ucrainei în UE, au mobilizat o susținere semnificativă din partea populației în alte regiuni ale țării, în special în vest și în centrul Ucrainei. După demiterea sa, Viktor Ianukovici a părăsit Ucraina și s-a refugiat în Federația Rusă. Situația politico-socială și dinamica relațiilor etnice în Ucraina s-au schimbat în mod semnificativ.

Având în vedere contextul istoric, perioada care începe din 2013 este punctul de cotitură pentru relațiile ruso-ucrainene. După alegerea lui Viktor Ianukovici în funcția de președinte al Ucrainei la data de 25 februarie 2010, politica externă a Ucrainei s-a îndreptat mai mult spre Federația Rusă, și nu spre UE. Din motive politice interne, președintele Viktor Ianukovici, a avut mari speranțe în legătură cu apropierea de UE. Cu toate acestea, acesta nu a reușit niciodată să obțină ajutor financiar rezonabil de la Bruxelles pentru a compensa lovitura gravă adusă industriei ucrainene care ar fi rezultat dintr-o asociere economică mai strânsă cu Europa. În același timp, președintele Viktor Ianukovici a trebuit să ia în considerare presiunea exercitată de Federația Rusă.

Însă, în ceea ce privește abordarea rusă față de cetățenii ucraineni, aceasta a avut un caracter pozitiv și neutru. Diplomația publică rusă s-a concentrat inițial pe depășirea crizei generată de inițiativa europeană prin explicarea și justificarea beneficiilor alternativei lor, care permitea Ucrainei să fie un factor de decizie, mai degrabă decât un partener secundar întarziat la un sistem deja stabilit²²⁹. Aceasta a fost o explicație justificativă pentru ca Ucraina să respecte politica rusă. După blocarea ucraineană și mai multe încercări diplomatice nereușite de reconciliere a ambelor părți, diplomația publică rusă și-a schimbat abordarea, în sensul că Federația Rusă a impus bariere comerciale sporite și a propus în același

---

https://www.chathamhouse.org/sites/default/files/public/Research/Russia%20and%20Eurasia/0812bp_dragnevawolczuk.pdf accesat la data de 15.07.2023.

²²⁸ The Moscow Times, „EU Tells Ukraine That Reforms Are Necessary for Trade Pact”, 2013, disponibil online <https://themoscowtimes.com/articles/eu-tells-ukraine-that-reforms-are-necessary-for-trade-pact-21849> accesat la data de 15.07.2023.

²²⁹ Rilka Dragneva, Kataryna Wolczuk., *op.cit.*, pp. 9-10.

timp un pachet de ajutor semnificativ în cazul în care Kievul își va alinia politicile cu Federația Rusă²³⁰. Această abordare părea să dea roade în acel moment (cel puțin pentru o perioadă scurtă de timp), mai ales că, în noiembrie 2013, Viktor Ianukovici a suspendat pre-acordul cu UE²³¹. Cu toate acestea, acest eveniment nu a putut fi interpretat ca un succes al diplomației publice ruse, deoarece această politică a condus la tulburările civile care au avut ca rezultat punerea sub acuzare a lui Viktor Ianukovici și îndepărtarea Ucrainei de politica rusă.

Conflictul din 2014 a avut trei faze care s-au desfășurat pe parcursul anului respectiv și în anii următori. Astfel că, prima fază a constat în revolta armată, susținută de Federația Rusă, cunoscută sub denumirea de protestele de la Euromaidan, în regiunile de est și sud-est ale țării care sunt în mare parte locuite de minoritatea de limbă rusă, în perioada noiembrie 2013-februarie 2014. Protestele au început în urma deciziei președintelui ucrainean Viktor Ianukovici de a renunța la semnarea Acordului de Asociere cu UE. Mai precis, la data 21 noiembrie 2013, prins între Federația Rusă și UE, guvernul ucrainean a emis un decret de suspendare a pregătirilor pentru semnarea Acordului de asociere între Ucraina și UE și a propus crearea unei comisii comerciale în trei direcții (Federația Rusă, Ucraina și Europa) pentru a rezolva problemele comerciale dintre cele trei părți. Poziția oficială a fost că Ucraina va relua pregătirile atunci când piața europeană va sugera o soluție pentru a compensa potențialele pierderi pe care Acordul de asociere le-a scos pentru economia ucraineană²³². Această decizie a fost explicată ca fiind motivată de consecințe economice, dar simboliza o îndepărtare de integrarea europeană. Decizia din noiembrie 2013 a stârnit un val de proteste, cu mii de oameni care veneau la Kiev din toată țara.

Curând totul s-a transformat într-o confruntare în Piața Independenței din Kiev, care a dus în cele din urmă la răsturnarea lui Viktor Ianukovici și a guvernului său. Protestatarii au cerut reforme politice și democratice, luptând împotriva corupției și favoritismului în administrația lui Viktor Ianukovici. Potrivit lui Dimitri Trenin, „trăind în sărăcie, mulți oameni au fost nemulțumiți de corupția guvernamentală și au văzut asocierea cu UE ca o cale de ieșire din situația în care se aflau, iar închiderea bruscă și neașteptată a acelei uși a produs un șoc dureros și puternic”²³³. Severitatea conflictului a produs un șoc și mai mare, surprinzând toate părțile conflictului (Ucraina, Federația Rusă și UE), precum și comunitatea globală. Protestele care au luat un caracter anti-guvernamental au escaladat la începutul anului 2014, după ce au fost adoptate de parlament legile restrictive anti-protest. Chiar dacă au fost după scurt timp desființate, protestele recunoscute drept Euromaidan au continuat. În ciuda semnării unui acord de compromis cu opoziția, Viktor Ianukovici a părăsit Kievul denunțând o lovitură de stat:

---

²³⁰ Dimitri Trenin, „The Ukraine Crisis and the Resumption of Great Power Rivalry”, Carnegie Moscow Centre, 2014, p. 5, disponibil online https://carnegieendowment.org/files/ukraine_great_power_rivalry2014.pdf accesat la data de 15.07.2023.

²³¹ Interfax-Ukraine, „Ukrainian government issues decree to suspend preparations for signing of association agreement with EU”, 2013, disponibil online <http://en.interfax.com.ua/news/general/176073.html> accesat la data de 15.07.2023.

²³² Interfax-Ukraine, „Ukraine to resume preparing agreement with EU when compensation for production drop found-Boiko”, 2013, disponibil online <http://en.interfax.com.ua/news/general/176144.html> accesat la data de 16.07.2023.

²³³ Dimitri Trenin, *op.cit.*, pp.4-6,

„evenimentele la care asistă țara noastră și întreaga lume sunt un exemplu de lovitură de stat ... voi face tot ce pot pentru a proteja țara de divizare și pentru a preveni vărsarea de sânge”²³⁴.

Parlamentul ucrainean l-a declarat pe președinte, incapabil să-și îndeplinească atribuțiile din punct de vedere constituțional și a stabilit alegeri anticipate pentru 25 mai 2014. Aceste acțiuni au fost puternic dezaprobat de populația rusofonă din estul și sudul Ucrainei, care l-a susținut pe Viktor Ianukovici în timpul alegerilor din anul 2007. Manifestări împotriva noului guvern interimar și în favoarea unor legături mai puternice cu Federația Rusă au început în diferite orașe din sud-estul Ucrainei.

Anexarea Crimeei constituie a doua fază care începe în februarie 2014, când protestele Euromaidan și schimbările politice din Ucraina au determinat o intensificare a tensiunilor dintre Federația Rusă și Ucraina. În acest context, au fost trimise trupe rusești în Peninsula Crimeea, unde se afla baza navală rusă din Sevastopol. Aceste trupe au preluat controlul asupra principalelor instituții și infrastructură din Crimeea²³⁵. Crizele s-au intensificat și mai mult o lună mai târziu, în urma referendumului pentru autodeterminare organizat în Crimeea în 16 martie 2014, când printr-un decret semnat de președintele rus Vladimir Putin la data de 18 martie 2014, Federația Rusă a recunoscut oficial rezultatele referendumului pentru statutul Crimeei și a aprobat admiterea Crimeei și Sevastopolului ca subiecte federale ale Federației Ruse, extinzându-și astfel controlul asupra Crimeei. Petro Poroshenko, candidatul ucrainean la alegerile prezidențiale din Ucraina din 25 mai 2014, a descris public separatiștii pro-ruși drept „teroriști” și a respins orice negocieri: „Ei nu reprezintă pe nimeni. Trebuie să restabilim legea și ordinea și să-i îndepărtăm pe teroriști de pe stradă”²³⁶. Majoritatea comunității internaționale (în special, Statele Unite și UE) a condamnat această acțiune și a respins recunoașterea anexării, considerând că reprezintă o încălcare a dreptului internațional și a integrității teritoriale a Ucrainei.

Faza a treia începe ulterior anexării Crimeei, în aprilie 2014, când tensiunile etnice și politice dintre separatiștii pro-ruși și guvernul ucrainean s-au intensificat în regiunile din estul Ucrainei, în special în regiunile Donbas (Donetsk și Luhansk). Grupurile separatiste pro-ruse au preluat controlul asupra unor clădiri guvernamentale și au proclamat Republicile Populare Donetsk și Luhansk²³⁷, cu scopul de a obține independența față de Ucraina și de a se alătura Federației Ruse. Aceste regiuni aveau o populație semnificativă rusofonă și existau divergențe între susținătorii integrării cu Federația Rusă și cei care sprijineau integritatea teritorială a Ucrainei și aspirațiile europene. Ca urmare a acestor acțiuni, separatiștii pro-ruși au proclamat Republica Populară Donețk și Republica Populară Lugansk, declarându-și independența față de Ucraina, ceea ce a dus la ofensiva militară a forțelor armate ucrainene pentru a restabili controlul asupra teritoriilor pierdute. Eforturile de rezolvare a conflictului au dus la semnarea unui acord de încetare a focului la Minsk în septembrie 2014. Aceste negocieri de pace, care

---

²³⁴ Reuters, „Yanukovich denounces “coup”, says staying in Ukraine”, 2014, disponibil online <https://www.reuters.com/article/us-ukraine-crisis-timeline-idUSBREA270PO20140308> accesat la data de 16.07.2023.

²³⁵ Michael Kofman, Katya Migacheva, Brian Nichiporuk, Andrew Radin, Olesya Tkacheva, Jenny Oberholtzer, „Lessons from Russia's Operations in Crimea and Eastern Ukraine” în *RAND Corporation*, Santa Monica, 2017, pp. 1-95.

²³⁶ Bettina Marx, Nina Werkhäuser, „Poroshenko: ‘No negotiations with separatists’”, Deutsche Welle, 2014, disponibil online <http://dw.com/p/1Bvbk> accesat la data de 17.07.2023.

²³⁷ CNBC, „Ukraine leader says meeting Putin is key ‘if we want to end the war’ in the Donbass region”, 2019, disponibil online <https://www.cbc.com/2019/10/10/ukraines-president-says-meeting-putin-is-key-to-ending-war.html> accesat la data de 17.07.2023.

implică Federația Rusă, Ucraina și alți actori internaționali, precum UE, Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE), au avut ca scop încetarea ostilităților și stabilirea unui cadru politic și juridic pentru rezolvarea conflictului.

În ciuda revendicărilor rusești axate pe dreptul la autodeterminare, referendumul nu a fost recunoscut de ONU, iar rezoluția aferentă a indicat referendumul „ca fiind ilegal și că nu poate constitui baza pentru nicio modificare a integrității teritoriului”²³⁸. De asemenea, comunitatea internațională a respins validitatea referendumului și a considerat anexarea ilegală, în contradicție cu principiile dreptului internațional și cu integritatea teritorială a Ucrainei.

În ciuda seriei de negocieri, toate părțile au rămas în mare parte în dezacord cu privire la evenimentele din Ucraina. Moscova a refuzat să recunoască regimul ilegitim de la Kiev. Occidentul și în special Statele Unite au întâmpinat poziția Moscovei cu o reacție negativă, iar NATO a respins orice pretenție rusă de război civil în Ucraina și și-a exprimat viziunea generală despre Federația Rusă ca fiind principalul agresor în crizele date: „[...] mulți Aliați au transmis, de asemenea, un mesaj foarte puternic că nu suntem de acord atunci când Federația Rusă încearcă să descrie această situație ca un război civil. Aceasta este Federația Rusă destabilizând Estul Ucrainei, oferind sprijin separatiștilor, muniție, finanțând echipamente și, de asemenea, comandă și control”²³⁹.

Din cauza lipsei de voință politică a părților pentru a-și îndeplini angajamentele, conflictul a continuat și după negocierile de la Minsk²⁴⁰. Conflictul ruso-ucrainean a continuat ca urmare a tensiunilor continue. Ucraina nu și-a recuperat suveranitatea și integritatea teritorială în Crimeea în limitele granițelor sale recunoscute internațional, iar civilii din estul Ucrainei au fost supuși încălcărilor repetate ale încetării focului, în timp ce, Statele Unite și UE rămân angajați în restabilirea integrității teritoriale și a suveranității Ucrainei și nu recunosc pretențiile Federației Ruse asupra Crimeei sau a celorlalte regiuni anexate ilegal de către Federația Rusă.

4.2. Instrumentele de putere soft utilizate de Federația Rusă în Ucraina

Dezvoltarea practicii diplomației publice la începutul anilor 2000 a dat primul impuls cercetării puterii soft și diplomației publice și a coincis cu perioada de creștere a activității de politică externă a Moscovei. Astfel, Federația Rusă a întreprins acțiuni în două direcții pentru a-și activa politica externă și pentru a-și consolida poziția pe scena mondială: adoptarea de documente strategice oficiale care au stabilit importanța utilizării puterii soft și a diplomației publice în politica externă a Federației Ruse și formarea unor structuri pentru a revitaliza activitățile acestora. Mai exact, practica diplomației publice a început să se dezvolte prin două canale: unul oficial (briefing-uri la Ministerul rus de Externe, site-uri

---

²³⁸ Security Council Report, „Resolution adopted by the General Assembly on 27 March 2014”, 2014, disponibil online https://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/a_res_68_262.pdf accesat la data de 17.07.2023.

²³⁹ NATO, „Doorstep statement by NATO Secretary General Jens Stoltenberg following the NATO-Russia Council meeting”, 2016, disponibil online http://www.nato.int/cps/en/natohq/opinions_129999.htm accesat la data de 18.07.2023.

²⁴⁰ Jonathan Masters, „Ukraine: Conflict at the Crossroads of Europe and Russia”, The Council on Foreign Relations, 2023, disponibil online <https://www.cfr.org/background/ukraine-conflict-crossroads-europe-and-russia> accesat la data de 18.07.2023.

web ale Ministerului de Externe rus și ambasade rusești) și unul neoficial (activitate a actorilor non-statali).

În ceea ce privește puterea soft, Moscova a perceput-o atât ca o amenințare, atunci când a fost folosită de actorii occidentali, cât și ca un instrument care a servit intereselor naționale ale Federației Ruse²⁴¹. Această abordare a determinat Federația Rusă să ia o serie de măsuri pentru a preveni „consecințele distructive” ale acestei puteri și pentru a spori eficacitatea acesteia în atingerea obiectivelor politicii externe. Cu toate acestea, măsurile luate de guvernul rus contrazic însăși logica puterii de atracție. De asemenea, principalele preocupări ale autorităților ruse sunt legate de impactul potențial al guvernelor străine asupra societății ruse sub masca diplomației publice, care este un instrument de influență a statului, și nu interacțiunea la nivelul societăților din diferite țări. Recunoscând amenințarea amestecului în treburile interne ale statelor cu ajutorul puterii soft, Federația Rusă afirmă de fapt eficiența acestor metode de influență în afacerile internaționale. Federația Rusă însăși urmează să folosească instrumentele diplomației publice, întrucât este necesară asigurarea întăririi pozițiilor mass-media ruse în spațiul informațional global, oferindu-le sprijinul de stat necesar pentru realizarea unei percepții obiective a Federației Ruse în lume.

Cu o moștenire culturală bogată, Moscova a investit sute de milioane de dolari în diverse resurse de putere soft, în instituții, în diplomația non-guvernamentală și diplomația digitală, care promovează o viziune pozitivă a Federației Ruse: „Federația Rusă urmărește să se asigure că lumea are o imagine obiectivă a țării, își dezvoltă propriile modalități eficiente de a influența publicul străin, promovează mass-media rusă în spațiul informațional global, oferindu-le sprijinul guvernului necesar, este proactivă în cooperarea internațională în materie de informații și ia măsurile necesare pentru a contracara amenințările la adresa securității informațiilor”²⁴². Principalul actor care pune în aplicare politicile de putere soft și diplomație publică rusă este însăși Federația Rusă. Conform literaturii ruse din domeniul relațiilor internaționale, principala structură a puterii soft ruse, din perioada actuală, este o continuare a structurii erei sovietice. În perioada sovietică, principalul actor a fost Uniunea Societăților Sovietice pentru Prietenie și Relații Culturale cu Țările Străine (SSOD). După căderea Uniunii Sovietice, Centrul Rus pentru Cooperare Științifică și Culturală Internațională (Roszarubezhtsentr), din cadrul Ministerului de Externe rus a devenit principalul actor. În anul 2008, Centrul Rus pentru Cooperare Științifică și Culturală Internațională a fost transformat în Rossotrudnichestvo (Agenția Federală pentru Afaceri ale Comunității Statelor Independente, Compatrioții care locuiesc în străinătate și Cooperarea Umanitară Internațională), prin decretul președintelui Federației Ruse, la acea perioadă, Dimitri Medvedev din 6 septembrie 2008²⁴³. Agenția Rossotrudnichestvo este considerată un instrument de putere soft, deoarece, prin intermediul rețelei sale de reprezentanțe și centre culturale, ajută la extinderea influenței Federației Ruse în sfera internațională a culturii și educației. Agenția este responsabilă pentru promovarea culturii

---

²⁴¹ Jeanne Wilson, „Soft Power as a Component of Russian and Chinese Discourse and Strategy. Constructivist and Realist Interpretations” în *Annual Meeting of the American Political Science Association*, 2013, p. 24.

²⁴² The Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation, „Concept of the Foreign Policy of the Russian Federation”, disponibil online https://www.mid.ru/en/foreign_policy/official_documents/-/asset_publisher/CptICkB6BZ29/content/id/122186 accesat la data de 20.07.2023.

²⁴³ Vladimir Putin, „Decree of the President of the Russian Federation dated 09/06/2008”, nr. 1315, 2008, disponibil online <http://rs.gov.ru/about/document/2010> accesat la data de 20.07.2023.

și limbii ruse, facilitarea învățării limbii ruse, cooperarea educațională și facilitarea schimburilor academice între Federația Rusă și alte țări²⁴⁴.

Activitatea diplomației publice, și implicit a puterii soft, a fost folosită în relațiile dintre Federația Rusă și Ucraina încă din perioada sovietică și a jucat un rol semnificativ în modelarea percepțiilor și opiniei publice reciproce dintre cele două țări, fiind influențată de interese geopolitice, culturale și istorice. Agresiunea Moscovei în contextul conflictului din Ucraina a avut loc în mai multe momente începând cu anul 2014 și s-a produs atât în spațiul real, cât și în cel virtual și a fost una multidimensională. Astfel, Federația Rusă a depus eforturi considerabile pentru a îmbunătăți practica sa de diplomație publică în ultimul deceniu și, în acest sens, a trecut printr-un proces semnificativ de instituționalizare, având mai multe instituții care supraveghează eforturile de diplomație publică. Între acestea se numără Centrele rusești de știință și cultură din străinătate, care au fost implementate de Ministerul Educației și Științei din Federația Rusă cu scopul principal de a promova schimburile academice. Alți actori cheie sunt Ministerul Afacerilor Externe, Ministerul pentru Situații de Urgență, ONG-urile rusești (Misiunea umanitară rusă, Institutul pentru traducere literară), grupurile de reflecție (Clubul Valdai, Comitetul rus pentru cercetarea BRICS, Rețeaua de studii eurasiatice)²⁴⁵. Diplomația culturală și cea sportivă fac, de asemenea, parte din acest proces de instituționalizare care reprezintă un indicator semnificativ al concentrării tot mai mari a politicii externe rusești asupra diplomației publice. Totodată, și religia a fost un instrument folosit de către Federația Rusă. Un exemplu în acest sens este Biserica Ortodoxă Rusă²⁴⁶; mai ales după numirea patriarhului Kirill I, Biserica Ortodoxă Rusă a urmărit o politică de limitare a autonomiei Patriarhiei de la Kiev prin înregistrarea de noi parohii în cadrul Patriarhiei Moscovei.

Diplomația publică a Federației Ruse este condusă de Ministerul Afacerilor Externe care coordonează relațiile externe ale altor ministere, reprezintă Federația Rusă în organizațiile internaționale și dezvoltă strategii generale. După cum se poate observa din declarațiile oficialilor Ministerului Afacerilor Externe, diplomația publică și culturală joacă un rol semnificativ în politica externă a Federației Ruse. De exemplu, Serghei Lavrov, ministrul de externe, a declarat că „diplomația culturală joacă un rol din ce în ce mai mare în promovarea unei imagini obiective a țării noastre și în întărirea atmosferei de încredere și înțelegere reciprocă în afacerile internaționale”²⁴⁷. În plus, Ministerul Culturii „exportă” cultura și artele rusești, supraveghează evenimentele internaționale care implică Federația Rusă, organizează schimburi culturale și sprijină participarea Federației Ruse la festivaluri, forumuri, expoziții și competiții artistice internaționale²⁴⁸. Ministerul Dezvoltării Regionale monitorizează

---

²⁴⁴ Tatiana Zanova, „Public diplomacy and its actors” în *Russian International Affairs Council*, 2012, disponibil online <https://russiancouncil.ru/en/analytcs-and-comments/analytcs/public-diplomacy-and-its-actors/> accesat la data de 20.07.2023.

²⁴⁵ Anna A. Velikaya, „The Russian Approach to Public Diplomacy and Humanitarian Cooperation”, *op.cit.*, pp. 39-61.

²⁴⁶ Alexander Bogomolov, Oleksandr Lytvynenko, „A Ghost in the Mirror: Russian Soft Power in Ukraine” în *Russia and Eurasia Programme*, Chatham House, 2012, p. 12.

²⁴⁷ Ministry of Foreign Affairs of Russian Federation, „Foreign Minister Sergey Lavrov’s opening remarks at the 26th meeting of the Council of the Heads of Russian Federation Regions at the Foreign Ministry”, 2015, disponibil online https://www.mid.ru/en/web/guest/meropriyatiya_s_uchastiem_ministra/-/asset_publisher/xK1BhB2bUjd3/content/id/1904820 accesat la data de 20.07.2023.

²⁴⁸ Ministry of Culture, „About”, disponibil online <http://government.ru/en/department/27/events/> accesat la data de 21.07.2023.

cooperarea culturală transfrontalieră și regională și colaborează cu organizații internaționale în domenii precum dezvoltarea culturilor etnice, artelor populare și păstrarea identității²⁴⁹.

În anii 2000, Federația Rusă a acordat o atenție deosebită resurselor diplomației publice în domeniul educației. În perioada sovietică, educația și știința au fost cele mai importante domenii ale relațiilor externe ale URSS. Federația Rusă a promovat schimburile educaționale și academice, precum programe de burse, parteneriate universitare și proiecte de cercetare comune, pentru a-și extinde influența și a atrage tineri străini să studieze în Federația Rusă. Aceste schimburi au încurajat cunoașterea și înțelegerea reciprocă și au creat legături durabile între Federația Rusă și alte țări. De asemenea, studenți din multe țări în curs de dezvoltare au studiat în URSS. În anul 1960, a fost înființată Universitatea de Prietenie a Popoarelor (RUDN) pentru a pregăti specialiști în medicină pentru țările din Asia, Africa și America Latină²⁵⁰. După anul 1991, numărul studenților străini a scăzut brusc ca urmare a problemelor de finanțare pentru învățământul superior. În același timp, procesele de internaționalizare a educației au început să se dezvolte într-un ritm rapid în lume. Drept urmare, Europa a lansat Procesul Bologna, iar Federația Rusă i s-a alăturat acestuia în 2003. Câțiva ani mai târziu, Federația Rusă a adoptat „The Concept for Exporting Educational Services of the Russian Federation for the period 2011-2020”, care definește principalele obiective ale Federației Ruse în domeniul furnizării de servicii educaționale cetățenilor străini din Federația Rusă și în străinătate și a luat o serie de măsuri pentru dezvoltarea educației, inclusiv adoptarea Proiectului educației naționale, prin care își propune să asigure competitivitatea globală a educației și creșterea finanțării pentru educație²⁵¹.

De asemenea, Federația Rusă a utilizat programe educaționale și instituții culturale pentru a-și promova valorile și limba. Astfel, tot în aceeași perioadă, au fost înființate mai multe organizații, printre care Fondul de Diplomație Publică Alexander Gorchakov care a fost creat pe baza deciziei președintelui Federației Ruse. Printre sarcinile fondului se numără promovarea programelor sociale, culturale, educaționale, științifice și de management în domeniul relațiilor internaționale și a potențialului intelectual, cultural și științific al Federației Ruse²⁵². Alte exemple în acest sens, sunt activitățile Fundației Ruskkii Mir raportate la aspectele culturale și umanitare. După dizolvarea Uniunii Sovietice, zona de interes centrală a fost spațiul post-sovietic în care existau mari comunități de limbă rusă. Ruskkii Mir și alte organizații culturale sunt instrumentul esențial de putere soft care vizau minoritatea vorbitoare de limbă rusă pentru a consolida astfel legăturile cu Federația Rusă. Pe tot parcursul conflictului, acestea au jucat un rol activ în ajutorul umanitar al persoanelor care fugeau din estul Ucrainei, ceea ce dovedește

---

²⁴⁹Ministry for Regional Development of Russian Federation, „About”, disponibil online <http://archive.government.ru/eng/power/57/> accesat la data de 21.07.2023.

²⁵⁰N. Ovchinnikova, M. Zotkina, A. Getmanskaya, *State educational mobility programs in different countries*, Moscova, Education Transformation Center of the Moscow School of Management, SKOLKOVO, 2019, disponibil online http://www.skolkovo.ru/public/media/documents/research/sedec/SKOLKOVO_SEDeC_International_Mobility_2019.pdf accesat la data de 21.07.2023.

²⁵¹„The Concept for Exporting Educational Services of the Russian Federation for the period 2011-2020”, vol. 5, nr. 1, 2010, pp. 96–106, disponibil online https://iorj.hse.ru/data/2011/01/18/1208078939/Concept_for_Exporting.pdf accesat la data de 21.07.2023.

²⁵²Carolina Vendil Pallin, Susanne Oxenstierna, *Russian Think Tanks and Soft Power*, Swedish Defence Research Agency, 2017, pp. 27-28.

din nou atenția pe care Federația Rusă o acordă comunităților conexe din străinătate²⁵³. Fundația a fost înființată prin decret prezidențial în anul 2007, cu scopul de a promova și populariza cultura și limba rusă prin sponsorizarea de programe culturale și sprijinirea financiară a reprezentanților artei și culturii ruse din întreaga lume²⁵⁴. În plus, diplomația culturală rusă se concentrează pe promovarea activităților și programelor culturale pentru rușii din străinătate, inclusiv țări din fosta URSS, cum ar fi Belarus, Ucraina și Kazahstan. Printre aceste eforturi se numără oferirea de oportunități pentru proiecte culturale, facilitarea schimburilor și sprijinul pentru relocarea cetățenilor vorbitori de limbă rusă ai acestor țări în Federația Rusă. Scopul acestor acțiuni a fost de a menține influența Federației Ruse în zonă, de a proteja populația de limbă rusă și a minorităților rusești, de a consolida controlul asupra peninsulei Crimeea și de a împiedica influența Occidentului.

Federația Rusă a început să acorde multă atenție competițiilor sportive internaționale, văzând în acestea nu numai oportunități pentru diplomația publică, ci și îmbunătățirea stării de sănătate a populației țării. O mare importanță a fost acordată organizării de evenimente sportive în Federația Rusă, precum Jocurile Olimpice de la Soci din 2014 și Cupa Mondială FIFA din 2018. Universiada din Kazan din 2013 și o serie de alte evenimente au fost, de asemenea, semnificative în acest sens²⁵⁵.

De asemenea, pentru a influența publicul extern, măsurile au fost completate de campanii coordonate, prin utilizarea firmelor de PR din Vest, a unor think-tank-uri, grupuri de interese în vederea atingerii obiectivelor de politică externă ale Moscovei²⁵⁶. Unul dintre cele mai faimoase exemple din acest domeniu a fost compania americană Ketchum, o divizie a Omnicom Group Inc; compania a gestionat relațiile cu mass-media pentru guvernul Federației Ruse și Gazprom și s-a concentrat pe facilitarea relației dintre reprezentanții Federației Ruse și mass-media occidentală. De asemenea, compania Ketchum a fost angajată pentru a ajuta Federația Rusă să se pregătească pentru summit-ul G8 la Sankt Petersburg în 2006 și a încurajat reporterii, inclusiv pe cei de la Reuters, să scrie despre summit-urile comerciale din Federația Rusă, companiile de tehnologie și Jocurile Olimpice din 2014 de la Soci²⁵⁷.

Limba rusă este, de asemenea, limba străină sau limba maternă cea mai vorbită în fostele țări sovietice, însă, cu toate acestea, a început să nu mai fie folosită la fel de mult, iar Moscova nu are „nicio strategie pentru a ajunge la generația tânără din acele țări”²⁵⁸. Acest lucru prezintă probleme serioase pentru o resursă cheie de putere soft în viitor, utilizarea limbii ruse scăzând semnificativ în toate statele post-sovietice. Pierderea dominanței lingvistice a fost însoțită de „derusificare” în anumite zone ale spațiului post-sovietic, cum ar fi Asia centrală. Aceste state privesc din ce în ce mai mult către China ca viitor, din cauza stagnării relative a economiei ruse. Federația Rusă s-a folosit de limba rusă și a sprijinit

---

²⁵³ Mark Purvis, *Assess the Role of Hard and Soft Power in Russian Foreign Policy* pp. 3-4, disponibil online https://www.academia.edu/11166514/Assess_the_Role_of_Hard_and_Soft_Power_in_Russian_Foreign_Policy accesat la data de 21.07.2023.

²⁵⁴ Sinikukka Saari, *op.cit.*, pp. 50–66.

²⁵⁵ Andreia Soares e Castro, „The 2018 FIFA World Cup: The Gains and Constraints of Russia’s Soft Power of Attraction Through Football and Sports” în *Rising Powers Quarterly*, vol. 3, nr. 3, 2018, pp. 17-37.

²⁵⁶ Victoria Hudson, *op.cit.*, pp.330–346.

²⁵⁷ Andy Sullivan, „Russia's U.S. PR firm distances itself from Ukraine dispute”, 2014, disponibil online <https://www.reuters.com/article/ukraine-crisis-ketchum-idUSL1N0M22BB20140306> accesat la data de 22.02.2023

²⁵⁸ Peter Rutland, Andrei Kazantsev, „The limits of Russia’s soft power” în *Journal of Political Power*, vol. 9, nr. 3, 2016, pp. 395–413.

grupurile etnice și lingvistice prin acordarea cetățeniei ruse și promovarea limbii ruse ca limbă de comunicare în regiunile din Crimeea.

Federația Rusă folosește și mecanisme de control ale opiniei publice prin utilizarea canalelor media (TV, radio și presă scrisă), cu scopul de a-și promova interesele și imaginea în fața comunității internaționale. Astfel, s-a angajat în modernizarea diplomației sale prin creșterea prezenței sale pe internet și prin crearea de mass-media controlată de stat (Russia Today, Sputnik, Rossiya 24, NTV). În acest sens, au fost înființate o serie de noi structuri. În domeniul mass-media, unul dintre cele mai importante fenomene a fost crearea canalului de radiodifuziune străin Russia Today în anul 2005 (în 2009, cuvântul „Rusia” a fost eliminat din numele canalului și a început să funcționeze sub un brand mai neutru, RT, care nu era afiliat Kremlinului). Sarcina canalului a fost de a oferi informații despre Federația Rusă și o perspectivă rusă asupra evenimentelor mondiale. În principiu, nu a existat nimic nou aici în comparație cu difuzarea radio. La început, canalul a fost difuzat în engleză, apoi în arabă, spaniolă și franceză. Conceptul canalului de radiodifuziune s-a schimbat pe măsură ce s-a dezvoltat și a trecut la o concentrare regională asupra fostei Uniuni Sovietice²⁵⁹.

Pe lângă crearea unui canal de televiziune, a apărut un nou format de influențare a societăților din țările străine cu ajutorul materialelor de ziar. Rossiyskaya Gazeta este un ziar de stat și un instrument utilizat pentru a difuza politica externă și pozițiile guvernului rus asupra evenimentelor internaționale. Ziarul a început să publice și să distribuie informații lunare pentru publicații străine precum The Daily Telegraph, Washington Post și Le Figaro, precum și pentru publicațiile din Argentina, Brazilia, India, Italia și alte țări²⁶⁰.

În 2011, Ministerul Afacerilor Externe a lansat o versiune nouă, mai ușor de utilizat a paginii sale principale a site-ului web. Un an mai târziu, în 2012, a fost lansat primul cont Youtube al Ministerului. O altă rețea socială pe care Ministerul Afacerilor Externe a început să o utilizeze activ este Twitter. Cele mai populare canale sunt RBK TV, NTV Mir și REN TV²⁶¹. Mass-media rusă este un mijloc de difuzare a culturii populare rusești. De obicei, canalele au un conținut destinat rușilor, iar cea mai mare parte a conținutului prezintă filme și videoclipuri muzicale. Dar discursurile programelor de știri prezentate în aceste canale se abat de la diplomația publică clasică, sunt caracteristice propagandei. Lipsa transparenței în gestionarea, finanțarea și deținerea unora dintre aceste mijloace media indică în continuare că mass-media a fost folosită pentru a promova propaganda²⁶². În 2013, pe baza unui decret al președintelui Federației Ruse, agenția de știri RIA Novosti a fost lichidată și pe baza acesteia a fost creată agenția internațională de știri Rossiya Segodnya, care operează mai multe platforme media care oferă acoperire

---

²⁵⁹ Alexander Sergunin, Leonid Karabeshkin, „Understanding Russia’s Soft Power Strategy” în *Politics*, vol. 35, nr. 3-4, 2015, pp. 347–363.

²⁶⁰ Rossiyskaya Gazeta este un ziar rusesc publicat de Guvernul Rusiei. Cotidianul servește ca ziarul oficial al Guvernului Federației Ruse, publicând chestiuni legate de guvern, cum ar fi decrete oficiale, declarații și documente ale organismelor de stat, promulgarea de legi nou aprobate, decrete prezidențiale și anunțuri guvernamentale.

²⁶¹ Gudrun Persson, „Russian influence and soft power in the Baltic States: the view from Moscow” în Mike Winnerstig (ed), *Tools of Destabilization: Russian Soft Power and Non-Military Influence in the Baltic States*, FOI, 2014, pp. 17-29.

²⁶² Elena Vartanova, Yassen N. Zassoursky, „Television in Russia Is the Concept of PSB Relevant?” în Lowe, Gregory Ferrell, Taisto Hujanen (eds), *Broadcasting & Convergence: New Articulations of the Public Service Remit*, Gothenburg, Nordicom, University of Gothenburg, 2003, pp. 93-108.

globală a știrilor și evenimentelor internaționale din perspectiva Federației Ruse. În plus, Agenția Sputnik a fost înființată în 2014 pentru a înlocui postul de radio Vocea Rusiei și a extinde prezența media a Rusiei la nivel global cu scopul de a-i îmbunătăți activitatea. Obiectivele acestor schimbări constau în diseminarea informațiilor de către Federația Rusă către ținte cât mai diverse, pentru a modela percepția publică din afara Federației Ruse și pentru a promova interesele și punctele de vedere ale acesteia²⁶³.

Mulți cercetători, printre care Kataryna Wolczuk și Laure Delcour²⁶⁴, subliniază faptul că Federația Rusă încearcă să-și mențină poziția de mare putere și să-și facă vecinii să devină dependenți de ea. Unul dintre obiectivele principale ale politicii externe ale Federației Ruse în ceea ce privește spațiul post-sovietic este de a împiedica UE și SUA să câștige putere în această regiune, de a împiedica țările vecine să adopte orientări pro-occidentale, precum și practicile și valorile occidentale și de a influența deciziile de securitate și politică externă ale acestor țări. Federația Rusă își menține o perspectivă diferită față de cea din Occident asupra evenimentelor globale și a politicii internaționale și încearcă să influențeze oamenii din alte țări, în special pe cei din vecinătate. Obiectivele principale ale politicii externe ale Federației Ruse nu constau doar în răspândirea ideologiei, valorilor și practicilor proprii, ci și în extinderea controlului militar și a influenței în regiunile post-sovietice.

Finanțarea unor partide politice sau a unor agenții de comunicare în masă, sprijinirea forțelor separatiste, manipularea emoțiilor oamenilor prin rețelele sociale, dezinformarea, folosirea agenților de influență, a mass-mediei controlate de stat, utilizarea instrumentelor economice sunt doar unele dintre metodele folosite de aparatul de propagandă rus pentru a răspândi incertitudine și dezinformare în societatea ucraineană și în țările din Europa de Est. Prin toate aceste instrumente de putere soft, Federația Rusă a încercat să influențeze opinia publică internațională să-și consolideze influența în regiuni și să controleze și să exercite presiune asupra Ucrainei. Toate aceste instrumente sunt parte a eforturilor de diplomație publică desfășurate de Federația Rusă pentru a-și justifica acțiunile în Ucraina.

4.3. Reacțiile internaționale apărute ca urmare a conflictului dintre Federația Rusă și Ucraina

În urma conflictului din Ucraina din 2014, imaginea Federației Ruse a rămas una negativă, ceea ce a făcut ca Federația Rusă să nu obțină sprijin pentru politica sa externă din partea publicului străin. În opinia liderilor ruși, imaginea negativă a fost cauzată de stereotipurile și propaganda promovate de adversarii țării. Principalul motiv pentru care diplomația publică a eșuat este că imaginea pe care Federația Rusă o oferă nu este conformă cu „realitatea”²⁶⁵, mai exact, imaginea nu reflectă politicile interne și externe ale Federației Ruse. În ceea ce privește tehnicile de diplomație publică, Sinikukka Saari susține că diplomația publică a Federației Ruse în spațiul post-sovietic „se bazează puternic pe tradiția diplomației publice sovietice: propagandă, diplomație culturală, tehnici de influență politică”²⁶⁶. În schimb, diplomația publică a Federației Ruse în Occident se bazează pe încercări de a atrage și de a

²⁶³ Greg Simons, *op.cit.*, pp. 445- 447.

²⁶⁴ Laura Delcour, Kataryna Wolczuk, „Spoiler or facilitator of democratization? Russia's Role in Georgia and Ukraine” în *Democratization: Democracy Promotion and the Challenges of Illiberal Regional Powers*, vol. 22, nr. 3, 2015, p. 473.

²⁶⁵ Valentina Feklyunina, „Battle for Perceptions: Projecting Russia in the West” în *Europe-Asia Studies*, vol. 60, nr. 4, 2008, pp. 605–629.

²⁶⁶ Sinikukka Saari, *op.cit.*, pp. 50-66.

convinge. În timp ce conceptul de putere soft a fost folosit în documente oficiale și discursuri, au fost luate măsuri pentru a preveni „pericolele” și pentru a crește puterea soft a Federației Ruse. Această abordare dihotomică a puterii de atracție a demonstrat că modul în care oficialii ruși și omologii occidentali percep puterea soft este unul diferit.

Conflictul din Ucraina a devenit un câmp complex de luptă geopolitic. Dimensiunea geopolitică este dată de actorii internaționali implicați și de rolul acestora în cadrul conflictului. De exemplu, Federația Rusă, considerând Ucraina drept zonă de importanță strategică și-a promovat propriile interese, în încercarea de a se apropia de UE. În ceea ce privește comunitatea internațională, în special Statele Unite și UE, acestea au susținut suveranitatea și integritatea teritorială a Ucrainei, au condamnat anexarea Crimeei de către Federația Rusă și s-au implicat în sprijinirea eforturilor diplomatice de soluționare pașnică a conflictului. În timp ce au impus sancțiuni economice împotriva Federației Ruse, Statele Unite au sprijinit diplomatic și militar Ucraina, oferindu-i susținere financiară și echipamente militare și au participat la negocieri cu scopul de a opri ostilitățile și de a reconstrui zonele afectate de conflict²⁶⁷. UE, de asemenea, a impus sancțiuni economice împotriva Federației Ruse, a oferit sprijin financiar Ucrainei și asistență umanitară pentru a ajuta populația afectată de conflict.

Conflictul din Ucraina a demonstrat importanța și influența pe care diplomația publică și puterea soft o pot avea în relațiile internaționale. Atât Federația Rusă, cât și Ucraina, au folosit instrumentele menționate anterior, în același scop comun, pentru a-și promova interesele și pentru a câștiga sprijinul comunității internaționale. Utilizarea diplomației publice și a puterii soft a avut un impact semnificativ asupra opiniei publice și a deciziilor politice. În acest sens, Moscova, a încercat să convingă atât opinia publică internă, cât și pe cea externă că spațiul post sovietic va rămâne teritoriul Federației Ruse, și că, prin anexarea Crimeei, președintele Vladimir Putin a încercat să-și demonstreze puterea și să-și mențină reputația, precum și să scape de influența occidentală în Ucraina, (aderarea Ucrainei la UE și NATO)²⁶⁸. Astfel, motivele Rusiei din spatele anexării Crimeei și intervenției în Donbas constau în obținerea unui avantaj strategic față de Occident, creșterea influenței în vecinătatea apropiată pentru o integrare mai profundă, evitând în același timp de influența occidentală, protejarea etnicilor ruși și a vorbitorilor de limbă rusă, refuzul de a vedea Ucraina ca un stat de sine stătător și poate cel mai important motiv din spatele acestei abordări, încercarea de a convinge publicul ucrainean să se asocieze cu cultura rusă.

De asemenea, acest conflict a reprezentat o perioadă de tensiuni politice, sociale și conflicte violente care au avut loc în urma unor evenimente importante, precum protestele Euromaidan, înlăturarea președintelui Viktor Ianukovici, anexarea Crimeei de către Federația Rusă, conflictul violent din estul Ucrainei și reacțiile actorilor internaționali. Conflictul a avut consecințe semnificative asupra relațiilor internaționale și asupra securității în regiunea Europei de Est, a provocat o deteriorare a relațiilor dintre Federația Rusă și Occident, a subminat securitatea regională în Europa, a avut un impact asupra economiei celor doi actori (Ucraina și Federația Rusă) și a generat schimbări în dinamica geopolitică, demonstrând complexitatea geopolitică a regiunii Europei de Est.

După cum am constatat, mai multe strategii și tactici au fost utilizate de Federația Rusă pentru a spori influența și a promova interesele în Ucraina. Aceste instrumente pun în evidență complexitatea și varietatea strategiei ruse, care a folosit o combinație de instrumente militare, diplomatice, politice și economice. Acest comportament a alimentat tensiunile în regiune și a stârnit critici și reacții negative din partea comunității internaționale (Statele Unite și UE), care au susținut suveranitatea și integritatea Ucrainei. Totodată, conflictul din Ucraina a avut implicații semnificative și asupra configurației geopolitice din Europa de Est, adâncind diviziunile între statele pro-occidentale și cele care au relații mai strânse cu Federația Rusă, printre care reconfigurarea frontierei Ucrainei după anexarea ilegală a Crimeei,

---

²⁶⁷ U.S. Department of State, „Remarks to NATO-Ukraine Commission”, 2017, disponibil online <https://2017-2021.state.gov/remarks-to-nato-ukraine-commission/index.html> accesat la data de 23.07.2023.

²⁶⁸ Mihail Suslov, „The Utopia of ‘Holy Russia in Today’s Geopolitical Imagination of the Russian Orthodox Church: a Case Study of Patriarch Kirill”, în *Plural: History, Culture, Society*, vol. 2, nr. 1-2, 2014, pp. 81-96.

creșterea tensiunilor dintre Occident și Federația Rusă, prin impunerea de sancțiuni economice de către Occident împotriva Federației Ruse, intensificarea prezenței militare a NATO în Europa de Est și creșterea influenței rusești în regiune, în state precum Belarus și Moldova.

Instrumentele de diplomatie publică utilizate de Federația Rusă în contextul conflictului din Ucraina au dus la câteva rezultate notabile, în sensul că, după cum am menționat, au avut un impact asupra deciziilor politice luate de diferiți actori internaționali. Mai exact, a fost acordat sprijin politic și militar Ucrainei, au fost date sancțiuni economice, retrageri diplomatice; au fost create și promovate narațiuni favorabile prin care fiecare parte își susținea propria poziție, au fost prezentate opiniile adversarului într-o lumină negativă și a fost mobilizată comunitatea internațională, prin creșterea implicării internaționale în rezolvarea conflictului.

Relațiile dintre Federația Rusă și Ucraina au fost și sunt marcate de o rivalitate geopolitică care a generat consecințe asupra înțelegerii modalităților de soluționare a conflictului. În anii imediat următori, eforturile activității de diplomatie publică s-au concentrat pe găsirea unei rezolvări pașnice a conflictului și restabilirea relațiilor dintre Federația Rusă și Ucraina. Cu toate acestea, relațiile dintre cele două țări au rămas încă tensionate. Restabilirea unei relații constructive necesită un angajament bazat pe dialog deschis, transparent și respect reciproc. De asemenea, orice sprijin din partea comunității internaționale este important, atâta timp cât facilitează negocierea între părți pentru a ajunge la o soluție durabilă.

5. Conflictul din Ucraina din 2014 în mass-media rusă

Era informațională globală a revoluționat industria media, oferind Federației Ruse o diversitate de instrumente de putere soft. Prin urmare, internetul și televiziunea au devenit mijloacele principale de influență în masă și joacă un rol semnificativ în formarea opiniei publice și chiar în modelarea cursului evenimentelor în timpul conflictelor. Mass-media tradițională, inclusiv cea rusă, s-a adaptat la noi formate și la o cerere continuă de informații din partea cititorilor, pe lângă faptul că trebuie să facă față apariției de noi suporturi digitale²⁶⁹. În acest sens, mass-media joacă un rol esențial atât în răspândirea informațiilor, cât și în influențarea opiniei publice. Mass-media este un instrument important în conflictele internaționale, având capacitatea de a influența opinia publică și de a facilita medierea între părțile aflate în conflict.

Mass-media a fost întotdeauna unul dintre instrumentele cheie de putere soft ale Federației Ruse și a fost folosită de autorități atât pe plan intern, cât și la nivel internațional pentru a promova o imagine pozitivă a președintelui și a regiunii sale. Digitalizarea rapidă a surselor media din anii 1990 a ajutat mass-media să democratizeze societatea, oferind publicului mai mult acces la informații și permițându-i să-și facă vocea auzită²⁷⁰. Astfel, de la prăbușirea URSS, Federația Rusă a folosit mass-media ca un instrument important și ca o pârghie de influență. De-a lungul epocii sovietice și până în prezent, mass-media a jucat un rol semnificativ în politica externă a Federației Ruse.

În ultimii ani, în special după conflictul din Ucraina din 2014, Federația Rusă a utilizat tot mai des mass-media pentru a-și spori influența pe plan intern și internațional. Astfel, mass-media a jucat un rol crucial în furnizarea informațiilor despre conflictul din Ucraina, ținând cont de faptul că Federația Rusă a încercat să utilizeze propaganda pentru a influența percepția publicului străin față de conflict. De asemenea, în aceeași perioadă, mass-media populară, care a influențat majoritatea rușilor, a fost controlată de către Federația Rusă, în sensul că, guvernul controlează majoritatea rețelelor naționale de televiziune, a posturilor de radio și tipărite și a pieței de publicitate media, fie direct, fie prin intermediul întreprinderilor de stat și oligarhilor ruși. Finanțarea directă și controlul asupra resurselor financiare sunt instrumente importante prin care statul influențează mass-media în Federația Rusă²⁷¹. În consecință, mass-media controlată de stat sau care a avut legături strânse cu guvernul în influențarea opiniei publice a inclus ziare, posturi de televiziune și agenții de știri, iar în ceea ce privește posturile de radio independente, răspândirea acestora a fost limitată. Acest lucru a dus la propagandă și dezinformare pentru a susține agenda guvernului, la limitarea accesului la informații independente și la diversitatea opiniei și la o portretizare unilaterală a scenei politice rusești de către mass-media²⁷².

---

²⁶⁹ Christopher Layne, „The Unbearable Lightness of Soft Power” în Inderjeet Parmar, Michael Cox (eds.), *Soft Power and US Foreign Policy: Theoretical, Historical and Contemporary Perspectives*, London, Routledge, 2010, pp. 51-57.

²⁷⁰ James Curran, „Rival narratives of media history” în James Curran (ed), *Media and Power*, London, Routledge, 2002, pp. 3–54.

²⁷¹ Freedom House, „Russia: Freedom in the World 2023 Country Report” disponibil online <https://freedomhouse.org/country/russia/freedom-world/2023> accesat în dat de 09.08.2023.

²⁷² Linda Jensen, „The Press and Power in the Russian Federation” în *Journal of International Affairs*, vol. 47, nr. 1, 1993, pp. 97–125, disponibil online <http://www.jstor.org/stable/24357088> accesat la data de 09.08.2023.

Plecând de la ipoteza că, mass-media, prin discursul său, are puterea de a crea sens și de a modela astfel percepția asupra problemelor pe care le abordează, cercetarea se concentrează pe rolul pe care mass-media îl joacă în conflictele internaționale și pe modul în care se raportează la diplomația publică. Analiza rolului mass-media în conflictul din Ucraina din 2014 este esențială pentru a înțelege modul în care narațiunile și informațiile sunt utilizate pentru a modela opinia publică și pentru a influența evoluția și rezultatele conflictului internațional. Înțelegerea complexității relației dintre mass-media și conflictele internaționale poate contribui la dezvoltarea de strategii și politici adecvate pentru gestionarea și rezolvarea acestor conflicte.

Acest studiu se concentrează pe modul în care mass-media, în special, agenția de știri RT (Russia Today) și președintele rus Vladimir Putin, prin discursurile și interviurile sale, încadrează conflictul din Ucraina din 2014. Cercetarea examinează modul în care Federația Rusă a folosit mass-media pentru a-și promova și a-și susține obiectivele de politică externă în timpul conflictului din Ucraina, precum și modul în care acești actori au influențat percepțiile și interpretările privind criza geopolitică. Prin intermediul analizei narațiunilor, temelor și discursurilor promovate, se vor evidenția rolul mass-media și al discursurilor liderului rus în promovarea unor puncte de vedere precum și obiectivele specifice cercetării. De asemenea, studiul va oferi o imagine de ansamblu a rolului mass-media în formarea opiniei publice într-un conflict internațional complex. Aceste constatări au potențialul de a ajuta publicul să dobândească o mai bună înțelegere a modului în care informațiile despre conflicte internaționale sunt manipulate și promovate prin intermediul mass-media.

5.1. Diplomația publică și mass-media în conflictele internaționale

O criză sau un conflict este un eveniment perturbator care este perceput ca „o amenințare serioasă la adresa structurilor de bază sau a valorilor și normelor fundamentale ale unui sistem (precum securitatea, democrația și drepturile omului)”²⁷³. În cazul unui conflict internațional, percepția amenințării se referă cel mai frecvent la o schimbare a tipului sau intensității interacțiunilor dintre două sau mai multe state care afectează modul în care funcționează sistemul internațional de stat. În acest sens, narațiunile oferite de mass-media sunt esențiale pentru a influența percepția publicului asupra evenimentelor și a interpretării acestora.

În comunicarea publică și relațiile internaționale, diplomația publică și mass-media sunt două domenii interconectate care pot influența opinia publică și care joacă un rol important asupra modului în care, în contextul unui conflict internațional, acesta este gestionat și înțeles la nivel global. Diplomația publică se referă la eforturile actorilor statali și non-statali de a comunica și de a influența opinia publică internațională în favoarea intereselor lor naționale, în timp ce, mass-media este principalul instrument prin care informațiile și mesajele sunt transmise publicului larg, influențând astfel opinia publică în ceea ce privește cauzele, consecințele și părțile implicate într-un anumit conflict.

Cercetătorul Thomas Just susține că diplomația publică a Federației Ruse a devenit importantă sub administrația președintelui Vladimir Putin, în momentul în care, guvernul a investit în mass-media

---

²⁷³ Uriel Rosenthal, Paul Hart, Michael T. Charles, *Coping With Crises. The Management of Disasters, Riots and Terrorism*, Springfield: Charles C Thomas, 1989, p. 10.

pentru a transmite mesaje la nivel internațional în diferite limbi. Cu toate acestea, diplomația publică a întâmpinat o serie de probleme, inclusiv mesaje contradictorii, audiență limitată și criza de identitate care a urmat dezintegrării Uniunii Sovietice. Aceasta susține că „Federația Rusă a încercat să creeze legături cu populațiile diasporei ruse prin mass-media, instituțiile culturale și lingvistice și Biserica Ortodoxă Rusă, în timp ce a respins sau chiar a disprețuit, alte audiențe potențiale care nu sunt deja la fel de strident aliniată cu obiectivele politicii externe ruse”²⁷⁴. Acest lucru demonstrează, de asemenea, că diplomația publică a Federației Ruse nu este multidirecțională, mai degrabă se concentrează asupra publicului său intern și a compatrioților din străinătate.

Statele folosesc comunicarea ca un instrument esențial pentru a-și comunica pozițiile, obiectivele și perspectivele în mod eficient. În timpul unui conflict, părțile implicate adesea promovează propria lor narațiune și încearcă să obțină sprijin pentru argumentele lor. Prin intermediul mass-media, se încearcă prezentarea unei imagini complete și obiective a conflictului, astfel încât publicul să poată înțelege și evalua situația în mod corespunzător. În plus, diplomația publică și mass-media pot contribui la facilitarea dialogului și negocierilor în conflictele internaționale și au capacitatea de a influența opinia publică prin prezentarea selectivă a informațiilor²⁷⁵. Alegerea și interpretarea subiectelor de către mass-media pot avea un impact semnificativ asupra modului în care conflictul este perceput de către audiență.

Pe de altă parte, diplomația publică și mass-media au și potențialul de a alimenta conflictele și de a spori tensiunile. Dezinformarea și propaganda pot fi răspândite prin mass-media, subminând încrederea și înțelegerea reciprocă între părțile implicate. Utilizarea excesivă a diplomației publice și a mass-media poate contribui la escaladarea conflictului și la polarizarea opiniilor publice.

5.1.1. Acoperirea mediatică a conflictului din Ucraina din 2014

Conflictul din Ucraina din 2014 a fost subiectul intens dezbătut în mass-media rusă și a avut un impact mare asupra modului în care au fost prezentate evenimentele. Acesta a reprezentat o situație complexă, cu multiple părți implicate și cu consecințe semnificative atât asupra regiunii, cât și asupra relațiilor internaționale. În acest context, mass-media a jucat un rol semnificativ în transmiterea informațiilor și în influențarea percepțiilor și atitudinilor publicului intern și internațional cu privire la acest conflict. Federația Rusă a adoptat metode agresive, printre care și dezinformarea. În acest sens, agențiile de presă și canalele de televiziune au difuzat povești și imagini care erau în favoarea Federației Ruse²⁷⁶, generând astfel divizarea opiniei publice, prin prezentarea narațiunilor diferite de către mass-media rusă și cea internațională.

Mass-media rusă a prezentat în mare parte conflictul din Ucraina într-un mod care susținea poziția Federației Ruse și acuza Occidentul de implicarea în destabilizarea situației. Mai exact, a susținut ideea că separatiștii pro-ruși erau susținătorii autonomiei regionale și că luptau împotriva unui guvern

---

²⁷⁴Thomas Just, „Promoting Russia abroad: Russia's post-Cold War National Identity and Public Diplomacy” în *The Journal of International Communication*, vol. 22, nr. 1, 2016, pp. 93-94.

²⁷⁵Nicholas J. Cull, „Public Diplomacy: Taxonomies and Histories” în *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, vol. 616, nr. 1, 2008, pp. 31-54.

²⁷⁶Natalia Tsvetkova, Dmitry Rushchin, „Russia's public diplomacy: From Soft Power to strategic communication” în *Journal of Political Marketing*, vol. 20, nr. 1, 2021, pp. 55-56.

ucrainean ilegal. Victimele civile din regiune au fost în centrul atenției, sugerând că suferința populației a fost cauzată de acțiunile armatei ucrainene. În plus, a susținut acțiunile întreprinse de Federația Rusă în Crimeea, susținând că anexarea peninsulei ar fi o „reunificare” necesară pentru a proteja interesele și populația rusofonă din zonă²⁷⁷. Acest rol a fost adesea criticat pentru lipsa de obiectivitate și manipularea informațiilor în scopuri politice, pentru modul în care a răspândit informațiile și pentru propagarea unor narațiuni/mesaje controversate sau multe dezinformări. În plus, este de remarcat faptul că mass-media rusă este controlată de guvernul rus, prin deținerea de către stat sau de oligarhi a unui număr mare de companii media, prin controlul asupra internetului (blocarea accesului la platforme sociale sau site-uri web) sau prin presiuni asupra jurnaliștilor critici sau asupra opozițiilor politici, și, de obicei, susține poziția oficială a Kremlinului în ceea ce privește politica externă.

Mesajul Federației Ruse către Occident în timpul conflictului s-a concentrat pe câteva aspecte importante și a inclus utilizarea unor instrumente și strategii pentru a-și susține punctul de vedere. Astfel, mesajul principal transmis de Federația Rusă este că acțiunile sale în Ucraina sunt justificate de necesitatea de a proteja drepturile și interesele minorităților rusești, precum și de a menține stabilitatea în zonă. Federația Rusă susține că intervenția militară a fost o „acțiune de autoapărare împotriva unei presupuse amenințări la adresa cetățenilor săi” și că a intervenit pentru a preveni un "genocid" al rușilor din Ucraina, criticând guvernul ucrainean, pe care îl consideră ilegal și alcătuit din forțe naționaliste și extremiste²⁷⁸. De asemenea, Federația Rusă susține că ingerințele Occidentului în afacerile interne ale Ucrainei sunt cauza evenimentelor din Ucraina. Aceasta implică acuzații la adresa UE și a Statelor Unite pe care le acuză că au susținut și au încurajat protestele împotriva guvernului pro-rus din Ucraina, ceea ce a dus la instabilitate și la escaladarea conflictului.

Federația Rusă folosește mass-media (respectiv toată presa rusă: agenții de știri, posturi de televiziune, posturi de radio, platforme online, rețele de socializare) ca un instrument pentru a comunica cu comunitatea internațională (în special Statele Unite și UE)²⁷⁹. Agențiile media controlate de statul rus, inclusiv televiziunea de stat Russia Today (RT) au fost utilizate pentru a promova poziția Kremlinului cu privire la conflictul din Ucraina. Acestea susțin în mod regulat punctul de vedere rus și încearcă să legitimizeze acțiunile Federației Ruse, subliniind pericolele la adresa populației rusești din Ucraina și dreptul lor la autodeterminare.

Alte canale de televiziune de stat rusești, precum Pervii Kanal (Channel One), Rossia 1 și NTV, au avut o contribuție semnificativă la transmiterea informațiilor despre conflictul din Ucraina. Acestea au susținut perspectiva oficială a Kremlinului și au transmis un mesaj unitar, susținând că forțele ostile ale Federației Ruse au provocat haos și instabilitate în Ucraina²⁸⁰. Ziare precum Komsomolskaya Pravda,

---

²⁷⁷ Vladimir Putin, „Transcript: Putin says Russia will protect the rights of Russians abroad”, The Washington Post, 2014, disponibil online https://www.washingtonpost.com/world/transcript-putin-says-russia-will-protect-the-rights-of-russians-abroad/2014/03/18/432a1e60-ae99-11e3-a49e-76adc9210f19_story.html accesat la data de 10.08.2023.

²⁷⁸ Heather Ashby, „How the Kremlin Distorts the ‘Responsibility to Protect’ Principle”, The United States Institute of Peace, 2022, disponibil online <https://www.usip.org/publications/2022/04/how-kremlin-distorts-responsibility-protect-principle> accesat la data de 10.08.2023.

²⁷⁹ Thomas Just, *op.cit.*, p. 94.

²⁸⁰ Ziarul Adevărul, „Posturile de televiziune ruse, interzise în Ucraina”, 2014, disponibil online <https://adevarul.ro/stiri-externe/europa/posturile-de-televiziune-ruse-interzise-in-1523731.html> accesat la data de 10.08.2023.

Izvestia, Rossiyskaya Gazeta și Kommersant au abordat, de asemenea, conflictul ucrainean în presa scrisă din Federația Rusă. Aceste publicații au susținut ideea unei lovituri de stat împotriva președintelui ucrainean Viktor Ianukovici și că forțele ostile Federației Ruse au orchestrat evenimentele²⁸¹. În plus, site-urile de știri rusești online, precum Sputnik, RIA Novosti, TASS, Pravda, Izvestia, Interfax și Kommersant și-au exprimat preocupările cu privire la situația din Ucraina. Aceste platforme au oferit știri, analize și puncte de vedere care s-au potrivit cu declarațiile oficiale a Kremlinului. Au susținut ideea că forțele extremiste au controlat Ucraina și au criticat ferm intervenția occidentală în zonă²⁸². Nu în ultimul rând, au existat și posturi de radio care au transmis știri, reportaje, analize și discuții despre evenimentele din Ucraina. Între acestea, Radio Rossiya, Radio Mayak, Vesti FM și Radio Sputnik au transmis și ele știri despre conflict. Acestea au susținut, în mare parte, ideea că Federația Rusă protejează interesele populației rusofone din Ucraina²⁸³.

Federația Rusă folosește mass-media controlată de stat, platforme online și rețele de socializare pentru a-și promova mesajele, printre care utilizarea campaniilor de dezinformare și a conturilor false de social media pentru a influența opinia publică și a crea confuzie în rândul publicului internațional. Au fost create conturi și campanii de dezinformare pe platforme precum Twitter și Facebook, care au susținut poziția rusă și au încercat să influențeze opinia publică²⁸⁴. Discursurile oficialilor și interviurile au fost, de asemenea, folosite ca mijloc important prin care politicienii și oficialii guvernamentali au comunicat cu publicul larg. Acestea au fost acordate în diferite formate, atât în cadrul emisiunilor de televiziune, cât și în ziare, reviste sau în materiale online. Personalitățile politice rusești au acordat interviuri în care și-au exprimat poziția și argumentele pentru justificarea acțiunilor Federației Ruse cu privire la evenimentele din Ucraina din 2014. Aceste interviuri au fost utilizate, de asemenea, pentru a influența opinia publică și pentru a promova perspectiva Kremlinului asupra conflictului. În acest sens, au avut un rol activ în comunicarea poziției și argumentelor Federației Ruse în cadrul conflictului, personalități politice rusești precum președintele rus Vladimir Putin, ministrul de externe al Federației Ruse, Serghei Lavrov, prim-ministrul Rusiei, Dmitri Medvedev, ambasadorul Rusiei la ONU, Vitali Ciurkin.

Federația Rusă a încercat să influențeze opinia publică internă și internațională prin utilizarea acestor instrumente și strategii de putere soft. Mesajele au fost trimise cu intenția de a susține acțiunile Federației Ruse și de a prezenta evenimentele din Ucraina într-o manieră care este favorabilă Kremlinului. Cu toate acestea, comunitatea internațională, care a susținut integritatea teritorială a Ucrainei, a criticat și contestat frecvent strategiile rusești de comunicare. Aceasta susține că intervenția militară și anexarea Crimeei de către Federația Rusă sunt ilegale și încalcă dreptul internațional.

Studiul se concentrează pe modul în care mass-media rusă a prezentat evenimentele și evoluțiile din Ucraina în timpul conflictului și cum au fost influențate informațiile transmise opiniei publice. Prin intermediul analizei de conținut a corpusului ales spre analiză, voi explora conținutul și narațiunile

---

²⁸¹ Jadwiga Rogoza, *Media in the Russian Federation*, Polonia, Country of Origin Information Unit, Office for Foreigners, COI Unit, 2015, pp. 24-32, disponibil online <https://www.gov.pl/attachment/9f23980a-bc20-40e0-b1ae-761a9c0af7d9> accesat la data de 10.08.2023.

²⁸² *Ibidem*, pp. 41-44.

²⁸³ *Ibidem*, pp. 33-39.

²⁸⁴ Christopher Paul, Miriam Matthews, „The Russian "Firehose of Falsehood" Propaganda Model: Why It Might Work and Options to Counter It” în *RAND Corporation*, Santa Monica, 2016, pp. 1-11.

(justificările) utilizate de mass-media rusă în timpul conflictului, cu accent pe identificarea aspectelor propagandistice și a strategiilor de manipulare a informațiilor.

5.2. Discursul președintelui Vladimir Putin privind conflictul din Ucraina

În anul 2014, Ucraina a intrat într-o perioadă complexă din punct de vedere politic, cunoscută sub numele de Euromaidan, în urma deciziei președintelui pro-rus, Viktor Ianukovici, de a renunța la Acordul de Asociere cu UE în favoarea unei legături mai strânse cu Federația Rusă. Protestele care au urmat au dus la căderea lui Viktor Ianukovici și la înlocuirea sa cu un guvern pro-occidental. Această schimbare a provocat îngrijorări în Federația Rusă, în special în privința intereselor sale geostrategice și geopolitice, iar președintele Vladimir Putin a văzut această situație ca o oportunitate de a-și proteja interesele și de a-și menține controlul asupra Ucrainei²⁸⁵. Evenimentele din Ucraina au fost asociate astfel, cu o combinație între o criză politică și un conflict armat și au avut implicații regionale și internaționale semnificative.

De-a lungul timpului, Ucraina a avut o importanță majoră pentru Federația Rusă, fiind considerată un „frate mai mic” sau o „zonă tampon” între Federația Rusă și Europa. Intrarea Ucrainei pe o traiectorie pro-occidentală și posibilitatea unei aderări la NATO au creat instabilitate la Moscova în ceea ce privește posibila pierdere a influenței sale în această regiune. În acest sens, relevanța conflictului corespunde numeroaselor analize care vizează înțelegerea motivelor președintelui Vladimir Putin de a implica Federația Rusă în conflict. Jurnalistul Masha Gessen sugerează că „războiul este o parte integrantă a culturii ruse. Federația Rusă este în pace doar în timp de război. Aceste scurte perioade de pace sunt doar anomalii: un timp de pregătire pentru următorul act agresiv sau invazie”²⁸⁶.

Încă de la escaladare, conflictul din Ucraina a avut o dimensiune internațională și a afectat relațiile dintre Federația Rusă și Occident. Criza a reprezentat un conflict continuu atât în interiorul Ucrainei, cât și în sfera relațiilor internaționale, care a implicat relațiile dintre Federația Rusă-SUA și UE. Dimensiunea internațională a conflictului a cuprins aspecte care se referă la atribuirea reciprocă de vină între părțile implicate în conflict, sancțiuni economice și interdicții de călătorie impuse de către UE și Statele Unite, sprijin diplomatic și militar acordat Ucrainei și numeroase eforturi de negocieri internaționale din parte comunității internaționale, cu scopul de a găsi o soluție pașnică pentru conflictul din Ucraina.

Pentru a obține o înțelegere mai profundă a dinamicii geopolitice din regiune, a mecanismelor de propagandă și influență în contextul geopolitic actual și pentru a înțelege de ce conflictul din Ucraina a fost atât de complex și cu repercusiuni geopolitice semnificative, este esențial să înțelegem motivele președintelui Vladimir Putin pentru implicarea Federației Ruse în acest conflict. Prin urmare, am folosit analiza calitativă de conținut pentru a identifica categoriile de narațiuni folosite de Vladimir Putin în retorica sa. Astfel, în această parte a cercetării, voi examina modul în care președintele Vladimir Putin a încadrat conflictul din Ucraina, prin analiza discursurilor și declarațiilor lui Vladimir Putin cu privire la acest conflict. Un alt aspect important al analizei va fi identificarea argumentelor și justificarea pe care președintele le-a folosit pentru acțiunile Federației Ruse în regiune.

---

²⁸⁵Nicholas Ross Smith, *EU-Russian Relations and the Ukraine Crisis*. Cheltenham, Edward Elgar Publishing, 2016, pp. 129-130.

²⁸⁶Masha Gessen, „Putin’s forever wars”, *The New York Times*, 2015, disponibil online <https://www.nytimes.com/2015/11/03/opinion/vladimir-putins-forever-wars.html> accesat la data de 10.08.2023.

În acest sens, am început prin definirea obiectivelor de cercetare și stabilirea scopului acesteia; apoi, am făcut o analiză a textelor pe care le-am ales. În continuare, am selectat corpusul de texte care ar trebui să acopere temele și narațiunile care sunt relevante pentru cercetare și am creat un sistem de codificare pentru a identifica anumite categorii de narațiuni în retorica președintelui Vladimir Putin cu privire la conflictul din Ucraina. Pasul următor a fost codificarea datelor. Am folosit sistemul de categorii pe care l-am creat pentru a extrage informații esențiale din textele citite. În cele din urmă, am prezentat constatările cercetării sub forma unui grafic și a unui tabel.

Astfel, acest subcapitol se concentrează asupra modului în care președintele Vladimir Putin își justifică acțiunile în Ucraina în 2014 în fața publicului intern și a celui internațional. Studiul analizează 50 de discursuri, interviuri, transcrieri din interviuri și declarații de presă ale președintelui Vladimir Putin cu privire la conflictul din Ucraina, din 2014 până în 2015 (de la 28 ianuarie 2014 până la 17 decembrie 2015). Perioada de timp aleasă este esențială pentru înțelegerea și analiza conflictului din Ucraina din 2014, deoarece în această perioadă au avut loc evenimente care au afectat semnificativ evoluția conflictului și a relațiilor dintre Federația Rusă, Ucraina și comunitatea internațională (Statele Unite și UE). De asemenea, perioada marchează transformarea protestelor într-o criză geopolitică și militară între Ucraina și Federația Rusă. În special, protestele Euromaidan au crescut în intensitate în ianuarie 2014, iar confruntările dintre manifestanți și forțele de securitate au devenit extrem de violente și au provocat numeroase victime. Acest moment a dus la demisia lui Viktor Ianukovici din funcția de președinte la 22 februarie 2014. În ultima parte a anului 2015 (septembrie), acordurile de pace de la Minsk au întâmpinat dificultăți, ceea ce a avut un impact negativ asupra economiei în regiune. Acordurile de la Minsk au fost concepute pentru a pune capăt conflictului din estul Ucrainei care a început în 2014, dar au fost implementate cu dificultate, provocând în continuare confruntări și tensiuni. Evenimentele care au urmat, precum creșterea influenței separatiștilor în estul Ucrainei, persistența conflictului și eforturile diplomatice pentru găsirea unei soluții pașnice, au afectat securitatea europeană și relațiile internaționale, inclusiv prin sancțiuni economice impuse Federației Ruse de către Occident.

Studiul urmărește să identifice principalele teme și narațiuni pe care Vladimir Putin le-a folosit în mass-media pentru a prezenta conflictul din Ucraina. În acest sens, cele 50 de surse alese în studiu oferă o listă aproape completă a retoricii președintelui Vladimir Putin. Următoarele criterii au fost folosite pentru a determina sursele care sunt relevante pentru această analiză:

1. Subiectul – toate sursele examinate se concentrează pe conflictul din Ucraina și includ retorica președintelui Vladimir Putin cu privire la protestele Euromaidan, răsturnarea președintelui Viktor Ianukovici și anexarea Crimeei;
2. Data sursei – analiza se concentrează pe perioada de timp care începe 28 ianuarie 2014 și se extinde până în 17 decembrie 2015;
3. Retorica președintelui Vladimir Putin - toate sursele utilizate conțin propriile interviuri, discursuri, declarații de presă și transcrieri din discursurile lui Vladimir Putin; 38 din 50 de surse sunt transcrieri directe de pe site-ul oficial al președintelui Federației Ruse; restul de 12 surse sunt transcrieri din diverse surse de știri care conțin retorica lui Vladimir Putin pe acest subiect;
4. Credibilitatea sursei – sursele conțin comunicate oficiale ale Kremlinului și posturi internaționale de știri proeminente; sursele primare utilizate au fost transcrierile oficiale ale interviurilor și comunicatele de presă ale Kremlinului.

Pentru a realiza această analiză de conținut, am efectuat mai întâi câteva lecturi preliminare ale surselor. Prima citire a fost făcută pentru a confirma că sursa îndeplinea cerințele menționate anterior. După ce am stabilit acest lucru, am continuat să citesc sursele pentru a-mi forma o înțelegere a justificărilor/argumentelor care apar în retorică. În lectura ulterioară, am reușit să identific 5 categorii de justificări care au fost utilizate în retorica președintelui Vladimir Putin. Astfel, aceste categorii sunt următoarele:

1. protejarea poporului ucrainean;
2. istoria comună a celor două țări;
3. protejarea intereselor Federației Ruse;
4. acordurile de la Minsk;
5. extinderea NATO.

Odată ce aceste categorii de justificări au fost clare, le-am organizat într-un tabel (tabelul nr. 2 – anexa nr. 2). Fiecare rând din tabel conține categoriile de narațiuni și sursele (sursele au fost organizate după dată). În continuare, am parcurs fiecare sursă și am menționat-o în coloana care corespundea categoriei de narațiune folosită de președintele Vladimir Putin în retorica sa. O parte din surse au fost menționate de mai multe ori în tabelul nr. 1, deoarece majoritatea dintre acestea conțineau mai multe justificări. Tabelul nr. 3 (anexa nr. 3) și Graficul nr. 1 (anexa nr. 4) arată frecvența totală și procentajele aferente fiecărei categorii de narațiuni (justificări), care a fost menționată în cadrul surselor. Pentru a calcula frecvența totală și procentajele am folosit programul Microsoft Excel și formula mediei aritmetice. După aceea, m-am angajat într-o analiză ulterioară pentru a oferi astfel o perspectivă obiectivă asupra modului în care conflictul din Ucraina a fost prezentată în mass-media rusă și interpretată de către conducerea rusă. În cele din urmă, am realizat un tabel cu toate cele 50 de surse analizate (tabelul nr. 1 – anexa nr. 1). Fiecare sursă este organizată după dată, sursa din care a fost preluată, audiența, titlul și o scurtă descriere (traducerea surselor în limba română îmi aparține în totalitate).

De asemenea, în realizarea acestei analize m-am confruntat cu mai multe limitări. Pentru a realiza acest lucru, am citit de mai multe ori cele 50 de surse și am identificat fraze specifice care au fost repetate constant în cadrul narațiunilor președintelui Vladimir Putin. Aceste fraze m-au ajutat la identificarea categoriilor de narațiuni (justificări), care au fost ulterior introduse într-un grafic. După totalizarea celor 5 categorii de narațiuni (justificări), am putut observa frecvența cu care președintele Vladimir Putin a menționat fiecare justificare individuală pe parcursul retoricii, prezentându-le în ordinea celor mai frecvent menționate până la cel mai puțin frecvent menționate. În acest sens, am ales o abordare calitativă în detalierea contextului care examinează fiecare justificare individuală. De asemenea, menționez că, traducerea în limba română a celor 50 de surse îmi aparține în totalitate.

5.2.1. Argumentele și poziția lui Vladimir Putin cu privire la conflictul din Ucraina

Sursele analizate sunt platforme de stiri, site-uri care au promovat discursurile președintelui Vladimir Putin, printre care, site-ul oficial al președintelui Rusiei, The Washington Post, RT News, RIA Novosti, Aljazeera, Russian Mission, BBC News. Cel mai important text care reflectă poziția Federației Ruse față de Crimeea este, fără îndoială, discursul președintelui Vladimir Putin din 18 martie 2014, care codifică o mare varietate de narațiuni care sunt repetate în alte surse și care oglindesc practic înțelegerea

oficială a puterii soft: „În inimile și mințile oamenilor, Crimeea a fost întotdeauna o parte inseparabilă a Federației Ruse. Această convingere fermă se bazează pe adevăr și dreptate și a fost transmisă din generație în generație, de-a lungul timpului, în orice împrejurare, în ciuda tuturor schimbărilor dramatice prin care a trecut țara noastră de-a lungul întregului secol XX ... În toți acești ani, cetățenii și multe personalități publice au revenit la această problemă, spunând că, din punct de vedere istoric, Crimeea este pământ rusesc, iar Sevastopol este un oraș rusesc. Da, toți știam asta în inimile și mințile noastre”²⁸⁷.

În continuare, voi prezenta rezultatele pentru cele 5 categorii de narațiuni strategice care au fost cele mai frecvente în retorica președintelui Vladimir Putin în legătură cu conflictul. Voi prezenta aceste narațiuni în ordinea frecvenței sau repetării acestora. Înainte de aceasta, voi descrie narațiunile strategice pentru a avea o înțelegere a ceea ce urmează să analizez. Astfel, „narațiunile strategice sunt instrumente prin intermediul cărora actorii politici încearcă să construiască o interpretare comună a trecutului, prezentului și viitorului politicii mondiale cu intenția de a influența comportamentul actorilor interni și internaționali”²⁸⁸. Mai precis, narațiunile strategice sunt văzute ca instrumente de comunicare utilizate într-un mod strategic pentru a obține un anumit rezultat sau a influența opinia publică.

De asemenea, în ceea ce privește încadrarea știrilor, politologul James Druckman susține că „într-adevăr, puterea cadrajului ajută la determinarea a cine câștigă sau pierde în politică”²⁸⁹. Această concluzie derivată din cercetările privind influența încadrării în politică, dă o importanță deosebită utilizării intense de către Vladimir Putin a propagandei și manipulării pentru a prezenta conflictul din Ucraina prin diferite cadre. Cu monopolul asupra mass-media, Vladimir Putin are capacitatea de a ghida opinia publică asupra conflictului din Ucraina și a implicării sale în regiune; iar astfel, acesta justifică acțiunile Federației Ruse în Ucraina, considerând implicarea sa în regiune drept legitimă și necesară²⁹⁰.

Protejarea poporului ucrainean

În retorica președintelui Vladimir Putin, această narațiune (justificare) a fost folosită cel mai frecvent, mai exact în 25 din cele 50 de surse analizate. Expresiile cheie folosite pentru a identifica această narațiune au fost „ajutarea poporului ucrainean”, „națiune frate”, „răsturnarea nelegitimă”, „guvern ilegal”.

După cum a subliniat și jurnalista Irina Khaldarova, în timpul evenimentelor din Ucraina, Federația Rusă a distribuit narațiuni asemănătoare care descriu națiunea ucraineană ca „frate” și „națiune fraternă”²⁹¹. În timpul protestelor Euromaidan, președintele Vladimir Putin a afirmat că opoziția ucraineană era plină de „extremiști”, „teroriști” și „radicali” care erau responsabili pentru acțiuni

---

²⁸⁷ Official Internet Resources of the President of Russia, „Crimean speech of Vladimir Putin”, 2014, disponibil online <http://en.kremlin.ru/events/president/news/20603> accesat la data de 20.08.2023.

²⁸⁸ Alister Miskimmon, Ben O’Loughlin, Laura Roselle (eds), *Forging the World. Strategic Narratives and International Relations*, Ann Arbor, University of Michigan, 2017.

²⁸⁹ James N. Druckman, „What’s it all about?: Framing in political science” în Gideon Keren (ed), *Perspectives on Framing*, New York, Psychology Press, 2009, p. 29.

²⁹⁰ Allen C. Lynch, „The influence of regime type on Russian foreign policy toward ‘the West,’ 1992-2015” în *Communist and Post-Communist Studies*, vol. 49, nr. 1, 2015, pp. 101-111.

²⁹¹ Irina Khaldarova, „Brother or ‘Other’? Transformation of strategic narratives in Russian television news during the Ukrainian crisis” în *Media, War & Conflict*, vol. 14, nr. 1, 2021, pp. 3-20.

ilegale²⁹², susținut de ministrul de externe Serghei Lavrov, care a afirmat la rândul lui, că protestatarii ucraineni erau neonaști și antisemiști care au comis o preluare ilegală a puterii²⁹³.

Federația Rusă a reacționat la evenimentele din Ucraina și astfel, într-un interviu de la acea vreme, președintele Vladimir Putin, la întrebările jurnalistului de la Novo-Ogaryovo în martie 2014 a răspuns că „Federația Rusă intenționează să protejeze populația și compatrioții vorbitori de limbă rusă în cazul unor amenințări din partea naționaliștilor”²⁹⁴ și a ținut să amintească că dorește să protejeze oamenii cu care are legături istorice, culturale și economice strânse. De asemenea, în urma unei remarci cu privire la situația din Kiev, Vladimir Putin afirmă: „Când vedem acest lucru, înțelegem ce îngrijorează cetățenii Ucrainei, atât ruși, cât și ucraineni, și populația vorbitoare de limbă rusă din regiunile de est și de sud ale Ucrainei. Crima necontrolată este cea care îi îngrijorează. Prin urmare, dacă vedem o astfel de infracțiune răspândindu-se în regiunile de est ale țării și dacă oamenii ne solicită ajutor în timp ce avem deja cererea oficială din partea președintelui legitim, ne păstrăm dreptul de a folosi toate mijloacele disponibile pentru a-i proteja pe acești oameni. ... Vreau să mă înțelegi clar; dacă luăm această decizie, va fi doar pentru a proteja cetățenii ucraineni”²⁹⁵.

Într-un alt interviu dat mai multor jurnaliști, din mai 2014, președintele Vladimir Putin a întrebat retoric „Ce am făcut noi în Ucraina pentru ca acum să fim responsabili?”²⁹⁶. Răspunsul fiind dat tot de acesta, care a afirmat că Federația Rusă a acționat pentru a-i proteja atât pe ucraineni, cât și pe ruși, pentru a împiedica extinderea NATO și pentru a opri măsurile punitive ale Ucrainei împotriva propriei populații. Prin urmare, a afirmat că Occidentul ar trebui să înceteze să dea vina pe Federația Rusă pentru evenimentele din Ucraina, deoarece evenimentele mai degrabă au fost provocate de către Occident și că, lui îi revine responsabilitatea de a opri izbucnirea altor violențe în Ucraina. De asemenea, afirmația Occidentului că orice implicare a Federației Ruse ar fi ilegală a fost considerată de Vladimir Putin ca un răspuns automat al Occidentului, care vrea să scoată în evidență greșelile Federației Ruse, lăsând de înțeles că, ori de câte ori va acționa Federația Rusă, o face din convingerea că acționează întotdeauna în mod legitim.

Retorica, așadar, sugerează că principala justificare a președintelui Vladimir Putin a fost că Federația Rusă a avut responsabilitatea de a-și ajuta „poporul frate” care se confruntă cu amenințări și discriminare, iar Federația Rusă are dreptul și obligația de a interveni pentru a-l apăra, în tot haosul creat de răsturnarea nelegitimă a președintelui Viktor Ianukovici. În acest sens, am putea afirma că, această narațiune seamănă cu o încercare de a construi un sens comun al trecutului, prezentului și viitorului. În

---

²⁹² Vladimir Putin, „Telephone conversation with German Chancellor Angela Merkel”, 2014, disponibil online <http://en.kremlin.ru/events/president/news/20292> accesat la data de 20.08.2023.

²⁹³ Serghei Lavrov, „Answer by the Russian Foreign Minister, Sergey Lavrov, to the question about the situation in Ukraine, during the joint press conference summarizing the results of the third session of the Russia-CCASG strategic dialogue at ministerial level”, Kuwait, 2014, disponibil online https://mid.ru/en/foreign_policy/news/1668301/ accesat la data de 20.08.2023.

²⁹⁴ Vladimir Putin, „Vladimir Putin answered journalists’ questions on the situation in Ukraine”, 2014 disponibil online <http://en.kremlin.ru/events/president/news/20366> accesat la data de 20.08.2023.

²⁹⁵ *Ibidem*.

²⁹⁶ Vladimir Putin, „Meeting with heads of leading international news agencies”, 2014, disponibil online <http://en.kremlin.ru/events/president/news/21090> accesat la data de 20.08.2023.

ceea ce privește trecutul, au existat aluzii referitoare la interesele Federației Ruse în lume după Războiul Rece, care au fost contestate de o lume care este împotriva acesteia.

Istoria comună

Această narațiune (justificare) apare în 19 din cele 50 de surse. Esența acesteia constă în faptul că poporul Crimeei a ales la referendum să facă parte din Federația Rusă, iar precedentul Kosovo (care este menționat de președintele Vladimir Putin ca un exemplu al puterii în voința poporului) conferă legitimitate acestei noțiuni. Referendumul din Crimeea a fost, așadar, pentru prima dată când oamenii din regiune și-au putut stabili propria soartă. Rezultatul a fost în favoarea Federației Ruse și, prin urmare, nu ar fi putut fi ignorat de autoritățile ruse: „Oamenii înșiși au luat această decizie. Federația Rusă a răspuns apelului lor și a salutat decizia Crimeei și a Sevastopolului. Acest lucru a fost firesc și nu ar fi putut fi altfel”²⁹⁷. Acest apel emoționant este susținut de un discurs rațional care se concentrează pe aspectele juridice ale referendumului. Ca parte a acestui discurs, Federația Rusă se referă la dreptul poporului din Crimeea de a organiza referendumul ca „un drept care este stipulat în articolul 1 din Carta ONU, dreptul națiunilor la autodeterminare”²⁹⁸.

După cum am menționat, Vladimir Putin amintește că acest drept a mai fost exercitat în Kosovo: „Din anumite motive, lucruri pe care albanezilor kosovari li se permitea să le facă, rușii, ucrainenii și tătarii din Crimeea nu au voie [...] dacă albanezilor kosovari li s-a permis acest lucru, de ce este interzis rușilor, ucrainenilor și tătarilor din Crimeea care trăiesc în Crimeea?”²⁹⁹. Voința albanezilor kosovari de independență care a fost proclamată exclusiv de parlamentul kosovar a fost recunoscută în întreaga lume. Cu toate acestea, voința populației din Crimeea exprimată la referendum nu a fost acceptată. Astfel, urmând retorica pragmatică a Federației Ruse, nu ar trebui să existe niciun motiv pentru care Crimeea să fie privită ca un caz diferit de Kosovo. Continuând cu argumentele juridice, Moscova de fapt susține că noile autorități ucrainene nu au implementat mai întâi un acord de compromis cu Viktor Ianukovici. Federația Rusă, pe de altă parte, caută o soluție legală și diplomatică: „Aș dori să subliniez că Federația Rusă este interesată și se va strădui să asigure punerea în aplicare deplină și necondiționată a Acordurilor de la Minsk și nu cred că există nicio altă modalitate de a soluționa acest conflict”³⁰⁰.

Narațiunea a fost reluată în momentul în care a avut loc anexarea Crimeei. În 18 martie 2014, Crimeea și Sevastopolul au fost încorporate oficial în Federația Rusă. În aceeași zi, președintele Vladimir Putin a ținut un discurs lung adresat deputaților Dumei de Stat, membrilor Consiliului Federației, șefilor regiunilor ruse și reprezentanților societății civile de la Kremlin. Acesta a declarat că „... locuitorii Crimeei și Sevastopolului au apelat la Federația Rusă pentru ajutor, pentru a-și apăra drepturile și viețile și pentru a preveni evenimentele care se desfășurau și sunt încă în desfășurare la Kiev, Donețk, Harkov și alte orașe ucrainene. Bineînțeles, nu am putut lăsa pledoaria neauzită; nu am putut abandona Crimeea

---

²⁹⁷ Vladimir Putin, „Direct Line with Vladimir Putin”, 2014, disponibil online <http://en.kremlin.ru/events/president/news/20796> accesat la data de 20.08.2023.

²⁹⁸ Vladimir Putin, „Vladimir Putin’s interview with Radio Europe 1 and TF1 TV channel”, 2014, disponibil online <http://en.kremlin.ru/events/president/news/45832> accesat la data de 20.08.2023.

²⁹⁹ Vladimir Putin, „Interview to the Italian newspaper Il Corriere della Sera”, 2015, disponibil online <http://en.kremlin.ru/events/president/news/49629> accesat la data de 20.08.2023.

³⁰⁰ *Ibidem*.

și locuitorii ei aflați în dificultate. Aceasta ar fi fost o trădare din partea noastră ... Au fost făcute încercări în repetate rânduri de a-i lipsi pe ruși de istoria lor, chiar și de limba lor și de a-i supune asimilației forțate”³⁰¹. Explicând de ce Federația Rusă a procedat astfel, Vladimir Putin a afirmat că „Federația Rusă s-a aflat într-o poziție din care nu se poate retrage” și că „situația din Ucraina reflectă ceea ce se întâmplă și ceea ce s-a întâmplat în lume în ultimele decenii”³⁰². După sfârșitul Războiului Rece, structura bipolară a politicii mondiale s-a prăbușit, ceea ce a dus la instabilitate. După dizolvarea Uniunii Sovietice, Federația Rusă a continuat să urmeze o politică de izolare. Cu alte cuvinte, Federația Rusă a fost împinsă într-un colț ca urmare a refuzului său de a urma ordinea internațională impusă de Occident. Astfel, Vladimir Putin a declarat că această decizie a fost de a apăra în mod consecvent interesele naționale.

În plus, Vladimir Putin susține că intervenția Federației Ruse în peninsula Crimeea a fost justificată de dorința locuitorilor din Crimeea de a se alătura Federației Ruse și de rezultatul unui referendum în care majoritatea covârșitoare a participanților au votat pentru unirea cu Federația Rusă. El consideră acest pas ca fiind o întoarcere la patria-mamă și respectarea dreptului la autodeterminare al poporului din Crimeea. În final, putem afirma că Ucraina și populația sa au fost adesea descrise ca având o relație fraternă și istorică strânsă cu Federația Rusă. În special, președintele rus Vladimir Putin a încercat să construiască un sens comun al trecutului prin invocarea amintirilor istorice împărtășite între cele două state. Ucraina este considerată a fi originea națiunii ruse și un stat care contează foarte mult pentru identitatea și istoria Federației Ruse. Codificarea acestei narațiuni a constat în expresii precum „voința poporului”, „precedentul Kosovo”, „dreptul de a-și determina viitorul”, „memoria istorică”. De asemenea, conceptul de „compatrioți” a fost invocat pentru a descrie legăturile strânse dintre ucraineni și ruși. Relația fraternă a fost, de asemenea, menționată frecvent în timp ce se vorbea despre prezent. Prin urmare, narațiunea a prezentat Federația Rusă ca fiind responsabilă de salvarea poporului ucrainean și a suveranității Ucrainei.

Protejarea intereselor Federației Ruse

Președintele Vladimir Putin menționează justificarea protejării intereselor Federației Ruse în 14 din cele 50 surse. Aceste narațiuni evidențiază aspecte ale patriotismului în națiunea rusă, ale valorilor rusești și ale protecției ferme a etnicilor ruși. Acesta a susținut că intervenția Federației Ruse în Ucraina a fost necesară pentru a menține stabilitatea și securitatea în regiune și că evenimentele din Ucraina au dus la o criză umanitară și la o amenințare la adresa păcii și securității în Europa de Est. Federația Rusă a fost astfel nevoită să acționeze pentru a evita un dezastru umanitar mai mare: „Suntem conștienți de rolul atotcuprinzător și unificator al culturii, istoriei și limbii ruse pentru populația noastră și trebuie să ne construim politica de stat având în vedere acest lucru”³⁰³. Cuvintele cheie folosite pentru codificarea acestei narațiuni (justificări) au inclus „mândria rusă”, „protejarea rușilor din străinătate”, „valorile rusești”, „drepturile vorbitorilor de limbă rusă”.

---

³⁰¹ Vladimir Putin, „Address by President of the Russian Federation”, 2014, disponibil online <http://en.kremlin.ru/events/president/news/20603> accesat la data de 21.08.2023.

³⁰² *Ibidem*.

³⁰³ *Ibidem*.

În declarațiile sale adresate Dumei în martie 2014, Vladimir Putin a mai afirmat că rușii și oamenii vorbitori de rusă care trăiesc în Ucraina vor continua să facă acest lucru, iar Federația Rusă va apăra în continuare interesele folosind mijloace politice, diplomatice și legale; aceasta reprezentând garanția stabilității statului și integrității teritoriale a Ucrainei³⁰⁴.

Această narațiune strategică se referă la faptul că Federația Rusă ar trebui văzută ca un actor binevoitor care ar fi putut salva Ucraina, ținând cont și de declarațiile lui Vladimir Putin conform cărora, Federația Rusă este un stat democratic pașnic care aspiră să rezolve conflictele din punct de vedere politic și social³⁰⁵. Narațiunea este susținută și de ministrul de externe din perioada respective - Serghei Lavrov, care, în momentul escaladării situației, a afirmat că Federația Rusă a vrut să coopereze și să găsească soluții care să asigure interesele tuturor ucrainenilor³⁰⁶. În timp ce noul regim ucrainean și Occidentul au creat instabilitatea în Ucraina, Federația Rusă a căutat întotdeauna soluții legale și de cooperare, și, de asemenea, Federația Rusă nu a anexat Crimeea, ci a oferit sprijin umanitar și a ajutat ucrainenii în decizia lor de a se alătura Rusiei. În acest fel, Federația Rusă a respectat suveranitatea Ucrainei, dorind să o protejeze de ceilalți, conform declarațiilor președintelui rus³⁰⁷. Din toate aceste declarații, reiese faptul că, Federația Rusă nu a avut nicio intenție față de Ucraina, și că aceasta a vrut doar să ajute ucrainenii și compatrioții ruși. În schimb, mai degrabă Occidentul a fost cel care nu a respectat suveranitatea Ucrainei.

Acordurile de la Minsk

Narațiunea că implicarea președintelui Vladimir Putin este necesară pentru îndeplinirea acordurilor de la Minsk a fost folosită în 12 din cele 50 de surse. Președintele rus susține că faptul că, doar prin implicarea sa, s-au făcut progrese în încercarea de încetare a focului și că așteaptă cooperarea Ucrainei pentru a îndeplini acest acord. Pe de altă parte, expresiile cheie folosite pentru a identifica această justificare au fost „acordul de la Minsk”, „cooperarea rusă privind încetarea focului”, „lipsa răspunsului ucrainean”.

Într-un interviu acordat jurnalistului Hubert Seipel, președintele Vladimir Putin afirmă că „acordurile de la Minsk au apărut doar pentru că Federația Rusă s-a implicat activ în eforturile de soluționare a conflictului din Ucraina ... am lucrat cu luptătorii din sud-estul Ucrainei și i-am convins că ar trebui să se mulțumească cu anumite înțelegeri. Dacă nu am fi făcut asta, pur și simplu nu s-ar fi întâmplat. Însă, există unele probleme cu implementarea acestor acorduri, este adevărat”³⁰⁸. Această afirmație exemplifică modul în care președintele Vladimir Putin se raportează în legătură cu aceste acorduri.

---

³⁰⁴ Vladimir Putin, „Conference of Russian ambassadors and permanent representatives”, 2014, disponibil online <http://en.kremlin.ru/events/president/news/46131> accesat la data de 21.08.2023.

³⁰⁵ *Ibidem*.

³⁰⁶ Ministry of Foreign Affairs, „Statement by the Russian Ministry of Foreign Affairs regarding the events in Ukraine”, 2014, disponibil online https://mid.ru/en/foreign_policy/news/1673195/ accesat la data de 21.08.2023.

³⁰⁷ Vladimir Putin, „Vladimir Putin answered journalists' questions on the situation in Ukraine”, 2014, disponibil online <http://en.kremlin.ru/events/president/news/20366> accesat la data de 21.08.2023.

³⁰⁸ Global Research, „German TV interview with President Vladimir Putin on the crisis in East Ukraine, the sanctions regime, Russian-German relations”, 2014, disponibil online <https://freeukrainenow.org/2014/11/27/german-tv-interview-with-president-vladimir-putin-on-the-crisis-in-east-ukraine-the-sanctions-regime-russian-german-relations-video/> accesat la data de 21.08.2023.

Implementarea Acordurilor de la Minsk a întâmpinat o serie de dificultăți. Luptele s-au diminuat în anumite perioade, dar nu au încetat complet, iar procesul de rezolvare a conflictului prin mijloace politice a fost lent. Cu toate acestea, Federația Rusă a susținut că acordurile constituie un cadru pentru rezolvarea conflictului din estul Ucrainei și a susținut că ar trebui să fie implementate. Federația Rusă a subliniat în mod constant că soluționarea conflictului din estul Ucrainei trebuie să fie bazată pe o soluționare politică și că toate părțile implicate în conflict, inclusiv Ucraina, ar trebui să respecte aceste acorduri, ținând cont de faptul că, rezolvarea conflictului depinde de acțiunile tuturor părților.

Extinderea NATO

Ultima categorie de narațiuni (justificări), menționată de 8 ori în cele 50 de surse, constă în justificarea contracarării amenințării la adresa expansiunii NATO. Codificarea acestei narațiuni/justificări a inclus cuvinte-cheie precum „extinderea NATO”, „aproprierea de est” și „linia frontului la granițele ruse”.

Președintele Vladimir Putin vorbește despre amenințarea pe care o prezintă NATO dacă va continua expansiunea spre est până la granițele Federației Ruse. Acest lucru nu numai că ar amenința securitatea Federației Ruse, dar ar contrazice direct avertismentele date către NATO de a rămâne în afara Georgiei și Ucrainei. Discuțiile despre aderarea Kievului la NATO sunt, de asemenea, motive de îngrijorare pentru relația dintre cele două state³⁰⁹.

În februarie 2007, președintele Vladimir Putin a vorbit la cea de-a 43-a Conferință de la Munchen privind politica de securitate. În ceea ce privește NATO, acesta a declarat: „Cred că este evident că extinderea NATO nu are nicio legătură cu modernizarea Alianței în sine sau cu asigurarea securității în Europa. Dimpotrivă, reprezintă o provocare serioasă care reduce nivelul de încredere reciprocă, astfel că avem dreptul să întrebăm: Împotriva cui este destinată această extindere”³¹⁰. Acest discurs este un exemplu al poziției continue pe care Federația Rusă o are față de amenințarea expansiunii NATO.

5.2.2. Interpretări ale declarațiilor președintelui Vladimir Putin

Pentru a determina dacă retorica președintelui Vladimir Putin s-a schimbat pe parcursul evoluției conflictului, în esență începând cu protestele Euromaidan până la conflictul armat din Donbas, sursele au fost grupate pe ani. Astfel, din privința evenimentelor de interes, au fost aleși anii cei mai relevanți, respectiv 2014-2015. Întrucât a existat o distribuție inegală a surselor între acești ani, a fost dificil să se evalueze schimbările din retorica lui Vladimir Putin pe parcursul conflictului. Însă, cu toate acestea, ceea ce a demonstrat această analiză este că anii 2014-2015 au fost ani de cotitură care au atras atenția mass-media și faptul că președintele Vladimir Putin a acordat o atenție deosebită conflictului din Ucraina. La începutul anului 2016, atenția asupra acestui conflict a scăzut și s-a îndreptat către alte probleme, precum războiul civil din Siria și ascensiunea ISIS. Fie că a fost o mișcare strategică a președintelui Vladimir

---

³⁰⁹ Vladimir Putin, „Direct Line with Vladimir Putin”, 2014, disponibil online <http://en.kremlin.ru/events/president/news/20796> accesat la data de 22.08.2023.

³¹⁰ Vladimir Putin, „Speech and the Following Discussion at the Munich Conference on Security Policy”, 2017, disponibil online <http://en.kremlin.ru/events/president/transcripts/24034> accesat la data de 22.08.2023.

Putin, fie pur și simplu modul în care mass-media își creează agenda, atenția asupra conflictului din Ucraina din 2014 a început să fie în scădere începând cu anul 2016.

Încadrarea conflictului în retorica președintelui Vladimir Putin a reprezentat un instrument esențial pentru influențarea percepției publice. Folosind propaganda, acesta a prezentat conflictul din Ucraina ca fiind un război civil și ca un efort al Federației Ruse de a-și proteja rudele etnice de guvernul fascist ucrainean și de amestecul Occidentului, respectiv Statele Unite și UE. Prin restricționarea mijloacelor de informare publice, a știrilor, a canalelor de televiziune, a posturilor radio și a surselor de pe internet, președintele Vladimir Putin a încercat să controleze opiniile populației ruse și chiar a publicului străin. Publicul rus a văzut ceea ce președintele a dorit ca acest public să vadă. Plecând de la faptul că majoritatea companiilor media sunt deținute de stat, știrile receptate de mare parte a publicului rus sunt adesea departe de realitatea din teren și diferite de reprezentările pe care le are comunitatea internațională legat de aceleași evenimente³¹¹. În acest sens, analiza conflictului din Ucraina exemplifică importanța încadrării evenimentului de către mass-media rusă și demonstrează modul în care un act de agresiune poate fi manipulat în sfera internă și internațională pentru a relata acțiunile din teren coroborate cu documentele internaționale de drept. Folosirea propagandei de către președintele Vladimir Putin reprezintă o tactică pentru a influența opinia publică internă asupra conflictului. Încadrarea semantică rezonază cu publicul intern, oferind o susținere și mai mare liderului rus.

O analiză a mesajelor și narațiunilor președintelui Vladimir Putin în legătură cu conflictul din Ucraina din 2014 indică utilizarea mai multor categorii de narațiuni relevante în retorica sa. Cea mai proeminentă narațiune (justificare) încadrează acțiunile Federației Ruse în Ucraina ca fiind necesare și legitime. Principala narațiune a președintelui Vladimir Putin pentru implicarea în Ucraina este obligația de a acționa în numele ucrainenilor aflați în conflict, care se află sub presiunea și amenințările noului guvern ilegal. Președintele Vladimir Putin face referire nu numai la rudele sale etnice, ci la toți ucrainenii, ca fiind un singur popor cu Federația Rusă³¹². În consecință, retorica lui Vladimir Putin prezintă un sentiment clar de dezaprobare față de lipsa de legitimitate a noii conduceri, respectiv conducerea sub Petro Poroshenko, care a fost ales în funcția de președinte al Ucrainei la alegerile prezidențiale din 25 mai 2014.

Președintele Vladimir Putin apare adesea ca un observator îngrijorat și, de cele mai multe ori, își exprimă dorința de a ajunge la o soluționare pașnică a conflictului și subliniază angajamentul său de a participa la un dialog deschis cu toate părțile implicate în conflict. Cu toate acestea, o examinare mai atentă a discursurilor și interviurilor, dezvăluie o serie de contradicții în retorica acestuia. Deși majoritatea argumentelor sale se concentrează pe susținerea poporului ucrainean, acesta caracterizează ucrainenii ca fiind frați, dușmani și fasciști în același timp, ceea ce creează o lipsă de congruență a mesajului. Această discrepanță a fost vizibilă pe tot parcursul conflictului și a creat confuzie cu privire la percepțiile reale ale președintelui Vladimir Putin. În timp ce Vladimir Putin afirmă că este dispus să

---

³¹¹ Steve Komarnyckyj, „Putin’s propaganda machine and how to smash it”, Euromaidan Press, 2014, disponibil online <https://euromaidanpress.com/2014/07/26/putins-propaganda-machine-and-how-to-smash-it/> accesat la data de 23.08.2023.

³¹² Vladimir Putin, „Address by President of the Russian Federation”, 2014, disponibil online <http://en.kremlin.ru/events/president/news/20603> accesat la data de 23.08.2023.

ofere asistență ucrainenilor, propaganda sa prezenta imagini cu ultranaționaliști agresivi care organizau mitinguri și distrugeau orașe³¹³.

O altă justificare semnificativă pe care o folosește Vladimir Putin este menționarea istoriei comune a relațiilor dintre Federația Rusă și Ucraina. Președintele rus apără în mod constant limba, cultura și drepturile co-etnicilor săi care trăiesc în afara granițelor Federației Ruse. În Ucraina, au existat câteva momente cheie pe care Vladimir Putin le-a evidențiat într-un efort de a se implica în numele acestor co-etnici. Astfel, în strategia discursivă, Vladimir Putin a încadrat conflictul să pară ca și cum rudele sale etnice au nevoie de protecție imediată și era de datoria lui să le ofere. În acest sens, Vladimir Putin a subliniat sugestia dată de guvernul ucrainean de a elimina limba rusă ca limbă oficială în Ucraina, ca un atac clar la drepturile rușilor³¹⁴.

În plus, în retorica președintelui Vladimir Putin, Occidentul este prezentat ca scânteia care a declanșat revolta de la Maidan, oferind miliarde de dolari pentru a construi un guvern orientat spre Occident și pentru a-l îndepărta din ce în ce mai mult de Federația Rusă. Vladimir Putin critică Occidentul pentru amestecul în Ucraina și afirmă că aceasta este o a doua intervenție a SUA în sfera de influență a Federației Ruse³¹⁵. În schimb, pentru comunitatea internațională, agresiunea lui Vladimir Putin în Ucraina este o încălcare clară a mai multor tratate, legi și norme internaționale, în timp ce, președintele rus se prezintă în mod constant ca o persoană care respectă legea și îi încurajează pe alții să facă la fel. Mai mult, acesta critică în mod constant Occidentul pentru acțiunile pe care le face în străinătate. Apărarea sa dură a anexării Crimeei ca o mișcare pe deplin justificată, încadrează acțiunile sale în conflict ca fiind legitime din punct de vedere juridic³¹⁶. Referitor la acuzațiile de invazie militară și pentru a explica prezența trupelor ruse în Crimeea, președintele rus a declarat faptul că: „este o amăgire că trupele ruse au anexat Crimeea. Trupele ruse nu au făcut nimic de acest fel... Trupele ruse se aflau în Crimeea în temeiul tratatului internațional privind desfășurarea bazei militare ruse”³¹⁷. Federația Rusă a acționat astfel ca un partener responsabil, pregătit să-și urmeze angajamentele internaționale; și, deși este evident că agresiunea lui Vladimir Putin este o încălcare a dreptului internațional, analiza retoricii sale face ca acest lucru să fie dificil de argumentat. În cele din urmă, acesta folosește toate strategiile discursive ale propagandei: dezinformarea, parțializarea informațiilor, etichetarea, mahiheismul, repetiția paternurilor de discurs³¹⁸.

Pe de altă parte, referitor la acuzația că Statele Unite au provocat acest conflict, președintele Vladimir Putin menționează că: „acest conflict a fost creat în mod deliberat și este rezultatul acțiunilor

---

³¹³ Oleg Shynkarenko, „Putin’s Crimea propaganda machine”, The Daily Beast, 2014, disponibil online <http://www.thedailybeast.com> accesat la data de 23.08.2023.

³¹⁴ Anton Bebler, „Crimea and the Russian-Ukrainian conflict” în *Romanian Journal of European Affairs*, vol. 15, nr. 1, 2015, pp 35-54, disponibil online <http://ssrn.com/abstract=2576142> accesat la data de 23.08.2023.

³¹⁵ Vladimir Putin, „Vladimir Putin answered journalists’ questions on the situation in Ukraine”, 2014, disponibil online <http://en.kremlin.ru/events/president/news/20366> accesat la data de 23.08.2023.

³¹⁶ Alexander J. Motyl, „The surrealism of realism: Misreading the war in Ukraine” în *World Affairs*, vol. 177, nr. 5, 2015, pp. 75-84.

³¹⁷ Vladimir Putin, „Vladimir Putin’s interview with Radio Europe 1 and TF1 TV channel”, 2014, disponibil online <http://en.kremlin.ru/events/president/news/45832> accesat la data de 23.08.2023.

³¹⁸ Luminița Roșca, *Mecanisme ale propagandei în discursul de informare. Presa românească în perioada 1985-1995*, Polirom, 2006, pp.170-236.

neprofesioniste ale partenerului nostru. Și acoperirea acestui proces a fost absolut inacceptabilă³¹⁹. Cu toate acestea, chiar știind că va întâlni opoziție externă din partea Occidentului, Federația Rusă a susținut referendumul din Crimeea. Ca stat puternic și independent, a căutat să apere interesele populației vorbitoare de limbă rusă din Crimeea și Sevastopol. În discursul oficial de putere soft, discursul compatrioților ruși a reprezentat una dintre resursele puterii soft: „[...] populația vorbitoare de limbă rusă era amenințată, iar amenințările erau absolut specifice și tangibile. Acesta este ceea ce i-a făcut pe locuitorii Crimeei, pe oamenii care locuiesc acolo, să se gândească la viitorul lor și să ceară ajutor Federației Rusei. Acesta este ceea ce ne-a ghidat decizia³²⁰”.

Folosirea propagandei și a dezinformării a fost o strategie durabilă a Kremlinului. Fluxul de știri susține în mod regulat regimul președintelui Vladimir Putin și condamnă Occidentul. Cu toate acestea, întrebarea care rămâne, este cu privire la modul în care Vladimir Putin este capabil să influențeze atât de puternic opinia publicului. Un posibil răspuns ar putea fi încercarea violentă a Kremlinului de a cenzura opoziția rusă. Contradicția dintre abordarea lui Vladimir Putin a conflictului și agresiunea sa evidentă în Ucraina a dus la numeroase consecințe. Președintele rus a pierdut în esență Ucraina, în timp ce încerca să construiască relații prietenoase și să mențină prezența Ucrainei pe arena economică a Federației Ruse. În plus, el nu a făcut decât să amplifice dorința poporului ucrainean de a se integra într-o societate cu înclinație occidentală³²¹. Ca urmare, Federația Rusă a rămas într-o situație economică instabilă și fragmentată social.

Președintele Vladimir Putin a pierdut sprijinul Ucrainei și al Occidentului în eforturile sale agresive de a menține Ucraina în sfera economică și de securitate regională. Deși au trecut puțin peste douăzeci de ani de la sfârșitul Războiului Rece, conflictul din Ucraina a provocat din nou o intensificare a tensiunilor. În ceea ce privește Ucraina, justificarea acțiunilor Federației Ruse în conflictul din Ucraina de către președintele Vladimir Putin a reafirmat această neîncredere preexistentă între cei doi hegemoni, respectiv Statele Unite și Federația Rusă.

Deși președintele Vladimir Putin vorbește despre amenințarea expansiunii NATO, aceasta este ultima pe lista justificărilor sale. În timp ce acesta menționează extinderea NATO ca pe o potențială amenințare, retorica sa se concentrează în primul rând pe protejarea ucrainenilor și rușilor din Ucraina. De asemenea, el a menționat că implicarea Federației Ruse în Ucraina a reprezentat o reacție la extinderea NATO în regiunea sa apropiată și că, atragerea Ucrainei de către Occident în sfera sa de influență, a creat o preocupare semnificativă pentru securitatea Federației Ruse și a reprezentat o amenințare strategică. În plus, soarta Ucrainei împiedică propria stabilitate internă a Federației Ruse. Cea mai mare problemă cu care se confrunta Ucraina în acea perioadă fiind corupția din cadrul propriului guvern³²².

---

³¹⁹ Vladimir Putin, „Interview to the Italian newspaper Il Corriere della Sera”, 2015, disponibil online <http://en.kremlin.ru/events/president/news/49629> accesat la data de 24.08.2023.

³²⁰ Vladimir Putin, „Direct Line with Vladimir Putin”, 2014, disponibil online <http://en.kremlin.ru/events/president/news/20796> accesat la data de 24.08.2023.

³²¹ Lilia Shevtsova, „Russia’s political system: Imperialism and decay” în *Journal of Democracy*, vol. 26, nr. 1, 2015, pp. 171-183.

³²² Robert Barrington, „Corruption and Ukraine: the causes and consequences of war”, Centre for the Study of Corruption, University of Sussex, 2022, disponibil online <https://study-online.sussex.ac.uk/news-and-events/corruption-and-ukraine-causes-and-consequences-of-war/> accesat la data de 24.08.2023.

Concluziile acestei analize prezintă o perspectivă unică asupra implicării președintelui Vladimir Putin în Ucraina. În ceea ce privește acest conflict, Vladimir Putin a adoptat un discurs care a fost în mare parte constant atât în interiorul Federației Ruse, cât și în afara țării. El a susținut că Federația Rusă a intervenit pentru a proteja drepturile rudelor sale etnice din Ucraina și pentru a apăra interesele Federației Ruse în regiune. Această narațiune este veriga comună care justifică toate incursiunile anterioare ale Kremlinului în regiune.

Președintele Vladimir Putin a subliniat, în declarațiile sale către publicul intern, că este esențial să se asigure că, rudele sale etnice din Ucraina sunt protejate, amintind frecvent de amenințările la adresa acestora. De asemenea, acesta a subliniat că intervenția Federației Ruse este justificată și de apărarea intereselor naționale. În schimb, când s-a adresat publicului internațional, Vladimir Putin a avut o abordare mai echilibrată și a susținut că intervenția sa a fost necesară pentru a menține stabilitatea și securitatea în regiune, susținând că Federația Rusă a acționat în conformitate cu dreptul internațional și negând implicarea directă în conflict, atribuind astfel instabilitatea Ucrainei factorilor interni.

În plus, este important de menționat că există numeroase dezbateri cu privire la cât de justificată a fost intervenția Federației Ruse în Ucraina și cu privire la motivele reale pentru care a fost realizată. Comunitatea internațională a criticat și a contestat aceste motive, susținând că acțiunile Federației Ruse încalcă dreptul internațional, suveranitatea și integritatea teritorială a Ucrainei. În general, implicarea Federației Ruse în conflictul din Ucraina a reflectat interesele geopolitice, de securitate și economice ale Kremlinului, precum și dorința de a-și menține influența în regiune, susținută de grupuri separatiste și entități din Donețk și Lugansk. Președintele Vladimir Putin a folosit în retorica sa, mai multe argumente pentru a susține incursiunea Federației Ruse în Ucraina. Aceste argumente au fost diversificate în timp și au avut scopul de a spori sprijinul intern, de a influența opinia publică și de a justifica acțiunile sale în ochii comunității internaționale. Acesta a prezentat poziția Federației Ruse în această situație într-o manieră care reflectă interesele naționale și care oferă sprijin intern și internațional pentru acțiunile sale.

Modul în care a comunicat Kremlinul legat de conflictul din Ucraina a fost criticat și contestat de comunitatea internațională (Statele Unite și UE), iar multe dintre argumentele puse în circulație au fost considerate strategii retorice prin care președintele rus a ascuns agresiunea militară a Federației Ruse în Ucraina. În sinteză, narațiunile care construiesc discursul lui Vladimir Putin cu referire la evenimentele din Ucraina sunt: protejarea poporului ucrainian și a rușilor din Ucraina (populația rusofonă), prin invocarea dreptului de a proteja comunitățile rusești din afara granițelor Federației Ruse; invocarea istoriei comune prin menționarea legăturilor culturale și istorice dintre Federația Rusă și Ucraina; protejarea intereselor Federației Ruse – argument folosit pentru a explica implicarea militară a Federației Ruse în Ucraina și a susține anexarea Crimeei în contextul unei instabilități create de schimbările politice și de evenimentele din timpul protestelor Euromaidan, amintind de fiecare dată de nelegitimitatea guvernului ucrainean; respectarea acordurilor de la Minsk, care au fost menționate ca o dovadă a eforturilor Federației Ruse de rezolvare a conflictului; și, nu în ultimul rând, extinderea NATO către estul Europei, care a reprezentat o amenințare la adresa securității Federației Ruse și a intereselor sale strategice. În ansamblu, președintele Vladimir Putin a utilizat cu consecvență această retorică, pentru a susține poziția și acțiunile Federației Ruse din timpul conflictului din Ucraina din 2014.

5.3. Russia Today și conflictul din Ucraina: abordări și perspective media

Diplomația publică și mass-media joacă un rol important în atingerea obiectivelor de politică externă prin comunicarea cu publicul străin. Rețeaua globală RT (Russia Today) finanțată de stat servește ca un instrument important al diplomației publice al Federației Ruse. Scopul său nu este doar de a acoperi evenimentele globale semnificative, ci și de a informa publicul internațional printr-o perspectivă alternativă pro-rusă.

Diplomația publică poate constitui un instrument decisiv pentru gestionarea puterii soft. Într-un mediu globalizat în care ONG-urile și indivizii își cresc progresiv influența în domeniul diplomației publice, mass-media a devenit principala arenă pentru încercările de diplomație publică ale actorilor statali³²³. Această arenă mediată a diplomației publice este definită de Robert Entman ca reprezentând „încercările organizate ale unui guvern de a exercita un control cât mai mare asupra definirii politicii țării în mass-media străină”. În comparație cu definițiile clasice ale diplomației publice sau mass-media, diplomația publică mediată diferă deoarece „implică eforturi pe termen mai scurt și mai direcționate folosind comunicarea în masă (inclusiv internetul) pentru a spori sprijinul politicilor externe specifice ale unei țări în rândul publicului, dincolo de granițele respectivei țări”³²⁴. În acest context, o strategie mediată de succes ar trebui să îmbunătățească imaginea internațională a unei țări în rândul publicului străin și al factorilor de decizie externă. Diplomația publică încearcă să devină astfel un actor influent în arenă având astfel scopul de a modela opinia publică și, prin aceasta, politicile guvernelor străine.

Scopul acestui studiu este de a investiga rolul agenției de știri internaționale RT ca instrument de diplomație publică al Federației Ruse în contextul conflictului din Ucraina din 2014. Mai precis, studiul analizează modul în care tensiunea crescândă dintre Federația Rusă și Occident este relatată și încadrată de către agenția de știri RT și relevanța sa pentru diplomația publică rusă. Prin urmare, prin acest studiu doresc să contribui la înțelegerea strategiilor și temelor preponderent folosite de RT în contextul conflictului din Ucraina și la analiza relației dintre diplomația publică rusă și mass-media.

Ținând cont de unul dintre principalele obiective de politică externă ale președintelui Vladimir Putin, din timpul celui de-al treilea mandat prezidențial, și anume, proiectul de integrare eurasiatică, concretizat în Uniunea Economică Eurasiatică, care a intrat în cele din urmă în vigoare la data de 1 ianuarie 2015, consider că este esențială o examinare și înțelegere aprofundată a amestecului Federației Ruse pentru a preveni un acord de asociere între Ucraina și UE. Mai ales, pentru că Federația Rusă vede Eurasia ca pe un proiect de contrabalansare a UE și NATO³²⁵.

Diplomația publică a Moscovei a atras un interes tot mai mare în ultimul deceniu, în principal din cauza reînnoirii tensiunii, ostilității și antagonismului politic dintre Federația Rusă și comunitatea internațională (SUA, UE), care au escaladat dramatic pe parcursul anului 2014. În acest sens, Federația Rusă și-a propus să-și sporească puterea și să-și restabilească rolul său strategic în regiunea eurasiatică³²⁶.

³²³ Robert M. Entman, „Theorizing Mediated Public Diplomacy: The U.S. Case” în *The International Journal of Press/Politics*, vol.13, nr. 2, 2008, pp. 87–102.

³²⁴ Ibidem, pp. 88-89.

³²⁵ Foreign Affairs, „Putin’s Western Allies”, 2014, disponibil online

<http://www.foreignaffairs.com/articles/141067/mitchell-a-orenstein/putins-western-allies> accesat la data de 28.08.2023.

³²⁶ Greg Simons, *op.cit.*, pp. 440–449.

În acest context, Federația Rusă pare să aibă nevoie să-și prezinte propria perspectivă asupra problemelor curente din jurul conflictului ucrainean. Pentru a asigura o acoperire a evenimentelor, Moscova utilizează mass-media, mai exact agenția de știri internațională RT ca instrument de putere soft pentru atingerea obiectivelor de politică externă și, în special de diplomatie publică. Cu toate acestea, există puține cercetări asupra agenției de știri RT care să se concentreze pe interpretările pe care le sugerează și pe strategiile pe care le urmărește pentru a-și convinge audiența (atât publicul intern, cât și publicul internațional) de corectitudinea poziției ruse și implicit de acțiunile sale în Ucraina.

Manipularea sistematică a informațiilor și dezinformarea au fost aplicate de guvernul rus ca instrument de putere soft în atacul său asupra Ucrainei. Răspândirea dezinformării în jurul invaziei Ucrainei de către Federația Rusă reflectă provocări mai largi legate de schimbarea modului în care sunt produse și distribuite informațiile³²⁷. Activitățile rusești de propagandă sunt distribuite pe un număr mare de canale, atât prin intermediul media online, cât și prin intermediul mass-media tradiționale.

În ceea ce privește Russia Today, aceasta este o agenție de știri internațională cu sediul în Moscova, înființată în 10 decembrie 2005 la inițiativa directă a guvernului rus cu scopul de a transmite punctele sale de vedere și știrile din perspectiva sa publicului străin. Agenția RT a fost creată de fostul ministru rus al presei Mikhail Lesin și fostul purtător de cuvânt al președintelui Vladimir Putin, Alexey Gromov. La momentul înființării sale, Svetlana Mironyuk, directorul agenției de presă ruse RIA Novosti, a declarat faptul că: „Am dori să prezentăm o imagine mai completă a vieții din țara noastră”³²⁸. Guvernul rus deține și finanțează agenția prin intermediul companiei media RIA Novosti³²⁹. Acest lucru indică faptul că are la dispoziție resurse semnificative pentru a-și promova punctele de vedere. Această finanțare a dus la acuzații de propagandă și de furnizare de știri cu o perspectivă pro-rusă sau anti-occidentală.

Agenția de presă de stat RIA Novosti a fost una dintre cele mai importante agenții de presă din Federația Rusă. În 9 decembrie 2013, președintele Vladimir Putin a emis un decret prezidențial care a dizolvat RIA Novosti și compania de radio de stat rusă Golos Rossii (Vocea Rusiei). Ordinul prevedea că toate proprietățile entităților dizolvate vor fi transferate către agenție de știri internațională nou-înființată Rossiya Segodnya (cunoscută sub numele Russia Today), al cărei scop declarat este de a furniza informații despre politica statului rus și viața publică pentru publicul din străinătate³³⁰. La două luni de la semnarea ordinului, Federația Rusă a invadat Ucraina și RT a început să transmită mesajele Kremlinului publicului internațional.

Agenția de știri este considerată un instrument de putere soft al guvernului rus, care încearcă să intervină cu îndrăzneală în discuțiile publice cu privire la problemele care privesc Federația Rusă.

---

³²⁷ Council of the European Union, „EU Imposes Sanctions on State-Owned Outlets RT/Russia Today and Sputnik’s Broadcasting in the EU”, 2022, disponibil online <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/03/02/eu-imposes-sanctions-on-state-owned-outlets-rt-russia-today-and-sputnik-s-broadcasting-in-the-eu/> accesat la data de 28.08.2023.

³²⁸ Foreign Policy, „Spinning Russia”, 2005, disponibil online http://www.foreignpolicy.com/articles/2005/11/30/spinning_russia accesat la data de 28.08.2023.

³²⁹ Maria Hellman, Charlotte Wagnsson, „How can European states respond to Russian information warfare? An analytical framework”, în *European Security*, vol. 26, nr. 2, 2017, pp. 153–170.

³³⁰ The Moscow Times, „Putin Shuts State News Agency RIA Novosti”, 2013, disponibil online <https://www.themoscowtimes.com/2013/12/09/putin-shuts-state-news-agency-ria-novosti-a30315> accesat la data de 30.08.2023.

Aceasta a fost frecvent descrisă ca un instrument de propagandă al guvernului rus în politica sa externă. Cercetătorii și jurnaliștii au caracterizat RT ca o sursă de dezinformare³³¹. Autoritatea de reglementare a mass-media din Marea Britanie, Ofcom, a raportat în mod repetat că RT și-a încălcat regulile privind imparțialitatea și a difuzat în mai multe situații exemple de conținut „material înșelător”³³². Astfel, putem afirma faptul că, RT prezintă evenimentele într-un mod care servește intereselor Federației Ruse, manipulând informațiile pentru a crea confuzie. Prin furnizarea unei voci alternative celei occidentale, RT are capacitatea de a influența modul în care oamenii percep și înțeleg evenimentele globale. RT își extinde influența prin intermediul rețelelor sale internaționale de televiziune, site-urile web și platformele de socializare. Acest lucru permite să ajungă la audiențe din întreaga lume și să exercite influență.

RT operează în mai multe limbi și are birouri de știri în întreaga lume. Programele sale furnizează conținut pe internet în limbile rusă, engleză, spaniolă, franceză, germană și arabă, prin satelit și cablu³³³. Cu toate acestea, există și opțiunea de a urmări canalul prin live streaming pe rt.com. În anul 2005, RT a început cu difuzarea de știri doar în limba engleză. Înființarea sa a fost parte a unei campanii mai ample de comunicare publică (un efort de PR mai amplu) a guvernului rus pentru a îmbunătăți imaginea Federației Ruse și a rușilor la nivel mondial. De asemenea, datorită sprijinului statului, RT a devenit un actor media semnificativ cu o audiență semnificativă occidentală, și în special europeană din 2005 și cu un buget de peste 300 de milioane de dolari³³⁴.

De la înființarea sa, RT se adresează publicului din afara Federației Ruse și a fost criticată pentru că servește ca un reprezentant al Kremlinului. Pe de altă parte, rețeaua a declarat că oferă doar „o perspectivă alternativă a problemelor globale majore și familiarizarea unui public internațional cu punctul de vedere rus”³³⁵. Astfel, rezultă că RT este un instrument de diplomație publică rusă, care se conformează intereselor și percepțiilor Kremlinului, mai degrabă decât standardelor jurnalistice. Prin aceasta, guvernul rus poate asigura accesul la publicul străin (în special cel occidental) și poate influența opinia publică și asupra elaborării politicilor guvernelor străine și instituțiilor transnaționale, cum ar fi UE. De asemenea, RT se prezintă ca o alternativă la media occidentală, oferind o perspectivă rusă asupra evenimentelor prezentate, așa cum apare pe pagina oficială RT: „Știrile RT acoperă problemele majore ale vremurilor noastre pentru telespectatorii care doresc să pună mai multe întrebări și oferă povești pe care mass-media le scapă adesea pentru a crea știri cu avantaj. RT oferă o perspectivă alternativă asupra evenimentelor globale majore și familiarizează publicul internațional cu punctul de vedere rus”³³⁶.

---

³³¹ Kate C. Langdon, Vladimir Tismaneanu, *Totalitarian Democracy: Ideology, Myth, and Violence in the Twenty-First Century*, Londra, Palgrave Macmillan, 2019, pp. 189–224.

³³² Press Gazette, „Ofcom rules against Russia Today over Syria conflict report”, 2012, disponibil online <https://pressgazette.co.uk/archive-content/ofcom-rules-against-russia-today-over-syria-conflict-report/> accesat la data de 30.08.2023.

³³³ RT News, „About us”, disponibil online <http://rt.com/about-us/distribution/> accesat la data de 30.08.2023.

³³⁴ Alexa Robertson, *Global news. Reporting conflicts and cosmopolitanism*, New York, Peter Lang, 2015, pp. 26–28.

³³⁵ Julia Ioffe, „What Is Russia Today? The Kremlin’s Propaganda Outlet Has an Identity Crisis”, în *Columbia Journalism Review*, vol. 49, nr. 3, 2010, pp. 44–49.

³³⁶ RT News, „History”, disponibil online <http://rt.com/about-us/history/> accesat la data de 30.08.2023.

În ceea ce privește activitatea agenției de știri, în anul 2014, după ce Federația Rusă a anexat Crimeea, RT a fost interzisă în Ucraina³³⁷. Interdicțiile au fost aplicate și în Letonia și Lituania în 2020. În februarie 2022, Germania a interzis și ea RT DE. De asemenea, după ce Federația Rusă, a invadat Ucraina în 2022, Polonia, UE și Canada au anunțat că interzic RT. În plus, a urmat blocarea site-urilor de social media și a accesului limitat la conținutul RT³³⁸. Microsoft a scos aplicația RT din magazinul de aplicații și și-a declassat rezultatele căutării pe Bing, în timp ce Apple a scos aplicația RT din toate țările, cu excepția Federației Ruse.

5.3.1. Relevanța analizei perspectivei *Russia Today*

Cazul Federației Ruse și comunicarea sa asupra problemelor politice nu este unic; atunci când statul deține controlul asupra mass-media, acesta are privilegiul de a transforma comunicarea publică despre (potențiale) conflicte într-un instrument care servește obiectivelor sale politice și diplomatice³³⁹. Astfel, RT a folosit o strategie motivată politic de stabilire și încadrare a agendei, mai exact, a eliminat evenimentele care ar putea prezenta Federația Rusă (și aliații săi) într-o lumină proastă sau ar putea atribui Rusiei o anumită responsabilitate sau vină pentru evenimentele din Ucraina. În consecință, a transformat subiecte relativ minore și i-a prezentat pe oamenii din Ucraina ca fiind responsabili pentru conflict, chiar și atunci când acțiunile Federației Ruse împotriva Ucrainei au fost o încălcare a dreptului internațional³⁴⁰.

RT a oferit o perspectivă asupra conflictului din Ucraina din 2014 asemănătoare cu poziția guvernului rus. În acest sens, prin modul în care a relatat evenimentele și opiniile exprimate, RT a susținut că Occidentul (SUA și UE) a planificat o lovitură de stat în Ucraina în februarie 2014, care a dus la demisia președintelui Viktor Ianukovici. De asemenea, RT a criticat Occidentul implicarea negativă în Ucraina și pentru că sprijinirea guvernului ucrainean. RT a susținut și a difuzat decizia Federației Ruse de a anexa Crimeea în martie 2014 și a prezentat această mișcare ca un răspuns la „lovitura de stat” care a avut loc în Ucraina. Cu toate acestea, comunitatea internațională a criticat acest referendum pentru că a fost lipsit de legitimitate³⁴¹.

RT servește drept mijloc de diseminare a propagandei pentru Kremlin prin influențarea opiniei publice internaționale și a politicii externe în favoarea obiectivelor politice ale Kremlinului pentru a-și promova punctele de vedere în contextul conflictului din Ucraina³⁴². În schimb, agențiile de știri

---

³³⁷ Reuters, „Ukraine bans Russian TV channels for airing war 'propaganda'”, 2014, disponibil online <https://www.reuters.com/article/us-ukraine-crisis-television-idUSKBN0GJ1QM20140819> accesat la data de 05.09.2023.

³³⁸ The Washington Post, „Major social media platforms ban Russian state media in Europe”, 2022, disponibil online <https://www.washingtonpost.com/technology/2022/03/01/youtube-tiktok-facebook-state-media-ban/> accesat la data de 05.09.2023.

³³⁹ Alexander Dukalskis, Christopher Patane, „Justifying Power: When Autocracies Talk about Themselves and Their Opponents” în *Contemporary Politics*, vol. 25, nr. 4, 2019, pp. 457–478.

³⁴⁰ Roy Allison, „Russian ‘deniable’ Intervention in Ukraine: How and Why Russia Broke the Rules” în *International Affairs*, vol. 90, nr. 6, 2014, pp. 1255–1297.

³⁴¹ *Ibidem*, pp. 1255-1297.

³⁴² U.S. Department of State, „GEC’s Special Report: Pillars of Russia’s Disinformation and Propaganda Ecosystem for more information about the ecosystem”, 2020, pp. 7-10, disponibil online https://www.state.gov/wp-content/uploads/2020/08/Pillars-of-Russia%E2%80%99s-Disinformation-and-Propaganda-Ecosystem_08-04-20.pdf accesat la data de 06.09.2023.

internaționale au prezentat conflictul din Ucraina dintr-o perspectivă diferită, subliniind elementele legate de suveranitatea Ucrainei și susținând guvernul ucrainean în eforturile sale de a-și păstra teritoriul.

Conflictul din Ucraina a demonstrat că Federația Rusă a „integrat dimensiunea informațională în gândirea sa strategică”³⁴³ pe lângă eforturile sale de a se asigura că vocea sa este auzită în alte țări. Prin agenția de știri RT, Federația Rusă își dorește promovarea narațiunilor strategice/mesajelor către publicul internațional, în special cel occidental, fiind astfel conștientă de puterea informației ca instrument în sfera securității. Un scop principal al dezinformării este de a alimenta confuzia³⁴⁴. Narațiunea rusă răspândită de RT despre sistemul internațional include astfel un obiectiv clar, și anume, contracararea aspectelor negative din Occident și în același timp, punerea în valoare a unor aspecte pozitive despre Federația Rusă. Guvernele europene sunt descrise ca imorale și incapabile să facă față diferitelor situații³⁴⁵. RT transmite că Occidentul sprijină violența politică, iar Federația Rusă, la rândul ei, reprezintă putere și stabilitate; este un stat puternic cu o putere militară³⁴⁶.

Deidre, Pellicanò și Schneeberger au remarcat faptul că, deși postul nu se numără printre cele mai urmărite, este cu siguranță printre cele mai importante cinci canale internaționale de știri în ceea ce privește difuzarea și prezența sa în Europa. Aceste canale includ, de asemenea, CNN International, BBC World News, Al Jazeera (engleză) și Euronews (engleză)³⁴⁷. Deși RT își propune să prezinte un portret imparțial al Federației Ruse, mai multe organizații internaționale și o serie de agenții de presă străine au criticat agenția de știri în mod constant pentru că a difuzat propagandă pro-Kremlin și a acoperit evenimentele din Ucraina în conformitate cu narațiunile strategice ale Kremlinului³⁴⁸.

Prin urmare, studiul se concentrează asupra conflictului din Ucraina din 2014 și analizează articolele agenției de știri RT (Russia Today) cu privire la acesta. Conflictul din Ucraina a fost predominant o problemă internă a Ucrainei, iar datorită importanței sale geopolitice și a implicațiilor regionale, a evoluat rapid într-o problemă internațională majoră. Această transformare a conflictului a dus la o extindere a acoperirii mediatice internaționale și la implicarea unui număr tot mai mare de actori internaționali în eforturile de rezolvare a conflictului.

---

³⁴³ Witold Waszczykowski, „The battle for the hearts and minds: Countering propaganda attacks against the Euro-Atlantic community”, Report NATO Parliamentary Assembly, Committee on the Civil Dimension and Security, 2015, disponibil online <http://www.nato-pa.int/default.asp?SHORTCUT=4012> accesat la data de 06.09.2023.

³⁴⁴ Lilia Shevtsova, „The Authoritarian Resurgence: Forward to the past in Russia” în *Journal of democracy*, vol. 26, nr. 2, 2015, pp. 22–36.

³⁴⁵ Stephen Hutchings, Joanna Szostek, „Dominant narratives in Russian political and media narratives during the Ukraine crisis” în A. Pikulicka-Wilczewsk, R. Sakwa (eds), *Ukraine and Russia people, politics, propaganda and perspectives*, Bristol, E-International Relations, 2015, pp. 173–185.

³⁴⁶ Edwin Bacon, „Perspectives for Russia’s future: the case for narrative analysis” în A. Pikulicka-Wilczewska, R. Sakwa (eds), *Ukraine and Russia: people, politics, propaganda and perspectives*, Bristol, E-International Relations, 2015, pp. 229–237.

³⁴⁷ European Audiovisual Observatory for the European Commission, „Television news channels in Europe”, 2013, disponibil online <http://www.obs.coe.int/documents/205595/264629/European+news+Market+2013+FINAL.pdf/116afdf3-758b-4572-af0f-61297651ae80> accesat la data de 07.09.2023.

³⁴⁸ Time, „The global news network RT is the Russian government’s main weapon in an intensifying information war with the West—and its top editor has a direct phone line to the Kremlin”, 2015, disponibil online, <http://time.com/rt-putin/> accesat la data de 07.09.2023.

În cele din urmă, cercetarea își propune să ofere o perspectivă asupra modului în care RT a abordat conflictul din 2014, cu accent pe modul în care mass-media a încadrat conflictul, ținând cont de faptul că mass-media are puterea de a crea, modela și schimba opinia publică³⁴⁹.

Existând un număr mare de articole despre conflictul din Ucraina din 2014, am limitat sfera cercetării prin selectarea a două evenimente semnificative ale conflictului. Astfel, partea empirică a studiului este organizată în jurul analizei știrilor în legătură cu protestele Euromaidan și referendumul privind statutul Crimeei și anexarea acesteia de către Federația Rusă.

După stabilirea scopului și formularea întrebărilor de cercetare, am întâmpinat dificultăți în delimitarea cercetării în ceea ce privește perioada examinată. Această sarcină s-a dovedit a fi destul de problematică, deoarece evenimentele din Ucraina reprezintă o criză prelungită care a început la 21 noiembrie 2013 și au continuat și în anii următori. Prin urmare, pentru a avea o înțelegere mai bună asupra modului în care RT a prezentat conflictul din Ucraina și asupra perspectivei sale cu privire la aceasta, am analizat narațiunile și teme cele mai frecvent abordate de RT în legătură cu două momente importante, respectiv protestele Euromaidan și referendumul privind statutul Crimeei și anexarea acesteia de către Federația Rusă. Ambele evenimente sunt relevante în evoluția conflictului și au generat reacții la nivel internațional.

Pentru colectarea datelor, am extras atât știri, cât și articole de opinie pentru analiză. În timp ce articolele de știri sunt cele care relatează informații de actualitate, articolele de opinie sunt articole publicate care fie exprimă opinia unei persoane neafiliată consiliului editorial, fie publică un interviu cu o persoană publică. Prin urmare, materialul de cercetare constă în articole de știri și de opinie publicate pe site-ul RT.

O selecție atentă a articolelor este critică în acest moment al cercetării, având în vedere multitudinea de articole încărcate în acea perioadă pe site-ul RT. Pentru a accesa știrile legate de studiul meu de caz, am folosit cuvintele care definesc evenimentele luate în considerare: „protestatari”, „Euromaidan”, „referendum”, „anexare” și „Crimeea”. Perioada de timp utilizată a fost cuprinsă între 30 noiembrie 2013 – 08 mai 2014, iar materialul este preluat de pe site-ul internațional în limba engleză al RT (www.rt.com). Menționez faptul că, traducerea articolelor din limba engleză în limba română a fost realizată de către mine. Pentru a asigura precizia și relevanța, doar articolele care au acoperit conflictul din Ucraina și care conțin etichetele menționate au fost selectate pentru analiză, mai exact un număr de 23 de articole. Pentru salvarea materialului online, am folosit un instrument software Winnovative creat pentru conversia paginilor web și a codului HTML în PDF. Cu ajutorul acestui set de date, informațiile colectate pentru analiză au constat în încadrarea textuală indicată în titlurile și conținutul articolelor publicate pe site-ul RT. Studiul identifică modul în care semnificațiile sunt atribuite anumitor evenimente, plasându-le în narațiunile dominante.

De asemenea, am organizat știrile RT în două tipuri de grile. În acest sens, tabelul nr. 4 (anexa nr. 5) cuprinde știrile ziariştilor RT. Coloanele tabelului conțin data și titlul sursei, actorii și calificările acestora, acțiunile actorilor și elementele de credibilitate jurnalistică (detaliile de la fața locului, sursele utilizate). Tabelul nr. 5 (anexa nr. 6) cuprinde articolele de opinie RT. Coloanele tabelului conțin data și

---

³⁴⁹ Annabelle Lukin, *War and its Ideologies: A Social-Semiotic Theory and Description*, Singapore, Springer, 2019, pp. 1-31.

titlul articolului, tema acestuia, argumentele autorilor cu privire la temele discutate și informații utile necesare analizei textului. Totodată, menționez faptul că, traducerea din limba engleză în limba română a celor 23 de articole RT îmi aparține în totalitate.

5.3.2. Analiza de conținut *Russia Today* despre conflictul din Ucraina

În această parte de analiză, voi prezenta rezultatele analizei calitative de conținut a 23 de articole RT care au fost publicate în perioada 30 noiembrie 2013 – 08 mai 2014, sub cuvintele cheie „protestatari”, „Euromaidan”, „referendum”, „anexare” și „Crimeea”. Analiza va prezenta o descriere rezumată a temelor și strategiilor identificate care sunt utilizate de Federația Rusă pentru a convinge audiența despre corectitudinea acțiunilor rusești.

Protestele Euromaidan (noiembrie 2013 – februarie 2014)

Protestele Euromaidan au fost o serie de proteste ample și mișcări de protest inițiate de cererea de reforme politice și integrare europeană care au avut loc în Ucraina în perioada noiembrie 2013 și februarie 2014. Aceste proteste au schimbat radical cursul politic al Ucrainei și au dus la căderea președintelui pro-rus Viktor Ianukovici. Protestele au marcat un punct de cotitură în istoria Ucrainei și au dus la evenimente semnificative ulterioare, precum anexarea Crimeei de către Federația Rusă și conflictul din estul Ucrainei.

Primul protest masiv din cadrul mișcării Euromaidan a avut loc în 21 noiembrie 2013, când mii de ucraineni s-au adunat în Piața Independenței din Kiev, iar prima acțiune masivă a poliției de alungare a protestatarilor din Piața Maidan este relatată în articolul publicat de RT în data de 30 noiembrie 2013³⁵⁰.

Titlurile în jurnalism constituie primul nivel al lecturii, primul instrument interpretativ oferit publicului pentru a-l ajuta să decodeze mesajul unei știri³⁵¹. Titlurile pot rezuma informațiile, pot trimite către subiectul textului sau pot indica personaje importante din text. De aceea, titlurile sunt parte integrantă a analizei propuse. De exemplu, în cazul primului articol analizat, respectiv cel din 30 noiembrie 2013, în titlul acestuia, cuvântul „violent” transmite o tonalitate negativă cu privire la metodele pe care „poliția ucraineană” le-a folosit pentru a „expulza protestatarii pro-UE”. În cele din urmă, titlul exprimă dezaprobarea față de utilizarea violenței de către poliția ucraineană și subliniază principala cerere a protestatarilor ca Ucraina să intre în UE. Prefixul „pro”, cu referințe la „UE”, îi caracterizează pe „protestatari” ca pledând exclusiv pentru o relație mai strânsă cu UE. În plus, „protestatarii” au fost „alungați” din „piața Kiev”, cu referințe la Maidan sau Piața Independenței, fiind folosit termenul mai scurt și mai generic „piața Kiev” pentru a indica cu precizie țara sau orașul.

În primul paragraf, „Poliția din capitala Ucrainei a curățat reperul Piața Independenței a manifestanților pro-UE sâmbătă dimineață. Poliția a folosit gaze lacrimogene și bâte, în timp ce protestatarii au aruncat cu pietre în forțele de ordine”, cuvântul „a curățat” este folosit pentru a descrie

³⁵⁰ RT News, „Ukrainian police violently eject pro-EU protesters from Kiev square”, 2013, disponibil online <https://rt.com/news/ukraine-police-disperse-protest-509/> accesat la data de 10.07.2023.

³⁵¹ James Jr. Tankard, „The empirical approach to the study of media framing” în Stephen Reese, Oscar Gandy, August Grant (eds.), *Framing public life perspectives on media and our understanding of the social world*, Mahwah, NJ, Lawrence Erlbaum, 2001, pp. 95–106.

acțiunea poliției drept o activitate de înlăturare a ceva, în cazul acesta, a protestatarilor. Mai mult, adăugarea „reperului” înainte de „Piața Independenței” creează un sentiment de importanță majoră a locului în care au avut loc evenimentele. De asemenea, se subliniază că protestatarii au răspuns prin aruncarea „cu pietre în oamenii legii”, în timp ce „poliția a folosit gaze lacrimogene și bâte”, ceea ce îi pune în opoziție direct; totodată, se face referire la poliție prin menționarea „aplicării legii”, ceea ce asociază poliția ucraineană cu conceptul de aplicare a legii, unul mai cuprinzător, pozitiv și legitim. Ei pun în aplicare „legea” care a fost făcută pentru a proteja cetățenii de cei care o încalcă.

În al doilea paragraf „Autoritățile de la Kiev au intervenit pentru a dispersa demonstrații în jurul orei 4:30, ora locală (02:30 GMT). Potrivit activiștilor opoziției, în jur de 1.000 de polițiști din grupul special Berkut, înarmați cu bâte și scuturi, au măturat Piața Independenței de manifestații rămași care au ales să rămână peste noapte în centrul capitalei”, subiectul principal sunt „autoritățile”, prin folosirea unui termen pozitiv și mai general, în comparație cu termenul de „poliție”. Încercarea de a rezolva problema a necesitat utilizarea verbului „a intervenit”. În plus, „s-au dispersat” este un verb care se referă la rapiditate și eficiență. La sfârșitul primei fraze, cititorului i se oferă o oră aproximativă, atât în Ucraina, cât și GMT, ceea ce indică prezența la fața locului, raportarea strictă și verificarea faptelor.

Primul protest în masă Euromaidan după intervenția poliției din 30 noiembrie 2013 este redat de RT pe data 01 decembrie 2013³⁵². Într-un efort de a atrage atenția cititorilor și de a prezenta evenimentul ca o problemă majoră, titlul articolului începe cu sloganul „Revoluție!”, urmat de cuvântul „mii”. Alegerea deliberată a „miilor” în loc de „protestatari” demonstrează că mai mulți oameni au participat la protest și pune accentul pe acest număr. Adăugarea prefixului „pro”, la „UE”, înseamnă că „mii” susțin o relație mai strânsă între Ucraina și UE. Deși cererea de integrare europeană a fost una dintre principalele caracteristici ale sloganului, utilizarea prefixului „pro” atrage atenția cititorilor asupra acestei caracteristici. Mai mult decât atât, titlul articolului indică faptul că acțiunile „miilor” sunt ilegale prin referire la faptul că protestatarii au luat cu asalt „cladirile guvernamentale”.

În conținutul articolului, prefixul „pro” este folosit din nou pentru a desemna participanții, iar cuvintele „Revoluție” și „Maidan” sunt scrise între ghilimele, legând cele două cuvinte între ele - „Mii de manifestații pro-UE scandând „Revoluție!” au protestat duminică în piața „Maidan” din Kiev, în ciuda interdicției impuse de instanță de mitinguri. Peste 200 de persoane – atât protestatari, cât și polițiști – au fost rănite în confruntările care au urmat”. Numele real al pieței este Piața Independenței, dar în schimb se folosește „Maidan”. Această formulare izolează incidentul, îl separă de alte locuri și oferă cititorilor un punct focal. Prima propoziție, „în ciuda unei interdicții impuse de instanță” reamintește cititorilor că protestul a fost declarat ilegal de către guvern și întărește legitimitatea intervenției poliției la eveniment. Utilizarea „ciocnirilor” creează un sentiment de conflict violent între două părți complet opuse, respectiv protestatarii și poliția. Mai mult, informațiile referitoare la „poliștii răniți” sugerează violența protestatarilor.

Într-un alt paragraf, Piața Independenței este tradusă folosind termenul de „pătrat” și date numerice, cum ar fi „aproximativ 700.000 de oameni” - „Protestatarii care scandau au mutat barierele metalice care au fost instalate de poliție în Piața Independenței, cunoscută și sub numele de Maidan (în

---

³⁵²RT News, „‘Revolution!’ Thousands pour in for pro-EU rally in Ukraine, storm govt buildings”, 2013, disponibil online <https://www.rt.com/news/ukraine-protests-court-ban-538/> accesat la data de 10.07.2023.

ucraineană „pătrat”), deoarece se aștepta să se adună mai mulți în capitală. Presa ucraineană a afirmat faptul că aproximativ 700.000 de oameni s-au adunat, cerând guvernului ucrainean și președintelui să demisioneze din cauza respingerii asocierii UE la începutul acestei săptămâni. Aceste două propoziții conferă articolului autenticitate și obiectivitate. În a treia propoziție, a fost stabilită o relație cauză-efect. Renunțarea la acordul de asociere cu UE este motivul cererii demisiei guvernului și a președintelui de către protestatari. Această utilizare conduce la o retorică reduționistă care subliniază refuzul acordului ca singura cauză.

Agenția de știri RT îi prezintă retoric pe protestatari drept obiecte nedorite care trebuie curățate³⁵³ și subliniază acțiunile lor rău intenționate, în special atunci când sunt descriși ca „revoltații” ai căror singur obiectiv este de a instaura mai multă violență. Mai mult, acțiunile protestatarilor (proteste) sunt descrise ca fiind inutile de violente, în special pentru că acestea au loc în Piața Independenței, care reprezintă un simbol al independenței Ucrainei. În consecință, ei sunt priviți ca distrugând un simbol al libertății și stabilității Ucrainei și prin urmare, amenințând independența Ucrainei.

La scurt timp, respectiv în data de 20 februarie 2014, apare o schimbare discursivă față de articolul din 30 noiembrie 2013, în sensul că, protestatarii ucraineni sunt numiți „revoltații”³⁵⁴. În contrast cu un protestatar, aceștia nu au neapărat un anumit scop în acțiunile lor; în schimb, actele lor reprezintă violența și distrugerea, de obicei fără un scop rezonabil, decât cel de a distruge. De fapt, în contradicție cu articolul din 30 noiembrie 2013, acțiunea de „ofensivă”, caracterizează protestatarii drept atacatori și autori de distrugere și moarte. Mai mult decât atât, titlul indică faptul că „revoltații” sunt vinovați pentru eșecul armistițiului, simbolizând o încălcare a păcii convenite, și, prin urmare, ducând la moartea lor. „Numărul morților” reprezintă bilanțul în urma acțiunilor protestatarilor și anume „35” de victime. Un sentiment de fiabilitate și autenticitate este sporit în momentul în care se indică un număr deja în titlu. Acest fapt poate, de asemenea, să consolideze un efect șocant încă de la început.

În primul paragraf: „Bătălia din Piața Independenței din Kiev a reînceput, în timp ce revoltații se confruntă cu forțele de securitate pe fondul focului lunetiștilor. Numărul morților a crescut la 35, a confirmat Ministerul Sănătății din Ucraina”, cititorului i se oferă acum mai multe detalii despre „confruntarea” dintre protestatari și poliție. Termenul „ciocnire” se referă la consolidarea a două părți complet opuse care interacționează violent. În plus, folosirea cuvântului „bătălie” pentru a descrie pozițiile dintre cele două părți induce în eroare cititorul și întărește sentimentul unei bătălii violente în desfășurare. De asemenea, faptul că „bătălia” este „pentru Piața Independenței a Kievului” creează o ambiguitate cu privire la cine se luptă de fapt pentru „independența” a cărei piață reprezintă un simbol. Prima propoziție este o metaforă care folosește cuvintele „a reaprins” împreună cu „în timp ce revoltații se ciocnesc” pentru a asocia acțiunile rebelilor cu distrugerea și moartea în mod repetat.

La fel ca și în titlu, primul paragraf folosește numere concrete ca o modalitate de a crea un potential sentiment de legitimitate. Utilizarea unei surse oficiale „Ministerul Sănătății din Ucraina”, este consolidată și mai mult prin utilizarea verbului „confirmat” care încorporează numărul „35” (de victime) ca un fapt incontestabil, în ciuda faptului că nu este clar din ce părți provin acești morți; menționarea

---

³⁵³ RT News, „Ukrainian police violently eject pro-EU protesters from Kiev square”, 2013, disponibil online <https://rt.com/news/ukraine-police-disperse-protest-509/> accesat la data de 10.07.2023.

³⁵⁴ RT News, „Ukraine truce fails, rioters renew offensive in Kiev, death toll rises to 35”, 2014, disponibil online <http://rt.com/news/ukraine-maidan-rioters-offensive-880/> accesat la data de 10.07.2023.

unei singure surse „Ministerul Sănătății din Ucraina” împreună cu utilizarea termenul „confirmat”, demonstrează încrederea și acceptarea unei părți a „ciocnirii” și subliniază legitimitatea sursei.

Al doilea paragraf: „De asemenea, a anunțat că 505 de persoane au fost rănite în tulburări, dintre care aproximativ 300 au fost internați în spital”, îndeplinește o funcție complementară la sfârșitul subtitlului. Menționează din nou cifre concrete cu privire la numărul de persoane rănite (505) și la numărul de persoane care au fost internate în spital (300). Cei răniți sunt acum descriși ca fiind „oameni”, o etichetare care permite interpretări și pune întrebarea dacă acești oameni sunt demonstranți sau forțe de poliție? Utilizarea termenului „frământări” se referă la evenimentele care provoacă un sentiment de tulburare, confuzie și incertitudine cu privire la viitor, și în special în ceea ce privește Ucraina.

În plus, articolele agenției de presă RT subliniază puternic sentimentul unei scene de război. Unele cuvinte, precum „ofensivă”, „bătălie”³⁵⁵, „haos”, „câmp de luptă” și „conflict” au această conotație în special³⁵⁶. Protestatarii sunt adesea reprezentați ca aducându-și suferință și moarte asupra lor. În cele din urmă, utilizarea acestor scene violente marcate prin imagini și videoclipuri, în care protestatarii sunt principalii sau singurii protagoniști, creează o imagine a cauzei lor ca fiind nelegitimă și irațională. În plus, Birgitta Höijer susține faptul că, mass-media care relatează despre suferința îndepărtată „poate face, de asemenea, parte din interese comerciale mai cinice, în care mass-media vinde tragedii umane pe o piață globală”³⁵⁷.

În aceeași zi, RT a publicat un articol intitulat „12 cele mai dramatice videoclipuri din Kiev”, demonstrând intenția de a provoca un răspuns emoțional din partea cititorului prin utilizarea „cel mai” (un superlativ al multor sau mult) și adjectivul „dramatic”³⁵⁸. Utilizarea adjectivului „adevărat” subliniază faptul că videoclipurile prezintă evenimentele reale a ceea ce se întâmplă în Ucraina, fără a lăsa loc de interpretare; și, de asemenea, demonstrează intenția de a încerca să convingă cititorii să accepte evenimentele ca fiind reale. Folosirea substantivului „haos” și „Ucraina” sugerează că întreaga țară este înconjurată de haos și dezordine totală. A doua jumătate a titlului seamănă cu un discurs al relatării războiului, descriind, în consecință, evenimentele ca fiind parte a unui război civil în Ucraina.

În primul paragraf: „Centrul Kievului a fost transformat într-un câmp de luptă în timp ce revoltații se ciocnesc cu poliția în Piața Independenței. RT a adunat cele mai îngrozitoare douăsprezece videoclipuri care arată coborârea Kievului în tulburări”, Piața Maidan este descrisă ca fiind un „câmp de luptă”. Această expresie provine din discursul militar și este folosită pentru a descrie evenimentele care au loc în timpul unui război sau istoric pentru a descrie o scenă de luptă. Această conotație este amplificată și mai mult prin utilizarea verbului „ciocnire”, care implică două părți complet opuse care acționează violent una împotriva celeilalte. Din nou, „revoltații” sunt acuzați de evenimentele violente pentru că aceștia se „confruntă” cu poliția. „Centrul Kievului a fost transformat într-un câmp de luptă”, iar „revoltații” sunt acuzați de această „transformare”. Videoclipurile sunt descrise ca „îngrozitoare”, un

---

³⁵⁵ RT News, „Ukraine truce fails, rioters renew offensive in Kiev, death toll rises to 35”, 2014, disponibil online <http://rt.com/news/ukraine-maidan-rioters-offensive-880/> accesat la data de 10.07.2023.

³⁵⁶ RT News, „12 most dramatic Kiev videos showing true scale of Ukraine mayhem”, 2014, disponibil online <http://rt.com/news/horrifying-videos-kiev-maidan-901/> accesat la data de 10.07.2023.

³⁵⁷ Birgitta Höijer, „The Discourse of Global Compassion: The Audience and Media Reporting of Human Suffering” în *Media, Culture & Society*, vol. 26, nr. 4, 2014, pp. 514–516.

³⁵⁸ RT News, „12 most dramatic Kiev videos showing true scale of Ukraine mayhem”, 2014, disponibil online <http://rt.com/news/horrifying-videos-kiev-maidan-901/> accesat la data de 10.07.2023.

adjectiv emoțional având scopul de a stârni curiozitatea. Folosirea metaforei „Coborârea Kievului în tulburări”, sugerează un eveniment tragic. Menționarea orașului „Kiev” demonstrează intenția de a reprezenta întregul oraș într-o scenă de război, în timp ce „coborârea”, conotă astfel un cataclism în care orașul a căzut. În cele din urmă, folosirea termenului „tulburări”, adăugă un sentiment de frică în ceea ce privește evoluția evenimentelor. Se poate identifica prezentarea maniheistă a realității, specifică discursului de propagandă.

Următorul paragraf: „Ucraina a văzut unele dintre cele mai grave scene de violență în ultimele zile, cu peste 60 de morți și peste 500 de răniți în escaladarea conflictului” începe cu o personificare: „Ucraina a văzut”. Acest instrument retoric având scopul de a crea o legătură emoțională cu cititorul. Prima propoziție este la trecut („a văzut”), dar, atunci când este combinată cu: „în ultimele zile”, violența este percepută ca fiind continuă. Acestea nu sunt doar „scene de violență”, ci, ele sunt „cele mai proaste”, ceea ce înseamnă că sunt cele mai violente și mai șocante. Cititorului i se prezintă numărul morților (60) și al răniților (500), iar prezența prepoziției „peste” înaintea fiecăruia dintre numere indică o intenție de a sublinia suferința și moartea. Paragraful caracterizează evenimentele drept un „conflict în escaladare”, o expresie care provine dintr-un discurs asemănător războiului, care descrie astfel o creștere a violenței.

Titlurile știrilor RT analizate în detaliu dezvăluie mai multe elemente care indică faptul că preiau narațiunile președintelui Vladimir Putin. Aceste surse media conțin narațiuni anti-occidentale și au tendința de a critica dur acțiunile și politicile occidentale și de a reprezenta Occidentul ca o sursă de instabilitate și ca un rival al Federației Ruse („West increases tensions over Crimea for political gain”³⁵⁹), și, totodată, susțin acțiunile guvernului rus prin prezentarea unei perspective pro-ruse („Main point of Putin's proposal is to avoid a new confrontation over Ukraine” RT, 08 mai 2014). Atmosfera violentă a protestelor Euromaidan a fost frecvent subliniată de către RT, care a avut discursuri negative față de protestatarii Euromaidan și parlamentul Ucrainei („Massive anti-Maidan rallies grip eastern Ukraine as residents demand referendum”³⁶⁰, „Ukrainian police violently eject pro-EU protesters from Kiev square”³⁶¹). Articolele din RT folosesc un limbaj agresiv și exagerat pentru a sublinia amenințările sau pentru a face acuzații împotriva adversarilor politici și care simplifică excesiv protestele Euromaidan și subliniază caracteristica pro-UE a acestora („West furious as Crimea accepted into Russia”³⁶²). Acest lucru poate face ca știrile să fie mai agresive. De asemenea, acestea pot fi selective în ceea ce privește subiectul pe care îl acoperă și în ceea ce privește modul în care le prezintă, prin minimizarea evenimentelor/subiectelor care ar putea afecta acțiunile guvernului rus, concentrându-se pe cele care sunt favorabile Kremlinului și în special, pe absența criticii interne („Solving the crisis in Ukraine”³⁶³).

---

³⁵⁹ RT News, „West increases tensions over Crimea for political gain”, 2014, disponibil online <https://rt.com/op-edge/pace-isolation-of-russia-crimea-304/> accesat la data de 11.07.2023.

³⁶⁰ RT News, „Massive anti-Maidan rallies grip eastern Ukraine as residents demand referendum”, 2014, disponibil online <https://www.rt.com/news/east-ukraine-rallies-referendum-701/> accesat la data de 12.07.2023.

³⁶¹ RT News, „Ukrainian police violently eject pro-EU protesters from Kiev square”, 2013, disponibil online <https://rt.com/news/ukraine-police-disperse-protest-509/> accesat la data de 10.07.2023.

³⁶² RT News, „West furious as Crimea accepted into Russia”, 2014, disponibil online <https://www.rt.com/news/putin-speech-crimea-reactions-606/> accesat la data de 11.07.2023.

³⁶³ RT News, „Solving the crisis in Ukraine”, 2014, disponibil online <https://rt.com/op-edge/crisis-ukraine-russia-influence-570/> accesat la data de 11.07.2023.

Referendumul din Crimeea și anexarea acesteia de către Federația Rusă (martie 2014)

În martie 2014, Crimeea a devenit un punct central al tensiunilor internaționale după ce Federația Rusă a organizat un referendum controversat, unde populația a fost întrebată dacă dorește să rămână în Ucraina sau să se alăture Federației Ruse. Rezultatele oficiale au demonstrat că majoritatea oamenilor sunt de acord cu alipirea la Federația Rusă. În urma acestui referendum, Federația Rusă a anexat oficial Crimeea, acțiune care a fost condamnată la nivel internațional și care a provocat tensiuni regionale. Aceste evenimente au avut un impact semnificativ asupra stabilității regiunii și au continuat să fie subiect de discuție și preocupări la nivelul organismelor internaționale.

În articolul RT publicat pe data de 17 martie 2014, Mihail Gorbaciov, ultimul lider al Uniunii Sovietice, a explicat că politicile sale de glasnost (deschidere) și perestroika (restructurare) au dus la sfârșitul Războiului Rece și la dizolvarea Uniunii Sovietice³⁶⁴. Mihail Gorbaciov a recunoscut că referendumul din Crimeea a fost corectarea legală a unei „greșeli” comise în „perioada sovietică”³⁶⁵. Titlul articolului „Referendumul din Crimeea a corectat greșeala din epoca sovietică - Gorbaciov” evocă o ideologie imperială, în special pentru că unul dintre foștii săi lideri recunoaște o greșală care a dus la pierderea suveranității Crimeei în 1954. Mai mult, referendumul recunoaște apartenența Crimeei la teritoriul Rusiei din punct de vedere istoric și natural. Astfel, titlul articolului are scopul de a evoca gloriile trecute ale imperiului sovietic și face referire la o Uniune Sovietică fantomatică care ar trebui să continue să existe. Din punct de vedere semantic, folosirea cuvântului „corectat” simbolizează corectitudinea „referendumului din Crimeea” și este un verb prin care se încearcă remedierea unei „greșeli” istorice. De asemenea, menționarea doar a numelui său de familie, „Gorbaciov”, poate fi văzută ca o consecință a faptului că este o figură iconică menționată în cărțile de istorie din întreaga lume și, prin urmare, nu are nevoie de o prezentare suplimentară. În plus, faptul că „Gorbaciov” a făcut această declarație devine la fel de important ca și argumentul în sine. Faptul că acest lider este considerat că a contribuit în mare măsură prin politicile sale la prăbușirea URSS, admite o greșală, chiar dacă nu a fost făcută în timpul conducerii sale, întărește nelegalitatea acțiunilor care au dus la căderea URSS. În cele din urmă, rezultă și faptul că, având compusul sintactic „era sovietică”, toată perioada sovietică este asociată cu această greșală.

În primul paragraf: „Poporul din Crimeea a remediat o greșală din epoca sovietică cu referendumul de duminică și voința poporului nu ar trebui să fie pedepsită cu sancțiuni”, a spus fostul lider sovietic Mihail Gorbaciov” este menționat că oamenii din Crimeea care au votat la referendum sunt desemnați „oamenii Crimeei”, ceea ce îi identifică cu un grup unitar. La fel ca în titlu, a fost corectată „o greșală din epoca sovietică”, iar Crimeea a revenit la statutul său natural ca parte a Rusiei. Termenul „referendum”, care este o metodă democratică și legitimă de a exprima opinia majorității, a fost folosit pentru a obține remedierea necesară. Pe lângă aceasta, „voința poporului este considerată a fi amenințată și că „nu ar trebui să fie pedepsită cu sancțiuni”, potrivit „fostului lider sovietic Mihail Gorbaciov”. O

---

³⁶⁴ RT News, „Crimea’s referendum corrected Soviet-era mistake – Gorbachev”, 2014, disponibil online, <https://rt.com/news/mistake-fixed-crimea-gorbachev-422/> accesat la data de 11.07.2023.

³⁶⁵ Valerie Bunce, „The Soviet Union under Gorbachev: ending Stalinism and ending the Cold War” în *International Journal*, vol. 46, nr. 2, 1991, pp. 220–241.

sugestie puternică, aproape ca o obligație este însoțită de verbul „ar trebui”. Astfel, pedeapsa este considerată nedreaptă. Această clauză servește ca un mesaj esențial către liderii occidentali care au amenințat că vor pune impune sancțiuni financiare împotriva oficialilor ruși ca urmare a referendumului.

Parafrazarea „fostul lider sovietic Mihail Gorbaciov” poate fi considerată o strategie de nominalizare care oferă declarației mai mult accent și putere de convingere cititorului, deoarece autorul discursului este fostul lider puternic al Uniunii Sovietice, Mihail Gorbaciov.

În al doilea paragraf: „Mai devreme Crimeea a fost alpită Ucrainei în temeiul legilor sovietice, mai exact prin legile partidului [comunist], fără să întrebe oamenii, iar acum oamenii au decis să corecteze această greșală. Acest lucru „ar trebui să fie binevenit în loc să declare sancțiuni”, a declarat el pentru Interfax (interviul lui Mihail Gorbaciov pentru agenția de presă rusă Interfax este citat direct). Gorbaciov începe prin a reaminti istoria sovietică, atașând adjectivul „mai devreme” la „Crimeea”, făcând astfel un paralelism cu începutul istoriei Crimeei. Astfel, Crimeea este considerată ca aparținând în mod natural Federației Ruse. Condamnarea întregului regim sovietic este accentuată prin menționarea partidului său ca „partidul [comunist]”. Avându-l pe comunist între paranteze, partidul și ideologia comunistă sunt cauzele acestei greșeli; responsabilitatea este clară, datorită adjectivul anterior „exact”. Folosire sa ulterioară „fără a întreba poporul” sporește componenta negativă a acțiunilor partidului comunist, caracterizându-l drept un regim dictatorial care nu ascultă „poporul”. Cuvântul „poporul” este folosit din nou, sugerând că intenția este de a sublinia rezultatul referendumului ca voința tuturor Crimeenilor, fără a lua în considerare factorii externi. Poate fi găsită o asemenănare între cele două evenimente istorice menționate mai sus. Primul a avut loc în anul 1954, când Ucrainei i s-a acordat Crimeea fără a consulta „poporul”, iar al doilea a avut loc în anul 2014, când poporul a exprimat în cele din urmă dorința lor prin referendum.

Ultima propoziție din al doilea paragraf conține un mesaj îndreptat implicit către țările occidentale care au amenințat Federația Rusă cu sancțiuni dacă continua anexarea Crimeei. Din nou, folosirea verbului „ar trebui” sugerează un sentiment de datorie sau o obligație morală. De fapt, în loc să „declare sancțiuni” ar trebui să „salute” decizia poporului, subliniind încă o dată că referendumul este legitim, deoarece este decizia „poporului”. În cele din urmă, folosirea expresiei „bun venit”, implică acceptarea referendumului, fără critici aduse evenimentului. În ciuda faptului că nu sunt menționate persoanele care ar trebui să primească „bun venit”, consider că mesajul se adresează implicit unui public occidental și guvernelor acestuia, în special Statelor Unite și UE.

Astfel, pentru a descrie evenimentele, RT folosește o personalitate importantă, în acest caz, Mihail Gorbaciov, care exprimă perspectiva rusă asupra legitimității referendumului. Vocea lui Mihail Gorbaciov are, fără îndoială, o putere semnificativă, deoarece el a fost ultimul lider al Uniunii Sovietice înainte de prăbușirea acesteia. Vocea lui Gorbaciov transmite un mesaj al nelegalității destrămării Uniunii Sovietice și transmite o opinie aparent convergentă cu aceea a elitelor guvernamentale ruse. Deși, regimul său de conducere (comunismul) este criticat în mod direct și este acuzat de pierderea integrității teritoriale, există argumente care susțin că Federația Rusă trebuie să se întoarcă la statutul său de mare putere. Scopul principal al articolului este, fără îndoială, să legitimizeze referendumul. Utilizarea expresiei „voința poporului” conferă legitimitate referendumului. În consecință, presupunând că rezultatul său ar trebui acceptat cu calm de către Occident, deoarece Crimeea a fost considerată întotdeauna parte a Rusiei și prin urmare, voința poporului a readus-o la starea sa naturală.

În titlul articolului din 18 martie 2014, cuvântul „Vest” este folosit pentru a descrie un „Bloc de Vest”, care se opune „Blocului de Est”³⁶⁶. Cuvântul este folosit în contextul semnării Tratatului de aderare a Crimeei și Sevastopolului, ca o reacție a membrilor cheie G7. Conflictul dintre Est și Vest este amplificat de această dihotomie și de discursul pe care îl prezintă articolul sub numele de „Noi versus Ei”. Adjectivul „furios” este folosit pentru a indica o opoziție negativă față de politicile „Occidentului”, iar utilizarea cuvântului „acceptat” exprimă încredere în rezultatele referendumului din Crimeea și în decretul parlamentului rus care încorporează în mod oficial Republica Crimeea ca subiect federal al Federației Ruse. Titlul este apreciativ referitor la integrarea Crimeei cu Federația Rusă și numește țările din „Vest” ca adversare.

În primul paragraf „După semnarea tratatului de aderare a Crimeei și Sevastopolului în Federația Rusă, a existat o reacție deschisă și amenințări din partea membrilor cheie G7, care organizează o întâlnire săptămâna viitoare”, cuvântul „aderare” se referă la tratatul care a încorporat Republica Crimeea și Sevastopolului în Federația Rusă. Aderarea este asociată cu sentimente pozitive. În special, în mass-media europeană și americană, cuvântul „anexare” este folosit pentru a descrie tratatul. Cu toate acestea, formularea deliberată a cuvântului „aderare” arată evenimentul ca pe o acțiune politică reciprocă. Această utilizare promovează acest tratat și îl legitimează. De asemenea, „reacția și amenințările deschise” poziționează țările G7 ca oponenți ai unui tratat legitim. Folosirea adjectivului „folosit” amplifică sentimentul de agresivitate a națiunilor adversare. Această agresivitate este amplificată de „amenințare”. În ultimul paragraf sunt furnizate informații despre o viitoare întâlnire a G7. Aceste informații sporesc impactul discursului și determină natura pericolului, deoarece sugerează faptul că membrii G7 au capacitatea de a lua măsuri în orice moment.

În articol sunt incluse și numele reprezentanților Crimeei și Sevastopolului „La semnarea de marți, Crimeea a fost reprezentată de prim-ministrul Serghei Aksyonov și de primarul Sevastopolului, Aleksey Chaly, care a adăugat numele său la tratat. Cei doi au fost însoțiți de președintele parlamentar al Crimeei, Vladimir Konstantinov”. În mass-media occidentală, referendumul privind tratatul de aderare și statutul Crimeei au fost intens dezbătute și contestate. Astfel, numirea reprezentanților Crimeei și ai orașului Sevastopol întărește discursul și oferă legitimitate evenimentelor, iar „semnarea” referendumului conferă tratatului legitimitate.

Lipsa oricărei mențiuni referitoare la minoritățile din Crimeea poate fi considerată ca un act intenționat pentru a sugera că majoritatea populației etnice este alcătuită din ruși care locuiesc în regiunea actuală a Federației Ruse și că sunt oamenii nativi ai Crimeei. De asemenea, tendința discursivă de a reaminti de ideologia imperială rusă, care presupunea că Uniunea Sovietică ar fi trebuit să rămână intactă, poate fi considerată ca o componentă a paradigmei actuale în conducerea Federației Ruse de cel puțin 10 ani. Totodată, prăbușirea Uniunii Sovietice fiind considerată cea mai mare catastrofă geopolitică a secolului.

---

³⁶⁶ RT News, „West furious as Crimea accepted into Russia”, 2014, disponibil online <https://www.rt.com/news/putin-speech-crimea-reactions-606/>, accesat la data de 11.07.2023.

5.3.3. Principalele evaluări ale studiului

Realizarea acestui studiu a fost o provocare deoarece accesarea surselor a fost o problemă și evenimentele din regiune au continuat să aibă loc. Delimitarea temporală a cercetării a fost cu atât mai importantă, ținând cont de evoluțiile ulterioare ale conflictului.

O analiză calitativă a 23 de articole publicate de RT a prezentat o narațiune construită în favoarea Federației Ruse. Pentru a-și convinge publicul de corectitudinea poziției ruse și pentru a-i convinge pe oameni să susțină declarațiile Kremlinului, au fost utilizate mai multe strategii. În cele din urmă, scopul RT este de a opri denigrarea președintelui Vladimir Putin și a administrației sale, precum și de a stopa influența Occidentului în sfera/zona sa de interes.

Subiectul acestei cercetări a fost efectuarea unei analize de încadrare calitativă a articolelor care au fost publicate pe pagina oficială a agenției de știri RT și care au fost legate de protestele Euromaidan, de referendumul pentru anexarea Crimeei de către Federația Rusă. Studiul a examinat principalele teme din cele 23 de articole în legătură cu evenimentele menționate. Scopul a fost de a contribui la examinarea legăturii dintre diplomația publică și mass-media prin analiza rolului mass-media, respectiv a agenției de știri RT ca instrument de putere soft al Federației Ruse și astfel, de a înțelege practicile discursive și strategiile pe care RT le folosește în prezentarea conflictului din Ucraina din 2014. Rețeaua internațională de știri din Federația Rusă a fost considerată un instrument de putere soft, care are scopul de a convinge publicul internațional că opiniile sunt corecte și interesele Kremlinului legitime.

În situațiile de conflict, Federația Rusă folosește strategiile sale pentru a denigra Occidentul, asociindu-l cu grupările extremiste de extremă dreaptă care au apărut în Ucraina. În acest sens, agenția de știri RT încearcă să influențeze opinia publică, să o apropie de sentimente pro-ruse și să convingă publicul internațional de corectitudinea acțiunilor Moscovei. În rolul său de actor principal în arena radiodifuziunii internaționale, oferă publicului străin acces la informații referitoare la guvernul rus și își propune să influențeze opinia publică, guvernele străine și organizațiile internaționale. În relația diplomației publice cu mass-media, comunicarea politică și instituțiile media interacționează pentru a atinge obiective diplomatice pe termen mai scurt prin îmbunătățirea imaginii internaționale a unei țări în rândul publicului străin. Mai precis, își propune să răspândească o anumită narațiune/teză fie direct către publicul străin, fie indirect prin intermediul mass-media de știri.

În urma analizei știrilor despre cele două evenimente, protestele Euromaidan și referendumul din Crimeea și anexarea acesteia de către Federația Rusă, am identificat narațiunile cele mai frecvent discutate în articolele analizate, precum și tehnicile/strategiile utilizate pentru a construi o narațiunea pro-rusă. Conflictul și securitatea globală sunt cele două teme principale. Una dintre principalele surse de conflict între Federația Rusă și Occident este impactul conflictului din Ucraina din 2014 asupra securității globale. Decizia președintelui Vladimir Putin de a anexa Crimeea și de a sprijini etnicii ruși din estul și sudul Ucrainei, și susținerea faptului că NATO încearcă să stabilească o nouă ordine în regiune în care ar avea o prezență mai influentă, a ridicat întrebări esențiale pentru Occident, cu privire la securitatea

Europei de Est („NATO making best effort to show it's doing something about Crimea”³⁶⁷, „NATO to deploy ships, intensify Baltic & Mediterranean patrols 'due to Ukraine crisis’”³⁶⁸).

În ceea ce privește acoperirea evenimentelor internaționale, și în special, a evenimentelor din Ucraina din 2014, agenția de știri RT promovează narațiuni și perspective pro-ruse. După cum am menționat mai sus, conflictul și securitatea globală sunt cele două teme principale care apar în știrile publice de RT. De obicei, canalul de știri se concentrează pe aspectele conflictului dintre Federația Rusă și Occident și asupra efectelor acestuia asupra securității globale. RT prezintă Federația Rusă atât ca pe o victimă a agresiunii occidentale, cât și ca pe un actor care își apără interesele legitime. Iar, în privința strategiilor pe care RT le folosește pentru a crea o narațiune care este pro-rusă, acestea pun accentul pe sublinierea perspectivelor/opiniilor care susțin interesele Federației Rusiei, evidențierea aspectelor negative ale acțiunilor Occidentului, utilizarea unui limbaj și a unei imagini pozitive a Federației Ruse („Main point of Putin's proposal is to avoid a new confrontation over Ukraine”, RT, 08 mai 2014, „Western sanctions against Russia may boost Eurasian Economic Union”, RT, 20 martie 2014).

Conflictul este privit din perspectiva guvernului ilegitim de la Kiev, care a preluat puterea printr-o lovitură de stat. Politicienii din UE și SUA au încălcat suveranitatea Ucrainei și au răsturnat guvernul ales democratic al președintelui Viktor Ianukovici, susținând opoziția Euromaidan. Se face referire la acțiunile militare care au dus la preluarea Crimeei și a protestelor desfășurate în regiunile de est ale Ucrainei în sprijinul secesiunii Ucrainei și a limbii ruse („Massive anti-Maidan rallies grip eastern Ukraine as residents demand referendum”³⁶⁹).

În ceea ce privește tema securității globale, RT se concentrează pe evidențierea instabilității globale, susținând că protestele Euromaidan și sancțiunile impuse Federației Ruse de către Occident, au ca rezultat creșterea instabilității globale și a amenințărilor la adresa securității. Într-un articol care discută despre activitatea NATO în Europa de Est, intervievatorul îl informează pe Shoebridge, un analist de securitate, despre intenția sa „de a proteja statele membre împotriva a ceea ce numește „agresiunea rusă”³⁷⁰. Mai târziu, în același interviu, Shoebridge face speculații cu privire la „desfășurarea de forțe suplimentare [NATO] în statele baltice. Și chiar ieri anunțând că va exista o formă de prezență NATO acum în țări precum Armenia, Azerbaidjan și Moldova”. Ministrul rus de externe, Serghei Lavrov, a cerut explicații detaliate cu privire la activitatea expansionistă din Europa de Est, după ce NATO și-a anunțat prezența militară în regiune. În articolul care acoperă această poveste, autorul reamintește cititorilor că: „deși Federația Rusă a negat în mod repetat orice formare de trupe la granițele cu Ucraina, precum și planurile de a trimite trupe în Ucraina, Occidentul s-a făcut că nu aude”³⁷¹.

---

³⁶⁷ RT News, „NATO making best effort to show it's doing something about Crimea”, 2014, disponibil online <https://rt.com/op-edge/nato-crimea-speculation-on-threat-093/> accesat la data de 11.07.2023.

³⁶⁸ RT News, „NATO to deploy ships, intensify Baltic & Mediterranean patrols ‘due to Ukraine crisis’”, 2014, disponibil online <https://www.rt.com/news/nato-ukraine-response-rasmussen-872/> accesat la data de 12.07.2023.

³⁶⁹ RT News, „Massive anti-Maidan rallies grip eastern Ukraine as residents demand referendum”, 2014, disponibil online <https://www.rt.com/news/east-ukraine-rallies-referendum-701/> accesat la data de 12.07.2023.

³⁷⁰ RT News, „NATO making best effort to show it's doing something about Crimea”, 2014, disponibil online <https://rt.com/op-edge/nato-crimea-speculation-on-threat-093/> accesat la data de 11.07.2023.

³⁷¹ RT News, „Russia wants answers on NATO troop movement in Eastern Europe”, 2014, disponibil online <https://rt.com/news/lavrov-ukraine-nato-convention-069/> accesat la data de 12.07.2023.

Este de o importanță vitală pentru Moscova să asigure participarea vecinilor săi la Uniunea Economică Eurasiatică. Acest lucru este justificat de susținerea pro-rusă a anexării Crimeei și a regiunilor de est ale Ucrainei. Acest lucru este valabil și în cazul Ucrainei. Federația Rusă și-a întrerupt relația mai strânsă cu UE și a blocat semnarea unui acord de asociere care este „o sarcină prioritară pentru liderii europeni”³⁷² („Visa bans, asset freezes are next’: Europe announces three step sanctions against Russia”).

În ceea ce privește tema conflictului, RT susține că Federația Rusă acționează în mod defensiv pentru a-și proteja interesele și că aceste acțiuni sunt justificate ca răspuns la amenințările din partea Occidentului, fiind astfel necesare pentru a contracara influența acestuia în regiune. De asemenea, RT descrie evenimentele ca un conflict bilateral între Federația Rusă și Occident, subliniind tensiunile dintre ambele părți. În acest sens, RT susține că evenimentele din Ucraina din 2014 a rezultat în primul rând din sprijinul pe care UE și Statele Unite l-au acordat opoziției Euromaidan. Acest sprijin a condus la răsturnarea guvernului democratic ales al lui Viktor Ianukovici și la instaurarea la putere a unui „guvern ilegal la Kiev”. Decizia Congresului de a aproba un pachet de ajutor de 1 miliard de dolari pentru Ucraina la sfârșitul lunii martie a fost discutată într-un articol, care la rândul său, a reprodus un articol de opinie publicat de Ron Paul. Fostul congressman al SUA a criticat dur această inițiativă, despre care a scris: „Recent, un guvern ales democratic a fost răsturnat de protestatari violenți. Acesta este opusul democrației, unde guvernele sunt schimbate prin alegeri libere și corecte. Ceea ce este șocant este faptul că guvernul SUA și ONG-urile sale au fost de partea protestatarilor! Washingtonul nu vrea să vorbească despre propriile sale acțiuni care au dus la lovitura de stat, ci se concentrează în schimb pe atacarea reacției ruse la tulburările instigate de SUA în apropierea lor”³⁷³.

Câteva zile mai târziu, pe 3 aprilie 2014, Shoebridge, un analist de securitate a declarat într-un interviu pentru RT că „Crimeea este folosită drept pretext pentru a crește bugetele de apărare occidentale, deși ceea ce s-a întâmplat acolo are într-adevăr un impact redus asupra intereselor naționale vitale ale membrilor NATO”³⁷⁴. În urma unei rezoluții simbolice emise de Consiliul Europei care a suspendat drepturile de vot și de conducere ale delegației ruse, Eric Draitser, un analist geopolitic independent, a interpretat această decizie ca „o încercare de a izola Federația Rusă și mai mult diplomatic”³⁷⁵.

În cadrul acestui conflict, partea rusă are un avantaj moral față de oponentii săi occidentali, deoarece aceștia din urmă i-au susținut printre alții, pe extremiștii de dreapta în efortul lor de a răsturna guvernul democratic legitim al președintelui Viktor Ianukovici. Nebojsa Malic, editor la site-ul web RT, a declarat că, „mulțimea din Maidan nu avea niciun fel de legitimitate democratică. Ceea ce aveau sunt armele. Și aveau bani din Occident și sprijinul diplomatic al guvernelor occidentale”³⁷⁶. În plus, guvernul de la Kiev, care s-a format după înlăturarea președintelui Viktor Ianukovici a fost asociat în mod repetat

---

³⁷² RT News, „Visa bans, asset freezes are next’: Europe announces three step sanctions against Russia”, 2014, disponibil online <https://rt.com/news/europe-russia-visa-bans-246/> accesat la data de 12.07.2023.

³⁷³ RT News, „Ron Paul: Ukraine aid bill is bad deal for all”, 2014, disponibil online <https://rt.com/usa/ron-paul-ukraine-aid-409/> accesat la data de 13.07.2023.

³⁷⁴ RT News, „NATO making best effort to show it’s doing something about Crimea”, 2014, disponibil online <https://rt.com/op-edge/nato-crimea-speculation-on-threat-093/> accesat la data de 11.07.2023.

³⁷⁵ RT News, „West increases tensions over Crimea for political gain”, 2014, disponibil online <https://rt.com/op-edge/pace-isolation-of-russia-crimea-304/> accesat la data de 11.07.2023.

³⁷⁶ RT News, „No surprise Western govts prop up Ukrainian rebels, call them legitimate”, 2014, disponibil online <https://rt.com/op-edge/rebels-ukraine-crimea-referendum-722/> accesat la data de 13.07.2023.

cu elemente fasciste, întotdeauna cu implicarea guvernelor occidentale („No surprise Western govts prop up Ukrainian rebels, call them legitimate”³⁷⁷, „West increases tensions over Crimea for political gain”³⁷⁸).

În ceea ce privește remedierea, o soluție propusă pentru a reduce tensiunile este că ambele părți trebuie să accepte compromisuri pentru a începe o nouă perioadă de comunicare. Acest fapt ar încheia asimetria care a existat după Războiul Rece, care a cauzat o tensiune continuă. În sensul acesta, într-un articol din 18 aprilie, profesorul Richard Sakwa a precizat că: „Toată lumea trebuie să facă un pas înapoi. Și apoi pasul înainte este convocarea unei Conferințe europene de securitate. [Astfel] putem de fapt înființa o nouă organizație, eventual sau o nouă carte de securitate și pace, pentru că în cele din urmă securitatea este indivizibilă”³⁷⁹.

Cercetătorii Edward Lozansky and Martin Sieff, ambii de la Universitatea Americană din Moscova, au susținut necesitatea revenirii la rațiune în ceea ce privește relațiile dintre SUA-Federația Rusă. Într-un articol de opinie, ei au subliniat urgența „pe măsură ce tensiunile cresc și condițiile din Ucraina continuă să se deterioreze” că „factorii politici de la Washington și Moscova trebuie să recunoască nevoia extrem de urgentă de a găsi o modalitate de a se elibera din această criză, înainte de a se transforma dintr-o criză regională într-o conflagrație internațională în plină desfășurare”³⁸⁰.

Într-un alt articol, analistul geopolitic Eric Draitser afirmă că orice soluție cuprinzătoare pentru conflictul ucrainean „trebuie să abordeze problemele de integritate teritorială și autonomie regională”³⁸¹. Mai precis, el arată cât de important este că „Federația Rusă, împreună cu UE și alte părți interesate, ar trebui să ajungă la un acord privind integritatea teritorială a acestor regiuni”. Cu toate acestea, pentru a atinge acest obiectiv, ar fi necesare „asigurări din partea Federației Ruse cu privire la neintervenția lor”, pe de o parte, și „garanții de protecție a etnicilor ruși în toată Ucraina, precum și alte interese vitale ale Federației Ruse în regiune” din partea guvernului ucrainean și a aliaților săi occidentali, pe de altă parte.

Agenția RT devine astfel un instrument de putere soft folosit de Federația Rusă pentru a-și îndeplini obiectivele de diplomatie publică, în special încearcă să demonstreze legitimitatea acțiunilor Federației Ruse. Mai exact, cele două teme, respective securitatea globală și conflictul, evidențiate de RT în perioada analizată au construit un discurs care susține ideea unei intervenții occidentale neanunțate în afacerile Ucrainei care au fost întotdeauna în sfera de influență rusă, și, de asemenea, susținerea ideii că națiunile emergente vor avea un rol semnificativ în viitorul sistem multipolar global. În acest context, Federația Rusă intenționează să se deschidă față de BRICS și, în principal, să promoveze proiectele Noii Bănci de Dezvoltare și integrarea Eurasiatică prin Uniunea Economică Eurasiatică. Și, de asemenea, după cum am menționat deja, al treilea mandat prezidențial al lui Vladimir Putin a fost caracterizat de perseverență în promovarea proiectului de integrare eurasiatică, în principal prin crearea Uniunii

---

³⁷⁷ RT News, „No surprise Western govts prop up Ukrainian rebels, call them legitimate”, 2014, disponibil online <https://rt.com/op-edge/rebels-ukraine-crimea-referendum-722/> accesat la data de 13.07.2023.

³⁷⁸ RT News, „West increases tensions over Crimea for political gain”, 2014, disponibil online <https://rt.com/op-edge/pace-isolation-of-russia-crimea-304/> accesat la data de 11.07.2023.

³⁷⁹ RT News, „Ukraine today is new Balkans”, 2014, disponibil online <https://rt.com/op-edge/ukraine-new-balkans-superpowers-408/> accesat la data de 13.07.2023.

³⁸⁰ RT News, „US-Russia Relations Need a Return to Reason”, 2014, disponibil online <https://rt.com/op-edge/155916-america-russia-tensions-over-ukraine/.34> accesat la data de 13.07.2023.

³⁸¹ RT News, „Solving the crisis in Ukraine”, 2014, disponibil online <https://rt.com/op-edge/crisis-ukraine-russia-influence-570/> accesat la data de 11.07.2023.

Economice Eurasiatice. În același timp, Federația Rusă urmărește să promoveze atât această organizație, cât și cooperarea cu alți membri BRICS pentru a contrabalansa influența UE, NATO și a altor organizații internaționale. În acest scop, poate fi înțeles motivul pentru care Moscova a riscat atât de mult pentru a asigura participarea națiunilor vecine la aceste proiecte. Pe termen scurt, cea mai evidentă dovadă că Federația Rusă a început un „război” de dezinformare împotriva agresiunii informaționale occidentale, este însăși strategia de a utiliza mai multe instituții media (conform celor menționate la paginile 131-132) în legătură cu acoperirea evenimentelor din Ucraina. După cum remarcă politologul Jolanta Darczewska, în urma referendumului privind statutul Crimeei, eforturile Moscovei au avut ca scop creșterea credibilității argumentelor și a acțiunilor Rusiei și de a ascunde intențiile sale de a se implica în Ucraina, și în special, intenția de a anexa Crimeea. Cazul populației vorbitoare de limbă rusă din estul și sudul Ucrainei ilustrează modul în care a fost supusă unui tratament informațional și psihologic³⁸².

RT a avut o strategie discursivă menită să „demonizeze” protestatarii prin accentul pus pe violența comisă de către aceștia. În plus, deși sunt percepuți ca fiind pro-europeni, această caracteristică este văzută ca una negativă și ilegală. Totodată, RT a atribuit responsabilități naționaliștilor ucraineni, Occidentului și autorităților ucrainene ca fiind ilegite: în urma lunilor de proteste, președintele ucrainean Viktor Ianukovici a fost înlăturat și înlocuit cu un guvern autoproclamat pe 22 februarie. Federația Rusă a criticat guvernul numit de o lovitură de stat ca fiind ilegal și a declarat că a încălcat constituția ucraineană stabilind alegeri pentru 25 mai 2014³⁸³. De asemenea, RT a subliniat că, în urma așa-numitei „lovituri de stat din februarie” care a avut loc la Kiev, mii de protestatari s-au adunat la Odesa, scandând sloganuri precum „Ucraina și Federația Rusă sunt împreună” și „Odesa este împotriva naziștilor și a magnaților și împotriva „Referendumului!”³⁸⁴. Câteva luni mai târziu, naționaliștii ucraineni au dat foc pentru a-i arde de vii pe protestatari într-un incendiu într-o clădire, unde 39 de persoane ar fi murit sufocați din cauza fumului³⁸⁵.

Deși este esențial să examinăm „conținutul știrilor” care au fost prezentate, este la fel de important să ne întrebăm ce nu a spus mass-media. Știrile analizate arată că RT a pus mai mult accentual pe guvernul de la Kiev și pe prezența extremiștilor, pe care i-a etichetat drept „fasciști” și „naziști”³⁸⁶ („Democratic vote, govt without fascists needed in Ukraine before any talks”, RT, 25 martie 2014). RT a prezentat Kievul într-un context negativ, invocând acuzații de violare a drepturilor omului și de utilizare a armelor chimice. De asemenea, după cum a dezvăluit RT, Occidentul a contribuit la acest lucru, prin asumarea unei poziții „imorale” și „de susținere” în ignorarea unor astfel de fapte, învinuind în schimb Federația Rusă. Cu toate acestea, Federația Rusă a fost prezentată într-o lumină pozitivă, susținând că noul guvern de la Kiev care a ajuns la putere prin „lovitura politică”, atacurile armatei ucrainene și violența de extremă

---

³⁸² Jolanta Darczewska, „The Anatomy of Russian Information Warfare. The Crimean Operation, a Case Study” în *Ośrodek Studiów Wschodnich*, nr. 42, 2014, p. 37.

³⁸³ RT News, „NATO to deploy ships, intensify Baltic & Mediterranean patrols ‘due to Ukraine crisis’”, 2014, disponibil online <https://www.rt.com/news/nato-ukraine-response-rasmussen-872/> accesat la data de 12.07.2023.

³⁸⁴ RT News, „Massive anti-Maidan rallies grip eastern Ukraine as residents demand referendum”, 2014, disponibil online <https://www.rt.com/news/east-ukraine-rallies-referendum-701/> accesat la data de 12.07.2023.

³⁸⁵ RT News, „39 people die after radicals set Trade Unions House on fire in Ukraine’s Odessa”, 2014, disponibil online <https://www.rt.com/news/156480-odessa-fire-protesters-dead/> accesat la data de 13.07.2023.

³⁸⁶ Irina Khaldarova, Mervi Pantti, „Fake News: The narrative battle over the Ukrainian conflict”, în *Journalism Practice*, vol. 10, nr. 7, 2016, pp. 891–899.

dreapta, au dus la comportamentul defensiv. În rădăcinată în principiile umane, prezentarea/relatarea evenimentelor a dezvăluit compasiunea față de oameni prin prezentarea și sublinierea atrocităților. Acest fapt indică modul în care naționaliștii au îndepărtat forțele de „autoapărare” din estul Ucrainei care sprijineau Kievul și au contribuit la conflictul din Donbas. Utilizarea elementelor de umanitarism, susținerea soluțiilor interne de reformă/descentralizare/federalizare și evitarea altor factori care contribuie la conflict au creat o perspectivă conservatoare asupra scopurilor știrilor, urmărind să provoace un răspuns emoțional din partea publicului global³⁸⁷.

Merită remarcat faptul că în Ucraina, fiind o zonă de conflict, culegerea de știri a fost dificilă și complicată, în special atunci când au avut loc mai multe evenimente simultan. În plus, și jurnaliștii ruși, în special cei de la agenția de știri RT, au fost expuși riscurilor și li s-a interzis intrarea în țară³⁸⁸. Lipsa surselor ar fi putut fi cauza acestei probleme. Cu toate acestea, acest fapt echivalează cu rolul propagandistic al mass-media atunci când selecția și excluderea au devenit componente esențiale în producția și distorsiunea știrilor, fie cu sau fără consultare aprofundată a surselor verificate. RT informează „sentimentul umanitar” prin captarea „adevărului” în agenda sa internațională de știri. Acest lucru îi permite RT să justifice și să acopere motivația politică a țării, interesele naționale și implicarea militară în estul Ucrainei. În acest sens, un exemplu al propagandei și dezinformării este chiar lipsa surselor din Ucraina în acoperirea evenimentelor din regiune. În același timp, în numeroase situații, RT a fost acuzată de prezentarea doar de informații selectate din surse, informații care susțin poziția Moscovei³⁸⁹.

În conformitate cu studiile existente, există o varietate de motive pentru modul unidimensional în care RT a încadrat conflictul³⁹⁰. Unele dintre aceste motive includ un sistem de regim politic hibrid în care mass-media este controlată de stat, prin subvenții financiare, ceea ce influențează percepția rolului jurnaliștilor, autocenzura și controlul editorial³⁹¹. RT este văzut drept „instrumentul de putere soft” al președintelui Vladimir Putin, care prezintă critic evenimentele legate de Occident³⁹². Acest lucru se datorează faptului că se angajează în a fi contra-hegemonic și oferă diverse perspective în opoziție cu mass-media occidentală.

Analiza arată că RT a acordat o atenție suficientă știrilor despre Ucraina, concentrându-se pe narațiunea „Vest versus Rusia”. Naratiunile cele mai proeminente de pe site-ul RT, au caracterizat Occidentul (guvernul SUA și oficialii UE) ca fiind părțitor și responsabil pentru tulburările politice și economice din Ucraina, precum și pentru înrăutățirea relațiilor dintre Federația Rusă și Ucraina. De

---

³⁸⁷ Irina Khaldarova, Mervi Pantti, *op.cit.*, pp. 891–899.

³⁸⁸ Human Rights Watch, „Ukraine: Journalists detained, denied entry. Dangerous interference with press freedom”, 2014, disponibil online <https://www.hrw.org/news/2014/05/21/ukraine-journalists-detained-denied-entry> accesat la data de 12.09.2023.

³⁸⁹ Vladislav Saran, „Media Manipulation and Psychological War in Ukraine and the Republic of Moldova” în *CES Working Papers*, Centre for European Studies, Iasi, vol. 8, nr. 4, 2016, p. 739.

³⁹⁰ Toby Nelson, „How RT frames conflict: A comparative analysis” în *Russian Journal of Communication*, vol. 11, nr. 2, 2019, pp. 126–140.

³⁹¹ Zixiu Liu, „News framing of the Euromaidan protests in the hybrid regime and the liberal democracy: Comparison of Russian and UK news media” în *Media, War & Conflict*, vol. 15, nr. 4, 2020, pp. 407–426.

³⁹² Gary D. Rawnsley, „Communications technologies and public diplomacy: A history of the tools of statecraft”, în Alexander CR (ed). *The Frontiers of Public Diplomacy: Hegemony, Morality and Power in the International Sphere*, Oxon, Routledge, 2021, pp.25–41.

asemenea, narațiunile RT au susținut și poziția președintelui Vladimir Putin în contextul acestui conflict. Aceste caracteristici au fost menținute pe parcursul celor două evenimente selectate, respective protestele Euromaidan și referendumul din Crimeea și anexarea acesteia de către Federația Rusă.

Studiul a demonstrat că știrile analizate au omis unele subiecte, în timp ce au urmărit altele. De exemplu, factorul religios nu a fost abordat deloc și nici văzut ca o problemă semnificativă în contextul conflictului din Ucraina din 2014, ceea ce dovedește caracterul pur politic al conflictului. Dar, studiul are limitele sale, care ar fi putut fi eliminate/evitate prin efectuarea de chestionare și interviuri pentru a examina dacă utilizarea frecventă a cadrului de conflict de către RT, ar fi contribuit la înțelegerea percepțiilor publicului în legătură cu comunicarea publică și comunicarea media în contextul conflictului din Ucraina. De asemenea, acest studiu nu a examinat audiența și publicul RT și nici nu a analizat nici modul în care acoperirea media a influențat percepția publicului și efectele asupra acestuia.

În plus, materialul pe care l-am analizat provine în întregime de pe o singură platformă (RT). Aceasta înseamnă că este imposibil să tragem concluzii generale pentru încadrarea ca mijloc de exercitare a diplomației publice în sensul în care, de exemplu, ar putea oferi un studiu comparativ sau un studiu extins și la alte platforme media. De asemenea, putem afirma că toate știrile RT analizate în această cercetare conțin o prezentare convergentă în ceea ce privește conflictul din Ucraina din 2014. Acest lucru se datorează în primul rând faptului că RT este finanțat de guvernul rus și este considerat un instrument de propagandă pentru Kremlin. Iar faptul că majoritatea surselor sunt vagi, poate pune în discuție transparența și legitimitatea informațiilor prezentate de RT.

De asemenea, studiul a investigat modul în care știrile produse de RT în timpul conflictului ucrainean ar putea ajuta Federației Ruse să-și îndeplinească obiectivele de politică externă și respectiv de diplomație publică. În acest scop, articolele încărcate pe site-ul internațional RT au fost subiectul principal al acestei analize. Cercetările viitoare ar trebui să se concentreze pe percepția publicului pentru a determina cât de mult cititori sunt implicați în receptarea politicilor rusești. Acest lucru ar putea fi realizat prin cuantificarea diferitelor modalități de receptare, cum ar fi, vizionarea videoclipurilor care au fost încărcate pe YouTube sau repostări ale articolelor pe alte platforme de rețele sociale (de exemplu, Facebook, Twitter, Reddit, Google+, Tumblr). De asemenea, studiul nu a pus accentul pe analiza mesajului transmis prin mass-media rusă, mai exact, dacă acesta este același sau este diferit atunci când vorbim de publicul intern sau de publicul internațional. Însă, după o primă lectură a surselor, se poate observa că RT a abordat teme diferite pentru publicul internațional față de cel intern, folosind de exemplu, narațiuni referitoare la tensiunile dintre Federația Rusă și Occident, iar, în ceea ce privește publicul intern a folosit narațiuni bazate pe evenimente istorice și apeluri la valorile culturale comune. Cu toate acestea, constatările generale susțin ideea că scopul principal al știrilor selectate și al modului în care au fost prezentate a fost să reflecte narațiunile relatate de către Moscova, atât prin președintele Vladimir Putin, cât și prin instituțiile media.

Cercetarea și-a propus să ofere o imagine coerentă asupra modului în care au fost construite narațiunile. Având în vedere rolul din ce în ce mai agresiv pe care Federația Rusă îl joacă în relațiile internaționale, există un interes din ce în ce mai mare pentru extinderea RT și a altor rețele mass-media din Federația Rusă, cum ar fi Sputnik, Russia Beyond the Headlines. Prin urmare, acest studiu poate contribui la o mai bună înțelegere a metodelor pe care Federația Rusă le folosește, prin instrumentele de putere soft, în cazul acesta – mass media, pentru a convinge audiența internațională să susțină interesele

politice și diplomatice ale Moscovei. În plus, un alt aspect care merită studiat și care a depășit limitele acestui studiu, constă în comparația dintre mass-media rusă și mass-media altor țări, respective alte canale identice, precum BBC, CNN, Reuters, Al-Jazeera. Mai exact, în comparația dintre modul în care cele două canale au acoperit evenimentele din Ucraina. În schimb, prin această analiză se dorește o înțelegere a mass-media rusă ca instrument de putere soft al Federației Ruse. În cele din urmă, examinarea modului în care diplomația publică a Federației Ruse a evoluat în relația cu Ucraina în timpul conflictului din Ucraina din 2014 și implicațiile avute asupra relațiilor internaționale în regiune poate reprezenta un alt obiect de analiză. Toate aceste direcții de cercetare pot oferi o bază solidă pentru o cercetare complexă a modului în care este aplicată și cum se desfășoară diplomația publică în relația Federația Rusă - Ucraina.

Concluzii

Transformarea sistemului mondial și schimbările în comunicarea internațională au contribuit la o regândire a modului în care statele își propun să atingă interesele naționale. În acest sens, diplomația publică a devenit mai importantă în activitățile de politică externă ale statelor, care a început să se dezvolte după încheierea Războiului Rece. Acest lucru s-a datorat în primul rând faptului că nu existau rivali ideologici, precum URSS și Statele Unite în timpul Războiului Rece. În acest sens, diplomația publică a „revenit” în anii 2000, după o perioadă scurtă de scădere. Puterea soft și diplomația publică au devenit componente esențiale ale politicii externe ale Federației Ruse și ale altor țări. Adoptarea documentelor strategice și dezvoltarea practicilor de diplomație publică demonstrează interesul oficial al Federației Ruse pentru diplomația publică. Câteva dintre domeniile în care diplomația publică a fost folosită în timpul Războiului Rece (mass-media, diplomația culturală, științifică și sportivă) continuă să fie utilizate și în prezent. Însă, în același timp, au apărut noi instrumente de diplomație publică. Prin urmare, internetul a devenit o componentă esențială a diplomației publice a Federației Ruse. În plus, numărul de actori non-statali din Federația Rusă care participă la diplomația publică a crescut și au apărut organizații precum Rossotrudnichestvo, Fundația Gorchakov, Fundația Russkiy Mir, Agenția Internațională de Informații Rossiya Segodnya.

Diplomația publică a devenit un instrument esențial de influență în lumea contemporană. La sfârșitul secolului al XX-lea și începutul secolului al XXI-lea, a avut loc o creștere semnificativă a activității actorilor non-statali în arena internațională în contextul tehnologiilor moderne de informare și comunicare. Aceasta implică utilizarea activă a diferitelor tipuri de informații și mijloace pentru actorii non-statali. Diplomația publică este doar unul dintre aceste mijloace, alături de propagandă, comunicare strategică, diplomație culturală. Cea mai importantă caracteristică a diplomației publice este atractivitatea. În plus, criteriile care o disting de alte tipuri de influență sunt orientarea către dialogul cu publicul străin și cooperarea cu actori statali și non-statali. Ignorarea acestor caracteristici poate duce la confundarea acestora cu alte mijloace de influență.

Dezvoltarea unei relații semnificative cu publicul țintă este un scop al diplomației publice a secolului al XXI-lea, în special, extinderea dialogului între partenerii străini și cetățenii țării lor, ceea ce facilitează schimbul cultural și legăturile educaționale internaționale. Diplomația este de obicei definită ca un ansamblu de reguli și metode care sunt utilizate în relațiile internaționale pentru a preveni sau rezolva disputele și conflictele. În ceea ce privește relația dintre diplomația publică și puterea soft, diplomația publică este doar unul dintre instrumentele puterii soft și, prin urmare, nu poate fi comparată cu aceasta. În conformitate cu analiza lui Joseph Nye, diplomația publică nu este neapărat o manifestare a puterii soft. În schimb, depinde de tipul de resurse și bunuri pe care le transmite, cum ar fi cultură, valori politice și politicile externe. În plus, este important să se țină cont de faptul că diplomația publică are capacitatea de a atinge o varietate de obiective. Aceste obiective pot include obiective de putere soft, cum ar fi în domeniul comerțului, investițiilor și negocierilor politice, până la obiective de putere hard, precum gestionarea alianțelor, prevenirea conflictelor și intervenția militară. Toate acestea se datorează faptului că lumea devine din ce în ce mai interconectată și informațiile circulă rapid, iar factorii economici și militari nu mai sunt suficienți pentru a asigura securitatea. Înțelegerea modurilor în care

națiunile pot influența opinia publică și pot construi relații bazate pe încredere este necesară pentru a studia diplomația publică ca un instrument de putere soft în relațiile internaționale.

De asemenea, diplomația publică este o componentă esențială a relațiilor internaționale, care implică comunicarea și interacțiunea directă cu publicul internațional pentru a promova interesele naționale, a influența opinia publică și a promova o imagine favorabilă a țării pe scena internațională. În acest sens, pentru a răspunde la prima întrebare de cercetare, putem spune că diplomația publică este un instrument de comunicare politică care se bazează pe dialogul deschis, schimburi de idei și dezvoltarea de relații cu publicuri străine. Scopul acesteia este de a influența opinia publică și percepția unui actor statal sau non-statal. Acest proces implică utilizarea diferitelor metode de comunicare, schimburi culturale și educaționale, evenimente publice și alte mijloace de promovare a unei imagini favorabile a țării și pentru a-și susține interesele culturale, economice și politice. Abordarea diplomației publice ca metodă de comunicare politică este esențială pentru promovarea intereselor țării, gestionarea crizelor internaționale, contracararea propagandei, și în special, câștigarea susținerii internaționale.

De-a lungul timpului, diplomația publică a Federației Ruse a trecut prin câteva schimbări ale elementelor sale esențiale. Mai precis, principala caracteristică a constat în accentul centrat pe stat; Ministerul Afacerilor Externe era singura instituție responsabilă cu implementarea politicii externe; exclusivitatea instituției diplomatice în reprezentarea problemelor importante ale guvernului și comunicarea prin mijloace tradiționale de schimb de informații. Cu toate acestea, în prezent, observăm schimbări, precum faptul că rolul actorilor non-guvernamentali a crescut; formatele de cooperare multilaterală devin mai importante; structura și funcțiile instituțiilor diplomatice sunt redefinite; mediul informațional global definește activitatea biroului extern; căile de comunicare sunt diversificate; sunt introduse tehnologii informaționale inovatoare; iar rolul experților în negocieri devine tot mai important.

În cele din urmă, diplomația publică joacă un rol important în formarea și influențarea opiniei publice atât pe plan intern, cât și pe plan internațional deoarece statele pot să-și promoveze interesele și valorile, să combată dezinformarea, să influențeze politicile și strategiile, să atragă investiții, să-și consolideze puterea soft și pot câștiga încrederea publicului străin. Aceasta include o varietate de acțiuni și metode pe care actorii statali și non-statali le implementează, precum educația, schimburile culturale, parteneriatele, promovarea înțelegerii reciproce, comunicarea cu mass-media. Guvernele și organizațiile non-guvernamentale pot influența opinia publică într-un mod care se aliniază cu obiectivele lor și le sporește influența pe scena globală prin utilizarea eficientă a diplomației publice.

În ceea ce privește a doua întrebare de cercetare, există o serie de factori care au contribuit la utilizarea diplomației publice ca instrument de putere soft în relațiile dintre Federația Rusă și Ucraina. Acestea includ contextul relațiilor istorice, politice și sociale dintre cele două țări. Relațiile dintre acestea sunt influențate în mare măsură de elemente istorice și culturale. Deși oamenii din aceste două țări au împărtășit o istorie comună și multe legături culturale, au avut și conflicte istorice legate de identitatea lor. Datorită legăturii sale cu Ucraina și importanței geopolitice a acestei regiuni pentru Federația Rusă, aceasta a folosit diplomația publică pentru a justifica acțiunile sale și pentru a încerca să influențeze politica Ucrainei.

Diplomația publică a devenit un instrument esențial în conflictul dintre Federația Rusă și Ucraina după ce aceasta a anexat Crimeea în 2014. Ambele părți au folosit diplomația publică pentru a-și justifica acțiunile și pentru a influența/schimba percepția lumii despre conflict. Diplomația publică a fost folosită,

de asemenea, pentru a obține sprijinul altor state și pentru a construi alianțe strategice. Federația Rusă a susținut că va menține stabilitatea și securitatea în regiune prin utilizarea instrumentelor de putere soft, în special pentru a combate influența regională (euroasiatică). Atât Federația Rusă, cât și Ucraina au avut nevoie de sprijinul internațional pentru a-și promova problemele și pentru a obține sprijin diplomatic, economic și militar din partea altor țări sau organizații internaționale. De asemenea, Federația Rusă a utilizat tot mai mult mass-media și propaganda pentru a-și promova punctele de vedere și a influența opinia publică. Acest lucru includea controlul asupra canalelor media, manipularea informațiilor și transmiterea mesajelor pentru a-și îndeplini obiectivele de politică externă.

În cele din urmă, toți acești factori au determinat utilizarea diplomației publice ca instrument de putere soft în relațiile dintre Federația Rusă și Ucraina în contextual conflictului din Ucraina. Aceste circumstanțe includ istoria relațiilor, interesele geopolitice, conflictele armate, media și influența regională. Acești factori au determinat diplomația publică să fie folosită ca mijloc de comunicare politică și influență în contextul tensiunilor dintre cele două țări.

În ceea ce privește conflictul dintre Ucraina și Federația Rusă, acesta a început ca urmare a unei crize politice la sfârșitul lunii noiembrie 2013. Decizia președintelui ucrainean Viktor Ianukovici de a suspenda procesul care ar fi condus la semnarea unui Acord de Asociere cu UE a provocat o mișcare populară numită Euromaidan. În Crimeea, soldații ruși au preluat controlul asupra tuturor punctelor strategice din regiune la 27 februarie 2014. La 16 martie 2014, a avut loc un referendum pentru independență față de Federația Rusă. Comunitatea internațională nu a recunoscut această anexare. În același timp, în estul Ucrainei a fost lansată o operațiune de destabilizare. În martie 2014, grupurile armate aflate sub controlul Rusiei au sprijinit manifestații care au cerut independența acestor regiuni. La 11 mai, entitățile de facto ale Republicii Populare Donețk și ale Republicii Populare Lugansk și-au declarat independența în urma unui referendum. Acest vot, desfășurat în afara cadrului stabilit de legislația ucraineană și afectat de o serie de nereguli, a fost considerat ilegal de Ucraina și nu a fost recunoscut de comunitatea internațională.

În urma acestei crize, relațiile dintre Federația Rusă și Ucraina au fost afectate de o rivalitate geopolitică care a generat consecințe asupra înțelegerii modalităților de soluționare a conflictului dintre cele două țări. Ca urmare, eforturile diplomației publice s-au concentrat pe rezolvarea pașnică a conflictului din estul Ucrainei și pe restabilirea relațiilor dintre cele două părți implicate. Imaginea Federației Ruse la nivel internațional a fost grav afectată de acest conflict. Anexarea Crimeei și sprijinul acordat rebelilor din estul Ucrainei au provocat sancțiuni economice și izolarea diplomatică a Federației Ruse.

Conflictul din Ucraina a alimentat tensiuni, a afectat credibilitatea ambelor părți, a adâncit diviziunile în societățile lor și a condus la întreruperea dialogului și a cooperării diplomatice. Aceste consecințe au avut un impact pe termen lung asupra regiunii și a relațiilor internaționale. În plus, conflictul a adus în prim-plan problema dezinformării și manipulării mediului media, existând numeroase acuzații de dezinformare din ambele părți, ceea ce a dus la sancțiuni economice și politice din partea comunității internaționale împotriva Federației Ruse, care au schimbat dinamica puterii în regiunea Europei de Est și, de asemenea, au generat o creștere a prezenței militare și diplomatice a NATO în regiune.

Președintele rus Vladimir Putin a ținut mai multe discursuri și declarații cu privire la conflictul din Ucraina din 2014. În urma analizei a celor 50 de discursuri selectate pentru acest studiu de caz, am ajuns la concluzia că, președintele rus Vladimir Putin a folosit mai multe argumente (narațiuni) pentru a justifica acțiunile sale din Ucraina. Acesta a justificat intervenția militară a Federației Ruse în Crimeea și sprijinul separatiștilor din estul Ucrainei afirmând că sunt necesare pentru a proteja minoritățile rusești și populația rusofonă din acele zone. Argumentul a fost folosit pentru a sugera faptul că Federația Rusă își protejează aceste grupuri etnice și lingvistice. Cu toate acestea, comunitatea internațională a considerat această intervenție ca pe o încălcare a suveranității și integrității teritoriale ale Ucrainei.

Un alt argument este că președintele rus Vladimir Putin a spus că situația politică și economică din Ucraina este una instabilă și că este necesar ca Federația Rusă să intervină pentru a preveni prăbușirea/colapsul țării. Prin această narațiune, președintele rus încearcă să justifice implicarea Federației Ruse în regiune și să slăbească încrederea în guvernul ucrainean de la Kiev. De asemenea, Vladimir Putin s-a folosit și de factorii culturali și istorici. Acesta a subliniat legătura istorică și culturală dintre Ucraina și Federația Rusă, caracterizându-le ca națiuni frățești. În mod similar, argumentul a fost folosit pentru a justifica implicarea Federației Ruse în afacerile interne ale Ucrainei, precum și pentru a demonstra că Federația Rusă dorește să protejeze populația rusofonă care locuiește în Ucraina. În cele din urmă, prin discursurile sale din timpul conflictului din Ucraina, președintelui Vladimir Putin a folosit o varietate de argumente pentru a justifica acțiunile Federației Ruse și pentru a manipula opinia publică internațională. Aceste discursuri au reflectat perspectiva Federației Ruse cu privire la conflictul din Ucraina, dar au fost și criticate de comunitatea internațională.

Mass-media a fost folosită de ambele părți pentru a-și promova perspectiva asupra evenimentelor. Federația Rusă a dezvoltat medii de comunicare controlate de stat sau afiliate politic, care au promovat narațiunile oficiale ale țării. Rețelele sociale au devenit un instrument esențial pentru campaniile de informare și alte activități online, precum colectarea de informații în scopuri de propagandă și dezinformare. În acest sens, agenția de știri RT a avut un rol important în încercarea de a convinge publicul străin să susțină invazia Federației Ruse în Ucraina și anexarea Crimeei. În timp ce Vladimir Putin și alți lideri guvernamentali au negat prezența militară rusă în Ucraina, RT a susținut poziția Kremlinului prin difuzarea de informații false, înșelătoare și părtinitoare. Afirmările inițiale ale Kremlinului că nu există prezență militară rusă au fost echilibrate de mass-media internațională. În momentul în care, Vladimir Putin a recunoscut că au existat trupe rusești în Crimeea, RT și-a prezentat declarațiile fără niciun context³⁹³ și a numit prezența militară rusă, în mod repetat drept „forțe de autoapărare”³⁹⁴. De asemenea, în contextul acestui conflict, Federația Rusă a apelat la experți internaționali pentru a-și promova agenda politică, a-și susține punctele de vedere cu privire la conflict și pentru ca aceștia să susțină poziția Moscovei, în special în ceea ce privește politica externă a Federației Ruse.

---

³⁹³ RT News, „Putin acknowledges Russian military servicemen were in Crimea”, disponibil online <https://web.archive.org/web/20210402172307/https://www.rt.com/news/crimea-defense-russian-soldiers-108/> accesat la data de 07.10.2023.

³⁹⁴ RT News, „Ukrainian troops dispatched in Crimea switch to region’s side – sources”, disponibil online <https://web.archive.org/web/20200110134134/https://www.rt.com/news/ukraine-military-russia-resign-437/> accesat la data de 07.10.2023.

În ceea ce privește modul în care guvernul rus a folosit dezinformarea în timpul conflictului din Ucraina, putem spune că, dezinformarea reprezintă o componentă importantă a strategiei Federației Ruse în ceea ce privește influențarea opiniei publice și manipularea percepțiilor. Guvernul rus a folosit astfel, mijloace de comunicare, precum media de stat, rețelele de socializare, site-urile web și alte platforme cu scopul de a răspândi dezinformarea. Aceasta poate include difuzarea de știri false și crearea de narațiuni care să slăbească credibilitatea Ucrainei și să legitimizeze intervenția sa în Crimeea și susținerea separatiștilor din estul Ucrainei. În cele din urmă, răspândirea dezinformării poate avea un impact și asupra alegerilor, deoarece influențează percepțiile cetățenilor, ceea ce poate influența luarea deciziilor politice. Toate aceste tactici demonstrează modul în care dezinformarea poate fi folosită pentru susținerea obiectivelor de politică externă (politice și militare). În cele din urmă, dezinformarea reprezintă o provocare a erei digitale, iar lupta împotriva acesteia necesită eforturi concertate la nivel internațional pentru a promova informații corecte.

Federația Rusă a încercat să atenueze reacția comunității internaționale și să descurajeze sprijinul acesteia pentru Ucraina, construind în același timp sprijinul public rus pentru intervenția militară a rușilor în Ucraina. RT a difuzat dezinformarea Kremlinului sub masca jurnalismului și a creat confuzie cu privire la adevărul din teren. Astfel, în timpul conflictului din Ucraina din 2014, Federația Rusă a creat un mijloc de presă complet nou, respectiv Sputnik, care a fost anunțat pe 10 noiembrie 2014³⁹⁵. De asemenea, președintele Vladimir Putin a reconfirmat importanța pe care a acordat-o presei în timpul invaziei din Ucraina și a subliniat importanța acesteia în viitoarele eforturi militare rusești, în momentul în care a onorat 300 de jurnaliști pentru „acoperirea obiectivă” a evenimentelor din Crimeea³⁹⁶.

---

³⁹⁵ BBC News, „Russia's global media operation under the spotlight”, disponibil online <https://web.archive.org/web/20141212055433/https://www.bbc.com/news/world-europe-30040363> accesat la data de 07.10.2023.

³⁹⁶ The Moscow Time, „Putin Awards Journalists for 'Objective' Crimea Coverage”, disponibil online <https://web.archive.org/web/20201024175619/https://www.themoscowtimes.com/2014/05/05/putin-awards-journalists-for-objective-crimea-coverage-a34996> accesat la data de 07.10.2023.

Bibliografie

Bibliografie primară

- Global Research, „German TV interview with President Vladimir Putin on the crisis in East Ukraine, the sanctions regime, Russian-German relations”, 2014, disponibil online <https://freeukrainenow.org/2014/11/27/german-tv-interview-with-president-vladimir-putin-on-the-crisis-in-east-ukraine-the-sanctions-regime-russian-german-relations-video/> accesat la data de 21.08.2023.
- Interfax-Ukraine, „Ukraine to resume preparing agreement with EU when compensation for production drop found-Boiko”, 2013, disponibil online <http://en.interfax.com.ua/news/general/176144.html> accesat la data de 16.07.2023.
- Interfax-Ukraine, „Ukrainian government issues decree to suspend preparations for signing of association agreement with EU”, 2013, disponibil online <http://en.interfax.com.ua/news/general/176073.html> accesat la data de 15.07.2023.
- Kommersant „They act consciously and purposefully against Russia, but you can't be offended by this”, 2012, disponibil online <https://www.kommersant.ru/doc/1911330> accesat la data de 04.06.2023.
- Konstantin Kosachev, „Not a fish, but a fishing rod, What is the peculiarity of Russia's soft power”, nr. 4, 2012, disponibil online <https://www.globalaffairs.ru/articles/ne-rybu-a-udochku/> accesat la data de 20.06.2023.
- Konstantin Kosachev, „Russia is all of us and how others see us”, 2013, disponibil online <https://www.rg.ru/2013/09/06/kosachev.html> accesat la data de 05.06.2023.
- Ministry of Foreign Affairs of Russian Federation, „Foreign Minister Sergey Lavrov's opening remarks at the 26th meeting of the Council of the Heads of Russian Federation Regions at the Foreign Ministry”, 2015, disponibil online https://www.mid.ru/en/web/guest/meropriyatiya_s_uchastiem_ministra/-/asset_publisher/xK1BhB2bUjd3/content/id/1904820 accesat la data de 20.07.2023.
- Ministry of Foreign Affairs, „Statement by the Russian Ministry of Foreign Affairs regarding the events in Ukraine”, 2014, disponibil online https://mid.ru/en/foreign_policy/news/1673195/ accesat la data de 21.08.2023.
- Official Internet Resources of the President of Russia, „Crimean speech of Vladimir Putin”, 2014, disponibil online <http://en.kremlin.ru/events/president/news/20603> accesat la data de 20.08.2023.
- Permanent Mission of the Russian Federation to the European Union „Article by Prime Minister Vladimir Putin for Moskovskiye Novosti”, 2012, disponibil online <https://russiaeu.ru/en/news/article-prime-minister-vladimir-putin-moskovskiye-novosti> accesat la data de 20.06.2023.
- President of Russia, Dimitri Medvedev, „Message to President of Ukraine Viktor Yushchenko”, Presidential Executive Office, 2009, disponibil online <http://kremlin.ru/news/5158> accesat la data de 20.06.2023.
- President of Russia, Meeting with Russian ambassadors and permanent representatives in international organisations, disponibil online, <http://eng.kremlin.ru/transcripts/4145> accesat la data de 16.06.2023.
- Press Gazette, „Ofcom rules against Russia Today over Syria conflict report”, 2012, disponibil online <https://pressgazette.co.uk/archive-content/ofcom-rules-against-russia-today-over-syria-conflict-report/> accesat la data de 30.08.2023.
- Reuters, „Ukraine bans Russian TV channels for airing war 'propaganda'”, 2014, disponibil online <https://www.reuters.com/article/us-ukraine-crisis-television-idUSKBN0GJ1QM20140819> accesat la data de 05.09.2023.

Reuters, „Yanukovich denounces “coup”, says staying in Ukraine”, 2014, disponibil online <https://www.reuters.com/article/us-ukraine-crisis-timeline-idUSBREA270PO20140308> accesat la data de 16.07.2023.

RT News, „‘Revolution!’ Thousands pour in for pro-EU rally in Ukraine, storm govt buildings”, 2013, disponibil online <https://www.rt.com/news/ukraine-protests-court-ban-538/> accesat la data de 10.07.2023.

RT News, „12 most dramatic Kiev videos showing true scale of Ukraine mayhem”, 2014, disponibil online <http://rt.com/news/horrifying-videos-kiev-maidan-901/> accesat la data de 10.07.2023.

RT News, „39 people die after radicals set Trade Unions House on fire in Ukraine’s Odessa”, 2014, disponibil online <https://www.rt.com/news/156480-odessa-fire-protesters-dead/> accesat la data de 13.07.2023.

RT News, „Crimea’s referendum corrected Soviet-era mistake – Gorbachev”, 2014, disponibil online <https://rt.com/news/mistake-fixed-crimea-gorbachev-422/> accesat la data de 11.07.2023.

RT News, „Massive anti-Maidan rallies grip eastern Ukraine as residents demand referendum”, 2014, disponibil online <https://www.rt.com/news/east-ukraine-rallies-referendum-701/> accesat la data de 12.07.2023.

RT News, „NATO making best effort to show it’s doing something about Crimea”, 2014, disponibil online <https://rt.com/op-edge/nato-crimea-speculation-on-threat-093/> accesat la data de 11.07.2023.

RT News, „NATO to deploy ships, intensify Baltic & Mediterranean patrols ‘due to Ukraine crisis’”, 2014, disponibil online <https://www.rt.com/news/nato-ukraine-response-rasmussen-872/> accesat la data de 12.07.2023.

RT News, „No surprise Western govts prop up Ukrainian rebels, call them legitimate”, 2014, disponibil online <https://rt.com/op-edge/rebels-ukraine-crimea-referendum-722/> accesat la data de 13.07.2023.

RT News, „Putin acknowledges Russian military servicemen were in Crimea”, disponibil online <https://web.archive.org/web/20210402172307/https://www.rt.com/news/crimea-defense-russian-soldiers-108/> accesat la data de 07.10.2023.

RT News, „Ron Paul: Ukraine aid bill is bad deal for all”, 2014, disponibil online <https://rt.com/usa/ron-paul-ukraine-aid-409/> accesat la data de 13.07.2023.

RT News, „Russia wants answers on NATO troop movement in Eastern Europe”, 2014, disponibil online <https://rt.com/news/lavrov-ukraine-nato-convention-069/> accesat la data de 12.07.2023.

RT News, „Solving the crisis in Ukraine”, 2014, disponibil online <https://rt.com/op-edge/crisis-ukraine-russia-influence-570/> accesat la data de 11.07.2023.

RT News, „Ukraine today is new Balkans”, 2014, disponibil online <https://rt.com/op-edge/ukraine-new-balkans-superpowers-408/> accesat la data de 13.07.2023.

RT News, „Ukraine truce fails, rioters renew offensive in Kiev, death toll rises to 35”, 2014, disponibil online <http://rt.com/news/ukraine-maidan-rioters-offensive-880/> accesat la data de 10.07.2023.

RT News, „Ukrainian police violently eject pro-EU protesters from Kiev square”, 2013, disponibil online <https://rt.com/news/ukraine-police-disperse-protest-509/> accesat la data de 10.07.2023.

RT News, „Ukrainian troops dispatched in Crimea switch to region’s side – sources”, disponibil online <https://web.archive.org/web/20200110134134/https://www.rt.com/news/ukraine-military-russia-resign-437/> accesat la data de 07.10.2023.

RT News, „US-Russia Relations Need a Return to Reason”, 2014, disponibil online <https://rt.com/op-edge/155916-america-russia-tensions-over-ukraine/.34> accesat la data de 13.07.2023.

RT News, „Visa bans, asset freezes are next: Europe announces three step sanctions against Russia”, 2014, disponibil online <https://rt.com/news/europe-russia-visa-bans-246/> accesat la data de 12.07.2023.

- RT News, „West furious as Crimea accepted into Russia”, 2014, disponibil online <https://www.rt.com/news/putin-speech-crimea-reactions-606/> accesat la data de 11.07.2023.
- RT News, „West increases tensions over Crimea for political gain”, 2014, disponibil online <https://rt.com/op-edge/pace-isolation-of-russia-crimea-304/> accesat la data de 11.07.2023.
- Russia In Global Affairs, „Create an image of Russia”, 2006, nr. 2, disponibil online http://globalaffairs.ru/number/n_6562 accesat la data de 01.06.2023.
- Serghei Lavrov, „Answer by the Russian Foreign Minister, Sergey Lavrov, to the question about the situation in Ukraine, during the joint press conference summarizing the results of the third session of the Russia-CCASG strategic dialogue at ministerial level”, Kuwait, 2014, disponibil online https://mid.ru/en/foreign_policy/news/1668301/ accesat la data de 20.08.2023.
- The Concept for Exporting Educational Services of the Russian Federation for the period 2011-2020, vol. 5, nr. 1, 2010, disponibil online https://iorj.hse.ru/data/2011/01/18/1208078939/Concept_for_Exporting.pdf accesat la data de 21.07.2023.
- THE FOREIGN POLICY CONCEPT OF THE RUSSIAN FEDERATION, 2008, disponibil online https://russiaeu.ru/userfiles/file/foreign_policy_concept_english.pdf accesat la data de 02.06.2023.
- The main directions of the policy of the Russian Federation in the sphere of international cultural and humanitarian cooperation, 2010, disponibil online <https://rulaws.ru/acts/Osnovnye-napravleniya-politiki-Rossiyskoy-Federatsii-v-sfere-mezhdunarodnogo-kulturno-gumanitarnogo-so/> accesat la data de 02.06.2023.
- The Moscow Time, „Putin Awards Journalists for 'Objective' Crimea Coverage”, disponibil online <https://web.archive.org/web/20201024175619/https://www.themoscowtimes.com/2014/05/05/putin-awards-journalists-for-objective-crimea-coverage-a34996> accesat la data de 07.10.2023.
- The Moscow Times, „EU Tells Ukraine That Reforms Are Necessary for Trade Pact”, 2013, disponibil online <https://themoscowtimes.com/articles/eu-tells-ukraine-that-reforms-are-necessary-for-trade-pact-21849> accesat la data de 15.07.2023.
- The Moscow Times, „Putin Shuts State News Agency RIA Novosti”, 2013, disponibil online <https://www.themoscowtimes.com/2013/12/09/putin-shuts-state-news-agency-ria-novosti-a30315> accesat la data de 30.08.2023.
- The Russian Ministry of Foreign Affairs, „Speech by the Russian Foreign Minister Sergey Lavrov within the framework of the government hour in the Council of Federation of the Federal Assembly of the Russian Federation”, Moscova, 2013, disponibil online https://mid.ru/en/foreign_policy/news/1660006/ accesat la data de 20.06.2023.
- The Washington Post, „Major social media platforms ban Russian state media in Europe”, 2022, disponibil online <https://www.washingtonpost.com/technology/2022/03/01/youtube-tiktok-facebook-state-media-ban/> accesat la data de 05.09.2023.
- Time, „The global news network RT is the Russian government’s main weapon in an intensifying information war with the West—and its top editor has a direct phone line to the Kremlin”, 2015, disponibil online <http://time.com/rt-putin/> accesat la data de 07.09.2023.
- Vladimir Putin, „Address by President of the Russian Federation”, 2014, disponibil online <http://en.kremlin.ru/events/president/news/20603> accesat la data de 23.08.2023.
- Vladimir Putin, „Concept of the Foreign Policy of the Russian Federation”, 2013, disponibil online https://www.mid.ru/en/foreign_policy/official_documents/-/asset_publisher/CptICk6BZ29/content/id/2542248 accesat la data de 15.06.2023.
- Vladimir Putin, „Conference of Russian ambassadors and permanent representatives”, 2014, disponibil online <http://en.kremlin.ru/events/president/news/46131> accesat la data de 21.08.2023.
- Vladimir Putin, „Decree of the President of the Russian Federation dated 09/06/2008”, nr. 1315, 2008, disponibil online <http://rs.gov.ru/about/document/2010> accesat la data de 20.07.2023.

- Vladimir Putin, „Direct Line with Vladimir Putin”, 2014, disponibil online <http://en.kremlin.ru/events/president/news/20796> accesat la data de 20.08.2023.
- Vladimir Putin, „Interview to the Italian newspaper Il Corriere della Sera”, 2015, disponibil online <http://en.kremlin.ru/events/president/news/49629> accesat la data de 20.08.2023.
- Vladimir Putin, „Meeting with heads of leading international news agencies”, 2014, disponibil online <http://en.kremlin.ru/events/president/news/21090> accesat la data de 20.08.2023.
- Vladimir Putin, „Russia and the changing world”, Moskovskiye Novosti, 2012, disponibil online <https://russiaeu.ru/en/news/article-prime-minister-vladimir-putin-moskovskiye-novosti> accesat la data de 16.06.2023.
- Vladimir Putin, „Speech and the Following Discussion at the Munich Conference on Security Policy”, 2017, disponibil online <http://en.kremlin.ru/events/president/transcripts/24034> accesat la data de 22.08.2023.
- Vladimir Putin, „Telephone conversation with German Chancellor Angela Merkel”, 2014, disponibil online <http://en.kremlin.ru/events/president/news/20292> accesat la data de 20.08.2023.
- Vladimir Putin, „Transcript: Putin says Russia will protect the rights of Russians abroad”, The Washington Post, 2014, disponibil online https://www.washingtonpost.com/world/transcript-putin-says-russia-will-protect-the-rights-of-russians-abroad/2014/03/18/432a1e60-ae99-11e3-a49e-76adc9210f19_story.html accesat la data de 10.08.2023.
- Vladimir Putin, „Vladimir Putin answered journalists’ questions on the situation in Ukraine”, 2014 disponibil online <http://en.kremlin.ru/events/president/news/20366> accesat la data de 20.08.2023.
- Vladimir Putin, „Vladimir Putin’s interview with Radio Europe 1 and TF1 TV channel”, 2014, disponibil online <http://en.kremlin.ru/events/president/news/45832> accesat la data de 20.08.2023.

Bibliografie secundară

- A.V. Dolinsky, „Discourse on public diplomacy” în *International processes*, vol. 9, nr. 1, 2011 (în rusă).
- A.V. Dolinsky, „Evolution of the theoretical foundations of public diplomacy” în *Bulletin of MGIMO University*, nr. 2, 2011 (în rusă).
- Aall Pamela, „Nongovernmental Organizations and Peacemaking” în Ch. A. Crocker, F. O. Hampson (eds), *Managing Global Chaos: Sources of and Responses to International Conflict.*, D.C., United States Institute of Peace Press, 1996.
- Ageeva D. Vera, „The Rise and Fall of Russia’s Soft Power” în *Russia in Global Affairs*, vol. 19, nr. 1, 2021.
- Alfred J. Rieber, Ragsdale Hugh, „Introduction: The Traditions of Imperial Russian Foreign Policy – problems of the present, agenda for the future” în *Imperial Russian Foreign Policy*, Hugh Ragsdale, Cambridge University Press, 1993.
- Allison Roy, „Russian ‘deniable’ Intervention in Ukraine: How and Why Russia Broke the Rules” în *International Affairs*, vol. 90, nr. 6, 2014.
- Ammon J. Royce, *Global Television and the Shaping of World Politics: Telediplomacy and Foreign Policy*, NC, McFarland, 2001.
- Archetti Claudia, „The impact of new media on diplomatic practice: an evolutionary model of change” în *The Hague Journal of Diplomacy*, vol. 7, nr. 2, 2012.
- Bacon Edwin, „Perspectives for Russia’s future: the case for narrative analysis” în A. Pikulicka-Wilczewska, R. Sakwa (eds), *Ukraine and Russia: people, politics, propaganda and perspectives*, Bristol, E-International Relations, 2015.
- Baldwin A. David, „Power and international relations” în W. Carlsnaes, B.A. Simmons, T. Risse-Kappen (eds.) *Handbook of international relations*, Londra, Sage, 2002.

- Barata Pedro, „Ukraine, EU and Russia: Soft Power versus realpolitik?” în *Journal of International Relations*, vol. 5, nr. 1, 2014.
- Barghoorn Frederick, „Soviet Cultural Diplomacy Since Stalin” în *Russian Review*, vol.17, nr, 1, 1958.
- Bartosh A., „Western public diplomacy as a catalyst for hybrid wars and color revolutions” în *Diplomatic Service*, nr. 5, 2017.
- Bebler Anton, „Crimea and the Russian-Ukrainian conflict” în *Romanian Journal of European Affairs*, vol. 15, nr. 1, 2015.
- Bogomolov Alexander, Lytvynenko Oleksandr, „A Ghost in the Mirror: Russian Soft Power in Ukraine” în *Russia and Eurasia Programme*, Chatham House, 2012.
- Bull Hedley, *The anarchical society: A study of order in world politics*, New York, Columbia University Press, 2012.
- Bunce Valerie, „The Soviet Union under Gorbachev: ending Stalinism and ending the Cold War” în *International Journal*, vol. 46, nr. 2, 1991.
- Castells Manuel, „The New Public Sphere: Global Civil Society, Communication Networks, and Global Governance” în *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, nr. 616, 2008.
- Castells Manuel, „The New Public Sphere: Global Civil Society, Communication Networks, and Global Governance” în *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, vol. 616, nr. 1, 2008.
- Castro Andreia Soares, „The 2018 FIFA World Cup: The Gains and Constraints of Russia’s Soft Power of Attraction Through Football and Sports” în *Rising Powers Quarterly*, vol. 3, nr. 3, 2018.
- Chiara Valentini, Dean Kruckeberg, Kenneth Starck, „Public relations and community: A persistent covenant” în *Public Relations Review*, vol. 38, 2012.
- Chifu Iulian, Oazu Nantoi, *Război informațional. Tipizarea modelului agresiunii*, Editura Institutului de Științe Politice și Relații Internaționale Ion I.C. Brătianu al Academiei Române, București, 2016.
- Copeland Daryl, *Guerrilla Diplomacy: Rethinking International Relations*, Boulder, Lynne Rienner, 2009.
- Creel George, *How We Advertised America*, New York, Harper & Brothers, 1920.
- Cull Nicholas, „Public Diplomacy Before Gullion: The Evolution of a Phrase” în Nancy Snow, Philip Taylor (eds), *Routledge handbook of public diplomacy*, New York, Routledge, 2009.
- Cull Nicholas, „Public diplomacy: Seven lessons for its future from its past” în *Place Branding and Public Diplomacy*, vol. 6, nr. 1, 2010.
- Cull Nicholas, „The Long Road to Public Diplomacy 2.0: The Internet in US Public Diplomacy” în *International Studies Review*, nr. 15, 2013.
- Cull Nicholas, *Public Diplomacy: Lessons from the Past*, Los Angeles, USC Center on Public Diplomacy, 2009.
- Cummings C. Milton, *Cultural Diplomacy and the United States Government: A Survey - Washington*, D.C: Center for Arts and Culture, 2003.
- Curran James, „Rival narratives of media history” în James Curran (ed), *Media and Power*, London, Routledge, 2002.
- Cutlip M. Scott, Allen H. Center, Glen M. Broom, *Effective public relations*, Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall, ediția 8, 2000.
- Darczewska Jolanta, „The Anatomy of Russian Information Warfare. The Crimean Operation, a Case Study” în *Ośrodek Studiów Wschodnich*, nr. 42, 2014.
- Delcour Laura, Wolczuk Kataryna, „Spoiler or facilitator of democratization? Russia's Role in Georgia and Ukraine” în *Democratization: Democracy Promotion and the Challenges of Illiberal Regional Powers*, vol. 22, nr. 3, 2015.
- Dietrich Geyers, *Russian Imperialism: The Interaction of Domestic and Foreign Policy, 1860-1914*, Trans. Bruce Yale Little, University Press, 1987.

- Druckman N. James, „What’s it all about?: Framing in political science” în Gideon Keren (ed), *Perspectives on Framing*, New York, Psychology Press, 2009.
- Dukalskis Alexander, Patane Christopher, „Justifying Power: When Autocracies Talk about Themselves and Their Opponents” în *Contemporary Politics*, vol. 25, nr. 4, 2019.
- Dylan Huw, Maguire Thomas J., „Secret Intelligence and Public Diplomacy in the Ukraine War” în *Survival*, vol. 64, nr. 4, 2022.
- Ellul Jacques, *Propaganda: The Formation of Men’s Attitudes*, New York; Vintage Books Edition, Random House Inc, 1973.
- Entman M. Robert, „Theorizing Mediated Public Diplomacy: The U.S. Case” în *The International Journal of Press/Politics*, vol.13, nr. 2, 2008.
- Fayet Jean-François, „VOKS: The Third Dimension of Soviet Foreign Policy” în *Searching for a Cultural Diplomacy*, Berghahn Books, 2010.
- Feklyunina Valentina, „Battle for Perceptions: Projecting Russia in the West” în *Europe-Asia Studies*, vol. 60, nr. 4, 2008.
- G. R. Berridge, *Diplomacy: Theory and Practice*, New York, Palgrave Macmillan, ediția 4, 2010.
- Geoffrey Cowan, Amelia Arsenault, „Moving from monologue to dialogue to collaboration: The three layers of public diplomacy” în *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 2008, vol. 616, nr. 1.
- Gilboa Eytan, „Diplomacy in the media age: Three models of uses and effects” în *Diplomacy & Statecraft*, vol. 12, nr. 2, 2001.
- Gilboa Eytan, „Searching for a Theory of Public Diplomacy” în *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, vol. 606, nr. 1, 2008.
- Grant D. Thomas, „Annexation of Crimea” în *American Journal of International Law*, Cambridge University Press, vol. 109, nr. 1, 2015.
- Grossman J. Erik, „Russia's frozen conflicts and the Donbas” în *The US Army War College Quarterly: Parameters*, vol. 48, nr. 2, 2008.
- Gurgu Elena, Cociuban Aristide-Dumitru, „The Role Of Public Diplomacy In International Relations In Full Process Of Globalization” în *Annals of Spiru Haret University, Economic Series*, Universitatea Spiru Haret, vol. 7, nr. 2, 2016.
- H. van Herpen Marcel, *Putin’s Propaganda Machine, Soft Power and Russian Foreign Policy*, London, Landham, Rowman & Littlefield, 2016.
- Habermas Jürgen, *The Structural Transformation of the Public Sphere: An inquiry into a category of bourgeois society*, Cambridge, Mass: MIT Press, 1991.
- Hall Ian, „The Transformation of Diplomacy: Mysteries, Insurgencies and Public Relations” în *International Affairs*, vol. 86, nr. 1, 2010.
- Harris Erika, „What is the Role of Nationalism and Ethnicity in the Russia–Ukraine Crisis?” în *Europe-Asia Studies*, vol. 72, nr. 4, 2020.
- Hart Justin, *Empire of Ideas – The origins of public diplomacy and the transformation of U.S. Foreign Policy*, Oxford, Oxford University Press, 2013.
- Hellman Maria, Wagnsson Charlotte, „How can European states respond to Russian information warfare? An analytical framework”, în *European Security*, vol. 26, nr. 2, 2017.
- Helmers Helmer, „Public Diplomacy in Early Modern Europe” în *Media History*, vol. 22, nr. 3-4, 2016.
- Hepple Leslie, „The Revival of Geopolitics” în *Political Geography Quarterly*, vol. 5, nr. 4, 1986.
- Hocking Brian, „Rethinking the ‘New Public Diplomacy’” în Jan Melissen (ed), *The New Public Diplomacy: Soft Power in International Relations*, New York, Palgrave Macmillan, 2007.
- Hocking Brian, Jan Melissen, *Diplomacy in the digital age*, Netherlands Institute of International Relations Clingendael, 2015.
- Höijer Birgitta, „The Discourse of Global Compassion: The Audience and Media Reporting of Human Suffering” în *Media, Culture & Society*, vol. 26, nr. 4, 2014.

- Howard Frederic, *Global communication and international relations*, Belmont CA, Wadsworth. 1993.
- Hudson Victoria, „‘Forced to Friendship’? Russian (Mis-)Understandings of Soft Power and the Implications for Audience Attraction in Ukraine” în *Politics*, vol. 35, nr. 3, 2015.
- Ioffe Julia, „What Is Russia Today? The Kremlin’s Propaganda Outlet Has an Identity Crisis”, în *Columbia Journalism Review*, vol. 49, nr. 3, 2010.
- Ion Guceac, Sergiu Porcescu, „Diplomația publică – component indispensabilă a discursului extern în condițiile globalizării”, în *Revista de Știință, Inovare, Cultură și Artă „Akademos”*, vol. 1, nr. 1, 2010.
- J. Pamment, *New Public Diplomacy in the 21st Century: A Comparative Study of Policy and Practice*, London, Routledge, 2013.
- Jeanne L. Wilson, „Soft Power: A Comparison of Discourse and Practice in Russia and China” în *SSRN Tomorrow’s Research Today*, Norton, MA Wheaton College, 2012.
- Jensen Linda, „The Press and Power in the Russian Federation” în *Journal of International Affairs*, vol. 47, nr. 1, 1993.
- Just Thomas, „Promoting Russia abroad: Russia's post-Cold War National Identity and Public Diplomacy” în *The Journal of International Communication*, vol. 22, nr. 1, 2016.
- Kelman Herbert, „The Problem-Solving Workshop in Conflict Resolution” în Richard L. Merritt (ed), *Communication in International Politics*, Urbana: University Press, 1972.
- Khaldarova Irina, „Brother or ‘Other’? Transformation of strategic narratives in Russian television news during the Ukrainian crisis” în *Media, War & Conflict*, vol. 14, nr. 1, 2021.
- Khaldarova Irina, Pantti Mervi, „Fake News: The narrative battle over the Ukrainian conflict”, în *Journalism Practice*, vol. 10, nr. 7, 2016.
- Kissinger Henry, *Does America Need a Foreign Policy? The XXI century diplomacy*, Incitatus, București, 2006.
- Kofman Michael, Migacheva Katya, Nichiporuk Brian, Radin Andrew, Tkacheva Olesya, Oberholtzer Jenny, „Lessons from Russia's Operations in Crimea and Eastern Ukraine” în *RAND Corporation*, Santa Monica, 2017.
- Kramer Mark, „The Soviet Union and the 1956 Crises in Hungary and Poland: Reassessments and New Findings” în *Journal of Contemporary History*, vol. 33, nr. 2, 1998.
- Krippendorff Klaus, *Content analysis: An introduction to its methodology*, California, Sage Publications, 2004.
- Kunczik Michael, „Transnational Public Relations by Foreign Governments” în K. Sriramesh (eds), *The Global Public Relations Handbook*, 2003.
- Kunczik Michael, *Images of Nations and International Public Relations* Mahwah, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers, 1997.
- Kuzio Taras, „Euromaidan revolution, Crimea and Russia–Ukraine war: why it is time for a review of Ukrainian–Russian studies” în *Eurasian Geography and Economics*, vol. 59, nr. 3-4, 2018.
- Kuzio Taras, „Russian Stereotypes and Myths of Ukraine and Ukrainians and Why Novorossiia Failed” în *Communist and Post-Communist Studies*, vol. 52, nr. 4, 2019.
- Langdon C. Kate, Vladimir Tismaneanu, *Totalitarian Democracy: Ideology, Myth, and Violence in the Twenty-First Century*, Londra, Palgrave Macmillan, 2019.
- Lange-Ionatamišvili Elina, „Analysis of Russia’s Information Campaign Against Ukraine” în *NATO Strategic Communications Centre of Excellence*, Riga, 2015.
- Layne Christopher, „The Unbearable Lightness of Soft Power” în Inderjeet Parmar, Michael Cox (eds.), *Soft Power and US Foreign Policy: Theoretical, Historical and Contemporary Perspectives*, London, Routledge, 2010.
- Lazăr S. Maria, „The Ukraine Crisis Seen From A Regional Perspective: Isolated Conflict or Driving Agent For Regional Security Dynamics?” în *Europolity – Continuity and Change in European Governance - New Series*, vol. 8, nr. 2, 2014.

- Lebedeva M.M., M.V. Kharkevich, E.S. Zinovieva, E.N. Kuposova, „State Archaization: the Role of Information Technologies” în *Political Studies*, nr. 6, 2016.
- Lebedeva, M.M., „Public diplomacy: extinction or new horizons?” în *Public diplomacy*, Aspect Press, 2017.
- Lee Geun, Ayhan Kadir, „Why Do We Need Non-state Actors in Public Diplomacy?: Theoretical Discussion of Relational, Networked and Collaborative Public Diplomacy” în *Journal of International and Area Studies*, vol. 22, nr. 1, 2015.
- Leonard Mark, *Public Diplomacy*, Londra, The Foreign Policy Centre, 2002.
- Leonid Huberskyi, *Diplomatic encyclopaedia of Ukraine*, Ucraina, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Institute of International Relations, vol. 1–2, 2004.
- Liu Zixiu, „News framing of the Euromaidan protests in the hybrid regime and the liberal democracy: Comparison of Russian and UK news media” în *Media, War & Conflict*, vol. 15, nr. 4, 2020.
- Lukin Annabelle, *War and its Ideologies: A Social-Semiotic Theory and Description*, Singapore, Springer, 2019.
- Lynch Allen, „The influence of regime type on Russian foreign policy toward ‘the West,’ 1992-2015” în *Communist and Post-Communist Studies*, vol. 49, nr. 1, 2015.
- M.M. Lebedeva „Soft power: concept and approaches” în *Bulletin of MGIMO University*, vol. 54, nr. 3, 2017 (în rusă).
- M.M. Lebedeva, „Public diplomacy: extinction or new horizons?” în M. M. Lebedeva (ed), *Public diplomacy: Theory and practice*, Aspect Press, 2017 (în rusă).
- Manheim B. Jarol, *Strategic public diplomacy and American foreign policy: The evolution of influence*, Oxford, Oxford University Press, 1994.
- March G. James, Johan P. Olsen, „The new institutionalism: organizational factors in political life” în *The American Political Science Review*, vol. 78, nr. 3, 1983.
- Mark Leonard, *Diplomacy by Other Means*, Foreign Policy, 2009.
- Martin Rose, Nick Wadham-Smith, *Mutuality, Trust and Cultural Relations*, British Council, 2004.
- Maureen Taylor, „Toward a Public Relations Approach to Nation Building” în *Journal of Public Relations Research*, vol. 12, nr. 2, 2000.
- McCombs E. Maxwell, Shaw L. Donald, „The Agenda-Setting Function of Mass Media” în *Public Opinion Quarterly*, vol. 36, nr. 2, 1972, pp. 176–187.
- Melescanu Teodor, *Romanian diplomacy Renaissance 1994-1996*, Dacia Publishing House, Cluj-Napoca, 2002.
- Melissen Jan, „The New Public Diplomacy: Between Theory and Practice” în Jan Melissen (ed) în *The New Public Diplomacy: Soft Power in International Relations*, New York, Palgrave Macmillan, 2007.
- Melissen Jan, *The New Public Diplomacy: Soft Power in International Relations*, Studies in Diplomacy and International Relations, Londra, Palgrave Macmillan, 2005.
- Melissen Jan, *Wielding Soft Power: The New Public Diplomacy*, Clingendael Diplomacy Papers, 2005, nr. 2.
- Miskimmon Alister, Ben O’Loughlin, Laura Roselle (eds), *Forging the World. Strategic Narratives and International Relations*, Ann Arbor, University of Michigan, 2017.
- Morgenthau Hans, *Politica între națiuni*, Iași, Polirom, 2013.
- Motyl J. Alexander, „The surrealism of realism: Misreading the war in Ukraine” în *World Affairs*, vol. 177, nr. 5, 2015.
- Natsios S. Andrew, „An NGO Perspective” în I. W. Zartman, J. L. Rasmussen (eds), *Peacemaking in International Conflicts: Methods and Techniques*, Washington D.C, United States Institute of Peace, 1996.
- Nelson Toby, „How RT frames conflict: A comparative analysis” în *Russian Journal of Communication*, vol. 11, nr. 2, 2019.

- Nye Joseph, „Get Smart: Combining Hard and Soft Power” in *Foreign Affairs*, 2009;
- Nye Joseph, „Public Diplomacy and Soft Power” in *Annals of the American Academy of Political and Social Science*, vol. 616, nr. 1, 2008.
- Nye Joseph, „Soft Power and Cultural Diplomacy” in *Public Diplomacy Magazine*, nr. 3, 2010.
- Nye Joseph, „Soft Power and Smart Power” in Joseph Nye, Brent Scowcroft (autori), Kurt Campbell, Jonathon Price (eds.), *The Instruments & Institutions of American Purpose*, Aspen Institute, 2009.
- Nye Joseph, „Soft Power” in *Foreign Policy*, nr. 80, Twentieth Anniversary, 1990.
- Nye Joseph, *Bound To Lead: The Changing Nature Of American Power*, New York, Basic Books, 1991.
- Nye Joseph, David A. Welch, *Understanding Global Conflict and Cooperation*, Pearson New Jersey, ed. 9, 2013.
- Nye Joseph, Robert O. Keohane, „Transnational relations and world politics: An introduction” in *Cambridge University Press, International Organization Foundation*, vol. 25, nr. 3, 1971.
- Nye Joseph, *Soft Power. The Means to Success in World Politics*, New York, Public Affairs, 2004.
- Nye Joseph, *The Future of Power*, New York, Public Affairs, 2011.
- Nye Joseph, *The Paradox of American Power: Why the World’s Only Superpower Can’t Go it Alone*, New York, Oxford University Press, 2002.
- O’Reilly Tim, Battelle John, *Web squared: Web 2.0 five years on*, O’Reilly Media, Special Report, 2009.
- Ociepka Beata, „Poland’s Soft Power and Public Diplomacy”, Polonia, Wydawnictwo Naukowe Scholar, 2013
- Ociepka Beata, „Public Diplomacy” in Wolfgang Donsbach (ed.), *The International Encyclopedia of Communication*, Malden, Blackwell Publishing, 2008.
- Pallin Carolina Vendil, Oxenstierna Susanne, *Russian Think Tanks and Soft Power*, Swedish Defence Research Agency, 2017.
- Panova E. P., „The power of attractiveness: the use of “soft power” in world politics”, in *Bulletin of MGIMO University*, vol. 13, nr. 4, 2010.
- Paul Christopher, Matthews Miriam, „The Russian "Firehose of Falsehood" Propaganda Model: Why It Might Work and Options to Counter It” in *RAND Corporation*, Santa Monica, 2016.
- Persson Gudrun, „Russian influence and soft power in the Baltic States: the view from Moscow” in Mike Winnerstig (ed), *Tools of Destabilization: Russian Soft Power and Non-Military Influence in the Baltic States*, FOI, 2014.
- Peter van Ham, *Social Power in International Politics*, Milton Park, Routledge, 2010.
- Potter Evan, „Canada and the new public diplomacy” in *International Journal*, vol. 58, nr. 1, 2002.
- R. S. Zaharna, „Mapping Out a Spectrum of Public Diplomacy Initiatives: Information and Relational Communication Frame-works” in Nancy Snow and Philip Taylor (eds), *Routledge handbook of public diplomacy*, New York, Routledge, 2009.
- R.P. Barston, *Modern Diplomacy*, New York, Routledge, ed. 4, 2013.
- Rawnsley D. Gary, „Communications technologies and public diplomacy: A history of the tools of statecraft”, in Alexander CR (ed). *The Frontiers of Public Diplomacy: Hegemony, Morality and Power in the International Sphere*, Oxon, Routledge, 2021.
- Rawnsley D. Gary, *Media diplomacy: monitored broadcasts and foreign policy*, Centre for the Study of Diplomacy, University of Leicester, nr. 6, 1995.
- Risse Thomas, „ ‘Let’s Argue!’: Communicative Action in World Politics” in *International Organization*, vol. 54, nr. 1, 2007.
- Robert H. Donaldson, Joseph L. Noguee, *The Foreign Policy of Russia: Changing Systems, Enduring Interests*, M.E. Sharpe, New York, 2005.
- Roberts R. Walter, „What Is Public Diplomacy? Past Practices, Present Conduct, Possible Future” in *Mediterranean Quarterly*, vol. 18, nr. 4, 2007.
- Robertson Alexa, *Global news. Reporting conflicts and cosmopolitanism*, New York, Peter Lang, 2015.

- Roșca Luminița, *Mecanisme ale propagandei în discursul de informare. Presa românească în perioada 1985-1995*, Polirom, 2006.
- Rosenthal Uriel, Paul Hart, Michael T. Charles, *Coping With Crises. The Management of Disasters, Riots and Terrorism*, Springfield: Charles C Thomas, 1989.
- Ross Christopher, *For an assertive public diplomacy and promoting the image of a country*, București, Polirom Publishing House, 2008.
- Rotaru Vasile, *Instrumentalizing the Sources of Attraction: How Russia Undermines Its Own Soft Power*, 2015.
- Rutland Peter, Kazantsev Andrei, „The limits of Russia’s soft power” în *Journal of Political Power*, vol. 9, nr. 3, 2016.
- S. Anholt, „Why brand? Some practical considerations for nation branding” în *Place Branding*, vol. 2, nr. 2, 2006.
- Saari Sinikukka, „Russia’s Post-Orange Revolution Strategies to Increase Its Influence in Former Soviet Republics: Public Diplomacy Po Russkii” în *Europe-Asia Studies*, vol. 66, nr. 1, 2014.
- Sergunin Alexander, Karabeshkin Leonid, „Understanding Russia’s Soft Power Strategy” în *Politics*, vol. 35, nr. 3-4, 2015.
- Sharp Paul, „For Diplomacy: Representation and the Study of International Relations” în *International Studies Review*, vol. 1, nr. 1, 1999.
- Shevtsova Lilia, „Russia’s political system: Imperialism and decay” în *Journal of Democracy*, vol. 26, nr. 1, 2015.
- Shevtsova Lilia, „The Authoritarian Resurgence: Forward to the past in Russia” în *Journal of democracy*, vol. 26, nr. 2, 2015.
- Signitzer Benno, Coombs T., „Public relations and public diplomacy: Conceptual convergences” în *Public Relations Review*, vol. 18, nr. 2, 1992.
- Signitzer Benno, Wasmer Carola, „Public diplomacy: A specific government public relations function” în Botan, Carol, Hazelton H, Vinsent (Eds), *Public Relations Theory II*, Mahwah, NJ, Lawrence Erlbaum Associates, 2006.
- Simons Greg, „Russian public diplomacy in the 21st century: Structure, means and message” în *Public Relations Review*, vol. 40, nr. 3, 2014.
- Smith Nicholas Ross, *EU-Russian Relations and the Ukraine Crisis*, Cheltenham, Edward Elgar Publishing, 2016.
- Smyth Rosaleen, „Mapping US Public Diplomacy in the 21st Century” în *Australian Journal of International Affairs*, vol. 55, nr. 3, 2001.
- Snow Nancy, „Rethinking Public Diplomacy” în Nancy Snow and Philip Taylor (eds), *Routledge handbook of public diplomacy*, New York, Routledge, 2009.
- Sönmez A. Sait, Bıçakçı Harun, Cuma Yıldırım, „Analysis of Russia-Ukraine relations in context of Crimea problem” în *International Journal of Social Sciences and Education Research*, vol. 1, nr. 3, 2015.
- Stephen Hutchings, Szostek Joanna, „Dominant narratives in Russian political and media narratives during the Ukraine crisis” în A. Pikulicka-Wilczewsk, R. Sakwa (eds), *Ukraine and Russia people, politics, propaganda and perspectives*, Bristol, E-International Relations, 2015.
- Suslov Mihail, „The Utopia of ‘Holy Russia în Today’s Geopolitical Imagination of the Russian Orthodox Church: a Case Study of Patriarch Kirill”, în *Plural: History, Culture, Society*, vol. 2, nr. 1-2, 2014.
- Szondi G., „Public Diplomacy and Nation Branding: Conceptual Similarities and Differences”, *Discussion Papers in Diplomacy*, Netherlands Institute of International Relations ‘Clingendael’, 2008.

- Szporluk Roman, *Ukraine: From an Imperial Periphery to a Sovereign State*, în Martin Malia (ed), *A New Europe for the old?*, Cambridge, MA, American Academy of Arts and Sciences, vol. 126, nr. 3, 1997.
- T. La Porte, „The Impact of ‘Intermestic’ Non-State Actors on the Conceptual Framework of Public Diplomacy” în *The Hague Journal of Diplomacy*, vol. 7, nr. 4.
- Tankard Jr. James, „The empirical approach to the study of media framing” în Stephen Reese, Oscar Gandy, August Grant (eds.), *Framing public life perspectives on media and our understanding of the social world*, Mahwah, NJ, Lawrence Erlbaum, 2001.
- Tereshchuk Vitaliy, „Cultural diplomacy as a tool of Ukraine’s foreign policy: Achievements and challenges” în *The Copernicus Journal of Political Studies*, nr. 2, 2016.
- Thayer H. Robert, „Cultural Diplomacy: Seeing is Believing” în *Vital Speeches of the Day*, vol. 25, 1959.
- Thussu Daya Kishan, „Mapping Global Media Flow and Contra-Flow” în Daya Kishan Thussu (ed), *Media on the Move: Global Flow and Contra-Flow*, New York, Routledge.
- Tomlin M. Gregory, *Murrow's, Cold War: Public Diplomacy for the Kennedy Administration*, Lincoln, NE: Potomac Books, 2016.
- Tsuprykova Olga, *Cultural Diplomacy as a Soft Power tool in the 21st century. Case study of Poland, Ukraine, and Russia*, Thessaloniki, University of Macedonia, 2020.
- Tsvetkova Natalia, „New Forms and Elements of US Public Diplomacy” în *International Trends*, vol. 13, nr. 3, 2016.
- Tsvetkova Natalia, „US public diplomacy: theories and concepts” în *Tambov: Certificate*, vol. 54, nr. 4, 2015, (în rusă).
- Tsvetkova Natalia, „Web 2.0 programs in US public diplomacy” în *USA and Canada: economics, politics, culture*, nr. 3, 2011, (în rusă).
- Tsvetkova Natalia, Dmitry Rushchin, „Russia’s public diplomacy: From Soft Power to strategic communication” în *Journal of Political Marketing*, vol. 20, nr. 1, 2021.
- Tuch Hans, *Communicating with the World: U. S. Public Diplomacy Overseas*, Washington, Institute for the Study of Diplomacy, Georgetown University, 1990.
- Vartanova Elena, Zassoursky Yassen, „Television in Russia Is the Concept of PSB Relevant?” în Lowe, Gregory Ferrell, Taisto Hujanen (eds), *Broadcasting & Convergence: New Articulations of the Public Service Remit*, Gothenburg, Nordicom, University of Gothenburg, 2003.
- Velikaya A. Anna, „Public diplomacy and Humanitarian cooperation in the context of modern international trends” în A.Panov, O. Lebedeva (eds), *Public diplomacy of foreign states*, Aspekt-Press, 2018 (în rusă).
- Velikaya Anna, „The Russian Approach to Public Diplomacy and Humanitarian Cooperation” în *Rising Powers Quarterly*, vol. 3, 2018.
- Vladislav Saran, „Media Manipulation and Psychological War in Ukraine and the Republic of Moldova” în *CES Working Papers, Centre for European Studies*, Iasi, vol. 8, nr. 4, 2016.
- Warren Lerner, „The Historical Origins of the Soviet Doctrine of Peaceful Coexistence” în *Law and Contemporary Problems*, 1964.
- Wilson Jeanne, „Soft Power as a Component of Russian and Chinese Discourse and Strategy. Constructivist and Realist Interpretations” în *Annual Meeting of the American Political Science Association*, 2013.
- Wilson Woodrow, *Europe and Euro-Atlantic Integration*, Oxford Portland, 2003.
- Wolton Dominique, *Informers n’est pas communiquer*, Paris, CNRS Editions, 2009.
- Zhou Shuhua, Shen Bin, Zhang Cui, Zhong Xin, „Creating a Competitive Identity: Public Diplomacy in the London Olympics and Media Portrayal” în *Mass Communication and Society*, vol. 16, nr. 6, 2013.

Bibliografie online

- AL JAZEERA <https://www.aljazeera.com/> accesat la data de 20.05.2023.
- Andy Sullivan, „Russia's U.S. PR firm distances itself from Ukraine dispute”, 2014, disponibil online <https://www.reuters.com/article/ukraine-crisis-ketchum-idUSL1N0M22BB20140306> accesat la data de 22.02.2023.
- BBC <https://www.bbc.com/> accesat la data de 20.05.2023.
- BBC News, „Russia's global media operation under the spotlight”, disponibil online <https://web.archive.org/web/20141212055433/https://www.bbc.com/news/world-europe-30040363> accesat la data de 07.10.2023.
- Bettina Marx, Nina Werkhäuser, „Poroshenko: ‘No negotiations with separatists’”, Deutsche Welle, 2014, disponibil online <http://dw.com/p/1Bvhk> accesat la data de 17.07.2023.
- Center Seth, *The Evolution of American Public Diplomacy: Four Historical Insights*, ACPD Special Report, Washington DC, 2013.
- CGTN AMERICA, „Ukraine ceasefire agreement signed in Minsk”, 2014, disponibil online <https://america.cgtn.com/2014/09/05/ukraine-ceasefire-agreement-signed-in-minsk> accesat la data de 18.08.2023.
- CNBC, „Ukraine leader says meeting Putin is key ‘if we want to end the war’ in the Donbass region”, 2019, disponibil online <https://www.cNBC.com/2019/10/10/ukraines-president-says-meeting-putin-is-key-to-ending-war.html> accesat la data de 17.07.2023.
- Committee on International Affairs of the State Duma, „Foreign Policy Concept of the Russian Federation”, 2016, disponibil online <https://interkomitet.com/foreign-policy/basic-documents/foreign-policy-concept-of-the-russian-federation-approved-by-president-of-the-russian-federation-vladimir-putin-on-november-30-2016/> accesat la data de 15.06.2023.
- Condoleezza Rice, *Transformational diplomacy*, Washington, DC, 2006, <https://2001-2009.state.gov/secretary/rm/2006/59306.htm> accesat online la data de 20.05.2023.
- Council of the European Union, „EU Imposes Sanctions on State-Owned Outlets RT/Russia Today and Sputnik’s Broadcasting in the EU”, 2022, disponibil online <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/03/02/eu-imposes-sanctions-on-state-owned-outlets-rt-russia-today-and-sputnik-s-broadcasting-in-the-eu/> accesat la data de 28.08.2023.
- Cull J. Nicholas, „Public Diplomacy: Taxonomies and Histories” în *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, vol. 616, nr. 1, 2008.
- Dictionary by Merriam-Webster, disponibil online <https://www.merriam-webster.com/dictionary/propaganda> accesat la data de 03.06.2023.
- Dmitri Trenin, „The Ukraine Crisis and the Resumption of Great Power Rivalry”, Carnegie Moscow Centre, 2014, disponibil online https://carnegieendowment.org/files/ukraine_great_power_rivalry2014.pdf accesat la data de 15.07.2023.
- European Audiovisual Observatory for the European Commission, „Television news channels in Europe”, 2013, disponibil online <http://www.obs.coe.int/documents/205595/264629/European+news+Market+2013+FINAL.pdf/116afdf3-758b-4572-af0f-61297651ae80> accesat la data de 07.09.2023.
- Foreign Affairs <https://www.foreignaffairs.com/> accesat la data de 20.05.2023.
- Foreign Affairs, „Putin’s Western Allies”, 2014, disponibil online <http://www.foreignaffairs.com/articles/141067/mitchell-a-orenstein/putins-western-allies> accesat la data de 28.08.2023.
- Foreign Policy, „Spinning Russia”, 2005, disponibil online <https://foreignpolicy.com/2005/12/01/spinning-russia/> accesat la data de 06.06.2023.
- Freedom House, „Russia: Freedom in the World 2023 Country Report” disponibil online <https://freedomhouse.org/country/russia/freedom-world/2023> accesat la data de 09.08.2023.
- G. R. Berridge, Alan James, *A dictionary of Diplomacy*, Palgrave, Wittshire, 2001.

- Gerard Toal, John O'Loughlin, Kristin M. Bakke, "Is Ukraine Caught between Europe and Russia? We Asked Ukrainians This Important Question," Washington Post, 2020, disponibil online <https://www.washingtonpost.com/politics/2020/02/26/is-ukraine-caught-between-europe-russia-we-asked-ukrainians-this-important-question/> accesat la data de 26.05.2023.
- Heather Ashby, „How the Kremlin Distorts the ‘Responsibility to Protect’ Principle”, The United States Institute of Peace, 2022, disponibil online <https://www.usip.org/publications/2022/04/how-kremlin-distorts-responsibility-protect-principle> accesat la data de 10.08.2023.
- Human Rights Watch, „Ukraine: Journalists detained, denied entry. Dangerous interference with press freedom”, 2014, <https://www.hrw.org/news/2014/05/21/ukraine-journalists-detained-denied-entry> accesat la data de 12.09.2023.
- Jadwiga Rogoża, *Media in the Russian Federation*, Polonia, Country of Origin Information Unit, Office for Foreigners, COI Unit, 2015, disponibil online <https://www.gov.pl/attachment/9f23980a-be20-40e0-b1ae-761a9c0af7d9> accesat la data de 10.08.2023.
- John Brown, „Public Diplomacy and Propaganda: Their Differences” în *American Diplomacy Foreign Service Despatches and Periodic Reports on U.S. Foreign Policy*, 2008, disponibil online <https://americandiplomacy.web.unc.edu/2008/09/public-diplomacy-propaganda-their-differences/> accesat la data de 28.05.2023.
- Jonathan Masters, „Ukraine: Conflict at the Crossroads of Europe and Russia”, The Council on Foreign Relations, 2023, disponibil online <https://www.cfr.org/backgrounder/ukraine-conflict-crossroads-europe-and-russia> accesat la data de 18.07.2023.
- Lenin, V.I.'s, „Decree on Peace” în *V.I. Lenin: Collected Works*, vol. 26, September 1916-February 1918, translated by Yuri Sdobnikov and George Hanna, George Hanna, Progress Publishers, Moscova, 1917.
- Mark Purvis, *Assess the Role of Hard and Soft Power in Russian Foreign Policy*, disponibil online https://www.academia.edu/11166514/Assess_the_Role_of_Hard_and_Soft_Power_in_Russian_Foreign_Policy accesat la data de 21.07.2023.
- Masha Gessen, „Putin's forever wars”, The New York Times, 2015, disponibil online <https://www.nytimes.com/2015/11/03/opinion/vladimir-putins-forever-wars.html> accesat la data de 10.08.2023.
- MGIMO University <https://english.mgimo.ru/> accesat la data de 20.05.2023.
- Ministry for Regional Development of Russian Federation <https://culture.gov.ru/en/> accesat la data de 20.05.2023.
- Ministry for Regional Development of Russian Federation, „About”, disponibil online <http://archive.government.ru/eng/power/57/> accesat la data de 21.07.2023.
- Ministry of Culture of the Russian Federation <http://government.ru/en/department/27/events/> accesat la data de 20.05.2023.
- Ministry of Culture, „About”, disponibil online <http://government.ru/en/department/27/events/> accesat la data de 21.07.2023.
- Ministry of External Affairs, „10th BRICS Summit Johannesburg declaration”, 2018, disponibil la <https://www.gov.za/speeches/10th-brics-summit-johannesburg-declaration-27-jul-2018-0000> accesat la data de 05.06.2023.
- N. Ovchinnikova, M. Zotkina, A. Getmanskaya, *State educational mobility programs in different countries*, Moscova, Education Transformation Center of the Moscow School of Management, SKOLKOVO, 2019, disponibil online http://www.skolkovo.ru/public/media/documents/research/sedec/SKOLKOVO_SEDeC_International_Mobility_2019.pdf accesat la data de 21.07.2023.
- NATO, „Doorstep statement by NATO Secretary General Jens Stoltenberg following the NATO-Russia Council meeting”, 2016, disponibil online http://www.nato.int/cps/en/natohq/opinions_129999.htm accesat la data de 18.07.2023.

Oleg Shynkarenko, „Putin’s Crimea propaganda machine”, The Daily Beast, 2014, disponibil online <http://www.thedailybeast.com> accesat la data de 23.08.2023.

Pauline Ziegler, „The Role of Media In Carrying Out Diplomacy In 2023”, 2023, disponibil online <https://bestdiplomats.org/role-of-media-in-diplomacy/#> accesat la data de 10.06.2023.

Portal Legislativ, „Convenția de la Viena din 18 aprilie 1961 cu privire la relațiile diplomatice”, disponibil online <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/21262> accesat la data de 26.05.2023.

President of Russia <http://kremlin.ru/> accesat la data de 20.05.2023.

RIA Novosti <https://ria.ru/> accesat la data de 20.05.2023.

Rilka Dragneva, Kataryna Wolczuk, „Russia, the Eurasian Customs Union and the EU: Cooperation, Stagnation or Rivalry?”, Chatham House Russia and Eurasia Programme briefing paper, 2012, disponibil online https://www.chathamhouse.org/sites/default/files/public/Research/Russia%20and%20Eurasia/0812bp_dragnevawolczuk.pdf accesat la data de 15.07.2023.

Robert Barrington, „Corruption and Ukraine: the causes and consequences of war”, Centre for the Study of Corruption, University of Sussex, 2022, disponibil online <https://study-online.sussex.ac.uk/news-and-events/corruption-and-ukraine-causes-and-consequences-of-war/> accesat la data de 24.08.2023.

RT News, „About us”, disponibil online <http://rt.com/about-us/distribution/> accesat la data de 30.08.2023.

RT News, „History”, disponibil online <http://rt.com/about-us/history/> accesat la data de 30.08.2023.

Russia in Global Affairs <https://eng.globalaffairs.ru/> accesat la data de 20.05.2023.

Russian International Affairs Council, „Humanitarian cooperation between Russia and the European Union as a tool of soft power”, 2013, disponibil online <https://russiancouncil.ru/en/analytics-and-comments/analytics/humanitarian-cooperation-between-russia-and-the-european-uni/> accesat la data de 27.05.2023

Russian International Affairs Council, „What is public diplomacy and why does Russia need it?”, 2012, disponibil online <https://russiancouncil.ru/en/analytics-and-comments/analytics/what-is-public-diplomacy-and-why-russia-needs-it/> accesat la data de 27.05.2023.

Security Council Report, „Resolution adopted by the General Assembly on 27 March 2014”, 2014, disponibil online https://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/a_res_68_262.pdf accesat la data de 17.07.2023.

Sputnik <https://sputnikglobe.com/> accesat la data de 20.05.2023.

Steve Komarnyckyj, „Putin’s propaganda machine and how to smash it”, Euromaidan Press, 2014, disponibil online <https://euromaidanpress.com/2014/07/26/putins-propaganda-machine-and-how-to-smash-it/> accesat la data de 23.08.2023.

TASS <https://tass.com/> accesat la data de 20.05.2023.

Tatiana Zanova, „Public diplomacy and its actors” în *Russian International Affairs Council*, 2012, disponibil online <https://russiancouncil.ru/en/analytics-and-comments/analytics/public-diplomacy-and-its-actors/> accesat la data de 20.07.2023.

The Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation <https://www.mid.ru/en/> accesat la data de 20.05.2023.

U.S. Department of State, „GEC’s Special Report: Pillars of Russia’s Disinformation and Propaganda Ecosystem for more information about the ecosystem”, 2020, disponibil online https://www.state.gov/wp-content/uploads/2020/08/Pillars-of-Russia%E2%80%99s-Disinformation-and-Propaganda-Ecosystem_08-04-20.pdf accesat la data de 06.09.2023.

U.S. Department of State Library, *Dictionary of International Relations Terms*, ed. 3, 1987.

U.S. Department of State, „Remarks to NATO-Ukraine Commission”, 2017, disponibil online <https://2017-2021.state.gov/remarks-to-nato-ukraine-commission/index.html> accesat la data de 23.07.2023.

- US Department of State, *Cultural Diplomacy: The Linchpin of Public Diplomacy*, 2005, ACPD Special Report.
- USC Center on Public Diplomacy <https://uscpublicdiplomacy.org/page/what-is-pd> accesat la data de 20.05.2023.
- USC Center on Public Diplomacy, „Public diplomacy before Gullion: The evolution of a phrase”, 2006, disponibil online <https://uscpublicdiplomacy.org/blog/public-diplomacy-gullion-evolution-phrase> accesat la data de 23.05.2023.
- USC Centre of Public Diplomacy, „Public Diplomacy Bioregulator: The Evolution of a Phrase”, 2006, disponibil online <https://uscpublicdiplomacy.org/blog/public-diplomacy-gullion-evolution-phrase> accesat la data de 25.05.2023.
- Witold Waszczykowski, „The battle for the hearts and minds: Countering propaganda attacks against the Euro- Atlantic community”, Report NATO Parliamentary Assembly, Committee on the Civil Dimension and Security, 2015, disponibil online <http://www.nato-pa.int/default.asp?SHORTCUT=4012> accesat la data de 06.09.2023.
- Yin K. Robert, *Case Study Research, Design and Methods, Applied Social Research Methods Series*, Newbury Park, CA, SAGE Publications, vol. 5, 1990.
- Yin K. Robert, *Case Study Research: Design and Methods*, Sage Publications, Beverly Hills, Calif, 1984.
- Yin K. Robert, *Qualitative research from start to finish*, London, The Guilford Press, New York, 2011.
- Ziarul Adevărul, „Posturile de televiziune ruse, interzise în Ucraina”, 2014, disponibil online <https://adevarul.ro/stiri-externe/europa/posturile-de-televiziune-ruse-interzise-in-1523731.html> accesat la data de 10.08.2023.

Anexe

Tabelul nr. 1. Selecția de discursuri, interviuri, conferințe de presă și transcrieri din acestea care au fost alese pentru acest studiu

Tabelul conține o diagramă detaliată a tuturor celor 50 de surse analizate în studiu. Fiecare sursă este organizată după dată, sursa din care a fost preluată, audiența, titlul și o scurtă descriere (traducerea surselor în limba română îmi aparține în totalitate).

Nr.	Discurs, interviu, declarație, transcriere	Data	Sursa	Audiența	Titlul	Scurtă descriere
1.	Conferință de presă	28 ianuarie 2014	Site-ul oficial al președintelui Rusiei	Bruxelles, Europa	“Russia-EU Summit”	Conferință de presă în urma summitului Rusia-UE
2.	Transcriere discuție	02 martie 2014	Site-ul oficial al președintelui Rusiei	SUA	“Telephone conversation with US President Barack Obama”	Vladimir Putin a avut conversație telefonică cu președintele SUA, Barack Obama, la inițiativa părții americane
3.	Transcriere discuție	04 martie 2014	Site-ul oficial al președintelui Rusiei	Novo-Ogoryovo, Rusia	“Vladimir Putin answered journalists’ questions on the situation in Ukraine”	Președintele Rusiei s-a întâlnit cu reprezentanții presei pentru a răspunde la întrebările lor, în special cu privire la situația din Ucraina
4.	Transcriere discuție	18 martie 2014	The Washington Post	Consiliul Federației, Duma de stat reprezentanții Crimeei și Sevastopolului	“Transcript: Putin says Russia will Protect the Rights of Russians Abroad”	Observații după “reunificarea Crimeei cu Rusia”
5.	Discurs	18 martie 2014	Site-ul oficial al președintelui Rusiei	Moscova, Rusia	“Address by President of the Russian Federation”	Vladimir Putin s-a adresat deputaților Dumei de Stat, membrilor Consiliului Federației, șefilor regiunilor ruse și reprezentanților societății civile de la Kremlin.
6.	Discurs	10 aprilie 2014	Site-ul oficial al președintelui Rusiei	Europa	“Message from the President of Russia to the leaders of several European countries”	Vladimir Putin a adresat o scrisoare liderilor mai multor țări europene, cărora li se furnizează gaz natural rusesc prin teritoriul Ucrainei
7.	Transcriere discuție	14 aprilie 2014	Site-ul oficial al președintelui Rusiei	SUA	“Telephone conversation with President of the United States Barack Obama”	Vladimir Putin a avut o conversație telefonică cu președintele Statelor Unite ale Americii, Barack Obama.

Nr.	Discurs, interviu, declarație, transcriere	Data	Sursa	Audiența	Titlul	Scurtă descriere
8.	Conferință de presă	17 aprilie 2014	Site-ul oficial al președintelui Rusiei	Moscova, Rusia	“Direct Line with Vladimir Putin”	Linia directă specială anuală cu Vladimir Putin a fost transmisă în direct de canalele TV Channel One, Rossiya-1 și Rossiya-24 și posturile de radio Mayak, Vesti FM și Radio Rossii.
9.	Conferință de presă	24 aprilie 2014	Site-ul oficial al președintelui Rusiei	St Petersburg, Rusia	“Media Forum of Independent Local and Regional Media”	Vladimir Putin a participat la ședința plenară a Primului Forum Media al Presei Regionale și Locale Independente, organizat de mișcarea publică națională Frontul Popular Rus.
10.	Declarație de presă	07 mai 2014	Site-ul oficial al președintelui Rusiei	Moscova, Rusia	“Press statements and replies to journalists’ questions”	Declarații de presă și răspunsuri la întrebările jurnaliștilor referitoare la conflictul din Ucraina, în urma întâlnirii cu președintele Elveției și actual șef al OSCE
11.	Interviu	23 mai 2014	RIA Novosti	St. Petersburg, Rusia	“Putin to Ukraine: We Will Accept the Legitimacy of your Illegitimate Election”	Interviu CNBC
12.	Transcriere interviu	24 mai 2014	Site-ul oficial al președintelui Rusiei	St. Petersburg, Rusia	“Meeting with heads of leading international news agencies”	Vladimir Putin a avut o întâlnire cu șefii unor agenții internaționale de presă importante.
13.	Interviu	04 iunie 2014	Site-ul oficial al președintelui Rusiei	Radio Europe 1 și canalul TV TF1	“Vladimir Putin’s interview with Radio Europe 1 and TF1 TVchannel”	În perioada premergătoare vizitei sale în Franța, Vladimir Putin a acordat un interviu autorului programului de știri Radio Europe 1 și solistul Jean-Pierre Elkabbachand prezentatorul știrilor de la postul de televiziune TF1 Gilles Bouleau.
14.	Transcriere discuție	19 iunie 2014	Site-ul oficial al președintelui Rusiei	Ucraina	“Telephone conversation with President of Ukraine Petro Poroshenko”	Vladimir Putin a avut o conversație telefonică cu președintele Ucrainei, Petro Poroshenko, la inițiativa părții ucrainene
15.	Transcriere interviu	22 iunie 2014	Site-ul oficial al președintelui Rusiei	Moscova, Rusia	“Response to a journalist’s question about the peace plan in Ukraine”	Răspuns la întrebarea unui jurnalist despre planul de pace din Ucraina
16.	Declarație de presă	01 iulie 2014	Site-ul oficial al președintelui Rusiei	Moscova, Rusia	“Conference of Russian ambassadors and permanent representatives”	Vladimir Putin a participat la o conferință a ambasadorilor și reprezentanților permanenți ai Federației Ruse privind protejarea intereselor naționale ale Rusiei și întărirea bazelor și principiilor relațiilor internaționale.
17.	Transcriere interviu	17 iulie 2014	Site-ul oficial al președintelui Rusiei	Brazilia	“Answers to journalists’ questions”	Vladimir Putin a răspuns la întrebările jurnaliștilor ruși în urma vizitelor sale în Cuba, Nicaragua, Argentina și Brazilia.

Nr.	Discurs, interviu, declarație, transcriere	Data	Sursa	Audiența	Titlul	Scurtă descriere
18.	Discurs	26 august 2014	Site-ul oficial al președintelui Rusiei	Minsk, Belarus	“Speech at the meeting of the Customs Union Heads of State with President of Ukraine and European Union representatives”	Discurs la întâlnirea șefilor de stat ai Uniunii Vamale cu președintele Ucrainei și reprezentanții Uniunii Europene
19.	Transcriere discuție	29 august 2014	Site-ul oficial al președintelui Rusiei	Seliger, Rusia	“Seliger 2014 National Youth Forum”	Vladimir Putin vizitează al 10-lea Forum Național al Tineretului Seliger 2014. Actualii participanți la Forum, includ absolvenți și tineri profesori din Rusia în domeniile istoriei sociologiei, științelor politice, filosofiei și economiei.
20.	Transcriere interviu	12 septembrie 2014	Site-ul oficial al președintelui Rusiei	Dushanbe, Tajikistan	“Answers to journalists’ questions”	Vladimir Putin a răspuns la întrebările jurnaliștilor ruși în urma summitului Organizației de Cooperare de la Shanghai.
21.	Interviu	15 octombrie 2014	Site-ul oficial al președintelui Rusiei	Ziarul Politika, Serbia	“Interview to Politika newspaper”	Înainte vizitei sale în Serbia, Vladimir Putin a acordat un interviu cotidianului sârb Politika.
22.	Transcriere interviu	24 octombrie 2014	Site-ul oficial al președintelui Rusiei	Sochi, Rusia	“Meeting of the Valdai International Discussion Club”	Vladimir Putin a participat la ședința plenară finală a celei de-a XI-a sesiuni a Clubului Internațional de Discuții Valdai. Tema întâlnirii este Ordinea mondială: noi reguli sau un joc fără reguli.
23.	Discurs	25 octombrie 2014	The Vineyard of the Saker	Club International de discuții Valdai	“Putin’s speech at the Valdai Club-Full Transcript”	Discurs la a XI-a întâlnire a Clubului Valdai
24.	Interviu	17 noiembrie 2014	Site-ul oficial al președintelui Rusiei	Vladivostok, Rusia	“Interview to German TV channel ARD”	Vladimir Putin a răspuns la întrebările lui Hubert Seipel de la postul german de televiziune ARD.
25.	Interviu	24 noiembrie 2014	Site-ul oficial al președintelui Rusiei	Agenția de știri TASS, Rusia	“Interview to TASS News Agency”	Vladimir Putin a răspuns la întrebările lui Andrei Vandenko, jurnalist al agenției ruse de presă TASS.
26.	Interviu	27 noiembrie 2014	Global Research	Europa	“Interview with President Vladimir Putin: The Crisis in East Ukraine, The Sanctions Regime, Russian-German Relations”	Interviu cu Hubert Seipel pentru postul de televiziune german ARD.

Nr.	Discurs, interviu, declarație, transcriere	Data	Sursa	Audiența	Titlul	Scurtă descriere
27.	Discurs	04 decembrie 2014	Site-ul oficial al președintelui Rusiei	Moscova, Rusia	“Presidential Address to the Federal Assembly”	Vladimir Putin a rostit discursul prezidențial anual către Adunarea Federală. Discursul a fost susținut la Sala St George a Kremlinului în fața unui public de peste 1.000 de persoane.
28.	Discurs	05 decembrie 2014	Aljazeera	Rusia	“Putin Defends Foreign Policy in State Address”	Putin a apărat politica externă a Kremlinului în discursul de stat
29.	Transcriere interviu	05 decembrie 2014	Site-ul oficial al președintelui Rusiei	Moscova, Rusia	“Meeting with the members of the Council for Civil Society and Human Rights and federal and regional human rights commissioners”	În cadrul ședinței au fost examinate probleme actuale privind respectarea drepturilor omului și dezvoltarea instituțiilor societății civile din toate regiunile
30.	Discurs	08 decembrie 2014	TIME	Moscova, Rusia	“Putin Cut Ukraine Criticism From Speech Ahead of Peace Talks”	Președintele Vladimir Putin vorbește în timpul întâlnirii cu activiștii pentru drepturile omului la Marele Palat în Kremlin
31.	Transcriere interviu	18 decembrie 2014	Russian Mission	Moscova, Rusia	“Putin Gave A Surreal End-Of-Year News Conference”	Președintele rus Vladimir Putin a susținut joi o conferință de presă, vorbind despre economia țării sale și colapsul rublei.
32.	Declarație de presă	18 decembrie 2014	Site-ul oficial al președintelui Rusiei	Moscova, Rusia	“News conference of Vladimir Putin”	Conferința de presă a Președintelui a fost transmisă în direct de canalele TV Channel One, Rossiya-1 și Rossiya-24 și de posturile de radio Radio Rossii, Mayak și Vesti FM. 1259 de jurnaliști ruși și străini au fost acreditați pentru a acoperi conferința de presă
33.	Discurs	01 ianuarie 2015	Aljazeera	Rusia	“Putin: Crimea Annexation important milestone”	Discursul de Anul Nou către Națiune, de data aceasta despre Crimeea
34.	Transcriere interviu	20 februarie 2015	Site-ul oficial al președintelui Rusiei	Moscova, Rusia	“Meeting with permanent members of the Security Council”	Vladimir Putin s-a întâlnit cu membri permanenți ai Consiliului de Securitate. O atenție deosebită a fost acordată problemei aprovizionării cu energie în sud-estul Ucrainei.
35.	Transcriere interviu	24 februarie 2015	BBC News	Rusia	"Ukraine conflict: Russia's Vladimir Putin says war 'unlikely'"	Extrase dintr-un interviu acordat televiziunii ruse despre situația din Ucraina

Nr.	Discurs, interviu, declarație, transcriere	Data	Sursa	Audiența	Titlul	Scurtă descriere
36.	Interviu	24 februarie 2015	Russian Mission	VGTRK, Rusia	“President Vladimir Putin's interview with VGTRK”	Președintele Vladimir Putin a răspuns la întrebările jurnalistului Vladimir Solovyov, Compania Națională de Televiziune și Radio de Stat (VGTRK).
37.	Transcriere interviu	16 aprilie 2015	Site-ul oficial al președintelui Rusiei	Moscova, Rusia	“Answers to journalists' questions after Direct Line”	Putin s-a întâlnit cu reprezentanții presei pentru a răspunde la întrebări după interviul la televiziunea rusă
38.	Discurs	09 mai 2015	World Future Fund	Moscova, Rusia	“Victory Day Speech”	Discurs în Piața Roșie de Ziua Victoriei, care lauda rușii pentru înfrângerea lui naziștilor
39.	Declarație de presă	10 mai 2015	Site-ul oficial al președintelui Rusiei	Moscova, Rusia	“Press statement and replies to journalists' questions following talks with Federal Chancellor of Germany Angela Merkel”	Declarație de presă și răspunsuri la întrebările jurnaliștilor în urma discuțiilor cu cancelarul federal al Germaniei, Angela Merkel
40.	Interviu	06 iunie 2015	Site-ul oficial al președintelui Rusiei	Ziarul Il Corriere della Sera, Europa	“Interview to the Italian newspaper Il Corriere della Sera”	Înainte de vizita sa în Italia, Vladimir Putin a acordat un interviu ziarului Il Corriere della Sera.
41.	Interviu	07 iunie 2015	Corriere	Ziarul Il Corriere della Sera, Europa	“Vladimir Putin, interview for the Italian Newspaper “Il Corriere della Sera”	transcrierea integrală a interviului Corriere della Sera cu Vladimir Putin despre relațiile ruso-italiene și situația din Ucraina
42.	Transcriere interviu	19 iunie 2015	Site-ul oficial al președintelui Rusiei	St. Petersburg	“Plenary session of the 19th St Petersburg International Economic Forum”	Vladimir Putin a participat la sesiunea plenară a celui de-al XIX-lea Forum Economic Internațional de la Sankt Petersburg. Motto-ul sesiunii a fost: timpul să acționăm: eforturi comune pentru stabilitate și creștere.
43.	Transcriere discuție	03 iulie 2015	Site-ul oficial al președintelui Rusiei	Moscova, Rusia	“Security Council meeting”	Vladimir Putin a organizat o ședință extinsă a Consiliului de Securitate la Kremlin. Întâlnirea a discutat probleme referitoare la protecția securității Rusiei și a intereselor naționale în fața sancțiunilor impuse de un număr de țări.

Nr.	Discurs, interviu, declarație, transcriere	Data	Sursa	Audiența	Titlul	Scurtă descriere
44.	Transcriere interviu	17 august 2015	Site-ul oficial al președintelui Rusiei	Yalta	“Meeting with representatives of Crimean ethnic groups’ public associations”	În timpul unei călătorii de lucru în Crimeea, Vladimir Putin a avut o întâlnire informală cu reprezentanți ai asociațiilor publice ale grupurilor etnice din Crimeea.
45.	Transcriere discuție	04 septembrie 2015	Site-ul oficial al președintelui Rusiei	Vladivostok, Rusia	“Vladimir Putin answered Russian journalists’ questions”	Președintele a răspuns întrebărilor jurnaliștilor cu privire la probleme de actualitate: perspectivele de dezvoltare a economiei ruse, prețul petrolului, politica socială a Rusiei, situația din Ucraina, răspunsul Europei la inundația de refugiați din Orientul Mijlociu și Africa de Nord și lupta împotriva terorismului.
46.	Discurs	28 septembrie 2015	Washington Post	Europa	“Transcript: Putin’s Speech Before UN General Assembly”	Putin s-a adresat Adunării Generale a ONU
47.	Interviu	29 septembrie 2015	Site-ul oficial al președintelui Rusiei	Novo-Ogaryovo, Rusia	“Interview to American TV channel CBS and PBS”	Vladimir Putin i-a acordat un interviu jurnalistului american Charlie Rosein înaintea discursului său la cea de-a 70-a sesiune a Adunării Generale a ONU.
48.	Transcriere discuție	13 octombrie 2015	Site-ul oficial al președintelui Rusiei	Moscova, Rusia	“Russia Calling! Investment Forum”	Vladimir Putin a participat la cea de-a 7-a Apelare a Rusiei! Forum de investiții organizat de VTB Capital.
49.	Interviu	13 noiembrie 2015	Site-ul oficial al președintelui Rusiei	Agențiile de presă Interfax și Anadolu	“Interview to Interfax and Anadolu news agencies”	În perioada premergătoare summitului G20, Vladimir Putin a acordat un interviu agenției de știri Interfax din Rusia și agenției turce Anadolu.
50.	Declarație de presă	17 decembrie 2015	Site-ul oficial al președintelui Rusiei	Moscova, Rusia	“Vladimir Putin’s annual news conference”	Conferința de presă a Președintelui a fost transmisă în direct de Rossiya-1, Rossiya-24 și Channel One, precum și de posturile de radio Mayak, Vesti FM și Radio Rossii.

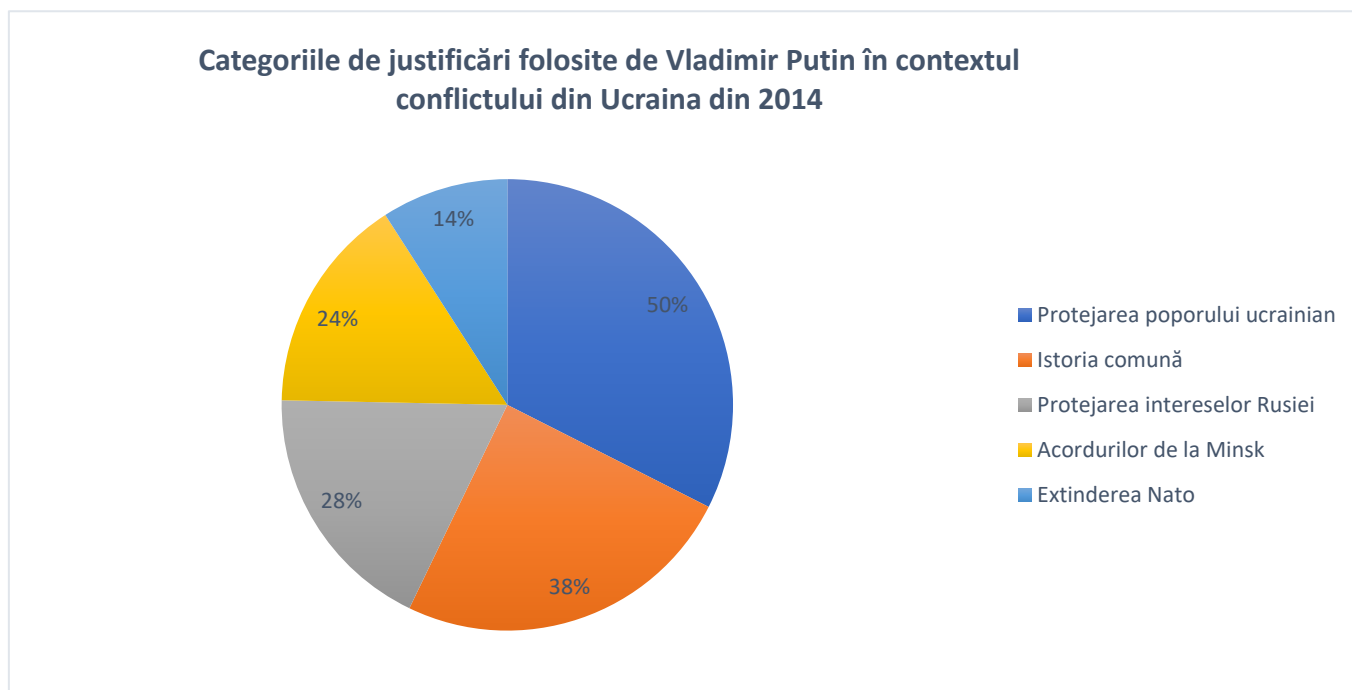
Tabelul nr. 2. Categoriile de justificări folosite de președintele Vladimir Putin în contextul conflictului din Ucraina din 2014

Nr. Crt	Categoriile de justificări folosite de Vladimir Putin în contextul conflictului din Ucraina din 2014				
	Protejarea poporului ucrainean	Istoria comună	Protejarea intereselor Federației Ruse	Acordurile de la Minsk	Extinderea NATO
1.	02 martie 2014	28 ianuarie 2014	10 aprilie 2014	17 noiembrie 2014	17 aprilie 2014
2.	04 martie 2014	04 martie 2014	24 aprilie 2014	18 decembrie 2014	24 mai 2014
3.	18 martie 2014	18 martie 2014	26 august 2014	20 februarie 2015	04 iunie 2014
4.	14 aprilie 2014	18 martie 2014	12 septembrie 2014	24 februarie 2015	12 septembrie 2014
5.	17 aprilie 2014	14 aprilie 2014	15 octombrie 2014	24 februarie 2015	27 noiembrie 2014
6.	24 aprilie 2014	17 aprilie 2014	24 octombrie 2014	16 aprilie 2015	18 decembrie 2014
7.	7 mai 2014	22 iunie 2014	17 noiembrie 2014	07 iunie 2015	19 iunie 2015
8.	23 mai 2014	01 iulie 2014	24 noiembrie 2014	19 iunie 2015	28 septembrie 2015
9.	24 mai 2014	24 octombrie 2014	04 decembrie 2014	28 septembrie 2015	
10.	04 iunie 2014	25 octombrie 2014	05 decembrie 2014	13 octombrie 2015	
11.	19 iunie 2014	04 decembrie 2014	10 mai 2015	13 noiembrie 2015	
12.	01 iulie 2014	18 decembrie 2014	07 iunie 2015	17 decembrie 2015	
13.	17 iulie 2014	01 ianuarie 2015	03 iulie 2015		
14.	26 august 2014	20 februarie 2015	29 septembrie 2015		
15.	29 august 2014	09 mai 2015			
16.	24 octombrie 2014	19 iunie 2015			
17.	17 noiembrie 2014	17 august 2015			
18.	05 decembrie 2014	04 septembrie 2015			
19.	08 decembrie 2014	29 septembrie 2015			
20.	18 decembrie 2014				
21.	01 ianuarie 2015				
22.	16 aprilie 2015				
23.	06 iunie 2015				
24.	17 august 2015				
25.	17 decembrie 2015				

Tabelul nr. 3. Frecvența categoriilor de justificări folosite de Vladimir Putin în contextul conflictului din Ucraina din 2014

Nr. Crt.	Categoriile de justificări folosite de Vladimir Putin	Cuvinte-cheie folosite de Vladimir Putin	Frecvența
1.	Protejarea poporului ucrainean	ajutarea poporului ucrainean	25/50
		națiune frate	
		răsturnarea nelegitimă	
		guvern ilegitim	
2.	Istoria comună	voiața poporului	19/50
		precedentul Kosovo	
		dreptul de a-și determina viitorul	
		memoria istorică	
3.	Protejarea intereselor Federației Ruse	protejarea rușilor din străinătate	14/50
		valorile rusești	
		drepturile vorbitorilor de limbă rusă	
4.	Acordurile de la Minsk	acordul de la Minsk	12/50
		cooperarea rusă privind încetarea focului	
		lipsa răspunsului ucrainean	
5.	Extinderea NATO	extinderea NATO	8/50
		aproprierea de est	
		linia frontului la granițele ruse	

Graficul 1. Comparația frecvențelor totale

Tabelul nr. 4. Știrile Russia Today

Data	Titlul articolului	Actori	Acțiuni	Efecte	Sursa	Elemente de credibilitate jurnalistică
30 noiembrie 2013	“Ukrainian police violently eject pro-EU protesters from Kiev square”	-protestatarii -1.000 de polițiști din grupul special Berkut -Arseny Yatsenyuk-liderul fracțiunii pro-occidentale de opoziție -Nikolay Azarov-Prim-ministrul ucrainean -Vitali Lukyanenko-purtătorul de cuvânt al premierului -Victor Ianukovici-Președintele ucrainean	-ciocnire -folosirea forței și acțiuni violente	-respingere acord integrare UE	-declarații presă -agenția de presă Interfax-Ucraina	-ora 4:30, ora locală (02:30 GMT) gaze lacrimogene și bâte -Mănăstirea Sfântul Mihail din Kiev - 35 de persoane rănite în confruntări -peste 30 de persoane au fost reținute
01 decembrie 2013	“‘Revolution! Thousands pour in for pro-EU rally in Ukraine, storm govt buildings’”	-Mii de manifestați pro-UE -Valery Koryak-șeful poliției din Kiev -Viktor Pshonka-Procurorul general al Ucrainei -Tatyana Chornovil-jurnalista de opoziție	-asaltul clădirilor guvernului -confruntări violente -interzicerea mitingurilor pe două piețe mari ale orașului până pe 7 ianuarie -Protestatarii scandau sloganuri „Revoluție!” „Glorie Ucrainei!” și „Uniți suntem puternici!” -mitinguri	-critici din SUA și UE -organizarea unei „adunări populare”	-presa ucraineană -Itar-Tass	-bariere metalice -Piața Independenței -Administrația de stat a orașului Kiev - birourile Primăriei -monumentul liderului revoluționar rus Vladimir Lenin din Piața Bessarabskya din Kiev -12 dosare penale -complexul Cartierului General al Președinției Ucrainei - tribunalul administrativ din Kiev -orașul Lvov din vestul Ucrainei
20 februarie 2014	“Ukraine truce fails, rioters renew offensive in Kiev, death toll rises to 35”	-Ministerul Sănătății din Ucraina -protestatari -poliția -Ministerul de Interne al Ucrainei -Victor Ianukovici-Președintele ucrainean - comunitatea internațională -lideri din Europa și SUA	-aruncare cu pietre și cocktail-uri Molotov -capturarea ofițerilor de poliție -folosirea de arme de foc și violențe tulburărilor în masa	-armistițiu temporar pentru a deplânge victimele -acordarea de sancțiuni	-Reuters	-35 de morți -clădirea Rada -Palatul Oktyabrsky- sală de concerte și Hotelul Ucraina -parcul Mariinsky - Piața Independenței -acoperișul Conservatorului din Kiev
20 februarie 2014	“12 most dramatic Kiev videos	-protestatarii -forțele de Securitate -echipe medicale	-ciocniri între protestatari și poliție		-Agence France Presse photo	- Centrul Kievului -cele mai dramatice 12 videoclipuri din Kiev

Data	Titlul articolului	Actori	Acțiuni	Efecte	Sursa	Elemente de credibilitate jurnalistică
	showing true scale of Ukraine mayhem”	-Autoritățile ucrainene -Aleksy Yaroshevsky-reporter RT -Echipajele de filmare RT	-explozii, incendii -îngrijire medicală			-Piața Independenței -Holul Hotelului Ucraina -cocktailuri Molotov, pistoale cu granule, pistoale -peste 60 de morți și peste 500 de răniți -nori masivi de fum negru
24 februarie 2014	“Ukraine’s new authorities resort to ‘dictatorial’ methods in regions – Russia”	-Ministerul rus de externe -Viktor Ianukovici -președintele Ucrainei -Moscova -parlamentarii ucraineni -protestatarii antiguvernamentali	-revocarea unor legi -metode dictatoriale -anchetă asupra uciderii în masa a protestatarilor	-acuzatii aduse parlamentarilor ucraineni	-declarații de presă -AFP Photo	-alegeri prezidențiale din 25 mai -Piața Independenței Kiev -limbile minoritare
06 martie 2014	“‘Visa bans, asset freezes are next’: Europe announces three step sanctions against Russia”	-Europa și liderii UE -Rusia -SUA -guvernul ucrainean -Herman Van Rompuy-președintele Consiliului European -Aleksandr Lukașevici-Ministerului rus de Externe	-amenințări cu sancțiuni împotriva Rusiei -susținerea financiară a Ucrainei -proteste	-aplicarea de măsuri economice împotriva Rusiei	-Interfax -Itar-Tass -declarații de presă -AFP Photo	-summitul G8 -Tratatul de împărțire ruso-ucraineană care stabilește soarta bazelor militare și a navelor din Crimeea -interzicerea vizelor, înghețarea activelor și diverse aspecte economice
07 martie 2014	“Popular uprising looming in eastern Ukraine”	-Manifestanții pro-ruși -Serghei Taruta-oligarhul ucrainean -grup special al Securității Serviciului Ucrainei (SSU) -Pavel Gubarev -forțele armate pro-Kiev	-colectare „Taxa națională” (semnături referendum) -ciocniri și loviri -proteste antiguvernamentale -arestări, eliberări -mii de oameni fluturând steaguri rusești și scandând "Rusia! Ucraina! Bielorusia!"		-postul de televiziune Rossiya 1 -site-ul „National Levy” - Reuters -Facebook	-Donețk și Lugansk -Clubul de fotbal Metallurg
18 martie 2014	“West furious as Crimea accepted into Russia”	-membri cheie G7 -liderii Ucrainei și Rusiei -liderii SUA și Europa -ONU -Protestatarii pro-ruși	-amenințări -negocieri	-semnarea tratatului de aderare a Crimeei și Sevastopol în Federația Rusă -suspendare summit	-declarații de presă -discurs ținut de președintele rus -Twitter -AFP Photo -Reuters	-summit Soci -centrul orașului Sevastopolului -anexarea Crimeei -referendum

Data	Titlul articolului	Actori	Acțiuni	Efecte	Sursa	Elemente de credibilitate jurnalistică
23 martie 2014	“Massive anti-Maidan rallies grip eastern Ukraine as residents demand referendum”	-protestatarii pro-ruși -trupele NATO -membrii mișcării ultranaționaliste Sectorul de Dreaptă -Stepan Bandera -șeful Organizației Naționaliștilor Ucraineni (OUN) -armata SUA	-mitinguri masive împotriva guvernului impus de lovitură de stat de la Kiev -proteste de la Maidan cu peste 2.000 de oameni -protestatarii scandau „Rusia” și „Berkut”	-limba rusă să fie oficială a regiunii Harkov -incetarea campaniei de dezinformare purtată de presa locală	-Itar-Tass -AFP Photo	-centrul orașului Odessa -străzile din Harkov, Donețk, Lugansk și Odesa -ambasada Rusiei -rezultate Preliminare referendum improvizat -steag rusesc -12 avioane de război -răspunsul a peste 96% dintre alegători în favoarea aderării republicii autonome cu Rusia
16 aprilie 2014	“NATO to deploy ships, intensify Baltic & Mediterranean patrols 'due to Ukraine crisis'”	-NATO -Consiliul de la Bruxelles -Anders Rasmussen-Secretarul general al NATO -Rusia -Vladimir Putin-președintele rus -Viktor Ianukovici-președintele ucrainean	-exerciții comune Ucraina-NATO -acțiunile violente -negarea acuzațiilor de către Rusia -operațiuni anti-terroriste în sud-estul Ucrainei -proteste mortale	-aprobare măsuri de consolidare a securității în Europa de Est -intensificare prezența NATO în regiune -înlăturarea președintelui	-declarații de presă -Reuters	-Nava americană Monterey -portul Odesa -trupe NATO în Europa de Est -poliția aeriană -nave de război -referendum -alegeri pentru 25 mai
02 mai 2014	“39 people die after radicals set Trade Unions House on fire in Ukraine's Odessa”	-Igor Borsh-procurorul din Odesa -poliția -protestatarii	-incendieri -rețineri de persoane		-Reuters -postări pe Twitter	-39 de activiști antigubernamentali au murit într-un incendiu la Casa Sindicatelor din Odesa -câmpului Kulikovo Odesa
02 mai 2014	“Human chains of E. Ukrainian residents block Kiev troops, APCs near Slavyansk”	-locuitorii din Slavyansk -Paula Slier și Graham Phillips - reporter RT -Ministerul de Interne ucrainean -Barack Obama-președintele SUA -protestatarii	-val de atacuri -ofensivă militară -sirene de avertizare în Slavyansk -scene violente pe străzile din Slavyansk		-Reuters -război informational	-trupe de la Kiev -punct de control lângă Slavyansk -satul Andreevka -15 vehicule blindate

Tabelul nr. 5 Articole de opinie Russia Today

Data	Titlul articolului	Tema	Argumentele	Autor	Sursa
14 martie 2014	“Imposing sanctions against Russia isn't a good approach”	-sanctiuni impuse Rusiei -interzicerea vizelor și înghețarea activelor	-susține că sancțiunile nu vor ajuta la rezolvarea conflictului -sancțiunile vor crea probleme țărilor care le-au impus -este necesar ca negocierile să continue	-Alain Corvez-fost consilier al ministerelor franceze de apărare și de interne	-Reuters
14 martie 2014	“No surprise Western govts prop up Ukrainian rebels, call them legitimate”	-organizarea unei lovituri de stat și înlocuirea guvernului ales -încălcarea suveranității Ucrainei -plecarea președintelui Viktor Ianukovici -drepturile minorităților din Ucraina	-susține că nu a existat nicio invazie -susține ideea unei lovituri de stat și nu o încălcare a suveranității -preluarea puterii cu forța pe 22 februarie -susține că drepturilor minorităților nu sunt respectate pentru că au adoptat o lege care a interzis utilizarea limbii ruse -susține găsirea unei soluții politice care să ducă la un guvern legitim	-Nebojsa Malic-Analist de afaceri	-AFP Photo
17 martie 2014	“Crimea’s referendum corrected Soviet-era mistake - Gorbachev”	-referendumul din Crimeea	-susține că a avut loc remediarea unei probleme din perioada sovietică -a criticat sancțiunile împotriva Rusiei	-Mihail Gorbaciov-Fostul lider sovietic	-AFP Photo
19 martie 2014	“Solving the crisis in Ukraine”	- soluționarea conflictului din Ucraina -criza economică și datoria Ucrainei -somajul	-susține că una dintre principalele obstacole economice ale Ucrainei este datoria -susține că soluția pentru rezolvarea conflictului trebuie să abordeze problemele integrității teritoriale, autonomiei regionale, stabilizării și dezvoltării economice și protejării drepturilor politice și civile -susține negocierile între Rusia și partenerii europeni	- Eric Draitser-analist geopolitic independent	-AFP Photo
20 martie 2014	“Western sanctions against Russia may boost Eurasian Economic Union”	-sanctiuni occidentale împotriva Rusiei -economia Rusiei	-susține că sancțiunile s-ar putea întoarce către Vest pentru că Rusia se poate îndrepta către alți parteneri din Vest	-Martin Sieff- analist	-Reuters
25 martie 2014	“Democratic vote, govt without fascists needed in Ukraine before any talks”	-vot democratic -sanctiuni împotriva Rusiei	-susține crearea unei alianțe comune de Securitate cu Rusia -susține propunerea unei noi relații a Rusiei cu UE și NATO pe cale diplomatică	-Gregor Gysi -liderul partidului Die Linke	-Reuters

Data	Titlul articolului	Tema	Argumentele	Autor	Sursa
31 martie 2014	“Ron Paul: Ukraine aid bill is bad deal for all”	-acordarea unui sprijin financiar pentru Ucraina	-critică aprobarea proiectului de lege pentru că planul economic conturat de FMI va ridica prețurile la energie și taxle în Ucraina -susține că anexarea Crimeei nu este o situație care necesită implicarea SUA	-Ron Paul-Congresman	-Reuters
03 aprilie 2014	“NATO making best effort to show it’s doing something about Crimea”	-NATO	-susține măsuri în ceea ce privește restrângerea cooperării dintre Rusia și NATO	-Charles Shoebridge- analist de securitate	-AFP Photo
14 aprilie 2014	“West increases tensions over Crimea for political gain”	-creșterea tensiunilor din Vest asupra Crimeei și a sancțiunilor împotriva Rusiei	-susține că sancțiunile au fost limitate ca sferă, fiind doar simbolice	-Eric Draitser- analist geopolitic independent	-Reuters
18 aprilie 2014	“Ukraine today is new Balkans”	-situația actuală din Ucraina – camp de luptă	-Crimeea a devenit un camp de luptă -susține convocarea unei conferințe europene de Securitate care să stabilească o nouă ordine de Securitate -compromisuri și continuarea dialogului	-Richard Sakwa, profesor la Universitatea din Kent	-AFP Photo
08 mai 2014	“Main point of Putin's proposal is to avoid a new confrontation over Ukraine”	-evitarea unei noi confruntări în Ucraina	-susține continuarea operațiunilor militare de către Kiev -susține creșterea prețurilor și reducerea subvențiilor și a pensiilor	-Lawrence Freeman de la Executive Intelligence Review Magazine	-RIA Novosti

ISBN 978-606-37-3045-0